

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

206:23

HET BAPTISME

BIJ HET

LICHT DER H. SCHRIFT EN DER GESCHIEDENIS BEOORDEELD EN IN 'T LICHT GESTELD.

EEN ERNSTIG WOORD VAN WAARSCHUWING

TEGEN DEZE GEZINDTE AAN DE

Chr. Afgesch. Gereformeerden „de Vrienden der Waarheid” en allen die belang stellen in het Koninkrijk Gods op aarde.

DOOR

K. J. PIETERS.

Predikant te Franeker.

FRANEKER,
T. TELENGA.

1866.

f 1,25.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0875 3425

Digitized by Google

HET BAPTISME

BIJ HET

LICHT DER H. SCHRIFT EN DER GESCHIEDENIS

beoordeeld en in 't licht gesteld.

EEN ERNSTIG WOORD VAN WAARSCHUWING

tegen deze gezindte

AAN DE

CHR. AFGESCH. GEREFORMEERDEN, »DE VRIENDEN
DER WAARHEID,» EN ALLEN DIE BELANG STELLEN
IN HET KONINGRIJK GODS OP AARDE.

DOOR

K. J. PIETERS,

Predikant te Franeker.

GEDRUKT BIJ
T. TELENGA,
TE FRANEKER.

Laat de kinderkeus tot mij komen
en verbiidert hen niet.
Jezus.

Kerkelijk goedgekeurd :

N. H. DOSKER.
J. R. KREULEN.

Visitatores librorum.

VOORWOORD.

Bij de uitgaaf van dit werk meenen wij den lezer vooraf te moeten mededeelen, waaraan deze bladzijden haar ontstaan te danken hebben. Geen strijdlust, veel minder om hen, die van eene andere denkwijze zijn, te beleedigen, of persoonlijke antipathie tegen iemand, hoe ook genaamd, heeft hiertoe aanleiding gegeven. Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd van hetgeen hij oordeelt, gelooft, en belijdt waarheid te zijn, en «wie zijt gij, die eens anderen dienst-knecht oordeelt; hij staat en valt zijn eig. heer.» Ook de dwalende heeft aanspraak op ons medelijden en op u. liefde. Anders is het met de dwaling, welke hij aanhangt, koestert en voorstaat. Deze vordert van allen, die de waarheid lief hebben, tegenstand, en die tegenstand kan niet anders geschieden, dan in den vorm van tegenspraak en wederlegging der dwaling, en in getuigenis geven van de waarheid. Dit na te laten zou ontrouw aan de waarheid en aan eigene overtuiging zijn, en vordert eene transactie met het christelijk geweten, waarin geen Christen treden mag.

Zij, die het bestrijden en vervolgen der dwalende personen afkeuren hebben recht, doch zij, die evenzeer de bestrijding der dwaling en leugen afkeuren, begrijpen niet dat zulks alleen op het standpunt van het scepticisme en geheel onverschilligheid voor de waarheid geschieden kan.

En toch, wij bekennen het gaarne, zouden wij de bestrijding van het Baptisme, dat in onze oogen eene verderfelijke rigting is, die evenzeer als het Liberalisme den weg des heils verderft, om meer dan ééne reden aan andere en bekwaamere handen hebben overgelaten, indien wij daartoe geen bijzondere aanleiding en noodzakelijken drang gevoeld hadden. Die aanleiding bestond in het verschijnen van eene brochure van den Heer Willms, ouderling bij de Baptisten te Ihen in Oost-Friesland. Deze brochure had ten doel om het door ons vóór 4 jaren uitgegeven werkje getiteld: «De kinderdoop volgens de beginselen der Gereformeerde kerk in zijne gronden, toediening en praktijk op nieuw onderzocht, beoordeeld en van vele schijnbare zwarigheden ontkeven.» Dat bedoeld werkje tegenspraak zoude ondervinden hadden wij voorzien, omdat de oud Gereformeerde leer, welke door dit werkje bij vernieuwing gehandhaafd wordt bij velen, die zich ge-

reformeerden noemen, meer dan onbekend is, en daardoor een ongevoon voorkomen heeft. Die tegenspraak openbaarde zich dan ook, niet in den vorm van wetenschappelijke of grondige wederlegging, hiertoe scheen de vereischte moed of kracht te ontbreken, maar als verdachtmaking van onregtzinnigheid, dat natuurlijk veel gemakkelijker was, en in een streven om deze gewaande ketterij door een veroordeelend kerkelijk vonnis te treffen. De uitslag beantwoordde echter niet aan het oogmerk. De regter die men had ingeroepen verklaarde dat hij de beklaagden niet kon beschuldigen van de beteekenende en verzegelende kracht der sakramenten (want dit had men tot punt van aanval gekozen) in strijd met de belijdenis der kerk te hebben voorgesteld. Hiermede was deze kwestie op kerkelijk gebied althans regtelijk geëindigd.

Doch hetgeen men bij de uitgaaf niet voorzien had geschiedde: Het Baptisme gevoelde zich door dit werkje tot in deszelfs fundamenteu geschud, en dit had boven bedoelde brochure van den heer W. ten gevolge, die tot titel en opschrift draagt: *De kinderdoop der gereformeerden, volgens het werkje van K. J. Pieters en J. R. Kreuleu, predikanten bij de Chr. Afgsech. geref. gemeente te Franeker en Hallum, is buiten en tegen het bevel des Heeren, en in strijd met de leer van de onmagt des menschen tot geestelijk goed; personeele verkiezing; bijzondere verlossing; krachtdadige roeping; volharding.*

Dat wij van den inhoud dezer brochure kennis namen behoeft niet gezegd te worden. De schrijver laat het in dezelve voorkomen alsof wij in ons werkje regtstreeks een aanval op het Baptisme, eene verdediging van den kinderdoop bedoeld hadden, niettegenstaande wij in het voorwoord hebben gezegd: *„het doel van dit werkje is, geen strijdschrift, geene apologie voor den kinderdoop; maar het is alleen voor hen geschreven, die achting en liefde hebben voor de zuivere gereformeerde leer. Ons onderzoek was dus zuiver van een historischen aard, en betrof slechts de vraag: Wat is de ware en zuivere leer van den kinderdoop, gelijk die in onze belijdenis en liturgie, in verband met de denkwijze der reformateurs en den tijd van haar ontstaan begrepen is? Deze vraag hebben wij trachten te beantwoorden”* enz. voorwoord bl. 6.

Kan er duidelijker gesproken worden? Evenwel heeft dit niet kunnen verhinderen dat de heer W, daarin een aanval tegen het Baptisme, waaraan wij nauwelijks gedacht hadden, zag, en zich met een zoogenaamde wederlegging van hetzelfde belastte.

De veelvuldige ontrouw, de eenzijdigheid, de oneerlijkheden, de veelvuldige drogredenen, de schimp waarmede de heer W. de chris-

telijke kerk in het algemeen en de gereformeerde in het bijzonder overlaadt, de ingenomenheid met de sekten en vooral met die, waartoe hij zelf behoort, gaven weinig aanmoediging om den schrijver te beantwoorden, hoe gemakkelijk dit op zich zelve ook zijn mogt.

Anders werd het echter, toen het Baptisme de poging waagde, om op onderscheidene plaatsen van ons vaderland uit de leden onzer gemeenten en «de vrienden der waarheid» proselieten te maken, gemeenten te slichten en op allerlei wijze zocht ingang te vinden, de zwakke gemoederen ontrustte en verwarde, waarbij door sommigen op ons zwijgen gewezen werd, als blijk van verlegenheid en bewust onvermogen om den Heer W. te kunnen beantwoorden.

In en onder zulke omstandigheden begrepen wij zou verder zwijgen pligtverzaking, ontrouw en verraad van de waarheid zijn, en deze overweging heeft dit werk, dat regtstreeks tegen het Baptisme gericht is, in het leven geroepen.

Wij hebben in hetzelfde getracht twee zaken te doen; eensdeels, het Baptisme in deszelfs beginsel en leer voor ieder, die het om waarheid te doen is, duidelijk en aanschouwelijk te maken, en anderdeels, de beginselen waarvan het uitgaat en waarop het zijne beweringen bouwt, uit de H. Schrift te wederleggen, en dit te doen in den vorm, die voor de leden der gemeente verstaanbaar is.

Wat de bijvoegselen, bij dit werk geplaatst, betreffen, — die hierbij te voegen lag oorspronkelijk niet in ons plan. Eerst onder het schrijven zijn wij daartoe besloten. Door de gunstige omstandigheden, onder het bestuur der Voorzienigheid geleid, werden we in staat gesteld om de aangevoerde citaten uit de Patristiek te leveren. De bijzonderheden dienaangaande zijn voor het algemeen van geen belang; genoeg zij het te verzekeren dat alles met de meest mogelijke waarheidsliefde is behandeld. Trouwens, — de bronnen zijn steeds aangewezen. Die daartoe lust gevoele kan ze confronteren. — Wat het tweede bijvoegsel betreft, dit is behalve eenige aantekeningen en het onderstrepen van sommige woorden, geheel het werk van den grooten hervormer, slechts met verandering van stijl en spelling. Ook zijne stem behoorde, naar ons inzien, op nieuw gehoord te worden in deze kwestie. Zijne woorden zijn andermaal behartigenswaardig. Beide bijvoegselen zijn slechts voor de intekenaars bijzonder verkrijgbaar gesteld.

De lezer houde echter in het oog dat wij, bij het aanvoeren van het dogmatisch beginsel waarvan het Baptisme uitgaat, de leer die het verkondigt met uitzondering van den doop en de wijze van zijne toediening, — dat wij, zeiden we, vooral en in de eerste plaats bedoelen het Baptisme gelijk dit in Duitschland, vooral in Oost-Fries-

land en hier te lande zich openbaart; — het Baptisme, zooals het door den heer W. . . . in genoemde brochure is uitgesproken, welke van de zijde der Baptisten geen tegenspraak ontmoet heeft en dus als uitdrukking hunner overtuiging kan geacht worden. Bij onze polemiek hebben we ons alleen bediend van Gods Woord, om de eenvoudige reden dat hierdoor als de laatste en hoogste regtbank beslist en de overtuiging des Christens bepaald kan worden, terwijl het aanvoeren van menschelijke geschriften als nietsbeteekenend door het Baptisme zou afgewezen zijn.

Het onderzoek, aangaande deze kwestie over den doop heeft bij ons de vrucht opgeleverd dat wij in onze overtuiging van de bediening des heiligen Doops aan jonge kinderen der gemeente, als overeenkomstig Gods geopenbaarden wil, meer dan ooit zijn bevestigd geworden. Niet minder is het ons duidelijk geworden bij dit onderzoek dat de kinderdoop met vele andere waarheden in een allernaauwst verband staat. Alleen op het standpunt onzer hervormers, vooral gelijk het door Zwingli, Calvijn en de Bres, alsmede door anderen uitgesproken is, kan hij met goed gevolg verdedigd worden. Voorts is het ons gebleken dat eene latere in de Gereformeerde kerk ingedrongen onbijbelsche rigting, die zelve vele Baptistische en Labadistische beginselen in zich opgenomen heeft, hier ten eenenmale magteloos is en tegenover het Baptisme alleen met drogredenen en inconsequentien zich verweren kan. Trouwens, het Baptisme zelve is niets anders dan de zuivere consequente toepassing van de bedoelde onbijbelsche en ongereformeerde rigting in de Gereformeerde kerk zelve, — de toepassing van een — hoe zullen wij het noemen? — van eene uiterst bekrompene praedestinerende, subjective, onevangelische voorstelling, van een ten top gedreven, vals en ziekelijk orthodoxisme dat alle frischheid en leven ontbrekt. Het is dan ook uit het standpunt der Hervormers en van onze belijdenis dat wij de verdediging van den kinderdoop ondernomen hebben.

Onze overtuiging hebben wij zonder achterhouding uitgesproken. Hoe ook het Baptisme en anderen daarover oordeelen is ons tamelijk onverschillig. De ervaring getuigt dat zij die onder de magt der sekten zijn vervallen, o! zoo bezwaarlijk en in den regel in het geheel niet te genezen zijn, daar zij in verregaande onkunde en dweepziekte, ingenomenheid en geestelijken hoogmoed elke teregtwijzing afwijzen. Heeft echter de heer W of wie ook, lust om over dit onderwerp nog eens eene brochure te schrijven men doe zulks. Wat ons betreft, — wat wij aangaande dit punt hadden te zeggen, hebben wij in het midden gebracht. Voor hen die het om de waarheid te doen is achten wij over deze zaak thans het noodige gezegd en dit geschil genoeg

toegelicht. Wij zijn dus niet voornemens, wat men ook verder gelieve te zeggen of te schrijven, enig antwoord te geven. Op de waarheid zijn wij gesteld, — niet op het laatste woord. Moge het door ons geleverde daartoe mede bijdragen, dan is het doel van dit werk bereikt. Gebiede de Heer hierover Zijnen zegen en make Hij het dienstbaar tot den opbouw en de bevestiging van Zijne gemeente in de waarheid die in Christus Jezus is.

HISTORISCHE INLEIDING TOT HET BAPTISME.

De historische *oorsprong*, de kerkelijke *inrigting* en *leer*, alsmede de verdere lotgevallen der Baptisten, zijn hier te lande, met uitzondering van den bepaald wetenschappelijken kring, zeer weinig bekend. Ook was de kennismaking daarmee tot dusverre minder noodzakelijk. Nu echter het Baptisme op dit oogenblik niet slechts naar andere landen, maar ook naar ons Vaderland zijne »*doopende Boden*,» gelijk de hoogl. Hase hen noemt, uitzendt, om proseliten te maken en zoo mogelijk hier en daar gemeenten te stichten, mag men er bij ons niet langer onbekend mede zijn. Door een en ander in het licht te stellen, ontmoet men hier eigenaardige moeilijkheden. Trouwens, de geschiedenis der kerk in al hare perioden en verschillende vormen, is in den grond slechts *één* en onderscheidt zich juist daardoor van de geschiedenis der sekten. Deze zijn in hare geschiedenis *aphoristisch*, zonder eenheid, en *sporadisch*, zonder samenhang. Alleen in gemeenschappelijk protest en antipathie tegen de kerk is er bij deze *éénheid*. Die *éénheid* is dus slechts negatief en drukt zich uit in het niet erkennen van den kinderdoop en van den doop der kerk in het algemeen.

Het eigenlijk zoogenaamd Baptisme of de Gezindte die niet slechts den kinderdoop verwerpt, maar ook de onderdompeling alleen voor wettig erkent, *is ontstaan in het begin der 17de eeuw te Amsterdam*, toen zich aldaar Wederdoopers of Doopsgezinden gevestigd hadden, die uit Engeland verdreven waren. Vóór de 17de eeuw n.l. waren er in Engeland, gelijk ook elders, die den kinderdoop verwierpen en in de gevoelens der Doopsgezinden deelden, doch deze maakten dáár vóór dien tijd geen bijzonder en gevestigd kerkgenootschap uit.

De Baptisten beweren, dat hun gevoelens zelfs vóór de reformatie der 16de eeuw in Engeland bestaan en zelfs van de *Lollarden* en Joh. Wijcleff zijn oorsprong hebben zou. Zoo min echter de Doops-

gezinden bij ons den Waldensischen oorsprong, door hen voorgewend, historisch kunnen bewijzen, even zoo min kunnen de Engelschen den door hen voorgewenden oorsprong staven.

De geschiedenis leert, dat de Doopsgezinden in Engeland eerst eenigen opgang gemaakt hebben in het midden der 16de eeuw, toen eenige Hoogduitsche en Nederlandsche Wederdoopers zich aldaar vertoonden. *)

Het is op dien grond, dat de meeste kerkgeschiedschrijvers den oorsprong dezer gevoelens in Engeland aan bedoelde Hoogduitsche en Nederlandsche Wederdoopers toeschrijven. †) Van het oogenblik af dat zij zich aan het publiek kenbaar maakten, en hunne rigting en gevoelens leerden kennen, werden er vele boeken tegen hen geschreven door de leeraars der Engelsche kerk, die zij naar hun vermogen beantwoordden. Zij die echter met genoemde Wederdoopers slechts het verwerpen van den kinderloop gemeen hadden, zonder in hunne revolutionaire beginselen te deelen, werden hierom niet bemoeijelijk. ‡) Onder het groot aantal martelaren, onder de regering van koningin Maria, treft men er geene aan, die om de leer der Anabaptisten geleden hebben. Onder de regering van Elizabeth vermeerderden de Doopsgezinden in Engeland sterk. Velen hunner werden vervolgd en verbannen. De vervolging duurde voort onder Jakobus I; onder hem werd Eduard Wrighman een Doopsgezinde om het geloof verbrand, welke de laatste der martelaars geweest is, die aldaar om het geloof met den dood gestraft zijn.

In het laatst der 16de eeuw gebood de Engelsche regering den Doopsgezinden om het rijk te verlaten. Een gelijk lot trof ook den Brouwenisten. Die beide partijen staken over naar ons Vaderland, en vestigden zich ten deele te Amsterdam en ten deele te Leiden, waar zij bijzondere gemeenten oprigtten. Een ander gedeelte van de Doopsgezinden bleef echter achter en verborg zich onder de Puriteinen, met name onder de Independenten. Tot dien tijd n.l. tot het begin der 17de eeuw hadden de Doopsgezinden in Engeland echter even als hunne broeders op het vasteland slechts den kinderloop verworpen, doch *niet op de onderdompeling aangedrongen.* **) Deze werd in 1610 te Amsterdam ingevoerd door John Smith, die predikant bij de Epis-

*) Alberti brieven over de godsdienst enz. van Groot-Brittanje. Bladz. 899. Burnet geschiedenis der reformatie van Engeland. D. 2. Bladz. 186. Neal geschiedenis der Puriteinen. D. 1. St. 1. Bladz. 43.

†) Mosheim kerkgesch. D. 7. Bladz. 283. De geloofsbelijdenissen der wereld enz. door Ds. James Gardner, voor Nederlanders bewerkt door J. G. Vos. D. 1. Bladz. 668.

‡) De geloofsbelijdenissen der wereld. D. 1. Bladz. 668. Burnet boveng. D. 2. Bladz. 190.

**) Alberti brieven. Bladz. 900.

copaalsche kerk in Engeland geweest was. Hij had zich van deze afgescheiden; was tot de sekte der Brouwenisten overgegaan, moest met dezen het land ruimen en rigtte toen te Amsterdam eene Brouwenistische gemeente op. Vervolgens ging hij over tot de zich aldaar bevindende Doopsgezinden, die uit Engeland verdreven waren. †) Daar hij echter in zijn kindschen leeftijd, en wel door besprenging gedoopt was, welken doop hij niet meer voor wettig erkende, moest hij nu bij vernieuwing gedoopt worden. Dit kon geen plaats hebben zonder bijna onoverkomelijk bezwaar: want wáár toch zou hij nu een leeraar vinden, die op *eigen* belijdenis des geloofs door *indompeling* gedoopt was? Zóó iemand was *nergens* te vinden. Smith liet zich hierdoor echter niet uit het veld slaan. Hij vond er een middel op uit, en besloot n.l. om *zich zelven te doopen*!! Tot dat einde dompelde hij *zich zelven* onder water en doopte zich in 1610, waarom hij den naam van SEBAPTIST, zelfdooper, kreeg. Hij nu doopte ook anderen door onderdompeling. Spoedig ontstond er te Amsterdam eene gemeente van dompelaars, welke in 1611 eene eigene geloofsbelijdenis uitgaf, die echter met uitzondering van den doop geheel remonstrantsch was. *) Voorwaar een heerlijk en *echt bijbelsch* begin!!

Deze wijze van doopen erlangde van de Engelsche Doopsgezinden de onbepaalde goedkeuring, en werd door hen van *nu af voor noodzakelijk gehouden*. De omstandigheden waarin deze zich echter bevonden, dat zij n.l. tot nog toe onder de Independenten verscholen waren, maakten het hun voor als nog onmogelijk om den dompeldoop in Engeland in te voeren. In 1633 scheidten zij zich echter van de Independenten af en rigtten onder het bestuur van zekeren Jesse, eene bijzondere Gemeente op, »welke,» zegt de Engelsche geschiedschrijver Neal, de eerste vergadering van Wederdoopers geweest is, die ik in Engeland ontmoet heb. †) »Deze» — zoo vervolgt hij — »zonden een hunner, n.l. Richard Blont, naar John Batte te Amsterdam, om door dezen bij indompeling gedoopt te worden, opdat hij de bevoegdheid zou erlangen om zijne vrienden in Engeland op dezelfde wijze te doopen. Een onverantwoordelijk spel: want, tenzij de Deutsche Wederdoopers hunne afkomst door eene onafgebroke line van de Apostelen konden bewijzen ('t welk ieder weet, dat onmogelijk is), zoo moet de eerste invoerder van dit gebruik zelve ongedoopt geweest zijn, en gevolgelijk onbekwaam om deze ordenantie

††) Ypeij kerkgeschiedenis der 18e eeuw. D. 9. Bladz. 188. Alberti. Bladz. 900.

*) Ypeij Bladz. 189. Alberti. Bladz. 900. Neal. Dl. 1. St. 2. Bladz. 33. Koelman historisch verhaal der Labbadisten. Bladz. 152 tweede ed.

†) Neal D. 1. St. 2. Bladz. 262 en verv. Neal. D. 2. St. 1. Bladz. 108.

aan anderen mede te deelen. Doch Blond heeft, nadat hij in Engeland teruggekeerd was, zekeren leeraar Blacklock ingedompeld, en deze nog in datzelfde jaar 1633 of 1634 de overige van deze maatschappij zijnde omtrent 53 in getal;” sedert dien tijd nam hun getal in Engeland toe. »Zij hebben daarna” — zoo verhaalt Neal verder — »zich op het geduld van den staat verstoutende, omtrent honderd mannen en vrouwen des avonds in de schemering in sommige engten van de rivier de *Teems* geheel onder water gedompeld.” *Op deze wijs ontstond in de eerste helft der 17de eeuw uit de Engelsche Doopsgezinden het genootschap der Baptisten*, dat zich sedert in Engeland, in vollen nadruk het land der sekten, sterk vermenigvuldigd heeft.

Er bestond echter onder de Baptisten, behalve het verwerpen van den kinderdoop, deszelfs toeliening door besprenging, alsmede van den doop van alle overige gezindheden (hetzij dan ook aan kinderen of aan volwassenen toegediend), volstrekt geene eenheid in gevoel en denkwijze. Integendeel, — de grootste verscheidenheid heerschte en een groot deel kleeftde zelfs de gevoelens der oude Remonstranten aan (*generaal Baptisten*). Een nog grooter aantal onder hen stond de leer der bijzondere genade met de meest bekrompene eenzijdigheid niet minder ijverig voor, (*particuliere Baptisten*). Alzoo ontstonden er onder hen al dadelijk twee partijen, hetwelk onmiddellijk tot eene nieuwe afscheiding, of zoo gij liever wilt, tot eene scheuring leidde. Beide soorten van Baptisten gaven nu eene geloofsbelijdenis uit om hunne gevoelens naar buiten kenbaar te maken, in welke het zoo evengenoemd verschil in het duidelijkst licht trad. *) Daar beide afdelingen dit met elkander gemeen hadden, dat zij in plaats van op den geest der H. S. en alzoo op de *analogie* des geloofs te letten, zich steil en streng aan de letter der H. S. hechttten. †) zoo ontstonden er van tijd tot tijd, even als, wegens dezelfde oorzaak in de 17de eeuw met de Doopsgezinden in ons Vaderland het geval was, nieuwe scheuringen en sekten, als: de *Sabbath-Baptisten* die den Sabbat der Joden even als den Zondag vieren, omdat er in de H. S. geen *letterlijk* gebod tot afschaffing van den 7den dag als heiligen rustdag gevonden wordt; *Duikelaars*, nog een ander soort van Baptisten, die den doop op een bijzondere wijze belien; *Christus jongeren*, weder eene Baptistische partij, die zich verzetten tegen het

*) Deze zijn in onze taal als bijvoegsel te vinden achter het meermaalen genoemde werk van Alberti.

†) Dit beginsel benevens hun begrip over de kerk als enkel uit bekeerden en heiligen bestaande, heeft het Baptisme als een dierbaar erfgoed uit het vaderlijk huisgezin der Wederdoopers en Doopsgezinden medegenomen en overgehouden.

strijden over de regtzinnigheid der leer; vervolgens ook de *Baptisten der zes beginselen*, vermeld in Hebr. 6: 1, 2; eindelijk de *Emancipisten*, al wederom eene andere rigting der Baptisten, die de afschaffing der slavernij onder de godsdienstpligten rekenden enz. Vele van deze baptistische sekten ontstaan en vergaan gelijk vliegen van éénen dag!

Het kerkbestuur bij de Baptisten is niet gelijk aan de meeste Gereformeerde kerken Presbijteriaansch, maar Independentisch. Iedere gemeente is dus geheel onafhankelijk en staat op zich zelve; wèl wordt er op gezette tijden eene synode gehouden, tot welke elke gemeente naar eigen goedvinden al of niet eenige afgevaardigden zendt. Zulk eene synode echter heeft over de gemeenten geene *gebiedende* of *verbiedende* magt. Hare besluiten worden aan de gemeenten slechts als goede raadgevingen aanbevolen. *) In 1812 werd er echter een belangrijke stap gedaan om alle gemeenten te vereenigen, door de oprigting eener baptische unie, die jaarlijks hare bijeenkomsten houdt, welke uit afgevaardigden van eene reeks van gemeenten bestaat. Deze unie ging uit van de particuliere Baptisten. Er bestaat ook eene jaarlijksche vergadering, de *Associatie* geheeten, die uitgaat van universeele Baptisten en op dezelfde wijze als de unie zamengesteld is.

Hooge scholen tot voorbereiding van hen, die het predikambt bij dat genootschap zullen waarnemen, had het Baptisme eertijds niet, behalve de zoogenaamde kostschool-instituten. Met hunne oudere broeders, de Doopsgezinden, hadden zij dezelfde antipathie tegen het aanleeren van wetenschappen. Van dit axioma zijn zij echter in Engeland sedert den laatsten tijd teruggekomen. De *Universeele* Baptisten hebben thans één theologisch collegie. De *Particuliere* hebben er vijf; een te *Bristol*, een te *Stepnei*, te *Badfort*, te *Pontypool* en *Haverfortwert*. Evenwel eene wetenschappelijke opleiding is ook nog bij hen geene voorwaarde tot verkrijging van het leeraarsambt, en het ontbreekt niet aan Baptisten, die nog altijd met minachting op de studie ter neêr zien, en het vereischte onderwijs slechts van den onmiddellijken invloed des H. G. verwachten.

Onderscheidene geloofsbelydenissen zijn door de Baptisten uitgegeven. Deze hebben echter geen juridisch en verbindend karakter gelijk bij de Gereformeerde en Luthersche kerk het geval is. Zij worden ook door de leeraars niet onderteekend, naar dienen slechts om hunne leer voor de wereld te belijden. Overeenkomstig de independentsche inrigting hunner gemeenten hangt het van de leden der gemeente af of zij deze of geene gevoelens in hunne leeraars of leden willen verdragen. Doen zij dat niet, dan sluiten zij de zoodanigen buiten de

*) Ypeij Bladz. 196.

gemeente. In alle kerkelijke zaken zijn ook de vrouwen stemgerechtigd. Uitmendend, voorwaar! De kerkelijke tucht is bij de *Bijzondere* strenger dan bij de Algemeene Baptisten. — Zij wordt echter door de independentsche kerkelijke inrigting en de daaruit voortvloeiende onafhankelijkheid der gemeenten, van elkander, doorgaans zeer krachteloos. Immers, indien het gebeurt, dat iemand uit zijne gemeente gebannen wordt, zoo voegt hij zich bij eene andere, die dikwerf geene reden meent te kunnen vinden, waarom zij den uitgeworpen broeder niet zou opnemen. *) Liturgische schriften voor de uitvoering van den doop, het avondmaal enz. heeft het Baptisme niet. Het avondmaal wordt gewoonlijk eenmaal in de maand gehouden. Tot het toedienen van den doop hebben zij in Engeland doopvonten in hunne kerkgebouwen, of ook wel onder den blooten hemel, waar men naar welgevallen het water *uit* en *in* kan laten loopen. De doopelingen zijn bij deze gelegenheid in het wit gekleed, waartoe zij zich in een daartoe ingerigt vertrek begeven, en worden alsdan door den dooper, die ook in het wit gekleed is, ondergedompeld. Nadat dit geschied is, worden zij in gemelde kamer teruggebragt, waar zij wederom andere kleederen aantrekken. De vrouwen worden hierin bijgestaan door vrouwen, de mannen door mannen. Waar zulk eene doopvont ontbreekt worden de doopelingen des avonds laat, of des morgens vroeg, of in den nacht naar het een of ander water geleid en ingedompeld. In dat geval houden deze hunne kleederen aan, ook de leeraar, die steeds met hen in het water gaat. †) Ook gebruiken zij hiertoe wel een houten kuip of bak. ‡) Geene leden worden aangenomen dan met goedkeuring van de geheele gemeente, en slechts, (waar men van het oorspronkelijk beginsel niet is afgeweken) op grond van de onderstelling dat zij vóór den doop reeds wedergeborenen zijn. **) Aan de waarheid van deze onderstelling wordt de doop afhankelijk gesteld en bij derzelver gemis voor een ledige seremonie gehouden. Met hen, die niet met hen onder de wolk doorgegaan zijn, ” en niet tot hunne gezindte behooren, houden zij geene gemeenschap. De meesten laten niemand tot het avondmaal toe, die niet op voorzegde wijze den doop bij hen heeft ontvangen. ††)

*) Ypeij Bladz. 196.

†) Ypeij Bladz. 194.

‡) B. v. te Franeker.

**) *Ecclesia judicat.* NB. Daartoe is hij zeker wel bekwaam!

††) Hierover is in de vorige eeuw in Engeland een scherpe twist ontstaan, dewijl sommigen hiervoor en anderen hiertegen waren, gelijk dit onderscheid onder de Baptisten nog tot heden bestaat. Men zie hierover Abraham Boot over den doop.

De woorden van den Apostel om geen juk aan te trekken met de ongelovigen, passen zij op het huwelijk toe van een Baptist met eenen niet Baptist, en houden dit dus voor ongeoorloofd en verboden.

In de leer heeft het tegenwoordig Baptisme van zijn vroeger doopsgezind standpunt weinig meer overgehouden dan het beginsel van eene kerk die uit louter wedergeborenen bestaat, alsmede het toedienen van den doop alleen op belijdenis des geloofs. Het houdt ook met de Doopsgezinden geene gemeenschap, en erkent hun doop evenmin als dien van andere kerkgenootschappen.

Niet slechts in Engeland maar ook in Amerika zijn de Baptisten in grooten getale aanwezig. Het eerste Baptistisch kerkgenootschap werd in het jaar 1639 gesticht te *Providence, Rhode Island*, door Roger Williams. Deze merkwaardige man had sedert zijne komst aldaar Doopsgezinde en vervolgens Baptistische beginselen ingezogen. En aangezien aldaar even zoo min als vroeger in Engeland, en in ons Vaderland een leeraar was, die op belijdenis des geloofs en bij indompeling gedoopt was, doopte Ezekiël Holleman den bovengenoemden Roger Williams in 1639, die op zijne beurt den doop weêr toediende aan Holleman en tien anderen. Voorzeker, een regt bijbelsch en kerkelijk begin, 't welk aan dat der Engelsche Baptisten niets toegeeft! Sedert dien tijd zijn de Baptisten in dit land van godsdienstige versnippering snel toegenomen, en ook in verschillende afdeelingen en sekten gesplitst.

Het Baptisme heeft zijne zendelingen en doopende boden naar *Duitschland, Zweden, Denemarken* zelfs naar de *West- en Oost-Indien* en ook naar ons *Vaderland* afgezonden, meenende de roeping te hebben om zijne leer en zijn doop over de gansche wereld te verbreiden. Of het in deze onderneming echter slagen zal en ook onze vaderlandsche bodem en godsdienstige atmosfeer voor deze plant van het oude Anabaptisme geschikt is, moet de tijd uitwijzen.

Zoo veel is echter helaas! zeker, dat tengevolge van de subjectieve en eenzijdige rigting welke de gereformeerde dogmatiek in de 17de en in de eerste helft der 18de eeuw genomen heeft, er tot heden onder de *»vrienden der waarheid»* alsmede onder de *»afgescheiden gereformeerden»* niet weinigen zijn, die in hunne godsdienstige denkbeelden, met opzigt tot het op den voorgrond stellen van den *verborgen raad Gods*, de *eenzijdige en bekrompene Evangelieprediking*, hun begrip van het *genadeverbond*, de *sacramenten* en van de *kerk* op een BAPTISTISCH STANDPUNT staan. De zoodanigen hebben het slechts aan hunne inconsequentie, en, aan hunnen instinctmatigen eerbied voor den kinderdoop, dien zij op hun standpunt met dogmatisch kunnen verdedigen, te danken, dat zij geene Baptisten zijn. Bij dezen vindt het Baptisme echter altoos een vruchtbaren bodem om er zijne begin-

selen te planten; het kan hen met regt dringen om zijne consequentie toe te stemmen, wijl een standpunt op inconsequenties gebouwd niet slechts onwaar is, maar ook voor het geweten zich niet laat regtvaardigen. Wil men zich tegenover het Baptisme handhaven, men keere terug tot de zuivere leer des Evangelies, gelijk dezelve door onze groote hervormers in 't licht gesteld en in onze belijdenis zijn neergelegd.

Om het Baptisme naar waarheid te kunnen beoordeelen, moet men vóór alles een helder en zuiver denkbeeld hebben van het *beginsel*, waarvan deze Gezindheid uitgaat; alsmede van deszelfs veelvuldige dwalingen en verkeerde opvattingen der Goddelijke waarheid.

Dit beginsel is niet, gelijk velen meenen, en waartoe men bij een oppervlakkige beschouwing ligt komt, gelegen in hare leer over den Doop, maar heeft een' veel dieperen grondslag.

Het beginsel, waarvan deze Gezindheid uitgaat, en waarvan al hare dwalingen de konsekwente gevolgen zijn, is de *verwarring* van hetgeen in theologisch spraakgebruik gewoonlijk genoemd wordt: den *verborgen* met den *geopenbaarden* raad Gods, ook wel Gods *besluitende* en *bevelende* wil geheeten.

Dat de H. S. Gods wil in *tweederlei* opzigt beschouwt, nl. als *verborgen* en *geopenbaard* is algemeen bekend.

Reeds bij het licht des O. V. kende men deze onderscheiding: de *verborgene dingen* — zoo sprak MOZES — zijn voor den HEERE onzen God, maar de *geopenbaarde voor ons* en *onze kinderen* tot in eeuwigheid, om te doen alle woorden dezer wet (Deut. 29: 29.) Van den *eersten* zegt God: Mijn raad zal bestaan, en ik zal al mijn welbehagen doen (Jes. 46: 10, 14, 24: Ps. 33: 11.) Hij werkt alle dingen naar den raad van Zijnen wil. (Ef. 1: 11.) In de kruisiging van CHRISTUS hadden de Joden slechts gedaan, wat Gods hand en raad te voren bepaald had, dat geschieden zou (Hand. 4: 28.) Van den *laatsten* wordt gezegd, dat de Farizeërs en Wetgeleerden den raad Gods tegen zich zelve, d. i. tot hun eigen verderf, hadden verworpen (Luk. 7: 30.) Van de Joden heet het, dat zij wederspanning waren geweest tegen Gods geboden, en den raad des Allerhoogsten onwaardig verworpen hadden (Ps. 107: 11.) Van hen, die het evangelie verwerpen, zegt God: gij hebt al mijnen raad verworpen, en mijne bestraffing niet gewild; zij hebben in mijnen raad niet bewilligd, al mijne bestraffingen hebben zij versmaad (Spreek. 1: 25, 30.) Van dien raad sprak Paulus, toen hij tot de ouderlingen van EFEZE zeide, dat hij hun verkondigd had, al den raad Gods, den geheelen weg Gods tot zaligheid (Hand. 20: 27.)

Uit deze plaatsen, die met vele andere kunnen vermeerderd worden, blijkt middagklaar, dat de H. S. in *tweederlei* opzicht over den wil van GOD spreekt. Door GODS *verborgen* raad of wil verstaat zij GODS *eeuwigen* wil, zijn besluit of voornemen betrekkelijk het scep- sel, tot alles wat er in den tijd geschieden zal, en waarvan mensch, Engel noch Duivel de uitvoering verhinderen kan. Deze wordt *verborgen* genoemd; omdat hij vóór de uitvoering — d. i. vóór hij geschiedenis is geworden — niet geopenbaard wordt, maar in GOD besloten is.

Door Gods *geopenbaarden* raad — gewoonlijk zijn *geopenbaarde wil* genoemd — verstaat de H. S. hetgeen God den mensch heeft voor- geschreven, 't welk deze in gehoorzaamheid aan God, tot bereiking van zijne zaligheid en tot verheerlijking van Hem te betrachten heeft. Daar deze betrachtting slechts door het geloof in Christus kan geschie- den, zoo noemt men den geopenbaarden raad Gods thans gewoonlijk *de orde des heils* langs welke God wil, dat de zondaar zijne zalig- heid zal zoeken.

Het onderscheid tusschen beiden is dus:

a.) Dat de eerstgenoemde de regelmaat is, waarnaar *God zelf* werkt (Ef. 1: 11); terwijl de laatstgenoemde het rigtsnoer is, naar hetwelk *wij* hebben te handelen.

b.) Dat de eerste bepaalt, wat inderdaad geschieden zal; de laatste ons aanwijst wat geschieden moet.

c.) Dat de eerste *altijd* geschiedt; de tweede *niet altijd* ten uitvoer gebracht wordt.

d.) Dat de eerste *ook gaat over de redelooze* schepping; de laatste alleen *over het redelijke scepstel*.

Den eersten kan men — en dit geschiedt dagelijks — onbewust volbrengen, en daardoor kan men zich ook op de meest strafbare wijze voor God schuldig maken, gelijk het geval was met Jakobs zonen in het verkoopen van Jozef, en met de Joden in het kruisigen van Jezus, hoewel zij in beide gevallen niet anders deden dan, wat Gods hand en raad te voren bepaald had, dat geschieden zou (Hand. 4: 28.) In het volbrengen van den laatsten zondigt men nooit; maar daarmede verwerft men zich ten allen tijde het welgevallen Gods.

Niemand meene echter, dat men dit onderscheid van den wil in God zelve heeft te denken, en men dus eene dubbelhartigheid in Hem zou moeten onderstellen. Dit zij verre!

In God is slechts één wil, maar deze komt voor *ons denken* in twee opzichten voor, die dikwerf, hoewel slechts schijnbaar, met el- kander in lijnregten strijd staan. Om slechts één voorbeeld uit velen te noemen: Volgens Gods eeuwig voornemen (*verborgen wil*) zul-

len slechts de ten leven verordineerden tot de zaligheid gebragt worden (Ef. 1: 4; 2 Tim. 1: 9; Rom. 8: 29. 30.)

Volgens Gods geopenbaarden wil (wil des bevels) heet het: God verkondigt nu *allen* menschen alom, dat zij zich bekeeren (Hand. 17: 30); predikt het evangelie *allen* kreaturen (Mark. 16: 15); onderwijst alle volkeren (Matth. 28: 19); God wil dat *alle* menschen zalig worden, en tot kennis der waarheid komen (1 Tim. 2: 4); welken (Christus) wij verkondigen, vermanende een *iegelijk* mensch en leerende een *iegelijk* in alle wijsheid, opdat wij een *iegelijk* mensch volmaakt zouden stellen in Jezus Christus (Koll. 1: 28, 29).

Deze schijnbare tegenstrijdigheid is voor ons menschelijk denken — zegt de Gereformeerde kerk — *niet* op te lossen; omdat de verborgene en geopenbaarde raad Gods de verhouding betreft, die er bestaat *tusschen God* en den *mensch*, tusschen het Absolute en contingente. *Overal* waar die verhouding uitkomt vinden we dezelfde onoplosbare zwaarigheid. *)

We wijzen hiervan eenige voorbeelden aan.

Hoe kan de mensch gezegd worden in God te leven, zich te bewegen en te zijn, terwijl hij toch een zelfstandig, vrijwerkend wezen is?

Hoe kan God in zijne voorzienigheid alles regeren, zoodat alles wat geschiedt, onder zijne leiding plaats heeft, en de uitvoering van zijnen eeuwigen wil is, zonder dat dit de *vrijheid* van den mensch wegneemt, waarop toch zijne verantwoordelijkheid rust?

Hoe is het te verstaan, dat deze vrijheid door die Godsregering niet opgeheven wordt of omgekeerd?

Hoe kunnen de heilige mannen Gods, die de H. S. hebben geschreven, geheel onder den *invloed* en de *leiding* van den H. G. gestaan hebben, daar toch ieder van hen zijn *eigenaardig* karakter en *inzigt* behield, gelijk we zien in hunne geschriften?

Wie verklaart het verband tusschen *genade* en *pligt*; tusschen den invloed van Gods Geest op den mensch en de vrijheid, die laatstgenoemde in zijne wilsbepaling heeft en behoudt? In *al deze* en meer andere christelijke geloofswaarheden vinden we voor ons denken dezelfde onoplosbare zwaarigheid. Nog eens gezegd. De verhouding of betrekking tusschen God en den mensch laat zich door onze rede niet oplossen. God heeft ons deze verhouding *niet* geopenbaard. Hij heeft — met eerbied gesproken — ons dezelve niet *kunnen* openbaren: omdat onze

*) Onze rede is het niet gegeven om de betrekking tusschen God en wereld te kunnen begrijpen. Allen die dit beproefd hebben zijn gestrand op de klippen van het Deïsme, Pantheïsme of Materialisme, gelijk de geschiedenis der wijsbegeerte aantoon.

rede niet geschikt, niet in staat is, om ze te begrijpen. De groote vraag is echter, *hoe* wij met betrekking tot zulke waarheden ons hebben te gedragen. De Gereformeerde kerk oordeelt met regt, dat we in kinderlijk geloof de waarheid ons door God in zijn woord geopenbaard, hebben aan te nemen en te gelooven, en de kennis, die zich tegen de kennis Gods verheft, ter neder te werpen, en al onze overleggingen gevangen te geven onder de gehoorzaamheid van Christus. Zij herinnert dat God God is en wij menschen zijn; dat, gelijk de hemel hooger is dan de aarde, Gods gedachten en wegen hooger zijn dan de onze; dat wij tegen over God van gisteren zijn, en niets weten; dat het ons past te eindigen met de woorden van den grooten Apostel: O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorgroendelijk zijn zijne wegen, hoe onnaspeurlijk zijne oordeelen! Wie heeft den zin des Heeren gekend, wie is zijn raadsman geweest? Terwijl zij dus aan de menschelijke rede het vermogen ontzegt, om de wegen van God in dezen te beoordeelen en te doorgronden, zoo neemt zij den verborgen of besluitenden, en den geopenbaarden of bevelenden wil beide aan, zonder dat zij zich hoegenaamd ook met de vraag bekommert, *hoe* beiden voor ons denken door onze zwakke rede met elkander in overeenstemming te brengen zijn. Zij laat *beiden* hun regt wedervaren.

Het heeft echter der Gereformeerde kerk tot nog toe niet mogen gelukken allen tot hare zienswijze omtrent dit punt der openbaring over te halen. De mensch is steeds geneigd, zijne rede tot meesteres over de goddelijke openbaring te verheffen. Van daar het streven, om den verborgen met den geopenbaarden wil, of omgekeerd dezen met genen voor ons denken in overeenstemming te brengen. Zulk een gezag werd door de Pelagianen, Socinianen, Remonstranten en — moeten wij er bijvoegen Baptisten — aan de menschelijke rede — bewust of onbewust — toegekend. Zij trachten dit echter op verschillende wijze te doen. De drie eerstgenoemden hebben getracht dit te doen door den verborgen wil in overeenstemming te denken met den geopenbaarden. Zij dachten zich derhalve Gods souverainen wil als gegrond op zijne voorwetenschap van de handelingen der menschen; met andere woorden, wat de verkiezing tot zaligheid betreft, op een voorgezien geloof en goede werken.

Het Baptisme slaat juist, om hetzelfde einde te bereiken, een' tegenovergestelden weg in. Het brengt nl. den geopenbaarden wil van God tot den verborgen terug. Daardoor komt het dat die Gezindte *geen regt* aan den geopenbaarden raad van God laat wedervaren; dat zij al de daartoe betrekkelijke waarheden verwingt, en zoolang verknoeit

tot dat ze voor het menschelijk verstand, met den verborgen wil Gods in overeenstemming gebragt zijn.

Al zoo heeft deze Gezindheid den verborgen raad Gods tot *uitgangspunt* van *geheel* haar godsdienstige denkwijze gesteld, en hieruit zijn al hare dwalingen te verklaren.

Wij zullen dit ophelderen en aanwijzen.

Omdat God van eeuwigheid in zijn ondoorgrondelijken raad slechts sommige menschen ten eeuwigen leven uitverkoren heeft, daarom is, volgens het Baptisme, niet slechts de verlossende kracht van het leven en sterven van Christus in de individuen, maar ook de voorwerpelijke *kracht, waarde* en *genoegzaamheid* daarvan beperkt tot de uitverkorenen. Daarom moet de evangelieprediking *alleen* geschieden aan hen in wie de H. Geest een waar gevoel *van* en berouw *over* de zonde gewekt heeft; met andere woorden: aan hen, in wie de verkiezing zich openbaart. Daarom heeft het Baptisme *geene* aanbieding van Christus aan zondaren; *geene* uitnoodiging; *geen* bevel om in Hem te gelooven, dan aan deze; *geene* kerk, dan die uit wedergeborenen bestaat; *geene* Sacramentsbediening dan aan de zoodanige, althans die men meent, daarvoor te kunnen houden.

Al de overigen kan en moet men aan hun eigen lot overlaten; tot deze heeft het evangelie geen wil van God over te brengen; deze zijn de verworpenen, die slechts rijp moeten worden voor het oordeel, gelijk een os voor den dag der slagting. Men moet hun slechts de wet, het eeuwig oordeel en de hel prediken, opdat hunne verharding volkomen, hunne verdoemenis des te zwaarder worde. *)

Hoe verschrikkelijk is dit!!

Daarom heeft het ook geen geloofsgrond, noch geloofsvoorwerp voor zondaren, om te gelooven; geen *enkele* belofte voor hen, die nog niet bekeerd zijn; geen enkele aanmoediging voor dezen om tot Christus te komen. Van hier, dat het Baptisme de onbekeerden niet tegenover het evangelie, niet tegenover een' verzoend God in Christus, niet tegenover eene rijke genade en vergeving, die om niet wordt aangeboden, maar tegenover eene abstrakte verkiezing plaatst. Van daar dat het deze als een slagboom tusschen den mensch en zijnen God, tusschen den mensch en zijnen Verlosser, tusschen den mensch en Gods genade, tusschen den mensch en de Sacramenten plaatst, dat het deze ten eenenmale bederft en omkeert, daar het 't Sacrament *op* ons geloof, in plaats van ons geloof *op* het Sacrament, laat rusten; Gods beloften *op* den *mensch*, in plaats dat *deze* door het geloof *op* *Gods beloften* bouwt; dat het den mensch, in plaats van op het evan-

*) Dat we hier *alleen* het Baptisme bedoelen, zoo als het zich in Oost-Friesland en ook hier te lande openbaart behoeft niet gezegd te worden.

gelie, de teekenen en zegelen van Gods genade te wijzen, in *zich zelve* drijft, om zoo goed en kwaad als dit mogelijk is, op zijne gestalten en ongestalten, zijne tranen en zuchten, zijne blijdschap en droefheid, zijne harstogten en gewaarwordingen, zijne hoop te vestigen, daaruit zijn troost te putten en zijne sterkte te zoeken. En dit moet nu *de* leer der waarheid, de *eenige* kerk van God op aarde heeten, die zich zelve met uitsluiting van alle andere christelijke Gezindheden voor de *eenige* kerk van Christus houdende, in Laodicesche zelfvoldoening alle overigen veroordeelt, en als ongedoopten ten toon stelt. Met één woord, eene sekte door welke de Christelijke Kerk van alle eeuwen wordt veroordeeld en welke beweert dat de ware kerk slechts bij de Novatianen, Donatisten, Wederdoopers en andere oude en nieuwe scheurmakers en kettters kan gevonden worden!!

Daar het Baptisme alzoo aan de menschelijke rede een gezag in de godsdienst toekent, dat haar zoowel door de H. S. als door de gezonde wijsbegeerte ontzegd wordt, en den geheel geopenbaarden raad en heilswil van God, in het Evangelie bekend gemaakt, in het licht der praedestinatie beschouwd en *daaruit* en *daarnaar* verklaart, zoo volgt daaruit konsekwent dat de christelijke kerk aan het Baptisme moet voorkomen, als uitsluitend bestaande uit leden, die van eeuwigheid ten leven gepraedestineerd zijn, derhalve opregt in Christus gelooven, en door den H. Geest zijn wedergeboren. Met één woord, eene verzameling van louter uitverkorenen, bekeerden of heiligen.

De onvermijdelijke konsekwentie van dit begrip is, de verwerping van den kinderdoop. Dit is voor ieder duidelijk. Bestaat de zichtbare kerk (van eene onzichtbare in de zichtbare wil het Baptisme niets weten) *alleen* uit zoodanige menschen, die door 't genadewerk des Geestes blijken geven, dat zij door God tot de zaligheid zijn uitverkoren, en kunnen kinderen van eenige dagen of maanden dit niet doen, dan vloeit hieruit onvermijdelijk voort, dat men met hunnen doop moet wachten, tot dat ze kunnen bewijzen onder het »zegel der verkiezing te liggen.»

Het gebruik, dat het Baptisme van den verborgen raad Gods maakt, heeft dus deszelfs begrip betrekkelijk de *kerk* in 't leven geroepen, en dit weder de verwerping van den kinderdoop. De eene dwaling komt hier uit de andere voort, zooals altijd de eene leugen de andere voortbrenghet en deze elkander wederkeerig steunen en bevestigen moeten.

Voor en aler wij dus tot de kwestie over den doop kunnen komen, moeten wij eerst het verschil behandelen, dat er tusschen het Baptisme en de Gereformeerde kerk aangaande de *kerk* bestaat. Welk begrip het Baptisme hiermee verbindt is duidelijk. Het is 't begrip van kerk, waarbij hare leden alleen uit ten leven verordineerde en weder-

geborene Christenen bestaan, eene kerk van enkel bekeerden en heiligen. Tot staving van dit begrip voert het eene lange reeks van schriftplaatsen aan, in welke de kerk wordt beschreven als het ligchaam van Christus 1 Cor. 12: 27, de tempel en woonstede des H. Geestes 1 Cor. 3: 16, 17; de kudde Gods 1 Pet. 5: 3 en dergelijke teksten meer wier vermeerdering niet moeilijk is. En hiermee heeft het dan, natuurlijk voor de onkundigen, die slechts op de klanken der woorden achtgeven, zijn kerkbegrip bewezen.

Van dit Baptistisch kerkbegrip echter beweren wij, dat het

a.) alleen op verkeerd begrepene schriftplaatsen rust.

b.) met de geschiedenis strijdt en niets anders is dan eene ellendige anticipatie op de toekomst van Gods koninkrijk d. i. om door eigen ordening en kerkinrigting nu reeds het koninkrijk Gods zoo te verwezentlijken, zoo als het door God bij de voleindiging der eeuwen zal worden daargesteld.

Wij zullen deze beweringen staven.

a. Dat het rust op verkeerd begrepene schriftplaatsen.

De H. S. beschouwt de Christelijke kerk niet altijd uit het zelfde oogpunt. Al die verschillende oogpunten hier aan te wijzen ligt thans niet binnen ons bestek. Het zij hier genoeg te bewijzen, dat zij onder meer andere, vooral uit twee oogpunten, van de Christenen als individuen, en van de christelijke kerk spreekt n.l. uit een *ideaal* en *reëel* oogpunt. Met andere woorden: uit het oogpunt van hetgeen de christelijke kerk *eenmaal zijn zal*, en uit het oogpunt van hetgeen zij *inderdaad is*. Zoo spreekt de H. S. zeiden wij, over de geloovigen en over de kerk. *)

Wanneer zij de geloovigen uit een *ideaal* oogpunt d. i. gelijk zij behooren te zijn en eenmaal zijn zullen, doch in werkelijkheid *niet* zijn, voorstelt, dan stelt zij hen voor als zoodanigen, in wie de kracht der zonde, de lust tot het booze, voor goed vernietigd is; als dezulken bij wie de oude mensch, het vleesch, de oude Adam, de zondige ikheid zijn gedood, in wie Christus en die alleen leeft (Rom. 6: 4—11. Coll. 2: 12. Gal. 2: 20. Coll. 3: 3. Dan heet het: Die in Christus blijft zondigt niet. Een iegelijk, die nog zondigt heeft Hem niet gekend (1 Joh. 3: 6). Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet, hij kan zelfs niet zondigen; want hij is uit God geboren, vers 9. Die nog zondigt is uit den Duivel, vers 8.

*) De mening van hen die denken, dat met hetgeen wij hier theorie of ideaal noemen de betrekking der geloovigen tot Christus en hun inzijn in Hem bedoeld wordt, houdt geen stand; omdat in deze reeks van schriftplaatsen niet hunne regtvaardig- maar hunne heiligmaking besproken wordt. Zie de hoogl. C. REUSS, *geschiedenis der christelijke Godgeleerdheid* 2 dl. bl. 169.

Ook aan onderrigt hebben deze Christenen geene behoefte; want zij hebben de zalving der heiligen, die hen van alle dingen leert. (1 Joh. 2: 27). Met één woord: Die in Christus zijn, zijn nieuwe schepse-
len, het oude is voorbij gegaan, het is *alles* nieuw geworden. (2 Kor. 5: 17.)

Wanneer wij hierbij nu onder het oog houden, dat bij deze voorstellingen, niet deze of gene uitstekende Christen, maar het wezentlijk karakter, en de geestelijke toestand van ieder geloovig Christen bedoeld wordt, dan ontstaat de vraag: waar zijn nu zulke Christenen in de werkelijkheid op aarde te vinden? En indien wij deze vraag tot de Apostelen konden rigten, dan zouden ze ons antwoorden: *nergens*. Konden wij hun dan verder vragen: waartoe dan zulk eene voorstelling van Christenen gegeven wordt — zouden zij ons antwoorden dat zij in bovengenoemde en honderd andere plaatsen, den Christen voorstellen uit het standpunt der theorie, met andere woorden: uit het standpunt, hoe de Christen *behoort* te zijn, en niet uit het standpunt, gelijk deze in de werkelijkheid *is*, dat, indien wij hem als zoodanig wilden kennen, wij dan eene andere reeks van schriftplaatsen zouden moeten nazien.

Laten we dan dit doen.

Indien — zoo zegt dezelfde Apostel tot diezelfde geloovigen uit een ander oogpunt — indien gij de waarheid gehoord hebt, gelijk die in Christus is: te weten, dat gij *zoudt* afleggen met betrekking tot uwe vorige wandeling, den ouden mensch, die verdorven wordt, door de begeerlijkheid der verleiding, en dat gij *zoudt* vernieuwd worden in den geest uws gemoeds, en dat gij *zoudt* aandoen den nieuwen mensch, die naar God geschapen is in ware regtvaardigheid en heiligheid. Daarom, legt af de leugen, en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijnen naaste. Die gestolen heeft stele niet meer; enz. (Ef. 4: 21—28). Doodt uwe leden, die op aarde zijn nl. hoerij, onreinheid, schandelijke bewegingen, kwade begeerten, en de gierigheid, welke is afgodendienst. In welke gij ook eertijds leefdet. Maar nu legt dit alles af nl. gramschap, toornigheid, kwaadheid, lastering, vuilspreeken uit uwen mond. Liegt niet tegen elkander, (met één woord) legt af den ouden mensch met zijne werken, en doet aan den nieuwen mensch, die vernieuwd wordt tot kennis naar het evenbeeld desgenen, die hem geschapen heeft (Coll. 3: 5—10). Zoo gij elkander bijt en vereet, ziet toe, dat gij van elkander niet verteerd wordt. En ik zeg: wandelt door den geest, en volbrengt de begeerlijkheden des vleesches niet: want het vleesch begeert tegen den geest, en de geest tegen het vleesch, en deze (twee) staan tegen elkander, alzoo dat gij niet doet, hetgeen gij wilt (Gal. 5: 16, 17). Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer,

elkander tergende, elkander benijdende vers, 26, 27. Dwaalt niet — voegt de apostel hun verder toe — God laat zich niet bespotten; want zoo wat de mensch zaait, dat zal hij maaijen. Die in het vleesch zaait, zal uit het vleesch verderfenis maaijen; die in den geest zaait, zal uit den geest het eeuwige leven maaijen. Doch laat ons goeddoende niet vertragen: want te zijner tijd zullen wij maaijen, indien we niet verslappen. (Gal. 6: 7, 8, 9). Indien gij naar het vleesch leeft, zoo zult gij sterven (Rom. 8: 13). Ik ben vleeschelijk verkocht onder de zonde. Het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik (Rom. 7: 14, 19). Indien we zeggen, dat we geene zonde doen, zoo bedriegen we ons zelve, en de waarheid is in ons niet (1 Joh. 1: 8); wij allen struikelen in velen (Jak. 3: 2).

Welk eene verschillende getuigenis, afgelegd aangaande dezelfde personen!

Volgens de eerste reeks van schrijtplaatsen, die ons het doel van hetgeen een Christen behoort te zijn, aangeven — dat echter voor hem een nog niet bereikte toestand, dus nog ideaal is — zijn de opregt geloovigen — anderen kent de theorie voor de gedoopten niet; omdat het de roeping van allen is den ouden mensch te kruisigen, en te dooden — *der* zonde gestorven.

Volgens de *praktijk* worden ze ernstig vermaand, om den ouden mensch af te leggen, de leden, die op aarde zijn, te dooden.

Volgens de *theorie* is in alle gedoopten of leden der Gemeente, de nieuwe mensch opgestaan; zijn ze herschapen naar het beeld Gods; heeft Christus in hen eene gestalte verkregen zijn ze vernieuwd in het binnenste huns gemoeds.

Volgens de *praktijk* worden ze op het ernstigste vermaand om dit te doen, op dat Christus eene gestalte in hen *zou* verkrygen.

Volgens de *theorie* zijn de geloovigen der zonde dood; omdat zij, die gekruist zijn, ook gestorven zijn: dewijl dit begrip toch met het begrip leven in strijd is.

Volgens de *praktijk* begeert het vleesch voortdurend tegen den geest, bestaat er nog altijd de mogelijkheid, dat zij aan het vleesch toegeven, onder deszelfs magt geraken; daar de zonde nog in hen werkt.

Volgens de *theorie* zondigen dezen niet meer; heeft Christus in hen de overwinning behaald op de zonde.

Volgens de *praktijk* zondigen zij en struikelen dagelijks in velen, en zijn ze op zich zelve tegen geene zonde beveiligd.

Eindelijk volgens de *theorie* hebben de geloovigen aan geene verdere onderrigting behoefte; omdat zij de zalving der heiligen hebben, die hen in alles onderwijst.

Volgens de *praktijk* moeten zij dagelijks vermaand worden, om de

onderlinge bijeenkomsten niet na te laten ; om de schrift te onderzoeken, en op te wassen in de kennis en genade van God,

Zoo zien we dus, dat in de voorstelling der Apostelen *theorie* en *praktijk* twee onderscheidene zaken zijn, die men niet moet verwarren, En men zou in de schroomelijkste verwarringen vallen, zoo men beide reeksen van uitdrukkingen door elkander mengde, of de een met behulp der andere verklaren of daarnaar wijzigen wilde.

De *theorie* heeft steeds het ideaal der christelijke volmaaktheid voor oogen, dat slechts in één' van ons geslacht, te weten in Jezus Christus, is verwezenlijkt, aan wien zij deze voorstellingen ontleend heeft. Maar aan het ideaal (Christus) beantwoordt de praktijk der Christenen niet. Dit is echter geene reden om daarom de theorie te besnoeijen, het ideaal te verkleinen en te verzwakken, om het ons nader bij te brengen. Integendeel; dit ideaal moet in deszelfs volle kracht en schoonheid voor aller oog geplaatst *blijven*, opdat alle gedoopten weten, wat zij *behooren* te zijn ; opdat zij door eene even gemakkelijke als onbedriegelijke vergelijking den afstand zien, die er tusschen hun *werkelijk* zijn en hun *behooren* te zijn steeds bestaat ; opdat het hun aller streven zij , om in den weg van Gods genade dit voorgestelde ideaal te bereiken, ten einde alle ingenomenheid met zich zelve, al het berusten in het verleden, in hetgeen men reeds is, te voorkomen ; om hen steeds te doen voortgaan tot het volmaakte, om hen steeds meer het ideaal te doen naderen en hun alzoo de praktijk des Apostels te leeren beoefenen, die hij even schoon als waar uitdrukt in het verheven gezegde : ik acht niet broeders ! dat ik het alreeds gekregen heb, of alreeds volmaakt ben, maar ik jaag er naar of ik het grijpen mogt, waartoe ik ook van Christus Jezus gegrepen ben Een ding doe ik, vergeetende hetgeen achter is, strek ik mij uit naar hetgeen voor is Fil. 3: 12, 13, 14. Hieruit blijkt, dat de groote Apostel der heidenen, Paulus, nog steeds den afstand gevoelde, die tusschen hem en het ideaal, dat hij najaagde, bestond.

Het christendom bedoelt niet slechts verzoening van den mensch met God ; niet slechts vergeving der zonde maar bovenal heiligmaking van ons geheele wezen, geestelijke volkomenheid in de liefde tot God, de broederen en alle menschen. Het wil de liefde als de eenige drijfveer stellen voor al onze handelingen, door ons dit ideaal steeds voor oogen te plaatsen als het ware doel en den hoogsten eisch van ons leven. Hierbij nu is het doel om de christelijke kerk steeds in eene voorwaartsche beweging te houden, dat het geval niet zou geweest zijn, indien het voorgestelde ideaal al te zeer in onze nabijheid gelegen was, of binnen het bereik van onze zoo zeer eigene traagheid viel. En inderdaad niets is meer tegen den geest van het evangelie als zich

hersenschimmen te maken, van den afstand, die ons immer van het ideaal gescheiden houdt, hetzij door ons dit ideaal als minder verheven voor te stellen, of door ons zelven voor verder gevorderd te houden als wij inderdaad zijn. De eerste fout is door het platte (vulgaire) Rationalisme, de tweede door het Pietisme of liever Methodisme begaan. Het zou moeilijk zijn, om aan te toonen welke van beide rigtingen het evangelie het minst goed begrepen of zijne voorschriften het minst misvormd heeft.

Doch laat ons tot ons onderwerp terug keeren.

Beide voorstellingen van theorie en praktijk worden door de Apostelen niet slechts op de bijzondere geloovigen (individuen), maar ook op de kerk toegepast. En voorzeker geen wonder! Deze bevat immers de bedoelde individuen in haren boezem en kan zonder dezelve niet gedacht worden. Waarbij nog komt dat allen, die in den naam van den drieëenigen God gedoopt zijn, geloovigen *behooren* te zijn. De H. S. noch de kerk geeft aan iemand hunner een' vrijbrief tot ongelooft en onbekeerlijkheid.

Houden we hierbij verder onder het oog, dat de apostolische voorstellingen van theorie en praktijk in hunne brieven voorkomende, dus evenzeer op de Gemeenten in haar geheel, aan welke zij geschreven werden, als op ieder individu in dezelve van toepassing zijn, dan kan het ons niet meer duister wezen, hoe de Apostelen de kerk uit een ideaal oogpunt konden voorstellen als: eene gemeente in God den Vader en den Heere Jezus Christus (1 Thess. 1: 1; het ligchaam van Christus (1 Cor. 12: 27; Rom. 12: 5; Ef. 4: 12, 16); het erfdeel des Heeren (1 Pet. 5: 3; een geestelijk huis van levende steenen, een tempel Gods, eene woonstede des H. Geestes (1 Cor. 3: 16, 17; verlost door het bloed van Christus (1 Pet. 1: 18, 19); dat hare leden kinderen des lichts zijn (1 Thess. 5: 5); dat alle gedoopten Christus aangedaan hebben, en dus kinderen Gods zijn (Gal. 3: 26, 27); dat zij uitverkorenen en beminden Gods zijn (1 Pet. 1: 2).

Uit deze ideale voorstelling volgt echter in geenen deele, dat er ooit in geschiedkundigen zin, dus in de werkelijkheid zulk eene kerk op aarde bestaan heeft, of dat de apostolische zulk eene kerk was. Zulk eene bewering zou evenmin grond, even weinig waarheid bevatten, als de bewering, dat er ooit eene reeks van zondelooze, volmaakte geloovigen op aarde geweest is, en dat alle ware christenen zoodanig zouden zijn. Elk ziet, dat het ideaal, zoo even genoemd, aan ieder christelijk individu, als ook aan de geheele kerk voorgesteld wordt, en dat juist tot hetzelfde einde als waartoe dit bij de individuen geschiedt.

Hieruit blijkt, dat het baptistisch kerkbegrip — als eene kerk van enkel

bekeerden en heiligen — slechts op een *misslag* gegrond is, te weten; dat men het *ideaal* der kerk voor de *werkelijkheid* heeft aangezien. Ten einde deze dwaling niet ieder in het oog valle, laat het de geheele tweede reeks van schriftplaatsen, alsof deze niet in de H. S. staan, buiten rekening, waarin de praktijk, de werkelijke toestand der kerk, voorgesteld wordt. Derhalve is het voor ieder, die het tot nog toe behandelde onpartijdig overweegt, duidelijk, dat het Baptisme zijn kerkbegrip enkel op kwalijk begrepene schriftplaatsen gebouwd heeft: daar het de *theorie* voor *praktijk*, het *ideaal* voor *werkelijkheid* aangezien heeft.

Niet minder is het in strijd met de *geschiedenis*, die de werkelijkheid der kerk ons toont.

Dit zullen wij bewijzen.

De beantwoording van drie vragen zal in dezen het vereischte licht geven. Zij zijn deze:

a.) *Wat heeft Jezus aangaande de natuur van zijn koningrijk op aarde — dat hier hetzelfde is als de christelijke kerk — geleerd en voorspeld? Heeft Hij dit koningrijk voorgesteld als enkel uit wedergeborenen en heiligen, of als uit goeden en kwaden bekeerden en onbekeerden te bestaan?*

b.) *Hoe hebben de Apostelen bij de stichting van dit koningrijk, en bij het aannemen van lidmaten of onderdanen van dit koningrijk gehandeld?*

c.) *Welke verklaring leggen zij in hunne brieven van deze onderdanen af?*

Beginnen we met het antwoord op de *eerste* vraag.

Toen de Zaligmaker (Matth. 13) de verborgenheden van het koningrijk der hemelen zijnen discipelen verklaarde, duidde Hij niet minder dan vier soorten van onderdanen aan, waarvan er niet minder dan drie waren, bij wie het woord des evangelies geenen vruchtbaren grond vond, geschikt om vruchten der gerechtigheid te dragen. In de eerste plaats zulken, die het woord hoorden doch niet verstonden; verder zulken, wien het aan geschikten grond voor het zaad des evangelies ontbrak, wier hart niet gebroken, niet ontvangbaar was voor het zaad des evangelies; eindelijk ook dezulken, in wie het zaad des woords door wereldzin geene vrucht kan dragen; terwijl slechts één deel in goede aarde viel en overvloedige vrucht voortbragt.

Onder een ander beeld stelt het de Zoon des menschen voor. Er was nl. iemand, die goed zaad in den akker strooide; intusschen zaaide de vijand onkruid op denzelfden akker; koorn en onkruid groeiden zamen door elkander op; de dienaren gaven hunne begeerte te kennen, om het onkruid uit het goede zaad te wieden, en te

scheiden, opdat zij een akker van enkel goed zaad mogten zien. Zij wilden dus hetgeen de Baptisten en Labadisten steeds verlangen, eene kerk van enkel heiligen en geloovigen zien. Maar de Heer des oogstes belette hun deze zuivering: omdat ze hun, gelijk hij zegt niet toebetrouwd was. Hij antwoordt hun verder, dat deze vermenging van koorn en onkruid moet voortduren tot het einde der eeuwen, en alsdan zal de gewenschte scheiding door de Engelen volbragt worden. Deze zullen dan alle ergernissen, en degene, die ongerechtigheid doen uit dit koningrijk verwijderen. *)

En strekt het niet tot hetzelfde einde dat de Heer zijn koningrijk vergelijkt bij een vischnet, waarin *goede* en *kwade* visschen worden zamengebragt? En leert hij ons dezelfde waarheid, niet als Hij zijn koningrijk voorstelt onder het beeld van eenen koning, die zijnen zoon eene bruiloft bereidde (Matth. 22: 1—13). De Joden te voren reeds genoodigd tot deze bruiloft, werden eerst geroepen, maar wilden niet komen: Want volgens (Luk. 19: 14 en 27), wilden zij niet, dat Christus koning over hen zou zijn. De Joden, bij dien onwil volhardende, en zelfs des konings gezanten mishandelende, werden vernield, (profetie van Jeruzalems verwoesting). Daarop kregen 's Konings dienstknechten in last, om te gaan op de uitgangen der wegen, en *zoo velen, als zij er vinden zouden*, tot de bruiloft te roepen, (roeping der heidenen). En de dienstknechten gingen op de kruiswegen, waar men gewoonlijk het meeste volk ontmoet: en zij vergaderden *allen, die zij vonden, beide kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten.*

Ziedaar de echte afbeelding van Jezus rijk, en deszelfs onderdanen hier op

*) Omdat het sommigen voorkwam, dat in deze gelijkenis — op de kerk n. l. toegepast — de kerkelijke tucht werd vernietigd, zoo hebben zij zich zelven en anderen trachten wijs te maken, dat hier niet van Gods koningrijk of kerk, maar van de menschheid buiten de kerk sprake was. Tot het bewijs hiervoor voerde men het zeggen van Jezus aan: „de akker is de wereld”, als of de kerk zich niet op of in de wereld bevond, hoewel deze niet van de wereld is. Dat hier aan een onkruid niet buiten maar onder het goede zaad in Gods kerk gedacht moet worden, blijkt ontegenzeggelijk uit het slot der gelijkenis (v. 41) waar dit onkruid wordt verklaard als te zijn de ergernissen en degenen die ongerechtigheid doen, welke niet uit de wereld maar uit Gods koningrijk zullen vergaderd worden. De kerkelijke tucht in den goeden zin van dat woord als het werk der liefde heeft voldoende grond in de natuur der zaak en in de leer en in het voorbeeld ons door de Apostelen gegeven. Voorts houde men onder het oog dat het hier bedoelde onkruid: de vooze tarwe, de parasite plant, die slechts daar wast, maar de goede en vrucht dragende aanwezig is, het wezen van deze *naboost*, zich van dezelfde sappen voedt, *denzelfden vorm* vertoond; doch geen vrucht draagt.

aarde, zooals Hij zelf het met zijne meesterlijke hand volgens zijn profetischen blik naar het leven geteekend heeft. Hier ziet men Gods duidelijk bevel, hoe Hij het volk zijns koninkrijks verzameld wil hebben, en hoe zijne gehoorzame dienaars daaraan beantwoorden moesten, en ook dadelijk beantwoord hebben, zooals uit de prediking der Apostelen en het toebrengen der Heidenen tot Gods verbond, of hunne overzetting in het koninkrijk van Gods lieven Zoon, geschiedkundig blijkt. Hun was *niet* belast, alleen *de uitverkorenen* en *wedergeborenen* ter bruiloft te brengen: maar te roepen, *zooveel zij ontmoeten zouden*. Zij doen ook alzoo, en vergaderen op de bruiloft *allen*, die zij vonden en zich wilden laten verzamelen, beide *kwaden* en *goeden*, zonder dat hun over deze daad, welke het Baptisme geheel voor onverschoonlijk zou aanzien, eenige berisping wordt gegeven. Maar wat gebeurt er? Toen het vergaderen tot de bruiloft volbragt en de maaltijd voleindigd of tot volkomenheid was, komt de koning, om de aanzittende gasten te overzien, en te beoordeelen; en daaronder een' mensch zonder bruiloftskleed *) vindende, liet Hij hem handen en voeten binden, en uitwerpen, in de buitenste duisternis waar weening was en knersing der tanden. Men ziet, dat dit hetzelfde is, als de verzameling van het onkruid ten tijde van den oogst; en als de uitlezing der visschen, wanneer het net wordt opgehaald. Deze gast werd ook aan de bruiloft gelaten, totdat de koning *in persoon* kwam, om de gasten te beoordeelen, hetwelk geenszins tot den plicht of de post zijner dienaren behoorde, zoo min als het uittrekken van het onkruid, 't welk Christus uitdrukkelijk verbood (Matth. 13: 29). Wel is waar, wordt hier niet meer dan van één' onbehoorlijken gast gesproken, waarom sommigen dit van den antichrist verklaren; doch zonder dit nu te beoordeelen.

*) Hetgeen hier bij eene oppervlakkige beschouwing vreemd voorkomt is de verwondering en toorn des konings over een gast, die geen bruilofts- of statie-kleed aan had, even als konde men van reizigers armen, verminkten, kreupelen en blinden, die op de straten en wegen opgezocht waren, verwachten dat zij in statie-kleederen zouden verschijnen. De oplossing hiervan ligt echter in eene bijzondere gewoonte in het Oosten. Degene nl. die verlof of bevel ontvangt, een koning op te wachten, wordt tevens een statie-kleed aangeboden, in hetwelk hij ten hove verschijnen moet, en men heeft de hoogste ongenade te wachten, indien men in een ander gewaad voor den koning verschijnen wilde.

De misdaad van dezen gast bestond dus niet daarin dat hij ter bruiloft gekomen was, maar daarin dat hij het hem aangeboden statiekleed had *af-gewezen* en in zijn eigen gewaad verschenen was.

De teekening van dien onwaardigen dischgenoot wijst dus op het karakter, de handeling en het lot van den uitwendigen mondchristen, die, steunende op zijn eigen gerechtigheid, noch behoefte aan Christus noch eerbied voor God heeft en in zijn ongelooft volhardt.

kan men immers denken, dat Christus om wijze redenen goed gevonden heeft alleen in 't algemeen, of in een onbepaalden zin van één' mensch te spreken, om slechts een voorbeeld te geven, hoe het met zoodanige gasten zou afloopen; want Hij gebruikt niet het gewone telwoord één, maar drukt zich zoo onbepaald uit als mogelijk was. Dat echter dit getal zeer groot zal zijn schijnen zijne slotwoorden mede te brengen. »Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.» Denzelfden zin heeft de gelijkenis van het koningrijk der hemelen van de tien maagden, waarvan vijf wijs en vijf dwaas waren, (Matth. 15). De laatsten, die roekeloos en onvoorzigtig te werk gingen, zorgden niet, dat zij van olie voor hare lampen voorzien waren, waarvoor de voorzigtigen zorg hadden gedragen. Dit onderscheid werd niet ontdekt voor dat het geroep opging: *ziet de bruidegom komt; gaat uit hem te gemoet!* Toen werden de dwaze maagden buiten gesloten, en toen zij riepen: *Heer! Heer! doe ons open!* werd haar geantwoord: *Ik ken u niet.* Men ziet weder dezelfde vermenging van goeden en kwaden, die we overal in het koningrijk der hemelen ontmoeten; eene vermenging die zonder kennelijk onderscheid voortduurt tot het einde, wanneer Hij, die de wan in zijne hand heeft, dit onderscheid duidelijk zal doen zien. Want hoedanig is de toepassing, die Christus van deze gelijkenis maakt? Bestraft Hij zijne dienaren die Hem zijn koningrijk uit zulk een gemengden hoop van wijzen en dwazen hadden opgerigt? Berispt Hij de dwazen, dat ze zich roekeloos en ten onregte mede onder de onderdanen van zijn rijk durven rekenen? Geenszins! Die denk- en leerwijze was ten tijde van Christus en de Apostelen onbekend. Maar Hij trekt er vs. 13 deze merkwaardige les uit: *Zoo waakt dan! Want ge weet den dag niet, noch de ure in welke de Zoon des menschen komen zal.* Eene vermaning, welke zijne dienaren dagelijks aan de tien maagden behooren te doen, opdat de dwaze wijs, en de wijze nog wijzer mogen worden.

Ook bij Johannes (15) leert ons de Heer dezelfde waarheid: ik ben — zegt Hij — de ware wijnstok, en mijn Vader is de landman. Alle rank die in mij geene vrucht draagt, die neemt Hij weg, en allen die vrucht dragen, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht dragen. Blijft in mij, en ik in U. Gelijkerwijs de rank geene vrucht kan dragen van zich zelve, zoo zij in den wijnstok niet blijft; alzoo ook gij niet, zoo gij in mij niet blijft. Zoo iemand in mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijkterwijs de rank, en is verdord; nien vergadert ze en werpt ze in het vuur.

Hoe duidelijk wordt in deze voorstelling op de mogelijkheid van het gevaar geweest, dat niet *alle* ranken van den christelijken wijnstok (Christus) den grooten landman den Vader vruchten dragen; op het

gevaar, dat sommigen hunner van den wijnstok los worden, en als dor hout der verbranding worden overgegeven!

Met het grootste regt vragen we dus aan het Baptisme, wat dit voor ranken zijn, waarvoor dit gevaar bestaat? Zijn dit Joden, Heidenen of Mahomedanen? Maar dezen staan hoegenaamd niet tot Christus in betrekking! Zijn dan dit de wedergeborene christenen zelve; verkeerden die steeds in dit gevaar? Maar door hierop bevestigend te antwoorden erkent men den absoluten afval der geloovigen, die om vele redenen onmogelijk is. Wat blijft hier dan anders over dan aan zulke christenen te denken, die door het Sacrament des doops *Sacramenteel* tot den dood en de opstanding van Christus in betrekking gesteld zijn, doch door voortdurend ongelooft onvruchtbaar blijven, en door hun' zondezin, die betrekking verloochenen; in plaats van tot Christus te gaan, en uit Hem hun leven en kracht tot heiligmaking te ontvangen, tot zich zelve, de zonde en de wereld keeren? Aan deze laatste voorstelling heeft de geschiedenis volkomen beantwoord.

Aldus hebben we het beeld van Jezus koningrijk op aarde, van de zichtbare kerk gezien, gelijk het Jezus voor den geest stond. Niets is duidelijker — ten zij men blind *wil* zijn — dan dat het Baptistisch en Labadistisch kerkbegrip lijnregt hier tegen over staat: zoodat het een het ander uitsluit, en het is ten eenenmale onnoodig om dit in tegenstellingen te doen uitkomen, daar het elken lezer ongezoekt in het oog valt.

Dit nu leidt ons tot de overweging der tweede vraag: *hoe nl. de Apostelen bij de oprigting van dit koningrijk hebben gehandeld?*

Het is duidelijk, dat de Apostelen nooit van het begrip eener kerk, enkel uit wedergeborenen en uitverkorenen bestaande, gehoord hadden, omdat de Heer hun zijn koningrijk altijd voorstelde als bestaande uit koren en onkruid; goede en kwade visschen; wijze en dwaze maagden vruchtbare en onvruchtbare ranken, enz. Daarom is het ook vooraf reeds te vermoeden, dat zij bij de oprigting van dit koningrijk hiermede overeenkomstig hebben gehandeld.

Waren de Apostelen Baptisten geweest; hadden ze in de meening gestaan, dat de christelijke kerk alleen uit wedergeborenen, uitverkorenen en bekeerden bestaan zou; dat de toediening des doops de wedergeboorte onderstelde, en dus slechts aan de zoodanigen mogt worden beëindigd van wie men dit op goede gronden mogt onderstellen: hoe geheel anders moesten zij dan niet te werk zijn gegaan in het aannemen van lidmaten, in het toedienen des doops dan wij nu zien, dat zij gedaan hebben! Hadden zij in die overtuiging geleefd, dan ziet elk, dat zij zich ten taak had den moeten stellen, om vooraf, gelijk de

Baptisten gewoon zijn te handelen, de inwendige gesteldheid der harten van degenen, die den doop begeerden, tot in de geringste bijzonderheid na te vorschen, hen door bijzonder onderwijs voor te bereiden, en te beproeven, ten einde met zekerheid te mogen weten, of hunne begeerte tot den doop uit den grond van een nieuw leven ontstond; of hunne bekeering opregt, of hun geloof een werk des H. G. was, en of zij werkelijk in den staat der *genade* gekomen waren.

Zulk een onderzoek was alsdan onvermijdelijk noodig; opdat geen onwedergeborene het lidmaatschap der kerk bekwam, en opdat de Sacramenten niet ontheilgd werden.

Men ziet echter, dat de Apostelen geheel in *strijd* hiermede hebben gehandeld. Zonder eenig onderzoek naar hunnen geestelijken toestand, naar de opregtheid van hun geloof, naar het bestaan der wedergeboorte; zonder eene enkele waarschuwing, dat deze dingen tot het ontvangen van den doop noodzakelijk waren, en dat men zich bij gemis daarvan zwaar bezondigde door zich te laten doopen, doopten zij geheele scharen, duizenden tegelijk, doopten ze deze onmiddelijk bij de eerste godsdienstige opwekking, op hunne verklaring, dat zij de door de Apostelen gepredikte waarheid: *Jezus Christus van Nazareth is de door God aan de vaderen beloofde Messias*, aannamen. Op dien grond werden op het pinksterfeest niet minder dan drieduizend, en onmiddelijk daarna weder twee duizend gedoopt (Hand. 2: 41, 4: 4.) Indien het nu waarheid was — gelijk de Baptisten beweren — dat de wedergeboorte steeds vóór den doop moet gaan, en deze haar onderstelt, dan is één van beiden waar: óf de Apostelen zijn geheel onkundig geweest van deze waarheid, óf zij hebben zich met regt de beschuldiging berokkend, dat zij met de meest onverantwoordelijke ligtzinnigheid in het toedienen van den doop, en het aannemen van lidmaten te werk gegaan zijn!! Wel beroepen de Baptisten tegenover deze bewering zich op het zeggen van Filippus tot den Kamerling: indien gij van ganscher harte gelooft, is het geoorloofd den doop te ontvangen; doch — om hier niet te spreken wat vele critici van deze woorden denken — is het genoeg hierbij op te merken, dat een *enkel* gezegde de *algemeene* praktijk niet opheft, en dat de kamerling, toen hij zijn geloof verklaarde, toonde den hem gedanen eisch zóó te verstaan, althans daaraan voor zóó ver kon beantwoorden, dat hij nu erkende: *Jezus Christus de Zoon van God te zijn*".

Zouden de Baptisten op zulk eene geloofsbelijdenis iemand willen doopen, en daarin het bewijs eener opregte bekeering en wedergeboorte kunnen vinden? Kan zulk eene belijdenis niet even goed door een zoogenaamd historisch geloof geschieden? Doch genoeg hiervan. Het is er zoo ver af, dat de Apostelen in de gevoelens der Baptisten zouden gestaan hebben, dat er zelfs geene schaduw van bewijs voor-

handen is, dat zij iemand vóór den doop voor wedergeboren erkend hebben *), veel minder vorderden zij, dat iemand zich zelven hiervoor zou uitgeven en zich op dien grond zou laten doopen.

Overwegen we nu de derde vraag: *hoe nl. de feitelijke toestand was van de door de Apostelen gestichte Gemeenten volgens de brieven, die aan die Gemeenten gerigt zijn.*

Dat er van die Gemeenten in die brieven veel zeer veel goeds gezegd wordt, is voor elk duidelijk. De Geest van Christus, die in de kerk was uitgestort, leefde en werkte, betoonde zich een Geest van kracht, leven en liefde. Maar toch zijn het op verre na geene zulke Gemeen-

*) De Apostelen kenden niet — zoo als de roomsche en luthersche kerk leeren — eene wederbarende kracht aan den doop toe; evenmin beschouwden zij dezen echter — gelijk de Baptisten doen — als eene uitwendige afbeelding, openbaring en bevestiging van eene in den doopeling reeds vóór den doop volbragte wedergeboorte, waarmede niets nieuws aanvangt, neen, de voorstelling, welke zij ons in de H. S. van den doop geven, is hiermede geheel in strijd.

De mensch — zoo spreekt de Schrift — moet door water en Geest wedergeboren worden (Joh. 3: 5); de doop is het bad der wedergeboorte (Tit. 3: 5); zoo velen als er in Christus naam gedoopt zijn, hebben Christus aangedaan (Gal. 3: 27); zoo velen als in Christus Jezus gedoopt zijn, zijn in zijnen dood gedoopt, zijn met Hem begraven door den doop in den dood, zijn ééne plant met Hem geworden in de gelijkmaking zijns doods en zijner opstanding (Rom. 6: 3, 4, 5).

Om den zin en de kracht dezer voorstellingen te vatten, houde men onder het oog:

a.) dat de wedergeboorte voor de gansche kerk zoo wel als voor ieder individu *voorwerpelijk* in Christus ligt. In Hem is de oude mensch gekruisigd, en de nieuwe opgestaan; wat de wedergeboorte voor het individu is, dat is de dood en de opstanding van Christus voor het menschelijk geslacht. (het genus.)

b.) Hetgeen alzo *voorwerpelijk* in Hem plaats gehad heeft, moet zich *onderwerpelijk* in ons herhalen.

c.) Zal dit geschieden, dan is het echter noodig, dat wij met Hem, en alzo met zijn' dood en zijne opstanding in betrekking gesteld worden.

d.) Het Sacrament des doops is het, dat ons in betrekking tot Christus plaatst.

e.) Dit doet het daardoor, dat het ons de kerk, die het ligchaam van Christus is, inlijft, waarvan Christus de grond, de wortel en het leven is.

Met Christus de bron des levens en der genade in betrekking gesteld zijnde, kan men van den doopeling eerst nu eischen, dat hij door het geloof in de kracht van Christus den ouden mensch doode, en een Gode gewijd leven leide, en het is alleen door ongelooft, waardoor dit bij velen niet geschiedt. Het is op dezen grond, dat de Apostelen over den doop spreken, en alle gedoopten overeenkomstig hunne *roeping* behandelen, en vermanen en bestraffen.

ten van heiligen en wedergeborenen in den zin zooals de Baptisten die willen. We hebben gezien, dat de Apostelen allen tot den doop toelieten, die verklaarden, Jezus voor den Messias te houden, de leer des Evangelies aannamen en den doop begeerden. Niet van *allen* kon men echter verwachten, dat zij door het geloof uit Christus als den wijnstok leven en kracht zouden leeren trekken; niet van *allen*, dat zij vruchtbare ranken zouden zijn: en inderdaad niets is in bedoelde brieven duidelijker dan deze waarheid.

In de Gemeente van Korinthe waren twisten en scheuringen. Zij was in niet minder dan vier partijen verdeeld, waarvan de eene zich naar Paulus, de andere zich naar Cephas, de derde zich naar Apollos en de vierde eindelijk zich naar Christus noemde (1 Cor. 1: 12). De gemeente — zegt de Apostel — was vleeschelijk; omdat nijd, twist en tweedragt in haar bestonden (3: 4). In haar heerschte hoererij, zooals zelfs onder de Heidenen niet genoemd werd (onbekend was) zoodat zelfs een lidmaat dier gemeente zijns vaders huisvrouw had. Dit schandelijk leven had de gemeente zich niet eens aangetrokken, veel minder zich daarover bedroefd. (5: 5.) Dit voorval gaf den Apostel aanleiding om hun te schrijven, dat zij met iemand, die een broeder genaamd werd, doch tevens een hoereerder, gierigaard, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard of roover was, niet eten d. i. niet gemeenzaam met hem omgaan moesten om daardoor hunnen afkeer van zulke broeders te kennen te geven (5: 11). Paulus zegt: ik vrees, dat als ik gekomen zal zijn, ik u niet misschien zal vinden zoodanigen als ik niet wil; dat er niet misschien zijn twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten; dat wederom, als ik gekomen zal zijn, mijn God mij niet vernedere bij u, en ik rouw hebbe over velen, die te voren gezondigd hebben, en die zich niet bekeerd zullen hebben van de onreinheid, en hoererij, en ontuchtigheid, die zij gedaan hebben (2 Kor. 12: 20, 21).

De leden der gemeente lagen met elkander overhoop; de een verklaagde en vervolgde den ander voor de regthanken der ongeloovige Heidenen (1 Cor. 6:6).

Het heilig sacrament des avondmaals was door de gemeente op de meest ergerlijke wijze bedorven. De rijken kwamen daar dronken, en de armen hongerig, om het avondmaal te vieren; zoo aten en dronken zij zich een oordeel; zoodat zij van den Heere getuchtigd en met zijne oordeelen bezocht moesten worden, opdat zij niet met de wereld verloren zouden gaan (1 Cor. 11).

Nog meer: de voornaamste grondwaarheden des christendoms werden door hen verworpen, daar sommigen hunner de opstanding der dooden verwierpen, dat een fundamenteel leerstuk der christelijke Godsdienst

is; want zoo de dooden niet opgewekt worden, is Christus te vergeefs gestorven, en is Hij ook niet opgewekt; zoo dit waarheid ware, dan moesten we maar eten en drinken, want morgen zouden we misschien sterven. 1 Cor. 15. Wel mogt de Apostel hun herinneren, dat hij hun het evangelie der zaligheid verkondigd had; dat zij dit ook aangenomen hadden, en daardoor zouden zalig worden, indien zij het hielden gelijk hij het hun verkondigd had, tenzij dat zij te vergeefs geloofd hadden (1 Cor. 15: 2). Sommigen hunner, helaas! hadden de kennis van God niet, gelijk de Apostel hun tot hunne schaamte moest zeggen (1 Cor. 15: 34).

Weinig beter was het in de gemeente van de Galaten gesteld.

Aan haar schrijft dezelfde Apostel: ik verwonder mij, dat gij zoo haast afwijkt van dengene, die u in de genade van Christus geroepen heeft tot een ander evangelie. Gij uitzinnige Galaten — voegt hij hun toe — wie heeft u betooverd, dat gij de waarheid niet gehoorzaam zoudt zijn (Gal. 3: 1). Zijt gij zoo uitzinnig? daar gij met den geest begonnen zijt, voleindigt gij met het vleesch? (vs. 3.) Christus is u ijdel geworden, die door de wet geregvaardigd wilt worden; gij zijt van de genade vervallen. (5: 4). Ik vrees, dat ik eenigzins te vergeefs aan u gearbeid heb (4: 11,) och of zij ook afgesneden wierden, die u onrustig maken (5: 12). Maar indien gij elkander bijt en vereet, ziet toe, dat gij van elkander niet verteerd wordt (5: 15).

Aan de Philippensen schrijft Paulus: Weest mijne navolgers, broeders! en merkt op degenen, die alzoo wandelen, gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt. Want velen wandelen anders; van welke ik u dikwijls gezegd heb, en nu ook weenende zeg, dat zij vijanden des kruises van Christus zijn; wier einde is het verderf, wier God is de buik, en wier heerlijkheid is in hunne schande, die aardsche dingen bedenken (Phil 3: 17, 18, 19). Even treurig was het in vele kleine Aziatische gemeenten gesteld. Aan die van Sardes moest Johannes schrijven: ik weet uwe werken, dat gij den naam hebt, dat gij leeft, en gij zijt dood. Wees wakende, en versterk het overige, dat sterven zoude: want ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God (Openb. 3: 1, 2).

Aan die van Laodicea: dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige getuige, het begin der schepping Gods; ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet: och of gij koud waart, of heet! Zoo dan, omdat gij laauw zijt, en noch koud, noch heet, ik zal u uit mijnen mond spuwen. Want gij zegt: ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt. Ik raad u, dat gij van mij koopt goud, beproefd, komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte kleederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de

schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uwe oogen met oogenzalf opdat gij zien moogt. (Openb. 3: 14—18).

Zie hier de schaduwzijde der apostolische gemeenten, niet geteekend naar Systematische redeneringen — die doen hier niets af — maar uit het schrijven van de Apostelen aan die gemeenten. Menschen, die in het verdedigen hunner onderstellingen nergens voor staan, gelijk vele Baptisten en anderen, zullen ondanks het hier bijgebragte, evenwel onder de noodige uitvlugten voortgaan met te beweren, dat al deze onchristelijke toestanden met het bezit van de ware genade en wedergeboorte zeer wel kunnen bestaan; althans dat de Apostelen, ondanks dit alles, in die onderstelling geleefd en geschreven hebben, dat alle leden der Gemeente wedergeborenen en onderwerpe-lijk geheiligde mensen waren.

Maar zoo men in eene gemeente twist, tweedragt, scheuring, verongelijking van de broederen, achterklap, oorblazing, opgeblazenheid, beroerte, bloedschande, onreinheid, hoererij, ontuchtigheid vindt; zoo men elkander kan bijten en verteren; zoo men in de gemeente velen aantreft, die zich daarenboven kenbaar gemaakt hebben als levende in onreinheid, hoererij en ontucht en zich daarvan niet bekeerden; zoo men in de gemeente een vijand van het bloed van Christus kan zijn; zoo men den buik tot een' God stelt, waarvan het einde het verderf is; zoo men van hen zeggen kan, dat zij met het vleesch eindigen, dat ze van de genade vervallen zijn, dat zij zich tot een ander evangelie laten overbrengen; zoo men de eerste grondwaarheden van het christendom: de opstanding der dooden, en de regtvaardiging uit het geloof ontkent; zoo men het avondmaal op de schandelijkste wijze ontheiligt; zoo men zonder de kennis Gods kan zijn; zoo men den naam kan hebben, dat men leeft, en dood is; zoo men waant rijk en verrijkt te zijn en geens dings gebrek te hebben, en van God verklaard wordt ellendig, arm, blind en naakt te zijn, in gevaar om een walgelijk uitpuwsel te worden en toch lid der gemeente is, en met de Baptisten beweert, dat dezulken toch ondanks *dit alles* wedergeborenen zijn, en door de Apostelen daarvoor gehouden werden, dan kan men ook van *ieder* naamchristen wel beweren, dat hij wedergeboren en onderwerpe-lijk geheiligd is; dan houdt het woord van Jezus op, waarheid te zijn, dat men den boom aan de vrucht zal kennen.

Dat de Apostelen echter dit onderscheid tusschen de leden der gemeente zeer goed wisten, blijkt genoegzaam uit hunne vermaningen aan de leden der gemeente. Wat beteekent anders de vermaning, om den ouden mensch af te leggen en den nieuwen aan te doen, opdat Christus eene gestalte in hen *mogt* verkrijgen dat ze zich zelve zullen beproeven of ze in het geloof zijn; of Jezus Christus in hen is? (2 Cor. 13: 5)

Zijn deze en honderde dergelijke vermaningen bestaanbaar met eene onderstelde wedergeboorte? Ook het zeggen des Apostels, dat ketterijen of verdeeldheden in de gemeente dienen, opdat degene die *oprecht* zijn in de gemeente mogen openbaar worden? (1 Cor. 11: 19.)

Wanneer men dus ook de inrigting van de apostolische gemeenten nagaat, dan wordt de toestand daarvan door Paulus zelven uitgedrukt met deze woorden: in een groot huis zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aardn vaten, en sommigen ter eere, maar anderen ter oneere. Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heer kent degenen die de zijnen zijn, en: Een iegelijk die den naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. 2 Tim. 2: 19, 20.

Alzoo is ons achtereenvolgens gebleken, dat het gevoelen der Baptisten, als zoude de kerk alleen uit bekeerden en wedergeborenen bestaan, *in lijnregten strijd staat* met hetgeen Jezus van den aard en de natuur van dat koninkrijk voorzegt, *in lijnregten strijd staat* met de praktijk, welke de Apostelen gevolgd zijn, *en met den feitelijken toestand* der gemeenten door hen gesticht.

Dat de Baptisten tot staving van hunne gevoelens, zich beroepen op de titels en namen, welke door de Apostelen gegeven werden aan de gemeenten, waaraan zij schreven, als: *geloovigen, broeders, heiligen*, enz. beteekent niets dan alleen voor de minkundigen, die op de klanken afgaande daardoor misleid worden.

Om dit apostolisch spraakgebruik te kunnen verstaan moet men den grond kennen, waarop het gebouwd is.

De vraag is, of het gebouwd is op hetgeen alle leden der gemeente volgens het oordeel der Apostelen in de werkelijkheid *waren*, of op hetgeen zij volgens hunne roeping *behoorden te zijn*. Het is eene kleine moeite, om te toonen, dat dit laatste het geval geweest is.

Allen, die op hunne belijdenis des geloofs den doop hadden ontvangen, en daardoor tot den dood en de opstanding van Christus in betrekking gesteld waren, hadden zich verbonden, om het vleesch met zijne begeerlijkheid te kruisigen, den ouden mensch af te leggen, en een nieuw Gode gewijd leven te leiden. Dit is de grond van dat apostolisch spraakgebruik, van die vermaningen en bestraffingen. De Apostelen gingen in dezelve uit van het standpunt der roeping van de gedoopten voor God, van dat der theoriën, niet van het standpunt der werkelijkheid. Op dien grond noemden zij alle leden der gemeente »heiligen» omdat zij aan God gewijd waren; »geloovigen»; omdat zij Christus beleden, en niemand van hen een vrijbrief ontvangen had, om ongehoovig te zijn; »broeders», om hunne gelijke betrekking, waarin zij voorwerpelijk tot God en Christus staan, en omdat broederzin hen allen

behoorde te vervullen. Dat dit (en niet eene onderstelde wedergeboorte en onderwerpelijke toestand) de grond dezer benamingen is, is duidelijk; omdat de Apostelen deze benamingen zonder onderscheid aan *alle* leden der gemeente gaven, ofschoon zij — gelijk we gezien hebben — zeer goed wisten, dat velen van dezelve naar hun inwendig bestaan *niet* inderdaad geheiligd en wedergeboren waren; en dat er — gelijk Jezus hun voorspeld had — altoos veel kaf onder het koren, onkruid onder de tarwe, zou zijn; dat er vele kwade visschen zich met de goede in één en hetzelfde net zouden bevinden; dat er in de bruiloftsmaal zoowel gasten zouden zijn *zonder* als *met* het bruiloftskleed; en hiermede stemt het zeggen van den grooten Apostel overeen, dat er nl. *in het groote* huis der kerk vaten waren ter *oneer* en vaten *ter eer* (2 Tim. 2: 20).

Met één woord; het *verschil* in het kerkelijk spraakgebruik en de daarbij aan de leden der gemeente gegeven namen, als: *»heiligen, geloovigen, broeders»* enz. tusschen de Apostelen en de Baptisten ligt hierin, dat het bij eerstgenoemden op een *voorwerpelijken* en bij laatstgenoemden op een *onderwerpelijken* grond gebouwd is. Bij de Apostelen is het de doop in den naam van Vader, Zoon en H. Geest, de doop in den dood en de opstanding van Christus, en de daarop gebouwde heilige roeping, om aan dien dood en die opstanding gelijkvormig te worden in ons geheel in- en uitwendig zijn, leven en werken. Volgens het Baptisme moet de éénheid der kerk, de gelijkheid der leden en de grond hunner roeping in een *subjektiven* grond gezocht worden, in de zedelijke eigenschappen des harten, als: bekeering, geestelijk leven en onderwerpelijke vernieuwing door den H. Geest. Het begrijpt dus niet, het kan of wil niet begrijpen, dat het in dezer voege een' grondslag voor de éénheid der kerk stelt, waarvan de beoordeeling *boven* het menschelijk *bereik* is, en dat het op deze wijze den grond der *kerkelijke* éénheid verwacht met den *persoonlijken*, waarop ieder tot zijne rust, troost en vrede voor *zich zelve* rekenschap moet kunnen geven van de hoop die in hem is, van zijne onderwerpelijke verhouding tot Christus en het Christendom. Beider gebied wisten de Apostelen te onderscheiden. Naar den aard der kerkelijke eenheid en de daarop gebouwde voorstelling heet het: zoo velen als gij in Christus naam gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan, (Gal. 3: 27). Wandelt dan ook in hem. Bij de individuele heet het echter: onderzoek u zelve of gij in het geloof zijt, beproef u zelve, of kent gij u zelve niet, dat Jezus Christus in u is? ten zij dat gij eenigzins verwerpelijk zijt. (2 Kor. 13: 5). *Indien*, (voegde dezelfde Apostel de gemeente van Rome toe) *indien* gij naar het vleesch leeft zoo zult gij sterven, maar *indien* gij door den geest, de werkingen des ligchaams

doodt, zoo zult gij leven (Rom. 8: 13). De geloovige Hebreers zijn het geestelijke huis van God, *indien* zij maar de vrijmoedigheid en den roem der hoop ten einde toe vasthouden; (Heb. 3: 6) zij zijn Christus deelachtig geworden, *indien* zij het beginsel van den vasten grond, tot het einde vasthouden. (vs. 4). *Indien* ge met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen, die boven zijn (Col. 3: 1.) *Indien* gij maar hem gehoord hebt, en door hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is; te weten: dat gij zoudet afleggen aangaande uwe vorige wandeling, den ouden mensch; en dat gij *zoudet vernieuwd worden* in den geest uws gemoeds, en den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is. (Ephezen 4: 21—24). Doch gijlieden zijt niet in het vleesch maar in den geest, *zoo anders* de Geest Gods in u woont; maar indien iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe. En *indien* Christus in u is, dan is wel het ligchaam dood, om der zonden wil, maar de geest is levend, om der gerechtigheid wil. En *indien* de Geest desgenen die Jezus Christus uit den dooden opgewekt heeft in u woont dan zal enz. (Rom. 8: 9—11.) Kon de Apostel met mogelijkheid behoedzamer en voorwaardelijker spreken, en sterker op een ernstig zelfonderzoek aandringen, dan hij in de opgegevene en honderd andere plaatsen doet? *) Hetgeen het Baptisme verder tot staving van deszelfs begrip van kerk aanvoert be- teekent niets.

De heer Willems zegt, in zijn brochure over den doop: »Waar vinden wij in de brieven der Apostelen aan de gemeente vermaningen aan de onwedergeborenen in de gemeente? Schrijf mij die plaatsen eens uit. (bl. 18). Het gewone antwoord hierop, dat n. l. die brieven geschreven zijn, aan het beste deel der gemeente wordt onzes inziens door hem met regt

*) Zoó ooit iets blijken moge, dan blijkt uit deze vermaningen, en hetgeen de Apostel in dezelve den leden der gemeente toevoegt, dat hij en gelijk ons reeds te voren gebleken is, er ver af was, van, gelijk het Baptisme beweert, te onderstellen, dat alle leden der gemeente opregt bekeerden, en wedergeborene christenen waren. Met die onderstelling, zijn deze vermaningen, niet overeen te brengen, trouwens komt daar de vermaning te pas, zich zelve te beproeven, of men in het geloof is, of Christus in ons is? Dezelve toe te voegen, *indien* gij naar het vleesch leeft, zoo zult gij sterven, maar *indien* gij, door den Geest, de werkingen des ligchaams doodt, zoo zult gij leven. Gij zult zalig worden, *indien* gij den roem der hoop ten einde toe vasthoudt. *Indien* gij met Christus zijt opgewekt, indien gij maar door Hem geleerd zijt, dat gij den ouden mensch *zoudt afleggen*, den nieuwen *aandoen*, en *vernieuwd worden* in het binnenste uws gemoeds *zoo anders* de Geest Gods in u woont. *Indien* iemand den Geest van Christus niet heeft; *indien* Christus in u is, enz. Spreken de Baptisten op deze wijze de leden hunner gemeenten aan? gebruiken zij dit voorwaardelijke in hunne toespraken tot dezelve? en is dit met hunne onderstelling bestaanbaar?

gewezen van de hand. Waar zijn, vraagt hij, dan hunne brieven aan het slechte? De waarheid der zaak is, dat de apostelen in hun schrijven, niet gewoon waren, de leden der gemeente in twee soorten of klassen van menschen te onderscheiden, gelijk men in lateren tijden dit gedaan heeft. De reden hiervan, moet niet daarin gezocht worden, gelijk de Baptisten en meer anderen wanen, dat zij in de meening leefden, dat alle leden der gemeente wedergeboren, en opregt geloovige menschen waren; wij hebben het tegendeel bewezen; maar *daarin*, dat zij in hunne brieven in de vermaningen en bestraffingen van een' *voorwerpelijken grondslag* uitgingen; van iets, dat alle leden der gemeente gemeen hadden. Allen immers waren gedoopt in den naam van Jezus Christus en hadden daardoor Jezus Christus aangedaan. (Gal. 3: 26, 27) waren met hem begraven door den doop in zijnen dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit den dooden opgewekt is, tot heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. (Rom. 6: 4, 5.) Dien ten gevolge was het de roeping van alle leden der Gemeente, om uit Christus leven en kracht te trekken, ten einde de zonde te dooden en een Godgewijd leven te leiden. In dit opzigt stonden dus alle leden der gemeente gelijk; werden zij op dien grond vermaand en bestraft; en allen aangespoord de oprechtheid van hun geloof te beproeven. En dit is de reden, waarom de Apostelen op dezelfde wijze spreken tot alle leden der Gemeente. *)

Dat de heer W. zich verder tot staving, dat iemand, die hoewel belijdenis der waarheid gedaan hebbende, en in Christus naam gedoopt zijnde, nogtans geen lid der gemeente is, zich beroept op de bekende geschiedenis, voorgevallen met Simon den tovenaer, en Ananias en diens vrouw, beteekent niets. Van den eerstgenoemde vraagt hij: waarom deze aanstonds werd uitgesloten, toen hij als een onwedergeborene, als een huichelaar openbaar werd? Wij antwoorden: waaruit heeft die heer toch vernomen dat Simon buiten de kerk gesloten is?? en dat wel, omdat hij onwedergeboren was? De Schrift of de geschiedenis, meldt zoo weinig van het een, als van het ander. Even weinig doet hier het strafgerigt van Ananias en diens vrouw ter zaak. De hun toegediende straf overkwam hen niet, ten gevolge dat ze niet wedergeboren waren — of ze dit al of niet waren, hierover zal God oordeelen — maar ten gevolge van het bekende door hen gepleegde misdrijf. Dat de heer W. daar bij voegt, dat het strafgerigt zoo even gemeld, ten ge-

*) De Baptisten en Labadisten gaan in hunne kerkbeschuwing niet uit van hetgeen, waarin alle gedoopten of leden één zijn (het objektive) maar van hetgeen waarin zij *verschillen* van de zedelijke eigenschappen des harten. Hieruit ontstaat eene geheel tegenovergestelde beschouwing en wordt de H. S. onverstaanbaar.

volge zoude hebben gehad, dat niemand van hen, die niet waarachtig in Christus geloofden, zich bij de Gemeente durfde voegen, is evenzeer misgetast. Als Lukas schrijft, van de anderen durfde niemand zich bij hen voegen, Hand. 5: 13, dan is de eenvoudige zin deze: de Apostelen vergaderden dagelijks in eene bijzondere gaanderij van het voorhof des tempels, de gaanderij van Salomo geheeten. (De overlevering wil, dat dezelve bij de verwoesting des tempels, door Nebukadnezar, was overgebleven). De vrees, die door meer genoemd strafgerigt, over het volk gekomen was, had ten gevolge, zegt Lukas, dat de anderen, welke n. l. geene leden der gemeente waren, en Jezus Christus en Zijne Apostelen een vijandig hart toedroegen, zich niet tot hen durfden vervoegen, niet tot hen naderen durfden, ten einde hun de uitwerkselen hunner vijandschap te doen ondervinden. Van eene begeerte, om met zeker oogmerk, lid van de gemeente te worden, is hier dus geen woord spraak. Even weinig doet het zeggen van Johannes, waarop hij zich beroept, hier iets af. Genoemde Apostel schrijft (1 Joh. 2: 19): Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet, enz. Wat geeft dit anders te kennen, dan dat de zoodanigen volgens hun *innerlijk* bestaan, en keus niet met de Apostelen en andere opregte christenen overeen kwamen, en in dat opzigt daarvan verschilden? Dat alles in dien zin geen Israel is, wat uit Israel is, weet ieder; maar waren zij daarom, eer zij de gemeente verlieten, geen leden derzelve? hoe schrijft de Apostel dan, dat ze *van hen uitgegaan waren*? Even slecht begrepen redeneert en besluit W. over Gal. 2: 4. Wat toch bedoelt de Apostel hier onder den naam van valsche en ingeslovene broederen? Zijn het de onwedergeboren in de gemeente? In geen deele. Uit het verband blijkt, zoo klaar als de dag, dat hij sommige valsche leeraars op het oog had, die ingesloven waren, zegt hij, om onze vrijheid te verspieden, die wij in of door Christus hebben; opdat zij ons zouden tot dienstbaarheid brengen. Menschen die in hun hart Joden waren, die zich in het Christendom ingedrongen, op eene listige en bedriegelijke wijze ingesloven waren, met geen ander oogmerk dan, om daardoor des te beter in de gelegenheid te zijn, hetzelfde te bederven en tegen te werken, allerlei valsche leer in hetzelfde in te voeren, met een woord, het christendom van deszelfs vrijheid te berooven, en tot de Mozaïsche wet, d. i. tot het Jodendom terug te voeren. Wat heeft dit geval met onze kwestie te doen? Niets hoegenaamd.

Wij meenen hiermede de hoofdwalingen van het Baptisme, waardoor het aan onkundigen den kinderdoop †) als onhoudbaar doet voorkomen, genoegzaam in het licht gesteld te hebben.

†) Het is niet moeilijk, om de veelvuldige ongerijmdheden, die noodza-

Verder beroept het Baptisme betrekkelijk den kinderdoop — welker wettigheid of onwettigheid wij nu regstreeks behandelen kunnen — zich op het gemis eener letterlijke aanwijzing der Schrift, om de kinderen den

kkelijk in het baptistisch kerkbegrip opgesloten en bij wettige gevolgtrekking daaruit af te leiden zijn, in het licht te stellen, als :

a) Dat het de kerk niet als eene goddelijke, door den Heer gewilde en in het aanzijn geroepene instelling en heilsinrigting beschouwt, waardoor God de zijnen vergadert voor zijn eeuwig koningrijk en daarom een geschiedkundig bestaan heeft; maar als eene inrigting die eerst door zamenvoeging van eenige individuen, welke elkander verklaren wedergeboren te zijn tot stand komt, en dat zoo dikwijls men dit maar goed vindt, al is het tot duizendmaal toe.

b) Dat het dus de kerk laat ontstaan uit de geloovige individuen, in plaats van zich dezen te denken als door den heilsarbeid en de genademiddelen der kerk onder den zegen en de kracht des H. G. uit de kerk ontstaan te zijn; en het schijnt niet te begrijpen, dat het tot den onzin moet vervallen, om de moeder uit de dochter, in plaats van de dochter uit de moeder te laten geboren worden. Of zou het misschien niet van de kerk, waar zij welgesteld is, kunnen gezegd worden, wat Paulus eens met betrekking tot zich zelve zeide: mijne kinderen, die ik wederom arbeide te baren, opdat Christus eene gestalte in U verkrijge?

c) Dat het over een onbekeerd lidmaat — als het n. l. blijkt dat dit onbekeerd en goddeloos is — geene tucht oefenen mag; want — zegt het Baptisme — dat lid behoort niet tot de kerk; maar die buiten zijn — zegt de Apostel — zal God en niet de kerk oordeelen!

d) Dat allen weêr gedoopt moeten worden, die schoon leden zijnde, door hun leven of hunne leer bewijzen, dat zij onbekeerd of huichelaars zijn, en dat dit zou moeten geschieden, al ware het tot zeventigmaal zevenmaal toe.

e) Dat allen weêr gedoopt moeten worden, van wie het blijkbaar wordt, dat ze door een' onbekeerden leeraar gedoopt zijn; want die was volgens de leer van het Baptisme geen lid der kerk, en daarom mogt hij niet doopen en is de door hem toegediende doop onwettig. Dat niet alleen, maar tot de wettigheid van den doop is, volgens het Baptisme, ook noodig, dat hij zelf door een bekeerd leeraar gedoopt is en deze al wederom en zoo opklimpend in de opgaande lijn van bekeerde leeraars.

f. Daar niemand met *zekerheid* den inwendigen genadestaat van anderen en dus ook van geen leeraar beoordeelen kan, en de bekeering van een' leeraar volstrekt volgens de leer der Baptisten tot de wettigheid des doops gevorderd wordt, zoo kan geen enkele Baptist bewijzen, dat hij *wettig* gedoopt is; en eerst in den grooten oordeelsdag daarvan kan hij de zekerheid verkrijgen of zijn doop meer dan schijn is. of hij inderdaad wel gedoopt is geweest!!

Is zulk eene leerwijze niet stichtelijk, geruststellend en troostvol?? Zij die zich voor de eenige gedoopten houden, kunnen geen bewijs leveren, dat zelfs een enkele hunner leden wettig gedoopt is, daar elke twijfel aan eigen bekeering of die van den dooper enz. ook de wettigheid van den ontvanger doop doet betwijfelen.

doop toe te dienen ; alsmede op het gemis van afdoend geschiedkundig bewijs, dat de kinderdoop vóór het einde der tweede eeuw in gebruik was.

Dat er in de H. S. geene letterlijke aanwijzing, om kinderen te doopen gevonden wordt, weet ieder.

De vraag is echter of *alles*, waarvan men in de H. S. geene letterlijke aanwijzing heeft, als ongegrond, tegen Gods wil en als menschenvonden te verwerpen is. Verder of hier zulk eene aanwijzing *noodig* was ?

Wat eerstgenoemde vraag betreft, deze moet toestemmend beantwoord worden, *als* nl. het evangelie een *wetboek* is. In dat geval zou men in hetzelfde voor alles, wat tot de Godsdienst behoort, eene letterlijke aanwijzing verwachten ; maar hieruit zou dan ook eene wet- en letterdienst ontstaan zijn, die met de bediening des Geestes en der vrijheid in lijnregten strijd zou staan. Het evangelie is evangelie, geene wet ; de bediening des evangelies eene bediening des Geestes en der vrijheid en niet der letter. In plaats van eene reeks letterlijke aanwijzingen en bepalingen, die men slechts bij Mozes wet zoeken en vinden kan, is aan de gemeente des N. Verbonds de eeuwige heilswaarheid, die in Christus is, geopenbaard ; is haar den Geest der waarheid toegezegd, die de kerk in de waarheid leiden, en haar door dezelve den welbehagelijken wil van God zal doen verstaan. Het is hierdoor, dat ons in het N. T. zoo weinige letterlijke aanwijzingen betrekkelijk de uitoefening der godsdienstige plegtigheden gegeven zijn. Eenige voorbeelden zullen dit ophelderen.

Waar vindt men in het N. Testament eene letterlijke aanwijzing, dat de Joodsche Sabbath afgeschaft is, en dat het nu de wil van God is, om den eersten dag der week te heiligen ? Nergens. *) Wel meent men uit een paar plaatsen (Hand. 20 : 7. 1 Cor. 16 : 2) met eenigen grond te kunnen opmaken, dat er in de dagen der Apostelen, ten minste in de gemeenten uit de Heidenen dit gebruik bestond ; doch deze bewijzen dit niet *volstrekt*, en worden, gelijk men weet, door velen niet minder dan de kinderdoop betwist. In elk geval ontbreekt hier een letterlijk gebod. Zal men echter op dien grond beweren, dat de heiliging van den eersten dag der week niet christelijk en een ellendige menschenvond is ?

Waar leest men, dat den geloovigen uit de Joden, die toch in het begin het grootste aantal van de leden der kerk uitmaakten, verboden wordt, om de joodsche wet, hoewel deze geheel uitgediend had te be-

*) Eenige Baptisten in Engeland vieren dan ook den Zaterdag als Zondag en worden daarom Sabbatianen genoemd. Op Baptistisch standpunt, waar men voor alles een letterlijk gebod zoekt, is dit konsekwent.

trachten, gelijk men weet dat ze deden? (Hand. 21: 20). Dat de Apostelen bedoelde wet niet tot de geloovigen uit de Heidenen overgebragt wilden hebben, is bekend; even zeker is het echter, dat zij dit bij de geloovigen uit de Joden niet tegengingen, maar toelieten, dat zij de geheele schaduwachtige dienst waarnamen. Waar leest men, dat zij voor de geloovigen uit de Joden met derzelver kinderen het sacrament der besnijdenis afschaffen? daar het blijkt dat deze de besnijdenis voor hunne kinderen handhaafden, evenzeer als onder het O. T. (Hand. 21: 21).

Waar vindt men een gebod, hoe dikwerf de gemeente het sacrament des avondsmals gebruiken moet, gelijk deze bepaling aangaande het pascha gevonden wordt; wáár de bepaling, of het daarbij gebruikte brood gedeesemd of ongedeesemd, de wijn wit of rood moet zijn; en hoeveel ieder der dischgenooten van beide elementen heeft te gebruiken? Wáár een gebod of voorbeeld, dat vrouwen tot het Avondmaal moeten worden toegelaten?

Op al deze en veel meer andere vragen, vindt men geene aanwijzing, zelfs niet eens een letterlijk gebod, dat men vóór het ontvangen van den doop aan het avondmaal geen deel mag nemen.

Daar nu deze dingen waar zijn, wat beteekent dan het geroep *over* het gemis van eene letterlijke aanwijzing van den kinderdoop? (Niets! *) Men oordeelt in alle deze en honderd dergelijke gevallen volgens de natuur der zaken, en niemand ontrust zich over het gemis eener letterlijke aanwijzing; waarom zouden wij dit dan in het geval van den doop der jonge kinderen doen?

De groote vraag, waar het bij den kinderdoop gelijk ook bij het overige, dat wij daar genoemd hebben, en in vele andere gevallen, slechts op aan komt, is: of zij met den geest des Christendoms overeen komt en op erkende christelijke waarheden en gronden gebouwd zijn. Op de vraag of er voor den kinderdoop eene letterlijke aanwijzing noodig was, antwoorden wij volstrekt: neen; evenmin als voor de andere genoemde zaken.

De handelwijs van God met het zaad der kerk onder de oude be-

*) Daar zelfs, waar we letterlijke aanwijzingen vinden, welke niet in de groote christelijke waarheden wortelen en geen weérklank vinden in het christelijk geweten, hebben deze slechts tijdelijk ingang kunnen vinden, gelijk blijkt uit het gebod der *voetwassing* (Joh. 13: 14 15;) het gebod, dat de vrouwen gesluijerd of met gedekten hoofde in de godsdienstige vergaderingen bidden en profeteren moeten (1 Cor. 11: 5, 10, 13); dat de mannen geen lang haar mogen dragen dat hun dit inderdaad tot onoor verstrekt (1 Cor. 11: 1, 9;) dat men geen bloed of hetgeen gestikt is, b. v. geschoten wild zou eten (Hand. 15: 29). Doch wie maakt eene gewetenszaak van deze dingen? Wie denkt er aan. dezelve te betrachten?

deeling, de opname daarvan in het verbond der genade, de toediening van het sacrament des verbonds, de verklaring van Jezus dat ook den kinderen het koningrijk der hemelen behoort, de uitspraak des Apostels, dat zij in het bezit der Goddelijke heilsbeloften en Gode geheiligd of gewijd zijn, geven — gelijk we vervolgens zullen toonen — niet slechts voldoende grond voor den doop van het zaad der kerk, maar moesten van zelf vroeg of laat tot den doop der kinderen leiden.

Dit alles in aanmerking genomen, mogt men billijker wijze — indien nl. de kinderen bij de ruimere en mildere bedeeeling des evangelies voortaan van het Sacrament des verbonds uitgesloten zouden zijn — een *verbod* daartegen verwacht hebben. *) Even weinig doet het voorgegeven stilzwijgen der geschiedenis in de beide eerste eeuwen der christelijke jaartelling hier af. Wanneer voor het eerst kinderen gedoopt zijn, kan niemand bewijzen, zooveel blijkt slechts, dat dit bij het slot der tweede eeuw in de dagen van Tertullianus algemeen in gebruik was; dat dit toen pas zou zijn ingevoerd, blijkt niet, veeleer vinden we het daar reeds als een oud gebruik. De kerkvaders hielden den doop der kinderen voor een apostolisch gebruik. Dan, of dit reeds in de dagen der Apostelen in gebruik was, en of er onder de verschillende huisgezinnen, door hen gedoopt, ook kinderen geweest zijn, is wel waarschijnlijk, doch kan niet met *zekerheid* worden bewezen, noch van *al*, noch van *niet*. Ook doet dit niet veel ter zake, wanneer we onder het oog houden, dat zich bij de eerste stichting der christelijke kerk vele dingen *anders* moesten voordoen, dan het geval zou zijn als het christendom eerst behoorlijk gevestigd was. Trouwens, de christel. kerk met hare leer, inrigting en praktijk liet zich niet van voren door de Apostelen gereed maken, gelijk men de onderscheidene deelen van een huis of van eene machine gereed maakt, en ze dan slechts in elkander voegt en zoo in eens kant en klaar is. Zulk een mechanisch begrip is geene overweging waardig. De Apostelen hadden bij de stichting der kerk met menschen, en niet met doode stof te doen; ook gingen zij niet als wetgevers, maar als dienaren van het evangelie te werk, die niet door uitwendig gezag, hoewel zij dit konden aanwenden, maar door de waarheid Gods te openbaren en in het licht te stellen, de kerk zochten te stichten. Van de

*) Een zeker gereformeerd leeraar, met een baptist over deze zaak strijdende, vroeg aan laatstgenoemden, of een weduwe, die jaren lang door een rijk en mild heer met hare kinderen van al het noodige, en ook van eene eigene woning verzorgd was, en nu bevel ontving, om een door haren vriend gebouwd en beter ingerigt huis te betrekken, ook uog afzonderlijk bevel noodig had, dat ze hare kleinen mogt medenemen? Hij antwoordde hierop ontkennend. De toepassing laat zich denken.

kracht dier waarheid zelve en den Geest van Christus verwachtten zij de zegepraal der grootte christelijke heginselen beide in de leer en in de bediening der kerk. Dit was echter niet het werk van éénen dag; het licht des evangelies gaat niet door de wereld, noch door den bijzonderen mensch, als het licht van een bliksemstraal, maar overeenkomstig 's menschen redelijke natuur. Overal, waar het licht des evangelies tot het gemoed des menschen doordringt, brengt het een innerlijk proces, eene gisting en werking in zijn wezen te weeg, werkt het schiftend en scheidend.

Dit was vooral het geval bij de invoering des christendoms, bij Jood en Heiden; hoe talloos vele denkbeelden en voorstellingen, die van ouders op kinderen waren overgeplant, had het evangelie hier niet te bestrijden en te overwinnen! De Heidenen hadden hunne wijsgeeren en wetgevers, en waren vreemd aan ieder idee des christendoms. De Joden door zich op eene van God zelve ingevoerde, en door hen niet begrepene wet te verlaten, door welke betrachtting zij steeds gemeend hadden zalig te kunnen worden, zagen al hunne nationale en bijzondere voorregten in het licht des christendoms in den afgrond van het niet verzinken. Is het wonder, dat, als zij door de kracht der waarheid gedrongen, Jezus van Nazareth voor den aan de Vaderen beloofden Messias beleden, zij het christendom aanzagen voor een verhoogd en vol-eindigd Jodendom, en met het geloof in Christus het onderhouden der Mozaïsche wet verbonden? Ten gevolge van een en ander was de geheele apostolische eeuw en nog langen tijd daarna, eene eeuw van wording, gronding, rijping, strijd en overgang. Het zuurdeesem was in het deeg gebracht, en de gisting, die het te weeg bragt, was groot.

Hieruit blijkt, dat het eene geheel *valsche* voorstelling is, de apostolische kerk zich te denken, gelijk, helaas! door zoovelen geschiedt, als een gebouw, dat door Apostelen als kant en klaar daargesteld was, dat in al zijne inrigtingen voltooid en nu in alles en boven alles ons tot norma en tot patroon voor alles wat christelijk is, gegeven zij. Die dit meenen — en het getal, die dit onderstellen is niet klein — hebben de geschiedenis dier eeuw niet geraadpleegd. Toont ons deze niet, dat duizenden geloovigen uit de Joden — ondanks hun geloof in Christus — op de meestmogelijke wijze aan de Mozaïsche wet vasthielden, deze voor zich verbindend achtten, al hare ceremoniën betrachtten, en zelfs hunne kinderen besneden, gelijk de Joden gewoon zijn? (Hand. 21 : 20, 24). Het gerucht, dat deze geloovigen van den Apostel Paulus vernomen hadden, als zou deze de christenen uit de Joden elders het tegendeel leeren en hun ontslag van de Joodsche wet en hunne kinderen van de besnijdenis schenken, kwam hun voor als eene onverdragelijke, heiligschennende handeling: Tegen deze beschuldi-

ging en de onrust hierdoor te weeg gebracht, zien wij dat zelfs Jacobus en zijne ouderlingen niets wisten te doen, dan aan Paulus den raad te geven, om tot logenstraffing van dit gerucht en de onrust daardoor onder de geloovigen verwekt, zelf in het openbaar in den tempel te Jeruzalem de ceremoniën door Mozes wet, voorgeschreven, te betrachten, hetwelk hij dan — ziende dat hiertegen niets te doen was — ook deed (Hand. 21—26), en in den tempel voor zich, gelijk de Joden gewoon waren, deed offeren. Wat dunkt ul is dit een voltooide christelijke toestand der gemeente?

Niet slechts de leden der gemeente, maar ook de Apostelen zelven betrachtten in het algemeen met hunne ouderlingen, de Mozaïsche wet. Is dit ook verplichtend voor ons? ook dat b. v. de gemeente van Jeruzalem het gebruik der gemeenschap van goederen invoerde? (Hand. 2 : 44, 45.)

Ook het gebruik dier eeuw om de levenden voor de gestorvenen den doop te doen toedienen (1 Cor. 15 : 29) ook dat men leden aan de gemeente duldde, — ofschoon dezelve geen ouderling of diaken mogt zijn — die meer dan ééne vrouw in het huwelijk hadden (1 Timot. 3 : 2).

Het resultaat is dus, dat hetgeen in de apostolische eeuw geschiedde of nagelaten werd alleen *daarom* en *op dien grond* nog *geen* norma of regel voor ons is; maar dat eerst nog moet uitgemaakt worden, wat volgens de onwankelbare waarheid des evangelies met dezelve in *overeenstemming*, en wat aan den tijdelijken toestand van dien tijd zijn bestaan verschuldigd was. Wij komen dus met de vraag, of de kinderdoop in de apostolische eeuw al of niet in gebruik was, *geen* stap verder. Alzoo komen we tot de oude vraag terug, en deze moet uitgemaakt worden, niet of er eene letterlijke aanwijzing voor den doop der kinderen, niet of dezelve in de apostolische eeuw in gebruik was, maar — of *die doop zich op voldoende christelijke gronden lant bewijzen*, en met den geest des christendoms in overeenstemming is. De gronden, waarop de Gereformeerde kerk — met andere gezindheden hebben we hier niets te doen — het regt van de jonge kinderen der Gemeente op het ontvangen van den doop bouwt, zijn ontleend :

a) aan Gods genadeverbond, waarin zij met en uit kracht van hunne ouders begrepen zijn.

b) Dat de Doop, in de plaats der besnijdenis is gekomen.

c) Dat Jezus niet slechts de volwassenen maar ook de jonge kinderen, wanneer zij tot hem gebracht werden, in liefde ontvangen en hun gerechtigd verklaard heeft tot het ontvangen van Gods koninkrijk.

d) Dat de H. S. uitdrukkelijk verklaart, dat de heilsbelofte des evangelies evenzeer den kinderen, als den volwassenen toebehoort.

e) Dat hij de jonge kinderen der christenen in tegenstelling van hen, die uit niet christenen geboren zijn voor *heilig* verklaart.

En *eindelijk*, dat de doop voor hen eene *zegenrijke* weldaad des Heeren is. Laat ons zien, of deze gronden uit de H. S. bewezen en toereikend zijn.

De *eerste* grond, dien de gereformeerde kerk voor den kinderdoop aanvoert is, zeiden wij, ontleend aan het verbond der genade, waarin zij met hunne christelijke ouders begrepen zijn. Op de vraag: zal men ook jonge kinderen doopen? antwoordt zij: ja mitsdien zij *zoowel* als de volwassenen in het verbond van God en in zijne gemeente begrepen zijn (Heidelb. catechismus. Zond. 27).

Het heeft de wijsheid en liefde Gods behaagd, zijn eeuwig voornemen, zijn heils- en genadewil *verbondsgewijs* in de wereld in te leiden en uit te voeren, zich op die wijze een eigen en bijzonder volk des heils, van alle volken onderscheiden, eene gemeente of kerk op aarde te stellen, *door* en *in* welke Hij de zijnen tot de zaligheid voert, de oude menschheid overwint, zijn eeuwig koninkrijk stichten en volmaken wil *), gelijk het door den Zoon bij het sluiten der tegenwoordige orde der dingen, aan den Vader zal worden overgegeven.

Dit verbond bestond reeds in Gods eeuwig voornemen, een begin van uitvoering hiermede — openbaring dier heilsgedachte was reeds vroeger geschied Gen. 3: 15 — maakte God met Abraham en zijn zaad, toen Hij formeel zijn verbond met hem oprigtte, dat wel te onderscheiden is van eenige beloften, die God reeds vroeger aan Abraham gedaan heeft. Wanneer men deze oprigting des verbonds (Gen. 17: 7—14) onbevooroordeeld leest en overweegt, geene knopen in biezen zoekt, zich door systeematische vooroordeelen niet laat verblinden, gelijk, helaas! zoo velen gedaan hebben, dan is het duidelijk, dat in dit gelijk in ieder eigenlijk gezegd verbond, zooals ons doopformulier het uitdrukt, *twee* deelen begrepen zijn, *twee partijen* voorkomen, dat het *ik* van God in het 7 vs. tegenover het *gij* in het 9 vs. gesteld wordt, dat de hoofdbelofte in dit verbond door God aan Abraham en zijn zaad toegezegd was, dat God de Heer de God van Abraham en zijn zaad zou zijn; dat de besnijdenis tot teeken van dit verbond zou verstrekken, dat deze aan elken nakomeling, aan ieder mannelijk zaad van hem op den achtsten dag na hunne geboorte moest volbragt worden; verder dat hij, aan wien zulks niet geschiedde, op Gods bevel uit het verbonds- en heilsvolk zou worden uitgeroeid, dewijl hij door die weigering

*) Het koninkrijk Gods wordt hier gedacht als het groote resultaat van de werkzaamheid der kerk. Op andere plaatsen b. v. in de door Jezus gebruikte gelijkenissen beteekent het de zichtbare kerk des N. Verbonds. Wij moesten den lezer op deze verschillende beteekenis opmerkzaam maken.

Gods verbond verbroken had, waarnaar blijkt, dat geheel zijn zaad in dit verbond met Abraham opgenomen was. *)

Immers de besnijdenis zou het teeken van dit verbond zijn, en deze moest naar Gods uitdrukkelijke bepaling niet slechts aan dezen en genen, maar aan *al* zijn (Abraham's) zaad of nakomelingen bediend worden, en dat wel op straf van als verbondbrekers uit het volk des heils te worden uitgeroeid: de zoodanige, zegt God, heeft mijn verbond verbroken. (Gen. 17: 14)

Bij de oprigting des verbonds wordt het dus uitdrukkelijk tot *geheel* zijn zaad uitgestrekt, zooals duidelijk uit de H. S. blijkt. Indien dit het geval niet ware, hoe, vragen we, kon God dan gebiedend, dat *ieder* van zijn natuurlijk zaad de besnijdenis zou ontvangen; *hoe* kon Hij dan van elken besnedene zeggen: mijn verbond zal in uw vleesch zijn tot een eeuwig verbond (Gen. 17: 13); *hoe* kan dan van *ieder* onbesnedene zijns zaads gezegd worden: hij heeft mijn verbond *verbroken* (vs. 14)? Elk ziet, dat dit onmogelijk was. Te zeggen, gelijk de heer W. in zijn werkje tot bestrijding van den kinderdoop doet (bladz. 129), dat Christus van de ongeloofige Joden ontkent, dat zij Abraham's zaad waren, dat is immers een tastbare onwaarheid. Bij Joh. 8: 37 zegt Hij: Ik *weet*, dat gij Abraham's kinderen zijt, zegt Hij dan onmiddellijk daarop: indien gij Abraham's kinderen waart, zoo zoudt gij Abraham's werken doen, zoo kan dit laatste slechts beteekenen, dat zij in een hooger zinn, in hun *geloof* en *leven*, zich niet als kinderen dien grooten Vader waardig *gedroegen* †) hetwelk toch tot beërving van de zegeningen des heils aan Abraham toegezegd, noodzakelijk en hun aller roeping was.

Het met Abraham opgerigt verbond betrof dus *al* zijne nakomelingen. De eenige bepaling, die hierin door Gods vrije bestelling gemaakt werd, was, dat het verbondsvolk alleen uit dien stam van Abraham's zaad zou voortkomen, hetwelk uit Izaäk en vervolgens uit Jacob geboren zou worden. **)

*) Deze heilsbetrekking waarin Abraham en zijn zaad tot God gesteld werd, wordt door de gereformeerde kerk een verbond der *genade* genoemd op grond, dat het alleen door Gods ongehoudene en nederbuigende goedheid tot stand kwam, en de zegeningen, daarin toegezegd, evenzeer uit *genade* dit heils- en bondsvolk zouden worden geschonken.

†) Op dezelfde wijze hebben wij de woorden van den Apostel Paulus te verstaan, als hij zegt dat die niet een jood is die het in het openbaar is, maar die is een jood, die het in het verborgen is, en de besnijdenis des harten in den geest deelachtig is. De zin is: de zoodanige is geen jood gelijk hij behoort te zijn; om dit te zijn moet de inwendige zin met het uitwendige de geest met de letter in overeenstemming wezen.

**) Ismael, Ezau en hunne nakomelingen hebben zich vrijwillig van Jacobs nageslacht gescheiden en het verbond en den Heer zelve verlaten.

Is nu dit door God met Abraham en zijn zaad gesloten verbond geen tijdelijk, maar een *eeuwig* verbond, (Gen. 17: 13) is hetzelfde met het oog op de in de volheid des tijds tot stand te brengen verlossing opgericht, in Christus bevestigd (Gal. 3: 17) en onherroepelijk gesteld; is alzoo de verbond- of heilsbetrekking, waarin de kerk tot God staat, *dezelfde*, dan besluit de gereformeerde kerk hieruit, dat er hoegenaamd ook geen reden bestaan waaruit, men met grond besluiten kan, dat de jonge kinderen der kerk, thans bij de ruimere en mildere bedeeeling des evangelies van het verbond der genade en der gemeente Gods zouden zijn uitgesloten en gelijk de Heidenen daarvan vervreemd zouden zijn. Trouwens die dit zoude willen beweren, zoude moeten bewijzen, dat bedoeld verbond slechts tot het oude testament betrekking had, en even gelijk de mozaïsche wet vernietigd is, zoodat er onder de dagen des N. verbonds, niet slechts een nieuwe bedeeeling, maar inderdaad een *nieuw* genadeverbond bestaat, en dat van dit verbond de jonge kinderen der kerk zijn uitgesloten; zoodat, wanneer Joden of Heidenen door belijdenis en doop de kerk worden ingelijfd, hunne kinderen, die ze mogen gewinnen, evenwel Joden of Heidenen blijven. Zoolang men dit niet bewijzen kan en zelfs nauwelijks den moed heeft, zulks zijdelings aan te duiden, zal de gereformeerde kerk de bewering volhouden, dat de jonge kinderen niet minder dan de volwassenen in Gods verbond en gemeente begrepen zijn, en dat indien dit waar is, hun ook het teeken en zegel, dat het verbond bevestigt, toebehoort.

Het sacrament, dat onder de bedeeeling des O. T. het zaad van Abraham en hun die het joodsche volk werden ingelijfd, de belofte des verbonds beteekende, en verzegelde, was de besnijdenis, welke, gelijk wij reeds opmerkten, en algemeen bekend is, aan *ieder* Israëlietisch kind, van het mannelijk geslacht, op den achtsten dag na deszelfs geboorte, moest bediend worden.

En hieraan ontleent de gereformeerde kerk haar *tweede* bewijs voor den doop der jonge kinderen. Dat de besnijdenis een door God ingesteld sacrament was, dat even als nu de doop de kerk des N. T. den besnedene het heilsvolk des O. T. inlijfde en de rijke belofte: „Ik zal uw God zijn,” bevestigde, kan niet betwijfeld worden.

De zegeningen in dit verbond, den bondelingen toegezegd, en door de besnijdenis bevestigd, waren zonder twijfel van geestelijken aard en begrepen in dit rijke woord: ik zal uw God zijn en de God uws zaads. Wat dit beteekent lezen we (Heb. 11: 16, Matt. 22: 31, 32). Dit is voorwaar alles gezegd, dit is de *rijkste* belofte, die God ooit aan menschen geven kan. Wel wordt bij deze oprigting des verbonds ook van het land Kanaän gesproken; doch dit wordt

hierbij slechts vermeld, omdat dit tot een tijpe en onderpand van de vervulling dezer belofte, van de rust, die er overblijft voor het volk Gods, zou strekken.

Uit kracht of ten gevolge van dit verbond en het daarmede verbonden sacrament der besnijdenis, ontstond er een van alle volken onderscheiden verbonds- en heilsvolk, dat tot God in eene geheel *eenige* betrekking stond, zoo gij wilt eene kerk of volk Gods. Tot dit volk behoorden alle beloften Gods, waarin zij tot vervulling zouden en moesten komen, gelijk we van achteren zien, dat geschied is, al was het dan ook niet in ieder lid van hetzelfde, gelijk helaas! velen door hun ongeloof zich voor het beërven der zegeningen uitsloten.

Zal God ons echter tot een God van licht, leven, blijdschap en van eene volkomene zaligheid zijn, dan moet er voor den mensch eene *verlossing* plaats hebben, verlossing van de zonde, die ons van God scheidt, en die het ons onmogelijk maakt, om in God onze zaligheid, ons hoogste goed te vinden. De zonde toch heeft den grond van ons wezen, van ons geslacht aangetast, heeft het van alle waarachtige zaligheid ontbloot en ons met schande en schaamte voor God overdekt. Deze geheel ons wezen doordringende kracht der zonde openbaarde zich terstond bij hare inkomst in ons geslacht in het gevoel onzer eerste voorouders Adam en Eva: zij werden gewaar — zegt de heilige geschiedenis — dat ze naakt waren, zij schaamden zich en maakten zich schorten om die deelen des lichaams, die de eerbaarheid gebiedt, te verbergen, daarmede te bedekken. Voor de uitkomst der zonde wisten zij zeer goed, dat zij niet gekleed waren, dit echter hinderde hen in hun gevoel toen niet. Die hinder ontstond eerst door de inkomst der zonde. Uit deze verandering blijkt dus, dat de in hun wezen ingedrongene zonde, het ontbloot zijn van heiligheid, zich het eerst en voornamelijk aan hen ontdekten in de organen der voortplanting van hun geslacht, daarom bedekten zij zich niet geheel, maar maakten zich slechts schorten om deze lichaamsdeelen te bedekken. Hetzelfde gevoel zien wij tot op heden bij alle menschen; ook zelfs bij de onbeschaafde Heidenen, die, schoon zij anders geheel naakt zijn, toch meest allen die deelen bedekken. Dat zich juist hierin de zonde het eerst openbaarde, is ten bewijze dat de zonde, helaas! het diepste wezen en bestaan van den mensch en dus zijn voorttelingsvermogen had aangetast, en alzoo het geheele menschelijke geslacht tot in zijne laatste en verste uitbreiding had medegesleept in zijnen val, naaktheid, schande en verderf. Op grond dezer waarheid wilde God, dat ook de besnijdenis als teeken van de verlossing der zonde aan dit lid des lichaams moest plaats hebben. Hierdoor toch werd niets minder aangeduid dan eene verlossing van de zonde uit het diepste van ons

wezen, eene geheele ontzondiging, bevrijding en herstelling van hetzelfde. Op dit groote feit wees de besnijdenis.

Deze verlossing laat zich echter in twee opzigten onderscheiden, voorwerpelijk en onderwerpelijk. De onderwerpelijke zijde der verlossing, gelijk zij in het genadeverbond beloofd, door de besnijdenis beteekend aan Abraham en zijn zaad bevestigd werd, had dus betrekking op de persoonlijke verlossing van iederen bondeling; doch daar er in alle verbonden *twee* deelen begrepen zijn, zoo komt zij eenerzijds voor als roeping van den bondeling en anderzijds als belofte van God. Besnijdt u den Heere, en doet weg de voorhuid uws harten, zoo heet het (Jerem. 4: 4). Besnijdt dan de voorhuid uws harten en verhardt uwen nek niet meer, zoo luidt de vermaning van Mozes aan Israel (Deut. 10: 16). Doch, hetgeen hier als *roeping* van den bondeling voorkomt, is elders *belofte*: de Heer uw God zal uw hart besnijden, en het hart van uw zaad, om den Heere uwen God lief te hebben, met uw gansche hart en met uwe geheele ziel, opdat gij leeft (Deut. 30: 6). Daarom zegt de apostel Paulus, want die is niet een jood — gelijk het behoort — die het (slechts) in het openbaar is, noch die is de besnijdenis, die het in het openbaar in het vleesch is, maar die is een jood — gelijk het behoort — die het in het verborgen is, in de besnijdenis des harten; niet in de letter is de besnijdenis, wiens lof niet is uit de menschen, maar uit God. (Rom. 2: 27—29) Al het uitwendige, waar het door geloof niet leidt tot het inwendige, tot vernieuwing van gemoed en zin, beantwoordt niet aan het doel, en komt niet tot zijne bestemming.

Was de besnijdenis een teeken van de besnijdenis des harten, niet minder was zij het van de groote weldaad Gods, aan de gansche kerk toegezegd, gelijk dezelve in het beloofde vrouwenzaad tot stand zou gebragt worden. Christus is de ware en voorwerpelijke besnijdenis, de wedergeboorte van ons geslacht *) In Hem in zijnen dood en in zijne opstanding is dezelve tot stand gebragt. In hem, in zijnen dood is de oude mensch gekruisigd en gestorven, in zijne opstanding de nieuwe mensch opgestaan. Dit groote eenig feit in de geschiedenis is de *grond* der objective mogelijkheid, dat de onderwerpelijke besnijdenis des harten van het individu kan plaats vinden: de laatste is slechts de *toepassing* door den H. G. van de *eerste*. Christus moet in de individuen — zullen deze verlost worden — als doorleven, wat Hij in eigen persoon in de dagen zijner vernedering op aarde heeft doorge-

*) Van ons *geslacht*, niet van het *menschdom*. Dit laatste beteekent de som der individuen, die uit het geslacht ontstaan en daartoe behooren, waarvan de overgroote meerderheid niet tot verlossing komt, en eene mislukte levensbestemming heeft.

leefd, beide de kruisiging en den dood van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch. Christus was in zijn dood zoo ver Hij *der zonde* — niet *voor de zonde*; want dit is de grond onzer schulduitdelging — stierf, de representant van den ouden, en in zijne opstanding die van den nieuwen mensch. Niets kan noch wordt in de individuen verlossend *toegepast*, dan hetgeen verwervend in Christus aanwezig en tot stánd gebragt is. De Geest, zegt Christus, zal het uit het mijne nemen. (Joh. 16: 14). Dit is in ieder opzigt waar. De verlossing van Christus bestaat alzoo in de verlossing *van* den mensch *buiten* den mensch; het werk des H. G. is de verlossing *buiten* den mensch over te brengen en toe te passen *in* den mensch.

Hieruit blijkt, dat de besnijdenis vooruit wees op het grootte verlossingswerk van Christus, bijzonder op diens dood, waarin de voorhuid, de oude mensch, zou worden gekruisigd en weggedaan; en verzekerde tevens den bondgenoot de persoonlijke besnijdenis zijns harten, wanneer hij dezelve niet in eigen kracht, wijsheid en gerechtigheid maar door het geloof in deze belofte zocht. *Daarop* en niet op de ligehamelijke besnijdenis moest de Israëliet zien en vertrouwen, anders werd zijne besnijdenis doelloos, zonder eenig nut, en onbruikbaar, eene vernijding.

De besnijdenis wees alzoo *op* en eindigde *in* den dood van Christus. Zij had hierin hare vervulling bereikt en had geene verdere beteekenis meer. Het was dus een bewust of onbewust verwerpen van dien verzoeningsdood wanneer men voortging, die na den dood van Christus voort te zetten (Gal. 5: 2, 3). Gelijk echter de besnijdenis in den dood van Christus tot vervulling kwam en eindigde, zoo *begint* de doop uit dien dood en de opstanding van Christus. De besnijdenis is derhalve opgenomen in den doop, en daarin vervat, gelijk de dood van Christus begrepen is in zijne opstanding. De besnijdenis zag dus op den dood van Christus als dood *der zonde* gedacht, ging met Hem in het graf, en werd door zijne opstanding doop. Het is alzoo *hetzelfde* groote feit, de dood en opstanding van Christus, waarin de besnijdenis hare vervulling vond, en de doop zijnen aanvang nam, en op hare beurt tot vervulling komt in de volle *toepassing* van de kracht van Christus dood en opstanding in de geloovigen en in de verheerlijking der natuur, of het geschapene: (Matth. 19: 28, 29. Rom. 8: 19—22). Op grond der *gelijkheid*, van inhoud en doel, welke er alzoo tusschen de besnijdenis en den doop ligt, — schrijft de Apostel aan de gemeente te Colosse: in welchen (Christus) gij ook besneden zijt met eene besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het ligchaam der zonden, des vleesches door de besnijdenis van Christus, (hoezoo?) *zijnde met Hem* — zegt hij — *begra-*

ven door den doop in den dood in welken gij ook met hem opgewekt zijt enz. (Col. 2: 11—12). Hieruit blijkt ontegenzeggelijk dat de doop de besnijdenis in zich opgenomen heeft, en tot eene christelijke besnijdenis strekt. *)

En geen wonder voorwaar! Het voorwerp des geloofs, waarop de besnijdenis hoop- en troostgevend heenwees, en waarop de doop terugwijst is één, is Christus in zijnen dood en in zijne opstanding. De betrekking, waarin de besnijdenis den Israeliet tot besnijding van zijn hart, tot den Christus der belofte plaatste is *dezelfde*, waarin de doop den christen plaatst tot den Christus der vervulling. *Beide* wijzen op de afsterving van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch, als de vrucht en kracht van Christus dood en opstanding. De besnijdenis gaf te kennen: de zonde *zal* weggenomen worden; de doop zegt ons: het bloedig offer *is* volbragt; er wordt slechts toepassing en afwassing vereischt. Dit is de reden waarom dit sacrament van bloedige besnijding in dat van den doop veranderd moest worden.

Het blijkt alzoo ten duidelijkste, dat de leer der gereformeerde en luthersche kerk nl. dat de doop in plaats van de besnijdenis gekomen is, en de laatste in den eersten opgenomen is, niet behoeft opgegeven te worden, maar ontwijfelbaar in Gods heilig woord gegrond is. Wel zijn deze en gene omstandigheden, en hieraan klemmen zich de Baptisten — zonder tot het wezen der zaak door te dringen — angstvallig vast, anders bij den doop dan bij de besnijdenis b. v. dat de laatste alleen bij kinderen van 't mannelijk geslacht bediend werd, en dat dit juist op den achtsten dag moest plaats hebben. Deze omstandigheden veranderen echter *niets* aan de hoofdzaak, en men kan door hierop te wijzen alleen de onkundigen, die tot het wezen der dingen niet doordringen, maar slechts op de uitwendige omstandigheden het oog vestigen, hierdoor in de war brengen, en hun zand in de oogen strooijen. De oplossing van een en ander is evenwel niet moeilijk. Wat het *eerste* betreft: de vrouw had in den val van het menschelijk geslacht — gelijk men weet een belangrijk aandeel gehad. Hare onreinheid in het baren en ook in haar geboren worden trad onder de oude bedeeling daarom ook zeer sterk te voorschijn. Bij de geboorte van een zoon was eene moeder 7 dagen onrein; bij de geboorte van eene dochter 14 dagen; bovendien mogt de moeder bij de geboorte van eenen zoon gedurende 33 dagen, en bij de geboorte van eene dochter gedurende 66 dagen niets heiligs aanroeren; en, om de diepe on-

*) De Apostel wil in de aangehaalde tekst reden geven waarom die van Colosse *niet* behoeften besneden te worden. Zij waren reeds besneden, zegt hij in de besnijdenis van Christus als zijnde met hem begraven door den doop, enz.

reinheid en zondigheid van onze geboorte in het licht te stellen, moest er na de dagen der reiniging' een brand- en zondoffer gebragt worden om voor de moeder verzoening te doen, wegens de onreinheid van haar baren. Lev. 12. Het was ten gevolge hiervan, dat het vrouwelijk geslacht in geene persoonlijke of zelfstandige betrekking tot het genadeverbond geplaatst werd, maar tot het heilsvolk van God behoorde, door in het mannelijk geslacht gerekend te worden. (Genes. 34: 14) — Was de vrouw de eerste of voornaamste oorzaak van de komst der zonde in ons geslacht, en had dit hare achterstelling ten gevolge gehad: zij was echter ook volgens de goddelijke belofte bestemd om het zaad te baren, dat de slang den kop vermorselen en alle zonde en onreinheid vernietigen zou. In het baren van Christus bereikte het vrouwelijk geslacht de vervulling van deze belofte; door Christus werd ook de vrouw van die oorzaak — de overtreding in het paradijs — verlost, en kwam zij, die nu haren eigen Verlosser gebaard had, in zelfstandige betrekking tot het genadeverbond, en was alzoo bij de verandering des teekens tot het ontvangen van het sacrament gerechtigd. Evenzeer als in Christus het onderscheid van nationaliteit of van volk en volk, is ook het onderscheid van man en vrouw weggenomen (Gal. 3: 27, 28). *)

Even weinig doet de tijdsbepaling, waarop de besnijdenis moest plaats hebben, ter zaak. Men weet toch, dat dit eene smartelijke operatie was. Het was dus eene wijsheid en goedheid Gods het kind, eer het deze ondergaan moest, eenige levensdagen te schenken, ten einde het de noodige kracht kon bekomen. Voorts werd deze bepaling gegeven met het oog op de in te voeren Mozaïsche wet, waarbij het kind 7 dagen onrein zou zijn. Beide zaken zijn door tusschenkomst van den verzoeningsdood van Christus en de verandering van het uitwendig teeken des sacraments weggenomen. Het eenige wat men dus uit deze tijdsbepaling zou kunnen afleiden is, dat de toediening van den doop plaats behoort te hebben, zoodra dit geschieden kan.

Zoo zien wij, dat deze verschillende omstandigheden *niets* afdoen tegenover de waarheid, dat de doop in plaats van de besnijdenis gekomen is.

Is het nu zeker, dat het christelijk heils- en verbondsvolk, de christelijke kerk wel in orde van bestuur, huishouding en bediening, echter niet als heils- en bondsvolk, dus niet in *wezen* verschilt, van dat des O. Verbonds, maar op den wortel en stam van deze geënt en gebouwd is (Rom. 11: 17, 18, 25) en er tusschen beiden een histo-

*) Men zie over dit een en ander: „Wormser, over den kinderdoop,” een werkje, dat zeer veel goeds bevat, en waarvan thans eene nieuwe uitgaaf het licht ziet.

rische samenhang bestaat, zoodat de geloovigen uit de Heidenen de genade-verbonds- of heilsbetrekking waarin Israel van Abrahams tijd af uit kracht des verbonds met dien aartsvader en zijn zaad tot God stond, zijn deelachtig geworden. Hebben beide *hetzelfde* middelpunt, *denzelfden* grond, waarop ze gevestigd zijn, te weten: Christus en de genade Gods in Hem; is de weg voor ieder individu, om hieraan deel te krijgen, zoowel onder het O. als N. T. *dezelfde*, te weten: bekeering tot God, geloof in Christus en wedergeboorte door den H. G.; zijn de zegeningen en heilsweldaden — hoezeer in trap en maat verschillende — voor beide *dezelfde*, dan is het niets anders dan eene in de lucht hangende bewering van het Baptisme, dat de kerk en het heilsvolk des N. V. niet slechts in bediening — dit weet ieder — maar ook in zijn *wezen* van dat des O. V. zou onderscheiden zijn, dan volgt ook uit een en ander, dat de kinderen der kerk des N. T. evenzeer in Gods genadeverbond zijn als die des O. V., en even goed regt op den doop hebben, als die des Ouden op de besnijdenis*), tenzij iemand wilde beweren dat de genadebedeeling van God door den verzoeningsdood van Christus onder het evangelie der vervulling enger is dan onder het O. T. Hoe wel getroffen! En inderdaad al, wat men met eenigen schijn tegen den doop der jonge kinderen zou kunnen inbrengen, zou ook met hetzelfde regt en op dezelfde gronden ingebracht kunnen worden tegen de toediening van het sacrament der besnijdenis onder het O. T.

Het *derde* bewijs, hetwelk de Gereformeerde kerk voor den kinderdoop aanvoert is, dat Jezus niet slechts de volwassenen, maar *ook* de jonge kinderen met welwillendheid ontving, zijnen zegen schonk, en uitdrukkelijk verklaard heeft, dat zij tot het koninkrijk van God gerechtigd zijn; dat dit huu toekwam (Matth. 19: 13—15. Mark. 10: 13—16. Luk. 18: 15—17.) Lukas deelt ons bedoeld voorval aldus mede: Zij bragten ook de kinderkens tot Hem, opdat Hij die zoude aanraken en de discipelen, dat ziende, bestrafte dezelve. Maar Jezus riep dezelve kinderkens tot zich, en zeide: laat de kinderkens tot mij komen, en verhindert ze niet: want derzulken is het koninkrijk Gods. Voorwaar zeg ik u: wie het koninkrijk der hemelen niet zal ontvangen als een kindeken, die zal geenszins in hetzelfde komen. — Er werden dus jonge kinderen tot Jezus gebragt, zonder twijfel door dezulken, welke regt hadden, over hen te beschikken, gelijk de ouders natuurlijk over hunne jonge kinderen hebben. Deze nu bragten hunne kinderkens tot Jezus, opdat Hij hun de handen opleggen, en voor hen bidden zou, zooals Markus zegt, of volgens Matth. en Luk. op dat Hij ze zou aanraken. Hun oogmerk was dus,

*) Wat het Baptisme tegen deze en de hier verder volgende bewijsgronden heeft in te brengen zullen we vervolgens overwegen.

dat Christus aan hunne kleinen iets goeds zou doen. Zij toonen hierin, dat ze den Heiland hoog waarden, een groot vertrouwen op Hem en zijne zegenende kracht stellen; maar de discipelen deden, gelijk nu de Baptisten doen, zij berispten n. l. die ouders of degenen, die deze kindertjes tot Hem bragten en trachtten zulks te verhinderen, oordeelende, zoo het schijnt, dat zij dezelve niet tot Christus behoorden te brengen, om van Hem een bewijs zijner goedheid en aanneming te ontvangen, als daartoe te jong en te ongeschikt. Wat doet nu Christus? keurt Hij dit oordeel zijner discipelen goed, of moedigt Hij de ouders in hun oogmerk aan, en handelt Hij volgens hunne begeerte? Hooren we: Jezus, dit gedrag zijner discipelen ziende, zegt Markus, nam het zeer kwalijk. Hij bestrafte hen, zeggen Mattheus en Lukas, ja Hij riep de kindertjes tot zich, zeggende tot zijne discipelen: laat af van de kinderkens en verhindert hen niet tot mij te komen: want derzulken is het koningrijk der hemelen of het koningrijk Gods, zoo als Markus en Lukas het noemen. En zonder dat ons nu betreft het gebruik, hetwelk Christus van deze gelegenheid maakte, om zijne discipelen de nederigheid, kleingevoeligheid, eenvoudigheid der kinderen in te scherpen, om ook als zij het koningrijk Gods zonder tegenstreven te ontvangen — Hij omhelsde hen, leidde hun de handen op en zeggende ze.

Het koningrijk der hemelen, dat dus volgens Jezus ook den kinderen toebehoort, is ons te voren reeds gebleken te zijn, het door Jezus en zijne Apostelen op te rigten Godsrijk, de kerk des N. Verbonds. Toen nu Christus zijne discipelen bestrafte, die de tot Hem gebragte kindertjes wilden afweren, zeggende: laat af van de kindertjes en verhindert hen niet tot Mij te komen; want derzulken is het koningrijk der hemelen, verklaarde hij dan daardoor niet op de sterkst mogelijke wijze, dat Hij zulke kinderen, als zij tot Hem gebragt worden, ook in zijne kerk en koningrijk op- en aannemen wil, in weerwil van hetgeen de zoogenaamde menschelijke wijsheid en voorzigtigheid daartegen meent te kunnen inbrengen? En is dit zóó, dan oordeelt de gereformeerde kerk — zoo we meenen — *zeer* gegrond, dat ook de kleine kinderen der christenen, mede tot Christus kerk en gemeente of tot Gods verbond en beloften behooren; en dus mede tot Christus in genade aangenomen worden; mits de ouders hen tot Christus brengen, en dit doen ze, daar Jezus thans niet meer lichamenlijk op aarde omwandelt, door hen plegtig in Jezus naam te doen doopen en alzoo het koningrijk der hemelen in te lijven.

En voorwaar geen wonder! Te voren is ons reeds gebleken, dat de belofte van het genadeverbond evenzeer tot de jonge kinderen der kerk als tot de volwassene betrekking heeft. In dit gevoelen stonden

ook de Apostelen, en dit leidt ons tot het *vierde* hoofdbewijs, waarop de gereformeerde kerk den kinderdoop bouwt, dat n. l. de goddelijke verbonds en heilsbelofte evenzeer den jongen kinderen als den volwassenen toekomt.

U komt de belofte toe, en uwe kinderen — zoo spreekt Petrus — en allen die daar verre zijn, zooveel als er de Heere onze God toe roepen zal (Hand. 2: 39). Deze woorden van den Apostel behooren tot het antwoord, dat hij gaf op de vraag van hen, die door zijne redevoering verslagen werden, zeggende: mannen broeders! wat moeten we doen om zalig te worden? Bekeert u — zegt hij — en een ieder uwer worde gedoopt in den naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden, en gij zult de gave des H. G. ontvangen; want *U komt de belofte toe, en uwen kinderen*, enz. Dat de Apostel door de belofte, die hun en hunnen kinderen toebehoorde, de aan de vaderen geschonken belofte des genadeverbonds: ik zal uw God zijn en de God uws zaads — welke haren grond had in de belofte: in uwen zade zullen al de geslachten gezegend worden — bedoeld hebbe, kan aan geen redelijken twijfel onderworpen zijn. Dit toch is in het apostolisch spraakgebruik steeds de beteekenis van de belofte of beloften aan de aartsvaderen gedaan, n. l. dat God in en aan Abrahams zaad verlossing en zaligheid schenken zou. De *belofte* — zoo lezen wij — is niet door de wet aan Abraham geschied. (Rom. 4: 13). Gij zijt Abrahams zaad, en naar de belofte erfgenamen (Gal. 3: 29), opdat de *belofte* vast zij al den zade. Wij verkondigen de *belofte*, die tot de vaderen geschied is, dat God dezelve vervuld heeft aan ons, hunne kinderen, (Hand. 13: 32). De *belofte* dan, om des Heeren volk te zullen blijven onder het genot van alle de daaraan gehecht zijnde geestelijke voorregten, ook zelfs nog na dat Christus zou gekomen zijn, kwam dus den Joden en hunnen kinderen toe, zij waren daaronder begrepen; niemand hunner behoefde zich te beschouwen als daarvan uitgesloten te zijn. Immers zij waren — gelijk de Apostel vervolgens zegt — kinderen des verbonds. (Hand. 3: 25. Dien ten gevolge hadden zij slechts in Christus te gelooven; zich tot God te bekeeren, en door het ontvangen van den doop het toen op te rigten Godsrijk te doen inlijven: deden zij dit, zij zouden niet slechts alle zegeningen ter zaligheid vereischt, ontvangen, maar ook bijzondere gaven des Geestes. En deze belofte, die hunne kinderen niet minder dan de ouders betrof, zou zich zelfs uitstrekken tot al degenen die verre zijn, n. l. de Heidenen, en derzelve kinderen zooveel er van dezen naar Gods beschikking door het evangelie tot het koningrijk van Christus geroepen zouden worden, gelijk vervolgens geschied is en noch dagelijks geschiedt. Hieruit blijkt ten duidelijkste dat de goddelijke heilsbelofte niet slechts den volwassenen

geloovigen, maar ook evenzeer het *zaad* der gemeente behoort; is dit zoo, op welk een grond zullen dan de jonge kinderen der kerk van het sacrament — hetwelk dezelve bevestigt — geweerd worden, op welken grond hun daartoe het regt ontzegt? op welk eenen grond hen dan buiten Gods verbond en vervreemd van zijne gemeente en aan den Heiden gelijk verklaard? Trouwens zij bevat niets minder dan dat de kinderen der gemeente, zoowel als de volwassenen aan God gewijd zijn, en tot zijne gemeente behooren, en dit leidt ons tot den *vijfden* grond, welken de gereformeerde kerk tot staving van den kinderdoop aanvoert, dat nl. de jonge kinderen der geloovigen of der gemeente heilig of Gode gewijd zijn. (1 Cor. 7: 14).

Op de vragen, welke de Corinthische gemeente aan Paulus met betrekking tot de echtscheidingen gedaan had, antwoordt hij, dat de echtscheiding volgens Jezus duidelijk verbod ongeoorloofd was. En ten aanzien van anderen, vs. 12, die zoo 't schijnt hem gevraagd hadden, hoe met de echtscheiding te handelen, ingeval van twee echte lieden, de een Christen werd en de andere Heiden bleef, antwoordt hij: indien eenig (Christen) broeder eene ongelovige (Heidensche) vrouw heeft; en zoo zij te vreden is bij hem te wonen; dat hij ze niet verlate! en een Christen (vrouw), die eenen ongelovigen (Heidenschen) man heeft, en hij tevreden is, bij haar te wonen; dat zij hem niet verlate! Want de ongelovige man is (Gode) geheiligd door de (Christen) vrouw, en de ongelovige vrouw is (Gode) geheiligd, door den (Christen) man. Want anders waren uwe kinderen (uit zulk een huwelijk gesproten) (Gode) onrein; maar nu zijn zij (Gode) heilig, zoodat er ten aanzien der kinderen, geene wezenlijke zwaarigheid blijft, waarom zulke menschen niet als echtgenooten bij elkander zouden blijven wonen.

Om hetgeen de Apostel in deze woorden zegt behoorlijk te verstaan, houde men onder het oog, dat de eigenlijke vraag was, of de *huwelijksbetrekking* van een Christen met een Heidin, (of omgekeerd), als die nl. aangegaan was vóór dat een van beiden tot het christendom bekeerd was, voor den geloovigen echtgenoot geoorloofd en christelijk zou zijn?

Deze vraag wordt door den Apostel bevestigend beantwoord. Op welken grond? Op dien grond, dat de Christen zich zelven en ook iedere levensbetrekking, waarin hij zich bevindt Gode gewijd, dus ook zijne huwelijksbetrekking Hem geheiligd heeft. Een christen huwelijk is in zijn wezen een godgewijde staat, gelijk ons trouw-formulier spreekt waartoe hij door God geroepen is, en is daarin van een Joodsch en Heidensch huwelijk onderscheiden, dat de kinderen, die daaruit voortkomen, voor Christus en zijn gemeente, en niet voor de Mozaïsche wet als die der Joden, noch voor de afgoden gelijk die der Heidenen zijn.

Doch kan nu van zulk een zoogenaamd halfslachtig huwelijk van een Christen met een Heidin, (of omgekeerd) naar waarheid gezegd worden, dat het Gode geheiligd is? Ja, zegt de Apostel, indien de ongelooovige echtgenoot tevreden is, bij zijn christen-wederhelft, echtelijk te blijven wonen. Het kon immers den ongelooovigen echtgenoot niet onbekend zijn, dat zijne wederhelft Christen geworden was, en zich zelven aan God geheiligd had. Hij kon dus niet onderstellen, dat deze de kinderen, die ze mogten gewinnen, voor de afgodendienst zou opbrengen, hij moest dus hiermede tevreden zijn of scheiden. De broeder of zuster — zegt de Apostel — werd in zulk een geval niet dienstbaar gemaakt. Hij kon in dat geval een ander kiezen; was hij er echter mede tevreden, zoo werd — daar de kinderen Gode zullen behooren — de ongelooovige echtgenoot door zijne huwelijksbetrekking tot de geloovige, mede Gode geheiligd. Anders, zegt de Apostel, indien dit niet het geval ware, (dat n. l. de ongelooovige echtgenoot, en dus deze huwelijksbetrekking niet mede gewijd of Gode geheiligd was, dan was het gevolg hiervan, dat ook uwe kinderen uit zulk een huwelijk gesproten, (zooals er destijds zonder twijfel veel in de gemeente waren) onrein, d. i. mede niet Godegewijd en heilig, maar nu, zegt hij, zijn ze heilig, d. i. behooren tot Gods verbond en gemeente, en alzoo kon men met een goede conscientie in zulk een huwelijk volharden. Zie hier Paulus redevoering in haar eigen licht voorgesteld.

De kinderen der christenen, dit ziet ieder, zijn dus niet gelijk aan de kinderen van Joden en Heidenen. Deze, zegt de Apostel, zijn onrein, d. i. behooren niet tot Gods verbond, gemeente en volk, die der Christenen Gode gewijd en heilig. En inderdaad van den tijd af, dat God een afgezonderd heils- en bondsvolk op aarde gehad heeft, is deze zaak alzoo geweest en alzoo beschouwd, van Abraham tot Christus is dit door alle mannen Gods door de geheel aan God gewijde kerk zoo begrepen. Christus en Petrus en Paulus verzekeren hetzelfde. De zaak zelve roept op luiden toon, dat de kinderen der geloovigen, die slechts eene uitbreiding en voortzetting van hun eigen wezen zijn, geen Joden, Heidenen noch Turken, maar geboren Christenen zijn, die in eene christelijke heilsverhouding tot God staan en dus mede tot zijn verbond en zijne gemeente behooren.

Is dit waar, dan ziet elk dat zij ook door het teeken des verbonds de gemeente ingelijfd, Gode toegewijd en persoonlijk aan den drieëenigen God door den doop verbonden moeten worden.

Eindelijk beroept zich de gereformeerde kerk op het gewigt en belang, dat hare jonge kinderen in het ontvangen van den doop hebben

Is het eenmaal zeker, dat we door den doop der kerk van God,

waarin Christus door den H. G. leeft en werkt, worden ingelijfd, het teeken en zegel van Gods genade ontvangen, tot Christus den waren wijnstok, tot zijn dood en zijne opstanding in betrekking gesteld worden, en alzoo voorwerpeijk van den bodem der natuur, dien bodem van dood en verderf, op den bodem der genade overgebracht worden; is er dan voor de ouders en voor de jonge kinderen zelven iets gewigtiger, iets heilzamer dan de doop? Of acht gij, zoo gij zelf christen zijt, het voor *niets* of gij uwe jonge kinderen zonder doop en toewijding daardoor aan God op den bodem der natuur, der zonde en des doods en der verdoemenis, gedurende al de jaren hunner jeugd laat blijven?

Acht gij het voor *niets*, dat gij bij het gevoel der behoudenis uwer eigene ziel volstrekt geen antwoord kunt geven op de vraag: welke is de hoop die ik voor mijne kinderen heb? wat moet mijn troost zijn in hunne ziekte of hun sterven? *) zelfs geen antwoord kunt geven; wat zijn mijne kinderen voor God? Joden? neen; Mahomedanen? neen; Heidenen dan? Helaas, ja, Heidenen! Dat zegt zoo veel dat ze vreemdelingen des verbonds zijn, vreemd van den levenden God, vreemd van Jezus Christus, vreemd van zijn bloed, vreemd van zijne genade en verlossing, zonder God in de wereld, zonder eenige hoop op Hem; kunt gij dien toestand vernemen zonder dat een traan uw oog ontrolt?

Of acht ge het misschien voor *niets* uwe kinderen in dien toestand de eeuwigheid te zien ingaan? Helaas! hoe arm en troosteloos moet de Baptist zijne kinderen in de eeuwigheid nastaren. En welken troost biedt de doop den ouders aan, wanneer zij de hun van God geschonkene panden ten grave moeten dragen! We weten het, de Baptist trekt hier medelijdend de schouders op en acht dien troost voor *niets*. Ook voor *niets* den onnaspeurlijken rijkdom der goddelijke genade, dat hij niet slechts de geloovende ouders, maar ook hun zaad in zijn genadeverbond heeft opgenomen; voor *niets*, dat zij het teeken en zegel daarvan tot bevestiging van Gods trouw en genade hebben ontvangen; voor *niets*, dat de naam van hunnen verbonds-God als een eeuwig en onherroepelijk schrift op hunne aangezigten geschreven staat; voor *niets*, dat zij door den doop der christelijke kerk, waarin Christus, en zijn Geest als in zijn ligchaam leeft en werkt, ingelijfd zijn; voor *niets*, dat zij in Christus dood en opstanding gedoopt worden; voor *niets*, dat de jonge kinderen door den doop van den bodem eener rampzalige natuur voorwerpeijk worden overgebracht op den bodem der genade; voor *niets*, dat ze omgeven worden niet alle beloften Gods die ze slechts bij het opwassen door het geloof hebben aan te grijpen

*) Wat en op welk een grond de gereformeerde kerk van de vroeg gestorven kinderen der kerk denkt, zullen wij vervolgens overwegen.

en vast te houden, om al het heil in dezelve begrepen voor tijd en eeuwigheid deelachtig te worden! *Niets*, volstrekt *niets* is er dat hij acht, dan eene hem onbekende eeuwige verkiezing, of predestinatie; daartoe moeten wij kinderen des stofs en des tijds in de eeuwigheid opklimmen om het boek des levens in te zien, om tot troost voor onze kleinen te komen; kan er iets onmogelijker voor ons menschen worden uitgedacht, iets ongerijmder worden aangevangen? Behaagt U deze ijdele en troostelooze poging, houdt gij dit voor den weg, om tot troost voor uw hart en tot heil voor uw zaad te komen? Gaat dan over tot de onbarmhartigste aller handelingen, om uw vleesch en bloed, de vrucht uws buiks van Christus weg te drijven, schoon die barmhartige en medelijdende Hoogepriester U waarschuwend toeroept, laat de kinderkens tot mij komen en verhindert ze niet! Hebt gij lust hen op den bodem der natuur en der zonde te houden, in plaats van ze in de armen van een oneindig genadig en ontfermend God neêr te leggen? Lust eindelijk, om ze in plaats van ze als Christenen: in het eigendom des Heeren als jonge Heidenen te laten sterven, of op te voeden? Voorzeker wordt dan hoe eer hoe liever Baptist, en gij kunt de lust uws harten voldoen. Doch hoe gij dan deze handelwijze voor God, voor uwe kinderen en voor uw geweten zult kunnen verantwoorden is eene zaak, die gij zelf moet weten, en die ieder Baptist met God te vereffenen heeft. Alzoo hebben we de gronden gezien, waarop de gereformeerde kerk den kinderdoop bouwt. Het resultaat het welk uit de aangevoerde gronden met betrekking tot den kinderdoop ontstaat, is dit, dat, indien de heilsbedeeling Gods, door de komst en het verlossingswerk van Christus, niet ingekrompen is, hetwelk te stellen eene ongerijmdheid is, de kinderen niet minder dan de volwassene geloovigen tot Gods genadeverbond en gemeente behooren. Dat boven al het christendom, als bedeeling der genade, zonder onderscheid, alle leeftijden, betrekkingen en toestanden omvat *). Dat

*) Treffend is de voorstelling die Ireneus, een kerkvader der tweede eeuw, van deze zoo echt als diep christelijke waarheid had. Christus kwam, zegt hij, om allen door zich zelve te verlossen; allen, zeg ik, die door hem tot God wedergeboren worden, zuigelingen, kleinen, knapen, jongelingen, en ouden. Daarom is hij zelf iederen leeftijd doorgegaan, en werd hij den zuigelingen een zuigeling, den zuigelingen heiligend; werd hij onder de kleinen een kleine, om hen te heiligen, die van dezen ouderdom waren, en hun tevens een voorbeeld van vroomheid en gehoorzaamheid te geven, en was hij den jongelingen een jongeling, hun een voorbeeld wordende en hen den Heere heiligende. Iren. Haer. 1. II. l. C. 22 § 4. De heiligende kracht van Christus, wordt in deze woorden ook tot de zuigelingen uitgestrekt en gedacht als eene wedergeboorte door Christus tot God. Wanneer men nu onder het oog houdt, dat wedergeboorte en doop bij hem en de geheele denkwijze der eerste en tweede eeuw, ten naauwsten verbonden zijn, en dat het hun nimmer in de gedachten kwam, een ongedoopte voor wedergeboren te houden,

dus de jonge kinderen der kerk even weinig van het genadeverbond en Gods gemeente, zijn uitgesloten, als de volwassene geloovigen en dus ook evenzeer bevoegd zijn, het teeken en zegel, waardoor we naar den wil van God in de gemeente en Gods genadeverbond, worden ingelijfd, te ontvangen, en dat alzoo de kerk een opvoedend karakter heeft, en dat er niets ongerijmder kan worden uitgedacht, niets hetwelk zoo zeer met de heilsbedoeling van God, met de leiding, die hij in alle eeuwen met zijne kerk gehouden heeft, met den inhoud der Schrift en den geest des Christendoms, dan de bewering dat de jonge kinderen van Gods genadeverbond, van de heilsbeloften des evangelies, van het koninkrijk van God en zijne gemeente, van de verlossing die er is in Christus Jezus, van de genade des H. G., zijn uitgesloten en ze te verklaren als vreemd aan Gods verbond, vreemd aan Christus, aan zijne gemeente, zonder hoop en zonder God in de wereld gelijk van de Heidenen in 't gemeen en in der zelve kinderen getuigt word. Hooren we nu, wat het Baptisme tegen de hier overwogen gronden en verder in het algemeen tegen den kinderdoop heeft in te brengen.

De *eerste* grond, die de gereformeerde kerk voor den kinderdoop stelt, is — gelijk wij zagen en algemeen bekend is — het genadeverbond, waarin de christelijke kerk zoo wel als oudtijds Israel met hare jonge kinderen begrepen is.

Hiertegen brengt het Baptisme in, dat God dit verbond niet eerst met Abraham en zijn zaad begonnen heeft, maar dat Hij het terstond bij den val van Adam en Eva (Gen. 3: 15) bekend gemaakt en vervolgens slechts met Abraham vernieuwd heeft; en dat het daarbij bedoelde zaad Christus en de in Hem uitverkorenen zijn (Willems

dan is het meer dan waarschijnlijk, dat Ireneus bij de wedergeboorte der zuigelingen mede aan den doop gedacht heeft, en dat derhalve de kinderdoop in zijnen tijd, in gebruik moet geweest zijn. Het kind door den doop met Christus in betrekking, de gemeente ingelijfd, en onder den invloed van den H. G. gesteld, in een christelijk gezin geboren, heeft dit boven anderen vooruit, dat het niet uit het heidendom of het leven eener bedorvene wereld, maar door den heiligenden invloed van den Geest van Christus en het evangelie der genade en eene christelijke opvoeding regtstreeks tot Christus opgeleid wordt, zoodat de kracht der genade zich kan doen gelden eer de nog sluimerende zonde tot hare kracht en ontwikkeling is gekomen. In het leven van zulk een mensch vormt de wedergeboorte geen nieuwe afdeeling, die op een bewust tijdstip begon, maar vangt zij onmerkbaar aan en gaat zij door het gansche leven voort en openbaart zich steeds aan hare heiligende uitwerkselen. Eene waarheid, welke het Methodisme in zijnen ijver om het leven des Christens, in twee regtstreeks tegenoverstaande helften te splitsen, geheel heeft voorbij gezien.

bladz. 126). Verder, dat het genadeverbond in deszelfs *wezen* een is met de eeuwige verkiezing, althans zich even ver uitstrekt, *) dat het *zonder voorwaarden* is, dat deze slechts beloften zijn (bladz. 127) dat de beloften *volstrekt* en absoluut zijn (bladz. 132) dat God de voorwaarden des verbonds *zelf* in de bondelingen volbrengt, (bladz. 116) dat het *niet kan* verbroken worden, dat *alle* bondelingen het goed des verbonds *onfeilbaar deelachtig* worden (bladz. 116).

Zie hier het begrip, dat de heer W. zich van het genadeverbond in het hoofd heeft gezet, en als onfeilbare waarheid door hem verkondigd wordt, en uit de H. S. bewijst? neen! maar — met een eed bevestigd! (bladz. 116) voorzeker eene nieuwe en even vreemde als gemakkelijke wijze van argumenteren of bewijzen.

Wij zullen echter ondanks deze beëdiging de vrijheid nemen, dit begrip aan de H. S. te toetsen, op het gevaar af, dat de heer W. hier mogt bevonden worden, zich aan een zwaar vergrijp te hebben schuldig gemaakt.

Het genadeverbond is dus, als we den heer W. gelooven willen, het eerst in het paradijs bekend gemaakt als met het zaad der vrouw nl. Christus opgericht. Doch waar leest men in de H. S. van deze gansche sijstematische voorstelling een enkel woord? nergens! Het eenige, wat we hier van deze zaak lezen, vinden we in Genes. 3: 15: Ik zal vijandschap zetten, zegt God tot de slang, tusschen uw zaad en haar zaad, dat zaad zal u den kop vermorselen en gij zult het de verzenen vermorselen. Deze weinige voor den gevallen mensch troost en hoop gevende woorden, geven niets anders te kennen, dan dat er van nu af eene klove in het rijk der schepping was ontstaan, die steeds, getuige de geschiedenis, wijder en wijder worden zou, totdat eindelijk het zaad en rijk der boozen der leugen en zonde door het zaad der vrouw — van haar die geen man bekende — en in gemeenschap hiermede, door hen, die van de heerschappij der zonde verlost aan hunne oorspronkelijke bestemming getrouw, met één woord, door het rijk des lichts zal worden overwonnen en vernietigd. Dat alzoo de door den boozen op den mensch behaalde overwinning en de heerschappij van het rijk des boozen slechts tijdelijk zijn zal. Is nu deze hoopgevende profetie eene aankondiging van het van eeuwigheid tusschen den Vader en den Zoon en in hem met alle uitverkorenen gesloten verbond? Elk ziet, dat er geen woord in voorkomt, dat onze eerste voorouders of eenig mensch; die de H. S. door geen sijstematischen bril leest — daaraan kan doen denken. En inderdaad; waartoe zou, onderstel, dat er zulk een eeuwig verbond tusschen den Vader

*) Van de grondlegging der wereld, zegt W., zijn de bondgenooten verkozen; hunne namen in Gods boek geschreven (bladz. 116).

en den Zoon bestond *) zulk eene openbaring voor de eerste menschen gediend hebben? was het niet genoeg, dat God hun ter hunner vertroosting, geloof, moed en hoop zijn genade- en heilsvoornemen te kennen gaf, dat er door hem, ondanks de mensch door eigen schuld gevallen was, aan dezen nogtans verlossing en redding van de magt des boozen zou geschonken worden? Moest hij ook het *hoe* dier verlossing daartoe weten? weten dat Gods wezen uit drie personen bestaat, en in welke verhouding ieder derzelve tot deze verlossing staat? Vormt het *hoe* van Gods wezen en der verlossing bij de geheele O. T. bedeeling niet den geheimzinnigen achtergrond van de leidingen en

*) Het hier bedoelde dogmatische denkbeeld, van een door den Vader met den Zoon, als het hoofd der uitverkorenen, van eeuwigheid gesloten genadeverbond was, zooveel ons uit de geschiedenis der dogmatiek gebleken is, aan de apostolische kerkvaders, aan de oude christelijke kerk, aan de hervormers, aan de opstellers onzer belijdenis en liturgie geheel onbekend; althans, van dit begrip, wordt daarin met geen enkel woord melding gemaakt. Door het genadeverbond verstaan laatstgenoemden steeds het verbond, dat God met Abraham en zijn zaad heeft opgerigt. Ook de sijnode van Dordrecht 1618—19 stond nog in dit begrip. De eeuwige heilswil van God, tot verlossing van den mensch werd niet verder behandeld, noch gedacht, dan als verkiezing der geloovigen in Christus (Efez. 1: 4). De verhouding, waarin de drie goddelijke personen tot de idée der verlossing van eeuwigheid stonden was nog niet ter spraak gebragt. Dit te doen, was voor de scholastiek der 17 eeuw bewaard. Het boven genoemde begrip is, zooveel ons gebleken is, het eerst in Engeland ontstaan en door eene aldaar in 1643 te Westminster gehouden sijnode, in eene door dezelve ontworpen, belijdenis — groote catechismus genoemd — benevens het dogma van het werkverbond opgenomen en als leer der Presbyteriaansche, Engelsche en Schotsche kerk, vastgesteld en aangenomen. Hetzelve is in de 18 eeuw in ons vaderland door eenige zeer geachte godgeleerden als A. Comrie, Holtsius, Brahe en eenige hoewel weinige anderen, overgenomen en als bijbelsche waarheid verdedigd. Gelijk er ook tot nog toe, onder de vrienden der waarheid, in de gemeenten der afgescheidenen en die der Baptisten gevonden worden, die dit begrip zijn togedaan en voorstaan.

Het was er echter ver af dat dit begrip in dien tijd een algemeen bijval onder de Godgeleerden kon verwerven. De meesten der nederlandsche Godgeleerden en ontwikkelde leden der 17 en 18 eeuw dachten zich de eeuwige heilswil van den drieëenigen God in den vorm van een van eeuwigheid gehouden vrederaad. Anderen, op voorgang van Arminius, den vader van het Remonstrantisme, als een verbond der verlossing, terwijl nog anderen en daaronder vooral de volgelingen van Kloppenburg en Coccejus zich bedoelde heilswil voorstelden onder den vorm van een eeuwig testament — als of God ook sterven kon — der genade.

Elk ziet dus, dat indien men eenheid, duidelijkheid en eenvoudigheid, voor kenmerkende waarheid wil houden, bedoelde voorstelling nog niet boven elken twijfel verheven is. En voorwaar het begrip van zulk een

openbaringen Gods? Is laatstgenoemde niet steeds klimmende en eene trapswijze Gods wezen en raad ontdekkende geweest, tot dat zij eindelijk in Christus voleindigd en gesloten is? Hoe zouden wij dan zulk eene openbaring als het *eerste* woord Gods kunnen verwachten? Doch genoeg hiervan.

Ook is het volstrekt onwaar, dat er ten gevolge van de belofte, Gen. 3: 15, gemeld en boven besproken, een van de overige menschheid afgezonderd verbonds- en heilsvolk zou ontstaan zijn. Neen, het gansche menschelijk geslacht van Adam tot Abraham, totdat God zijn verbond met hem en zijn zaad oprigtte, stond in een betrekkelijk opzigt in gelijke verhouding tot God. *Allen* werden geroepen, om door het geloof in de door God aan den mensch geschonken belofte hun heil te zoeken, hunne hoop te bouwen. In dit opzigt waren allen even na, hadden allen hetzelfde voorregt en dezelfde roeping. Het onderscheid, dat toen bestond tusschen menschen en menschen even als ook nu, was hierin gelegen, dat sommigen deze belofte geloofden, in dezelve hun heil zochten en zich in opregtheid aan God en zijne dienst ver-

van eeuwigheid gemaakt genadeverbond laat zich even bezwaarlijk uit de H. S. bewijzen — de texten die men hiervoor aanvoert, daarvan houdt volgens de regels eener goede uitlegkunde geen enkele stand — als met andere erkende waarheden overeen brengen. Hooren we over dit laatste een bij vele godvruchtigen geacht Godgeleerde. „Wij moeten — schrijft hij — altijd in aanmerking houden, dat, in een verbondoprigting *altoos twee onderscheiden willen zijn die in dezelve zamenstemmen en overeen komen*. Dit hebben eenige Godgeleerden wel gezien maar het regte denkbeeld van het verbond der genade niet hebbende — wat dit volgens den schrijver zou zijn zullen wij vervolgens hooren — en mede op hunne wijze een verbond der verlossing stellende, bestaande in eene onderhandeling tusschen God en God, zoo zijn ze in de verschrikkelijke dwaling gevallen, om te stellen, dat er in het Goddelijk wezen drie onderscheidene verstanden en willen zijn; hetwelk ons noodzakelijk brengen moet tot de gedachten der oude tritheiten (die aan drie goden gelooven) vermits verstand en wil in deze verborgenheid geene eigenschappen zijn van de personen maar van het Goddelijk wezen; derhalve zijn de personen niet van elkander onderscheiden door onderscheiden verstanden en willen maar door hunne personele wijze van bestaan en 't hebben van hetzelfde wezen tot hetwelk verstand en wil behoort. Dus zegt onze kerk altijd, drie onderscheiden personen, niet door hun *wezen*, maar door hunne personele eigenschappen; waarom zij leert, dat er niet drie onderscheiden willen zijn maar drie verstaande en willende personen; vermits elk datzelfde wezen, wiens eigenschap het is verstand en wil te hebben, ook heeft. Het klare betoog tot overtuiging van ons gemoed, dat er in eene verbondoprigting *altoos twee onderscheidene willen moeten zijn*, heeft geleerde en door en door regtzinnige mannen, doen ontkennen een raad des vredes en een verbond der verlossing, van het genadeverbond onderscheiden, en doen stellen, dat het genadeverbond met Christus opgerigt is na zijn

bonden, terwijl anderen door ongeloof, wereldzin en de magt der zinnelijkheid en des vleesches zich aan de zonde en derzelver genot overgaven. En deze universele bedeeeling heeft voortgeduurd, tot dat God zijn verbond met Abraham en zijn zaad oprigtte en daarstelde (Genes. 17: 7). Van toen af ontstond er een bijzonder verbonds- en heilsvolk, dat tot God in eene geheel *eenige* betrekking stond.

Dat de heer W. zegt, dat God zijn verbond met Abraham vernieuwd heeft (bl. 126) is met de H. S. in de hand geheel onverstaanbaar en barbaarsch. Wat toch is het verbond dat hier vernieuwd werd? Wat deze vernieuwing zelve? Deze ijverige voorstander van het Baptisme heeft per ongeluk niet goed gevonden, ons in zijne brochure ter bestrijding van den kinderdoop op deze vragen het antwoord te geven; we kunnen dus slechts vraagteekens plaatsen. Verder is het genadeverbond volgens den heer W. in deszelfs wezen één met de eeuwige verkiezing voor de grondlegging der wereld zijn de bondgenooten, verkoren; hunne namen in Gods boek geschreven."

De kinderdoop en de verkiezing passen bij elkander als Dagon bij de Ark in eenen tempel; de ark moet er uit of Dagon van boven

menschwording, om dus onderscheidene willen te hebben in eene en de zelfde zaak zamen stemmende enz". (A. Comrie verklaring van den Catechismus) (blz. 350). En daar genoemde Godgeleerde na het verbond der verlossing als van het genadeverbond onderscheiden, als ongegrond en tot niets nut verworpen te hebben, en evenzeer de meening van hen, heeft doorgestreeken, die leeren, dat God het genadeverbond met den gevallen doch uitverkoren zondaar oprigt (blz. 352) — toch meent aan een eeuwig genadeverbond, tusschen den Vader en den Zoon te moeten vasthouden, zoo zien wij, dat hij zich uit de door hem voorgestelde en bovengenoemde zwaarigheid, niet anders heeft weten te redden, dan door te stellen, dat het verbond van eeuwigheid is opgerigt tusschen God den Vader en den *wil der menscheid* van Christus, aangemerkt in haar allernaauwste vereeniging met den persoon des Zoons Gods; zoo ziet gij (zegt hij) dat hier *twee willen* zijn. En ofschoon de menschlijke natuur van Christus van eeuwigheid niet bestond, en eerst vier duizend jaren na de schepping geboren werd, zoo ziet hij toch geene zwaarigheid, om dezelve van eeuwigheid een verbond te laten sluiten; vermits God, zegt hij, de dingen die niet zijn, aanziet alsof zij waren en de persoon des Zoons die kon verbeelden.

Hoeveel vraagteekens zou men hier echter niet kunnen plaatsen! Of kan men op denzelfden grond, de gansche wereldgeschiedenis niet als van eeuwigheid geschied voorstellen? Daar God toch *alle* dingen aanziet alsof ze waren? Kan God als iets als werkelijk bestaande aanzien, wat niet bestaat? Zou dan ook in dat geval zijn oordeel naar waarheid zijn? Waren er na de menschwording des Zoons dus in Christus, twee willen? Ook twee verstanden? twee oordeelen? tweederlei gevoel? tweederlei zelf bewustzijn? twee ikken? twee personen? Waarlijk vader Nestorius kon Doch reeds meer dan genoeg hiervan.

neder (W. bladz. 117). Hier staan wij dus weer tegenover de eeuwige verkiezing, of juist uitgedrukt, tegenover de Baptistische vergoding der menschelijke rede (reeds boven besproken) en verwarring van den verborgen raad Gods met den geopenbaarden.

Kan men eene meer onware en ongegronder bewering uitdenken, dan te zeggen, dat de eeuwige verkiezing een en hetzelfde is met het genadeverbond en deszelfs bedeeling? Op welken grond toch kan de verkiezing een verbond genoemd worden? Zijn in alle eigenlijke verbonden, gelijk ons doopsformulier zoo terecht zegt, *twee* deelen begrepen; wat zijn dan de *twee* deelen der verkiezing? Alle verbonden stellen hen, die hetzelfde aangaan, onder verpligting, om het na te komen. De Baptist zegge eens, wat de wederkeerige verpligtingen der verkiezing zijn. Het genadeverbond, zegt de heer W. (blz. 126) is in het paradijs geopenbaard, wáár? en wat heeft God dáár dan van de verkiezing geopenbaard? Het genadeverbond is met Abraham — zegt hij — vernieuwd, maar waar en wanneer heeft God met Abraham over de verkiezing gesproken, of deze waarheid door een enkel profet des O. T. geopenbaard? Het sacrament der besnijdenis, zegt God, is een teeken van mijn verbond. Is dit, vragen we den Baptist een teeken van Gods eeuwige verkiezing? Was ieder besnedenen dan van eeuwigheid van God uitverkoren? Ieder van Abrahams zaad, die dit teeken niet ontvangt, heeft, zegt God, mijn verbond verbroken. Heeft zulk een dus de eeuwige verkiezing verbroken? Kan die soevereine wil van God verbroken worden? Ontelbare vragen zouden we hier meer kunnen doen, doch we laten den lezer oordeelen, of zulk een onzin wederlegging *waardig* is? Nog eens zij het dus gezegd: laten we bij het genadeverbond en bij den doop de eeuwige verkiezing als eene eeuwige daad van Gods wil rusten. Want zij behoort tot den eeuwigen, tot den ondoorgrondelijken en verborgen raad Gods, en het genadeverbond tot den geopenbaarden, waardoor eerstgenoemde op Godebetamelijke wijs in den tijd uitgevoerd wordt.

Het resultaat is dus, dat de vereenzelviging der verkiezing met het genadeverbond niets minder dan *louter onzin* is.

De *tweede* aanmerking van het Baptisme tegen het verbond der genade, gelijk de gereformeerde kerk op grond der Heilige Schrift dit leert, is, dat het den mensch *voorwaarden* stelt *door* welke te betrachten (niet *om* welke; geen ruilhandel gelijk W. spreekt) de mensch, de in het genadeverbond toegezegde heilsweldaden onderwerpelijk deelachtig wordt. Dit begrip vindt de Heer W. zoo hij meent, in strijd met het geestelijk onvermogen van den mensch.

Vermaant men, zegt de heer W. ook dooden (bladz. 18)? Is het niet meer dan duidelijk — zegt hij — dat de kinderdoop in strijd is

met de leer van de onmagt des menschen tot eenig geestelijk goed (bladz. 111)? De voorwaarden des genadeverbonds staan, zegt hij, gelijk met het geval, dat een koning mondeling eenige vragen aan doofstommen wilde doen, met belofte diegenen onder hen, die hem dezelve wel beantwoorden, een groot goed te zullen schenken, en dan deze belofte aan bedoelde doofstommen plegtig verzegelt (bladz. 115).

Ons antwoord is: inderdaad, indien het zedelijk onvermogen des menschen tot de betrachtning van de voorwaarden des genadeverbonds, geloof en bekeering, gelijk staat aan het onvermogen van doofstommen tot hooren en spreken, dan heeft het Baptisme volkomen gelijk. Dan is het tweede deel des verbonds voor de jonge kinderen der kerk louter onzin, maar — en dit heeft het Baptisme niet genoeg overwogen — dan wordt nog al meer onzin. Dan is alles onzin, wat men op godsdienstig gebied tot heil van de onbekeerden aanwendt, dan is de prediking van wet en evangelie aan dezen, beide onzin: want wie zou voor doofstommen, dooden en lijken willen prediken? dan zijn alle vermaningen van bekeering tot God en geloof in Christus onzin. Dan is alle godsdienstig onderwijs en opvoeding onzin; want wie kan doofstommen mondeling onderwijzen, of zooals de heer W. zegt: wie wil dooden vermanen, en waartoe ook zou dit dienen? Weg dan met alle prediking aan onbekeerden, weg dan met alle catechetisch onderwijs, weg met onze godsdienstige scholen, weg voorts met alle zending; want we hebben het hier overal met onbekeerden te doen, en het geldt hier de poging, om deze en zich zelven en Christus te leeren kennen. De konsekvente toepassing dezer baptistische leer is dus de onbekeerden aan hun lot over te laten, en zich hunner in het minst niet aan te trekken, tenzij dat gij misschien moogt kunnen goedvinden, deze ongelukkigen in uwe gebeden te gedenken. Trouwens, zijn ze uitverkoren, dan bekeert God deze dooden, lijken en doofstommen toch. Laat hen dan toch met rust. Laat hen eten en drinken en vrolijk zijn; want — in goeden ernst — aan dooden, lijken en doofstommen valt voor u door vermaning en prediking niets te doen. Dezen zijn in ieder opzigt volstrekt onvatbaar, en hebben hoegenaamd geene zedelijke roeping. Zoo gij dit niet begrijpt, roept de heer W. u toe: gij dwaas! kent gij den toestand van doofstom te zijn niet?

Echter is nog het ergste van alles, dat alle groote mannen Gods, Profeten en Apostelen, ja Jezus Christus zelf zich onophoudelijk aan dezen onderstelden onzin hebben schuldig gemaakt. We zullen dit toonen.

Mozes, toen hij tot Israel sprak: besnijdt u den Heere, en doet weg de voorhuid uws harten en verhardt u niet meer. (Deut. 10 : 16) Jozua, toen hij zeide: kiest heden wien gij dienen wilt; (Jozua 24 : 15) Jeremia

toen hij aan datzelfde volk beval : besnijdt u den Heere, en doet weg de voorhuid uws harten. (Jerem. 4 : 4) Ezechiël, toen hij zeide : maakt u een nieuw hart en eenen nieuwen geest in het binnenste van u. (Ezech. 18 : 31. Onze Zaligmaker zelf, toen Hij tot de ongeloofige Joden zeide : indien gij niet gelooft, dat ik die ben, gij zult in uwe zonden sterven, (Joh. 8 : 24.) Dit is het werk Gods, (dat Hem welbehagelijk is,) dat gij gelooft in Hem die mij gezonden heeft. (Joh. 6 : 29). Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb ik uwe kinderen bijeen willen vergaderen, gelijk eene hen hare kiekens, maar gijlieden hebt niet gewild. (Matt. 23: 37). Och, of gij ook nog heden bedacht, wat tot uwen vrede dient. (Luk. 19 : 42). Gij wilt tot mij niet komen, opdat gij het eeuwige leven hebt. (Joh. 5 : 40). Indien gij u niet bekeert gij zult allen vergaan. (Luk. 13 : 3) Niet alleen Jezus Christus, maar ook de apostelen pleegden den zelfden onzin. Welk een onzin beging Stefanus toen hij zeide : gij hardnekkigen en onbesnedenen van harten, gij wederstaat altijd den H. G. gelijk uwe vaders, zoo ook gij. (Hand. 7 : 51) Simon Petrus, toen hij aan den beruchten Simon den tovenaer den raad gaf, om zich te bekeeren, en tot God te bidden, (Hand. 8 : 22). De Apostel Paulus, toen hij verkondigde, dat God de tijden der onwetendheid voorbij gezien hebbende, verkondigt nu allen menschen alom, dat zij zich bekeeren (Hand. 17: 14) dat hij tracht een iegelijk mensch volmaakt te stellen in Christus Jezus, (Col.1: 28, 29) dat hij hen bad, als of God door hem bade, dat zij zich met God zouden laten verzoenen (2 Cor. 5 : 20). Evenzoo de schrijver van den brief aan de Hebreëen, toen hij zijne lezers vermaande, dat zij heden, terwijl zij de stem van God hoorden, hunne harten niet zouden verharden, (Hebr. 3 : 7, 8,) dat we niet zullen ontvliesen, zoo we op die groote zaligheid geen acht geven (Hebr. 2 : 3). Doch waartoe meer uitgeschreven, de geheele leerwijze van de Apostelen en van Jezus Christus zelven is met vermaningen, opwekkingen, aansporingen en bedreigingen aan onbekeerden gevuld. *) Op iedere bladzijde van hunne geschriften, vindt het Baptisme met zijn begrip van 's menschen zedelijken toestand als gelijk staande aan dooden en doofstommen overvloedige gelegenheid om eene reeks van vraagteekens te zetten. Als van dezen aard : gij Profeten en Apostelen, gij rigt onophoudelijk uwe vermanende rede tot onbekeerde, ongeloofige en onwedergeborene menschen : vermaant men ook dooden, ook doofstommen, om te hooren en te spreken ? Gaat men lijken onderwijzen ? gij dwazen, kent gij den toestand van doofstom te zijn dan niet ? En weet gij, blinden ! nog niet, dat de mensch een kind des duivels, dood en een lijk is, en dat men de

*) Hierbij stond hun noch het leerstuk der verkiezing noch het geestelijk onvermogen des menschen in den weg, schoon zij ze in gezonden zin beide geloofden.

dooden door vermaning en opwekking hoe ernstig ook geen stap uit den weg kan krijgen? Of hebt gij het Pelagianisme ingezogen? Gij zijt ongetwijfeld voorloopers daarvan. Voorzeker gij zijt niet regt-zinnig, niet orthodox in de leer van 's menschen onvermogen, anders hadt gij zoo niet kunnen schrijven, neen, dit was onmogelijk! Deze, en honderd dergelijke stichtelijke teregtwijzingen, de eene even stichtelijk als de andere, zou het Baptisme dezen Godsmannen, indien zij thans leefden en schreven, zonder twijfel geven! Dubbel jammer is het dus, dat de Profeten en Apostelen en Jezus Christus zelf, helaas! niet eenigen tijd bij de Baptisten les genomen hebben. Hoe geheel anders zouden zij geschreven, gesproken en gehandeld hebben. Dan hadden zij zonder twijfel geweten, dat men geene dooden vermaande, noch zich met mondeling onderrigt tot doofstommen wendde.

Dit is nu helaas! eenmaal zoo, en niet meer te veranderen.

Doch weêr ter zake!

Dat we het Baptisme hier lijnregt met de H. S. in strijd zien, ontstaat uit deszelfs leer over de erf- of zoo gij wilt geslachtszonde. Deze denkt het zich als den mensch zedelijk ontmensch tot een stok en blok, met een woord tot een redenerend dier gemaakt te hebben, tot een wezen, dat even onvatbaar voor de zedelijke orde der dingen, voor de zedelijke wereld, voor alles wat men godsdienst noemt als een gestorven mensch, of als een doofstommen tot de spraak en het gehoor staat.

Was dit begrip waarheid, dan was de mensch onvatbaar voor verlossing, voor alle godsdienstig onderwijs en opvoeding, voor elke vermaning en bestraffing, dan had hij geene zedelijke roeping, geene verantwoordelijkheid, dan ook is zijn geweten een logen.

Zoo echter hebben de Profeten van Israël, zoo hebben de Apostelen, zoo heeft de Heer den mensch niet gedacht; want zoo is zijn toestand niet, en daaruit ontstaat het verschil in dezen. De H. S. onderstelt overal, dat het zedelijk onvermogen van den mensch bestaat. Die dit in de Schrift niet vindt, heeft haar nimmer begrepen, maar onderstelt ook overal, dat het niet gelegen is in het verlies of afwezig zijn van zijne natuurlijke geestvermogens. Dat dit dus niet physisch, maar zedelijk is, en bestaat in het gemis, niet eener zedelijke, maar in het volkomen gemis eener *heilig*-zedelijke natuur, en uit oorzaak daarvan in het gemis eener positieve heilige geesteskracht, en energie, en alzoo *passief* is tegenover de hem inwonende kracht der zonde, en des vleesches. In zijn zondezin, en daaruit ontstane antipatie tegen het heilige en goede, een toestand, die zich in den vorm van *onwil* openbaart, en die hem steeds doet handelen in *weerwil* van het licht zijns gewetens van hetgeen hij als den wil van God erkent.

Het is hierdoor, dat het niet betrachten van Gods wil zich in zijn geweten als het *nalaten* zijner *roeping*, als iets dat ten hoogsten strafwaardig is verschijnt, iets dat bij dooden en doofstommen met opzigt van deze gebreken, niet het geval is.

Het blijkt alzoo, dat het bezwaar, dat het Baptisme aan het onvermogen des menschen ontleent, om daardoor te bewijzen, dat de mensch vóór zijne wedergeboorte voor zulk eene verbondsbedeeling, die met de roeping des menschen gepaard gaat, tot geloof en bekeering niet vatbaar is, enkel op dwaling berust.

Met het afwijzen dezer dwaling willen wij echter niet zoo verstaan zijn, alsof we groot of klein willen beweren, dat de mensch, hetgeen de gereformeerde kerk het tweede deel des verbonds noemt, of wat hetzelfde is, het evangelie van den mensch tot zaligheid vordert, door eigen vermogen betrachten kan. Neen! niets minder dan dit. We weten en belijden van ganscher harte, dat hij, die zulks doet, dit doet door eene goddelijke genadekracht des H. G.; doch dit neemt niet weg, dat daar, waar de mensch dit nalaat, hij zijn roeping en pligt nalaat, dat hij dit nalaat uit oorzaak van zijn ongelooft, zonde en wereldzin, vijandschap tegen God en tegen den weg van vrije genade, dat dit dus *zijne* en *niet* Gods schuld is. *) Met één woord: de waarheid der zaak is, dat de oorzaak en grond, waardoor de geloovigen God in zijn verbond en het evangelie gehoorzamen, *alleen* in Hem ligt, en dat Hem *alleen* daarvoor de eer toekomt, en dat *al* de schuld en schande van Hem *niet* te gehoorzamen alleen op den mensch terugvalt. Hiertegen te redeneren baat niet, de zaak is eenmaal *zoo* en niet *anders*. Die dit vatten kan, die vatte het.

Het *derde* bezwaar, dat het Baptisme tegen het genadeverbond, volgens de opvatting der gereformeerde leer inbrengt, is ontleend aan het begrip der bijzondere voldoening van Christus.

Het Baptisme meent, dat bij deze opvatting van het genadeverbond eene algemeene voldoeningsleer ondersteld wordt, of althans *moet* worden.

De waarheid der zaak is, dat de gereformeerde kerk hierbij aan niets minder dan aan algemeene voldoeningsleer in remonstrantschen zin denkt. Die onderstelling weet ieder, dat zij beslist verworpen heeft, maar wat zij hierbij onderstelt, is dit, dat de voldoening van Christus objectief en op zich zelve beschouwd overvloedig genoegzaam is tot verlossing en zaligheid van alle menschen voor *ieder*, *hoofd* voor *hoofd*. Deze dood des Zoons Gods — zeggen de Dordsche vaders — is de eenige hoogstvolmaakte slagtofferande en voldoening voor de

*) Men zie deze waarheid voortreffelijk gehandhaafd door de Dordsche Sijnode 1618, 1619: Can. Hoofdst. 2 Art. 6, 7 H. 3, 4 Art. 9, 10.

zonden van oneindige kracht en waarde, overvloedig genoegzaam, om de zonden der geheele wereld te verzoenen (Canones Hoofd. 2 art. 3). Van deze algenoegzaamheid en kracht tot verlossing van allen in Christus kan het Baptisme zich door sijstematische bekrompenheid geen denkbeeld vormen. De reden daarvan is, dat het zich de natuur der voldoening eenerzijds te regterlijk en anderdeels niet als een voorwerpelijkt feit afgetrokken van de eeuwige intentie Gods, noch van hare dadelijke uitwerkende kracht tot verlossing in de geloovige individuen kan voorstellen, gelijk de gereformeerde kerk doet. De waarheid der zaak, ontdaan van alle scholastieke vooroordeelen en sijstematische bekrompenheid is, dat de menschelijke natuur — niet het menschdom — wat haar soort betreft, evenzeer in Christus verlost en hersteld, als in Adam gevallen en verdorven is, dat er geen minder kracht is, in den tweeden Adam tot behouding en redding dan in den eersten tot dood en verderf; dat de reden, waardoor de kracht des eersten zich tot verderf verder uitstrekt dan die des tweeden tot verlossing niet in een gebrek of eene armoede van Christus, maar daarin gelegen is, dat niet alle menschen door het geloof één met Christus worden, gelijk zij dit door natuurlijke geboorte met den eersten Adam zijn. De oorzaak dus der ongelijke uitkomst van beide hoofden des menschdoms ligt in het ongeloof des menschen in hun vreemd blijven van Christus. En inderdaad deze genoegzaamheid voor allen ligt tot grondslag bij alle zoodanige schriftplaatsen, en hun getal is niet klein, waar de verzoening van Christus gezegd wordt te zijn voor *allen*, voor de *wereld*.

In de *vierde* plaats beweert het Baptisme, dat het genadeverbond gelijk de gereformeerde kerk dit opvat, in strijd is met de leer van de volharding der heiligen.

Deze bewering is louter schijn. Leerde de gereformeerde kerk, even als de Baptisten, dat het genadeverbond één is met de verkiezing, dan zou voorzeker de erkenning, dat niet allen, die voorwerpelijkt tot het genadeverbond behooren, tot de zaligheid komen, een afval der heiligen onderstellen.

De gereformeerde kerk weet dit echter daarvan behoorlijk te onderscheiden. Zij, die het voorregt gehad hebben van in Gods verbond en gemeente begrepen te zijn, onder de bediening des Evangelies te leven, en toch, gelijk helaas! met zoo velen het geval is, ten verderve gaan; zij, die door ongeloof, zonde en wereldzin zooveel in hen is het verbond van Gods genade in hun ongeloof verwerpen en daarin ten einde toe volharden, komen tot geene wedergeboorte en heiligmaking. Dezen zijn verbondbrekers, die het bloed van Christus onrein achten, wien erger lot dan Sodom en Gomorra wacht, en die het helsche vuur niet ontgaan zullen. Te beweren, gelijk de heer

W. bl. 123 en 124 doet, dat het met Abraham en zijn zaad opgerigte genadeverbond door het ongeloof, de ondankbaarheid en trouwloosheid des menschen hunnerzijds niet kan *verbroken* worden, rust enkel op de valsche, te voren reeds door ons wederlegde onderstelling, te weten, dat dit verbond één is met de eeuwige verkiezing en is God in het aangezicht tegen te spreken; daar hij niet slechts van boven bedoelde ondankbaren getuigt, dat zij het eeuwige verbond vernietigen; (Jerem. 24: 5) maar ook uitdrukkelijk verklaart, dat ieder van Abrahams mannelijk zaad, die het sacrament der besnijdenis weigerde te ontvangen, zijn verbond *verbroken* heeft (Gen. 17: 14); en zou zulks niet evenzeer, door een geheele en ten einde toe volgehoudene afwending van den levenden God en keeren tot de afgoden kunnen plaats hebben? Jammerlijk is de rede, die de heer W. ook hier voor zijne met Gods heilig woord strijdende meening opgeeft. Kan ook het verbond verbroken worden, — vraagt hij — hetwelk de Heere opgerigt heeft met Noach, met zijne zonen en het geheele geslacht van Noach? (Gen. 9: 8, 17.) Kan ook Gods verbond van den dag, (Jerem. 33: 20) en zijn verbond van den nacht vernietigd worden? Even zoo min konden Israël en Ezau dat verbond verbreken, 't welk God met Abraham heeft opgerigt; wel lezen wij, *dat* het verbond verbroken is, 't welk de Heere gemaakt heeft met de joodsche natie op Sinai. Dit verbond hebben ze allen verbroken, maar niet het verbond met Abraham. — Het verbond met Abraham en zijn zaad opgerigt, vergelijkt hij dus met Gods verbond met Noach en met het verbond van dag en nacht, en omdat deze verbonden niet kunnen verbroken worden, daarom kan ook het met Abraham opgerigte verbond niet worden verbroken." Kon de man ellendiger redeneren en besluiten? de leerlingen van eene kinder-cathechesatie zullen u zeggen, dat het woord verbond in de H. S. zeer verschillende beteekenissen heeft, dat het met Noach gesloten verbond, niet meer met Noach dan met de geheele aardsche schepping is opgerigt. Ziet, zegt God, ik rigte mijn verbond op met u, en met uw zaad na u. En met alle levende ziele, die met u is, van 't gevogelte, van 't vee, en van al het gedierte der aarde, met u, enz. En wat is nu de inhoud van dit verbond? dit, dat niet meer alle vleesch van de wateren des vloods zal worden uitgeroeid, en dat er geen vloed meer zijn zal, om de aarde te verderven (Gen. 9: 9, 10, 11). Hetgeen dus hier een verbond genoemd wordt, is dus niets meer dan eenvoudig eene *belofte*, dat de menschheid en wat verder op den aardbodem zich bevindt, niet andermaal door water zal worden verdelgd. Wie ziet niet, dat zulk eene belofte geen eigenlijk verbond is? Evenzoo is

het met Gods verbond van dag en nacht. Wat beteekent dit hier anders, dan de onveranderlijke door God vastgestelde verordening, dat de afwisseling van dag en nacht niet zal ophouden, wat heeft dit behalve de klank met een eigenlijk verbond gemeen? niets hoegenaamd: tot een eigenlijk verbond behooren twee partijen, dit heeft zijn beloften, voorwaarden en eischen. Het is hierdoor, dat ieder eigenlijk gezegd verbond door ontrouw van een of ook wel van beide partijen kan verbroken worden. Het was daarom, dat het verbond van Sinai kon worden verbroken, en dat het eveneens gesteld is met het Abrahamitisch verbond.

In de *vijfde* plaats voert het Baptisme tegen dit begrip van het genadeverbond aan, dat het in *strijd* is met de *zekerheid* en *onvoorwaardelijke vervulling* van Gods beloften (W. bl. 41 en 132).

Ons antwoord is: ja, in strijd met Gods beloften, gelijk het Baptisme *zich* dezelve *denkt* en *opvat*; want het Baptisme kent geene voorwaardelijke, maar alleen volstrekte beloften Gods, die aan elk, wien ze geschonken worden, *zeker* worden vervuld; in één woord: zij kennen alleen beloften voor uitverkorenen en wedergeborenen; doch ook hier is het Baptisme lijnregt in strijd met de Schrift. We zullen dit bewijzen.

De geheele Schrift is gevuld met voorwaardelijke beloften, d. i. beloften, die — wat derzelver vervulling betreft — aan hem wien ze gegeven zijn, aan de volbrenging van eene werkzaamheid, b. v. geloof in Christus en bekeering tot God, afhankelijk zijn, voorwaarden, genomen niet in den zin van verdiensten, waarop, — niet als een ruilhandel gelijk de heer W. smadelijk schrijft — maar als de *weg* langs welken de mensch tot de beërving van het heil, in de belofte toegezegd, kan komen. Gelijk b. v. het komen van een leerling tot de school het middel is, om het onderwijs te genieten, doch niet de verdienende oorzaak waarom het gegeven wordt; gelijk het openen van den mond de voorwaarde is, om de spijs deelachtig te worden, niet de grond waarop zij toegereikt wordt, of gelijk het gevoel van ziek te zijn naar den geneesheer drijft, maar niet de grond is waarop wij medicijnen verkrijgen. *) In denzelfden zin is ook het genadeverbond en de geheele evangelische bediening onzerzijds voorwaardelijk, [en hierdoor komt het, dat op verre na niet allen, welke voorwerpelijk in het bezit der genadebeloften zijn, ook in het bezit komen van het goed, in de belofte begrepen. Zoo is Gods geheele bedeeling. Israel zal boven alle volken verheven zijn, *indien* het slechts der stem des Heeren vlijtig

*) Of zou het openen van den mond voor de spijs, het komen van een leerling tot de school, het gevoel van ongesteldheid volgens W. ook al een ruilhandel zijn? ?

gehoorzaam is, en waarneemt te doen al wat God gebiedt (Deut. 15: 5). Ja het zal geschieden, zegt Mozes, *indien* gij der stem des Heeren uws Gods vlijtig gehoorzamen zult, en waarnemen te doen al zijne geboden, die ik u heden gebied, zoo zal de Heere uw God uw hoofd zetten boven alle volken der aarde (Deut. 28: 1). En gij mijn zoon Salomo — zoo sprak David aan den avond zijns levens — ken den God uws Vaders, en dien Hem met een volkomen hart, met eene gewillige ziel. *Indien* gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar *indien* gij Hem verlaat, Hij zal u in eeuwigheid verstootten (1 Chron. 28: 9.) *Indien* gij den menschen — zegt Jezus — hunne misdaden vergeeft zoo zal uw hemelsche vader u de uwe vergeven; maar *indien* gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader u de uwe niet vergeven (Matth. 6: 14, 15; Mark. 11: 26). *Indien* — zegt Jezus tot de ongeloovige Joden — gij niet gelooft, dat ik die ben, gij zult in uwe zonden sterven (Joh. 18: 24). Ik ben de deur, *indien* iemand door mij ingaat, die zal behouden worden (Joh. 10: 29). *Indien* gij met uwen mond zult belijden den Heere Christus, en met uw hart zult gelooven, dat God Hem uit de dooden heeft opgewekt, zoo zult gij zalig worden (Rom. 10: 9). *Indien* we onze zonden belijden, Hij is getrouw en waarachtig, dat Hij ons de zonde vergeve (1 Joh. 1: 9). *Indien* gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zoo gij dezelve doet (Joh. 13: 17). *Indien* gij u niet bekeert, gij zult allen insgelijks vergaan. (Luk. 13: 3.)

Doch genoeg hiervan.

Er zou bijna geen einde aan het afschrijven komen, daar geheel de Schrift van het begin tot het einde met zoodanige plaatsen gevuld is. Welk eene diepe onkunde en vooroordeel verraad het dus, te beweren, dat alle beloften onvoorwaardelijk zijn, en aan ieder, die ze gegeven zijn, vervuld worden.

Wil men het tegendeel door voorbeelden gestaafd zien? Had God aan Abrahams zaad niet bij herhaling de belofte gegeven, dat het land Kanaän aan hetzelfde tot een eeuwig erfdeel zou worden gegeven, om daarin te wonen van geslacht tot geslacht (Gen. 17: 8; 48: 4)? En hoe staat het met de vervulling? Is het zaad van Abraham, om niet te spreken van hunne vroegere ballingschap, niet reeds bijna achttien eeuwen uit dit erfdeel verbannen geweest?

Aan Eliëzer, den zoon van Aäron, werd door God, om den ijver voor zijnen naam betoond, de belofte gegeven, dat hij en zijn zaad na hem eeuwig en altoos het priesterschap zou bedienen (Num. 25: 13). Doch wat zegt God na eenige eeuwen tot den hooge priester Eli? Ik heb wel duidelijk gezegd: uw huis en uws vaders huis zouden voor mijn aangezicht wandelen (d. i. het hooge priesterschap bedienen) tot in

eeuwigheid; maar nu, spreekt de Heer, dat zij *verre* van mij: want die mij eeren zal ik eeren, en die mij versmaden zullen ligt geacht worden (1 Sam. 2: 30) *) Deze uitspraak Gods werd eenigen tijd daarna naar de letter uitgevoerd, en de hoegepriesterlijke bediening tot eenen anderen tak van Aäron overgebracht (1 Kon. 2: 27). Nog een ander voorbeeld voor dezelfde waarheid. God had aan geheel het Israëlietische volk bij hunnen uittogt uit Egypte de belofte gegeven, dat Hij het in het land Kanaän brengen zou. Deze belofte betrof ieder Israëliet even zeer. Maar wat zegt God kort daarop tot dit hardnekkig en ongeloovig geslacht? Zoo gij in het land komt, over hetwelk ik mijne hand opgeheven heb, dat ik u daarin zou doen wonen, behalve Caleb den zoon van Jefunne en Jozua den zoon van Nun (Num. 14: 30) en deze bedreiging werd met een eed bevestigd en onherroepelijk gesteld. Zoo zag zich dit gansche geslacht, allen, die twintig jaren en meer bereikt hadden bij den uittogt uit Egypte veroordeeld, om in de woestijn te sterven, en van de beërving der belofte uitgesloten te zijn.

Het heeft deze niet kunnen beërven van wege hun ongeloof (Deut. 1: 32. Hebr. 3: 19). Zonder geloof en gehoorzaamheid aan God kon ook het nieuwe geslacht, dat na hen opstond Kanaän niet beërven (Num. 32: 15). Zie hier dan beloften, die door het ongeloof des menschen nimmer vervuld zijn in hen, aan wien dezelve niet minder dan aan anderen waren gegeven. †)

*) Dat Jozephus meent, dat Eli uit Ithamar en niet uit Eliëzer afstamde, heeft geen grond, hoewel het hier niets afdoet.

†) „Wilt ge eens zien, schrijft de heer W., dat de Heere de geestelijke beloften aan Abraham gedaan, volstrekt zonder voorwaarde vervult, zie dan eene kopij daarvan in zijn natuurlijk zaad 't welk het land Kanaän beloofd is. De Heere beloofde Abraham een groot zaad, hetwelk Hij het land Kanaän wilde geven. Waar is hier een voorwaarde? Ziet de gansche geschiedenis in de woestijn, en wij vernemen dat het joodsche volk boven de heidenen in goddeloosheid uitbraakte, en nogtans was de belofte Gods om Kanaän Abrahams zaad te geven, zoo volstrekt, dat al hunne ondankbaarheid hun daarvan niet ontzetten kon.” (Bladz. 131.)

De belofte, om het land Kanaän te beërven was dus volgens W. onvoorwaardelijk aan Abrahams zaad gegeven, hun geloof of ongeloof, dankbaarheid of ondankbaarheid, deed hier niets af. Zou het mogelijk zijn, de H. S. sterker als in het aangezigt tegen te spreken? Toen het Israëlietische volk het berigt, dat het meerendeel der door Mozes uitgezonden verspieders van de bezwaren, aan de inneming van Kanaän verbonden geloofde, en wantrouwen op Gods hulp openbaarde, sprak God: al de mannen, die gezien hebben mijne heerlijkheid en mijne teekenen, die ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb, en mij nu tienmaal verzocht hebben, en mijne stem niet gehoorzaam zijn geweest, zoo zij het land, hetwelk Ik aan hunne vaders gezworen heb, zien zullen. Ja geen van die mij getergd hebben

Doch waartoe meer woorden in eene heldere zaak verspild? De zaak van Gods beloften en bedreigingen staat toch zooals God zelf door Jeremia den profeet verklaard heeft; in een oogenblik, zegt de Heer zal ik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat ik het zal uitrukken, afbreken en verdoen, maar *indien* datzelfde volk over

zullen dat zien. Zoo waarachtig als ik leef, spreekt de Heer: indien ik u lieden zoo niet doe, gelijk als gij in mijne ooren gesproken hebt. Uwe doode lichamen zullen in deze woestijn vallen, en al uwe getelden naar uw geheele getal van twintig jaar oud en daar boven, gij, die tegen mij gezondigd hebt, zoo gij in het land komt, over hetwelk ik mijne hand opgeheven heb, dat ik U daarin zoude doen wonen. Uwe doode lichamen zullen in deze woestijn vallen. (Num. 14: 22, 23, 28, 29, 30). Het is op dien grond, dat de schrijver van den brief aan de Heb. zegt: wij zien, dat ze in Kanaän niet hebben kunnen ingaan, van wege hun ongelooft. Wij hebben dus hier eene geschiedenis voor ons, die ons zegt, dat eene bijkans ontelbare schaar van Abrahams nageslacht veroordeeld werd, om nimmer in Kanaän te komen, eene menigte, waarvan God zeide, dat hij zijne hand opgeheven, dat is gezworen had, dat hij hen in dat land brengen zou, doch, die dat land niet konden beërven van wege hun ongelooft. Uit deze geschiedenis besluit de heer W. dat Gods beloften onvoorwaardelijk gegeven en *volstrekt* vervuld worden, dus ook vervuld in de tienduizenden, wier doode lichamen moesten vallen in de woestijn, die niet konden ingaan van wege hun ongelooft. Inderdaad het is voortreffelijk!! Zoo ooit iets blijken kan, dan blijkt uit deze geschiedenis zoo duidelijk als de dag, dat de beloften Gods gegeven zijn, wat derzelve vervulling betreft, onder den eisch des geloofs en daar dit niet bij allen gevonden werd, aan wien de beloften geschonken zijn, zoo volgt hieruit, dat het getal van hen, aan wien de belofte geschonken is veel grooter zij, dan van hen, in wien dezelfde vervuld worden. En inderdaad, dit verband tusschen Gods belofte, ons geloof, en de vervulling derzelve, is, in de natuur der zaak zelve gegrond. Wanneer men aan iemand, zonder eenig opzigt van eenig voorafgegaan werk en verdienste iets belooft, en men wordt niet geloofd, zoodat uwe belofte wordt afgewezen, zoo vervalt deze van zelf, en is de belover niet gehouden, ze aan zoo iemand te volbrengen. Maar, indien men geloofd wordt; zoodat iemand de belofte aanneemt, daar op met vertrouwen staat maakt, dan is de belover verplicht, zijn woord gestand te doen. Niet uithoofde van de verdienstelijkheid van het geloof, gelijk de oude Remonstranten leerden, maar uithoofde van de trouw des belovers, die geen bedrieger kan zijn. Dit verband niet onder het oog te houden, drijft de gansche heilsbedeeling van God in de war, en maakt de H. S. onverstaanbaar. De belofte Gods, of des genadeverbonds, betreft dus de geheele kerk, ook alle gedoopten; doch worden niet in alle individuen derzelve, maar toch in de kerk vervuld, in hen, die gelooven; in de Jozua's en Calebs, hoevelen ook door ongelooft in de woestijn vallen, omkomen, en bij het overtrekken der Jordaan, bij het intrekken in Kanaän gemist worden. Gelijk Gods handelwijs en bedeeling met Israël was, met opzigt tot de beërving van het aardsche, zoo is zij ook met opzigt tot het hemelsche Kanaän.

hetwelk ik zulks gesproken heb, zich van zijne boosheid bekeert, zoo zal ik berouw hebben over het kwaad, dat ik hetzelfde dacht te doen. Ook zal ik in een oogenblik spreken over een volk en over een koningrijk, dat ik het zal bouwen en planten, maar *indien* het doet, dat kwaad is in mijne oogen, dat het naar mijne stem niet hoort, zoo zal ik berouw hebben over het goede, met hetwelk ik gezegd had, hetzelfde te zullen weldoen (Jerem 18: 7—10). Hieruit blijkt zoo klaar als de dag, dat de waarheid ^{dezer} zaak is als een groote Godgeleerde der 17 eeuw het uitdrukt, dat alle Gods bedreigingen eene belofte, en alle Gods beloften eene bedreiging bevatten. *)

Denzelfden weg, dien God gehouden heeft om Israël naar het aardse Kanaän te leiden, houdt Hij ook om zijne kerk naar het hemelsche Kanaän te voeren. De belofte is algemeen en aan geheel de kerk en het verbondsvolk gegeven, opdat de Jozua's en Calebs een vasten grond voor hun geloof zouden hebben, en door 't geloof zouden ingaan in het beloofde land, hoe velen rondom hen door ongeloof mogen vallen, in de woestijn sterven en van de toegezegde erfenis verstoken blijven. Het is om deze reden, dat door de schrijvers des N. verbonds de beloften en weldaden door God aan het Israëlietische volk geschonken, het ongeloof en den onwil, waarmede het dezelve bejegende, de oordeelen en strafgerigten, die het zich hierdoor berokkende, aan de gemeente des N. T. waarschuwend en dreigend, voor oogen geplaatst worden. Ik wil niet broeders, schrijft de Apostel, dat gij onwetende zijt, dat onze vaderen allen onder de wolk waren, en allen door de zee doorgestaan zijn; en allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee; en allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus. Maar in het *meerder deel* van hen heeft God geen welgevallen gehad, want zij zijn in de woestijn ter neder geslagen. En deze dingen zijn geschied ons tot voorbeelden, opdat we geen lust tot het kwaad zouden hebben, gelijk zij lust gehad hebben. Deze dingen allen zijn hunlieden overkomen, ons tot voorbeelden, zijn beschreven tot waarschuwing voor ons, die op de einden der eeuwen gekomen zijn. Zoo dan, dit is het besluit, dat de Apostel hieruit voor de gemeente trekt — die meent te staan, zie toe dat hij *niet* valle (1 Cor. 10: 1—13), trouwens daarom bidt de Apostel dat de Gemeente van Corinthe, de genade *niet* te vergeefs mogt ontvangen hebben (2 Cor. 6: 1). Hetzelfde gebruik van de leidingen Gods met Israël, zijne beloften aan dit volk geschonken, hun ongeloof en daarop

*) Joh. Owen verklaring van de brief aan den Heb. d.l. 2 blz. 685. Waar deze waarheid uitvoerig bewezen wordt.

volgende strafgerigten , maakt de schrijver van den brief aan de Hebreëen , hoofds. 3 en 4.

Doch waartoe meer gezegd ? De *voorwaardelijke* zijde der beloften is zoo waar en door geheel de aardsche bedeeling Gods met zijne kerk doorgaande , dat de kerk van God of de geloovigen dezelve in dit leven nimmer geheel en al zullen te boven komen . Evenzeer als het geloof in Christus en de bekeering tot God de voorwaarden zijn , de weg langs welken wij deel aan Christus , en aan het goddelijk kindschap bekomen , evenzeer is de volharding in dat geloof en in de heiligmaking den geloovigen als de voorwaarde en den weg aangewezen waardoor zij in het dadelijk bezit van het eeuwig Kanaän moeten komen . Daarom heet het : die *volharden zal tot den einde toe* zal zalig worden (Matth. 10 : 22 , 24 , 13 . Mark. 13 : 13 .) Zij , de ongeloovige Joden , zegt de Apostel Paulus , tot de geloovigen te Rome , zij zijn door ongelooft afgebroken , en gij staat door het geloof . Weest niet hooggevoelend maar vreest , want zoo God de natuurlijke takken niet gespaard heeft , ziet toe dat Hij mogelijk ook u niet spare . . . de goedertierenheid Gods is over u , *indien* gij in de goedertierenheid blijft , anderszins zult ook gij afgehouden worden . (Rom. 11 : 20—22) . *Indien* de geloovigen door de werken van den Geest de werkingen des lichaams dooden , zullen zij leven , doch *indien* zij naar het vleesch leven , zullen zij sterven (Rom. 8 : 13) . De geloovigen maken het geestelijk huis van God uit , *indien* zij maar de vrijmoedigheid en den roem der hoop ten einde toe vasthouden (Hebr. 3 : 6) . Zij zijn Christus deelachtig geworden , zoo zij anders het beginsel van den vasten grond tot het einde toe vasthouden . (vs. 14) . Het evangelie , dat Paulus dien van Corinthe verkondigd had , 't welk zij ook aangenomen hadden , in hetwelk zij ook stonden , door hetwelk zij ook zouden zalig worden , *indien* zij het hielden op die wijze , als hij het hun verkondigd had (1 Cor. 15 : 1 , 2) . De geloovige vrouwen zullen zalig worden , *indien* zij blijven in het geloof , in de liefde en heiligmaking met matigheid (1 Tim. 2 : 15) . De geloovigen te Colosse zullen heilig en onberispelijk voor God gesteld worden , zoo zij maar blijven in het geloof , gefondeerd en vast , en niet bewogen worden van de hoop des evangelies , dat zij gehoord hebben . (Col. 1 : 22 , 23) . De geloovige Hebreërs hebben *toe te zien* , dat er niet te eeniger tijd in iemand van hen zij een boos en ongeloovig hart , om af te wijken van den levenden God ; zij moeten elkander daarentegen vermanen , zoolang het heden genaamd wordt , opdat niemand hunner verhard worde door de verleiding der zonde (Hebr. 3 : 12 , 13) . Zij hebben te *vreezen* , dat niet te eeniger tijd de belofte van in zijne rust in te gaan , nagelaten zijnde , iemand van hen schijne achter gebleven te zijn (Hebr. 4 : 1) . Zij hebben zich te *benaarstigen* , in die rust in te gaan ,

opdat niemand in hetzelfde voorbeeld der ongeloovigheid valle (4 : 11). Want indien zij niet ontvloden zijn, die dengenen verwierpen, die op aarde goddelijke antwoorden gaf, hoeveel te meer zullen wij niet ontvloden, zoo wij ons *afkeeren* van Hem, die in de hemelen is (Hebr. 12 : 25). Zij hebben te *waken*, om door de verleiding der gruwelijke menschen niet mede *afgerukt* te worden, en uit hunne vastigheid te vallen (2 Pet. 3 : 17). Dit is een getrouw woord : zoo we met Hem gestorven zijn, zullen we ook met Hem leven ; *indien* we verdragen, we zullen ook met Hem heerschen ; *indien* wij Hem verloochenen, Hij zal ook ons verloochenen. *Indien* wij ontrouw zijn, Hij is getrouw (om alle zijne bedreigingen over de ontrouwen ten uitvoer te brengen) hij kan zich zelve niet verloochenen (2 Tim. 2 : 11). Doch genoeg. Kan er duidelijker gesproken worden ? Te zeggen, dat dit alles niets is, omdat de verkiezing tot zaligheid onveranderlijk is, is God te bespotten in zijn woord, alsof Hij dit niet geweten had. Niemand gelooft zekerder aan de onveranderlijkheid der verkiezing van de geloovigen tot zaligheid, dan die voortreffelijke mannen Gods, die wij daar zoo even gehoord hebben. Zij hebben dit spreken echter niet met de verkiezing in strijd geacht ; omdat zij deze als den verborgen raad Gods van de geopenbaarde heilsorde, langs welke God dien raad uitvoert, hebben onderscheiden, en niet in den misslag vervielen, om genade en pligt met elkander te verwarren. We gelooven niet, dat ooit een inderdaad wedergeboren christen ten verderve gegaan is, of dat dit immer geschieden zal. Ook wordt zulks op bedoelde plaatsen niet geleerd. Zij dienen om de geloovigen voor eene valsche rust te bewaren, hen wakend, biddend en strijdend te houden, te doen jagen naar de volmaaktheid, naar de kroon, het wit en de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus. — Uit het beredeneerde blijkt dus zoo klaar als de zon aan den hemel, dat de Baptistische voorstelling, dat alle beloften Gods *onvoorwaardelyk* gegeven zijn, en daarom ook in allen moeten vervuld worden, en dat op dien grond het begrip, dat de gereformeerde kerk zich vornit van het genadeverbond, afgewezen moet worden, ten eenemale valsch en met de gansche H. S en de geheele heilsbedeeling van God in lijnregten strijd staat. Daar het Baptisme, gelijk we gezien hebben, geene voorwaardelijke beloften kent, zoo denkt het zich de belofte Gods of hetgeen door den doop beteekend en verzegeld wordt, ook volstrekt en onvoorwaardelijk. De eene dwaling ontstaat ook hier uit de andere. Wat toch beteekent en verzegelt volgens deze opvatting van de belofte de doop aan den gedoopte ? Wat anders, dan dat hij van eeuwigheid door God uitverkoren is, of een opregt geloovig en wedergeboren Christen is, door Christus verlost en onfeilbaar zalig worden zal ? Doch waaruit weet men

nu, dat hij aan wien het Baptisme den doop bedient, zich in zulk eenen toestand bevindt? De eenige grond, die het hiervoor hebben kan, is, dat hij die den doop begeert, zegt, dat dit alzoo is. Goed. Maar als zoo iemand in zijn oordeel zich eens bedroog, zooals zoo dikwerf helaas! het geval zal zijn, wat is dan zijn doop voor hem? Niets, zegt de Baptist. En hij heeft van zijne vooronderstelling uitgaande gelijk, doch dan volgt hieruit ontegenzeggelijk, dat, zal de doopsbediening niet in de lucht hangen, en een zegel zijn zonder zekerheid, dat het Baptisme, zoo het konsekvent wil zijn, den doop bedienen moet onder voorwaarde dat de doopeling uitverkoren en wedergeboren is, anders is het slechts vertooning en geen doop. De toediening behoort dan te zijn: ik doop u N. N., zoo gij zijt uitverkoren en werdergeboren in den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes.

Verder: waartoe strekt ons dan de doop? Om ons te leeren, dat wij uitverkoren en wedergeboren zijn? neen. Dit kan hij niemand zeggen; dit moet men immers op 't Baptistisch standpunt vóóraf weten en verklaren. Op die onderstelling ontvangt men immers den doop. Zal hij ons dan zeggen, dat de uitverkorenen en wedergeborenen zalig zullen worden? Goed. Maar wie twijfelt daaraan? Wat zegt dan toch dit Sacrament aan den gedoopte? Wat beteekent en verzegelt het? waarlijk, we weten het niet. De heer W. zal dit echter wel weten! Nog iets. Wat moet toch de gedoopte op het Baptistisch standpunt met den doop beginnen? Hoe er mede werkzaam zijn? Is hij tot versterking van zijn geloof en tot een steun voor zijn wankelend vertrouwen? neen, niets minder dan dit. De Baptist bouwt immers zijn *geloof* niet op den *doop* als de *bevestiging van Gods beloften*; maar integendeel zijnen *doop* op zijn *geloof*. Door den doop worden immers naar zijne opvatting hen die denzelven ontvangen betuigd en verzegeld dat zij uitverkoren en geloovig zijn en onfeilbaar zalig worden. Zoo ziet men, dat het Baptisme den doop in zijne praktijk ten eenenmaal vernietigt en de orde van zaken geheel omkeert *)

*) We kunnen niet nalaten hier eenige woorden van den grooten Godsmann Luther aan te halen. Hij zegt: Het sterkste bewijs, waarmede deze dweepers (hij bedoelt de Baptisten die toen Wederdoopers genoemd werden) zich handhaven is hun zeggen: gij zijt gedoopt toen gij nog een kind waart, en niet geloofdet, en daarom beteekent uw doop niets. En terwijl hij nu aantoonde, dat de geheele verwarring van dit artikel daaruit voortkomt, dat het Baptisme geen onderscheid weet te maken tusschen het *wesen* en het *gebruik* van den doop, stelt hij als regel het volgende vast: „Deze twee, *doop* en *geloof*, moeten van elkander gescheiden worden, zoo ver als hemel en aarde, God en mensch van elkander onderscheiden zijn: want hetgeen God doet, dat zijn zulke werken, die vast, zeker en onveranderlijk zijn, gelijk Hij zelf eeuwig en onveranderlijk is. Hetgeen wij doen is daaren-

Alzo is ons gebleken, dat hetgeen het Baptisme tegen het genade verbond en der kinderen in zijn in dit verbond heeft in te brengen, niets afdoet en enkel op misvatting gegrond is.

Het regtmatig gevolg is alzo, dat de jonge kinderen der kerk in tegenstelling van alle niet-Christenen Joden, Heidenen en Mahomedanen in Gods verbond en Gemeente geboren of naar de terminologie van den tegenwoordigen tijd door de *genadevolle beschikking Gods* geboren christenen zijn en, alzo een wettig regt hebben op het sacrament, hetwelk de belofte van dit verbond beteekent en bevestigt.

Wat de *tweede* grond betreft, waarop de gereformeerde kerk den doop der jonge kinderen bouwt, dat nl. de doop in plaats van de besnijdenis gekomen is, de waarheid hiervan is ons reeds te voren uit de eenheid van beider oogmerk en inhoud en ook uit de uitdrukkelijke verklaring der H. S. gebleken. Tegen het bewijs hetwelk de Gereformeerde kerk aan de besnijdenis voor den doop der jonge kinderen ontleent, heeft echter het Baptisme veel en velerlei in te brengen. In de eerste plaats beweert het, even gelijk de oude wederdoopers dat het heils- en verbondsvolk des O. T. in deszelfs *wezen* van dat des N. verbonds of van de christelijke kerk onderscheiden is (W. blz. 80 en 82). Dat God de jonge kinderen van Israël zijne kinderen noemde is slechts zinnebeeldig en komt niet in aanmerking. (blz. 114) De

tegen onvast en onzeker, gelijk wij zelve zijn, zoodat men daarop niets bouwen of vestigen kan. Opdat nu onze doop bestaan en voor ons zekerheid moge hebben, heeft Hij dien niet gegrond op ons geloof, omdat dit onzeker is, ja ook wel valsch kan zijn, maar Hij heeft dien gegrond op zijn woord en zijne eigene instelling, opdat Hij moge bestaan en niet verzwakken, ook dan als wij niet gelooven. Al wie derhalve niet verleid wil worden, die houde zich aan deze leer, opdat hij met verstand en onderscheid kan spreken en zeggen: dat ik gedoopt ben, is niet mijn werk, ook niet dat van den priester, die mij gedoopt heeft: want de doop is niet van mij noch van den priester noch van iemand ter wereld; maar het is de doop van Christus, mijnen Heer, en de doop mijns Heeren behoeft zoo min mijne als uwe reinheid en heiligheid: want ik ben zoo min als iemand ter wereld bestemd om dien doop te reinigen te heiligen, maar wij allen moeten door den doop gereinigd en geheiligd worden. Daarom wil ik niet den doop gronden op mijn geloof, maar omgekeerd mijn geloof moet op den doop gegrond en gebouwd worden." *Walch. uitgaaf van al zijne werken* d. I. X. b. I. 2582.

Niet alleen dat het Baptisme de belofte des genadeverbonds voor ieder gedoopte vernietigt en onbruikbaar maakt, maar evenzeer doet het dit ook de belofte des evangelies, Christus en de genade Gods, en de verkondiging en aanbidding aan zondaars (Waartoe zou het zich ook om dooden, en doofstommen bekommeren?) Aan zondaren. aan ieder die geen grond meent te hebben, om zich onder het getal der uitverkorenen en wedergeborenen te rekenen heeft het Baptisme geen belofte, geene aanbidding, en in dien zin geen Christus te verkondigen: deze strekt zich immers

onbekeerde Israëliet was slechts een voorbeeld van de Joden in den geest, van de vromen; zij mogen uit Abraham of uit de Heidenen geboren zijn (blz. 83.) Met één woord de Israëliet heeft ter oorzaak van de zonde voor den onbesnedenen Heiden niets vooruit (blz. 83) dat derhalve van de besnijdenis niet tot den doop kan besloten worden. Deze bewering verklaren wij echter, gelijk we aanstonds zullen bewijzen, lijnregt met de H. S. in stryd te zijn — Dat het verbonds- en heilsvolk of zoo gij liever wilt de kerk des O. V. niet slechts in wijze van bediening, regeer of huishouding maar in *wezen* van de kerk des N. T. zoude verschillen, is in lijnregte tegenspraak met de doorlopende leer des N. V. allerbijzonderst met hetgeen den Apostel Paulus leert in het 11e hoofdstuk aan de Romeinen vers 17—25. De ongeloovige Joden van Paulus tijd vergelijkt hij met takken welke van een olijfbroom door ongelooft waren afgebroken. De boom, waarvan deze waren afgebroken, noemde hij een goede en vette olijfbroom, geloovige uit de Heidenen als takken van een wilden olijfbroom, ingeënt, en alzoo des wortels en der vetigheid van den goeden olijfbroom mede deelachtig geworden. Dat nu de Apostel door den goeden en vetten olijfbroom de Joodsche kerk het heils- en verbondsvolk des Ouden Verbonds bedoelt, is zonder eenigen twijfel; even zeker is het, dat hij door de natuurlijke takken, die door ongelooft afgebroken zijn, de ongeloovige Joden van zijnen tijd, en door den wilden olijfbroom het Heidendom en door de takken, die van dezen boom genomen, den goeden olijfbroom ingeënt waren, de geloovigen uit de Heidenen bedoelt.

Is dit alles ontegenzeggelijk, blijkt dan niet klaarder dan de dag dat de bewering, dat er geen historische zamenhang tusschen de kerk des O. T. en die des N. T. zijn zou, dat deze in *wezen* verschillen, en laatst niet verder uit dan tot de uitverkoren. Zoo doende vernietigt het voor den mensch ieder geloofsvoorwerp, sterkt zijn ongelooft en maakt gelooven onmogelijk. Hetgeen het geloof noemt is het geloof aan zijn genadestaat, enz.

En om dit te weten drijft het den mensch steeds in zich zelve, om uit het bewustzijn zijner ellende, uit zijn verschillende gemoedsgestalten uit een zoogenaamd, helaas! dikwerf harteloos klagen daarover, uit een spreken, gelijk men het eigenaardig noemt: uit het gemis, zijne hoop dat hij wedergeboren en uitverkoren is, op te maken. Het voorwerp des geloofs is dus de mensch zelf, of het geloof in zijn genadestaat: de subjectieve zijde van het *wezen* des christendoms bestaat niet in het geloofsbewustzijn van zijne verlossing, niet in eene door het geloof verkregen vrede en blijdschap in kennis van God en in eene ten gevolge daarvan dankbare en heilige liefde, maar in het weten *van* en klagen *over* zijne ellende in eene reeks van godsdienstige harstogten gewetensangsten, mijstieke gemoedsaandoeningen en gemaarwordingen, die even onmiddellijk komen als gaan en zonder verder gevolg slechts in de herinnering, van hem die ze onderging, bestaan blijven enz. Voorzeker zeer bijbels en christelijk.

genoemde in haar *wezen* eene nieuwe schepping zoude zijn, niets anders is dan den Apostel in het aangezicht tegen te spreken? De geloovige uit de Heidenen zijn den Joodsche olijfboom, waarvan een groot deel natuurlijke takken door ongeloof afgebroken waren, ingeplant, hadden derzelve plaats ingenomen, en waren, zegt de Apostel, den wortel en de vettigheid van genoemden olijfboom deelachtig geworden. Door die vettigheid van den Joodschen olijfboom verstaat de Apostel zonder twijfel den toestand, de zegeningen en genade, welke het Israëlietische volk als Heils- en verbondsvolk van God boven het Heidendom, dat als een wilden en ongecultiveerden boom steeds niet anders dan wrange vrucht kan dragen. Op eene andere plaats noemt de Apostel deze zegeningen, die Israël boven de Heidenen vooruit had, bij name welke, zegt hij, Israëlieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God en de beloftenissen en welker zijn de vaders en uit welke Christus is, wat het vleesch aangaat. Rom, 9: 4 en 5. Welk is dan het voordeel van den Jood? zoo vraagt de Apostel, of welke (zegt hij) is de nuttigheid der besnijdenis? De heer W. zou hierop geantwoord hebben, gelijk we reeds boven gezien hebben, hoegenaamd niets: de Jood heeft bij den Heiden; de besnedene bij den onbesnedene niets vooruit. En wat antwoordt Paulus op die vraag? Veel (zegt hij) in alle manier of in ieder opzigt. Rom. 3: 1. Dat Israël als volk en natie deel had aan Gods verbond, dat hun de aanneming tot kinderen was, acht Paulus onder Israëls uitstekende voorregten. Deze zegeningen maakten dit volk van de zijde Gods of voorwerpelijc tot eenen goeden olijfboom, waarvan de Heer vragen kon: wat is er meer aan mijnen wijngaard te doen dat ik niet gedaan heb? (Jez. 5: 4).

De vettigheden en de kracht hiervan waren de geloovigen uit de Heidenen deelachtig geworden. Welnu! van deze zegeningen verklaart de heer W. dat ze slechts zinnebeeldig en de moeite niet waardig zijn, om in overweging te nemen. Zoude van dergelijke verkrachting der H. S. en het versieren van zoodanige sijstema's die lijnrecht met dezelve in strijd staan ook mogen gezegd worden, gelijk de heer W. van den kinderdoop zegt, dat ze tot het rijk der fabelen behooren, waarvan de Heer een gruwel heeft, trouwens zoo zij niet spreken naar dit woord, zegt God, zij zullen geen dageraad hebben. (Jez. 8: 20). Wel is het waar, dat het Joodsche volk in 't algemeen zijne besnijdenis, het verbond van God, noch de wet, en ook evenmin deszelfs Profeten verstond, noch geloofde en zich even zorgeloos als hoogmoedig op het uitwendig bezit dezer voorregten verliet en er alzoo van dezelve een ellendig misbruik maakte tot hun eigen verderf, en het is om deze reden dat de Apostel hun dikwerf er aan herinneren moest, dat

hij nog de ware Jood niet is, die het slechts uitwendig in het openbaar is, en dit nog niet de ware besnijdenis, die slechts in het openbaar, in het vleesch geschiedde; maar dat hiertoe noodig was dat men dit ook in den geest was, en ook deel had aan de besnijdenis des harten; wanneer men slechts bij het uitwendige staan bleef, was de besnedenene, wat het *beërven* der zaligheid betrof, gelijk aan de voorhuid. Doch dit nam in geenen deele de voorwerpelijke waarde kracht en zegening weg welke in de instellingen en getuigenissen van Gods genade lagen opgesloten. Door dezelve naar het gebruik of misbruik dat de mensch door ongelooft en zondezin daarvan maakt, af te meten, dezelve alzoo te ontzenuwen, te verwateren en krachteloos te maken, wordt de H. S. totaal onverstaanbaar, de geloofsgrond voor de voeten van den naar genade en troost dorstenden zondaar opgebroken. Doch genoeg hiervan.

Hooren we nu verder wat de heer W. over deze zaak meer te zeggen heeft, en of dit van meer beteekenis is.

Op zijne plaats latende, wat hij op bl. 83 en 84 schrijft over het verband tusschen de besnijdenis zooals deze, gelijk hij zich uitdrukt, aan Abraham gegeven of door Mozes voorgeschreven is, even alsof laatstgenoemde de besnijdenis had ingevoerd of in het een of ander opzigt had veranderd. Alsmede het door hem voorgestelde verband tusschen de besnijdenis en de Mozaische wet van welke het echter ten duidelijksten blijkt dat onze schrijver niets verstaan heeft, bepalen we ons in de eerste plaats bij de verklaring, welke hij geeft van de bekende plaats die voor de identiteit van besnijdenis en doop gewoonlijk wordt bijgebracht; te weten: Coll. 2: 11 en 12. De woorden luiden naar onze vertaling als volgt: In welchen (Christus) gij ook besneden zijt, met eene besnijdenis, die zonder handen geschiedt in de uittrekking des ligchaams der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus; zijnde met hem begraven in den doop, in welchen gij ook met hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die hem uit den dooden opgewekt heeft.

Het doel en de inhoud dezer woorden kan voor niemand donker zijn dan voor hem, die er zijn belang in vindt, dezelve moedwillig te verduistern, door veelheid van woorden zonder wetenschap. In de gemeente van Colosse waren zekere Joodschgezinde leeraars opgestaan, die gelijk deze meestal deden, er op aandrongen dat de leden dier gemeente, ofschoon van Heidensche afkomst zijnde zich zouden moeten laten besnijden. Tegenover dezen eisch zegt de Apostel: gij zijt in Christus reeds volmaakt in Hem zijt gij ook besneden; wat? Ja, zegt de Apostel doch met eene besnijdenis, die zonder handen geschiedt, hoe zoo? Die bestaat in de uittrekking of aflegging van het ligchaam der zonde of des

vleesches, den ouden mensch en zijne werken, hoe zoo? Subjectief door wedergeboorte? Maakt deze dan de besnijdenis overbodig? Deze aflegging van het ligchaam der zonde en des vleesches is geschied, zegt Paulus, door de besnijdenis Christi (dat is van Christus) die door hem verordineerd en ingesteld is. Doch wat is dit voor eene besnijdenis? de Apostel geeft een verklarend antwoord op deze vraag. Zijnde, zegt hij, met hem begraven door den doop, in welchen gij ook met hem opgewekt zijt door het geloof, naar de sterkte zijner magt, door welke hij Jezus Christus uit den dooden heeft opgewekt. De geloovigen te Colosse behoefden dus niet gelijk bedoelde Joodschgezinde ijver-aars beweerden, de eigenlijke en lichamelijke besnijdenis; omdat zij de besnijdenis hadden ontvangen, nl. den door Christus verordenden doop. Daarbij hadden zij het ligchaam des vleesches den ouden mensch met zijne werken afgelegd en den nieuwen mensch aangedaan, en aldus waren zij gereinigd door het bad des waters, des woords, hadden zij Christus aangedaan, waren eene plant met hem geworden, in de gelijkmaking zijns doods en in die zijner opstanding, gelijk dezelfde Apostel elders spreekt, wie ziet niet dat de Apostel hier leert, dat de door Christus ingestelde doop, de besnijdenis heeft vervangen, en daarvoor in plaats getreden is, zoodat hij, die gedoopt is, niet moet besneden worden. Ware dit niet de hevering des Apostels, zoo zoude er hoegenaamd in zijne redenering geen antwoord of reden te vinden zijn, waarom de Colossers niet behoefden besneden te worden, hetwelk toch zijn doel was om te betogen.

Hier tegen aan te voeren gelijk W. doet (bladz. 85) dat de besnijdenis van Christus, de besnijdenis des harten, de wedergeboorte beteekent, is ten eenenmale misgetast; dan toch zoude het betoog des Apostels geheel zonder kracht zijn: en hier op neer komen: gij behoeft niet besneden te worden, want gij hebt de besnijdenis des harten verkregen. De Joodschgezinde leeraars zouden met regt kunnen vragen, of de besnijdenis des harten dan ontslag gaf van de uitwendige besnijdenis, of vader Abraham ook niet in het bezit dier weldaad geweest was, toen God hem bevolen had zich te besnijden? En waar toch wordt in de H. S. de wedergeboorte, de besnijdenis van Christus genaamd? Eindelijk ieder ziet, dat het 12de vers eene verklaring van het 11de is, waarin de Apostel verklaart, *wat* hij door de besnijdenis van Christus verstaat: Zijnde (zegt hij) met hem begraven in den doop, terwijl er volgens de opvatting van W. in 't geheel geen verband tusschen beide verzen kan gevonden worden. Ook deze poging van W. om door eene duistere onzamenhangende verklaring, waarbij hij onderstelling op onderstelling bouwt, de een even willekeurig als de ander, de waarheid, die in deze woorden begrepen is, te verduisteren

en voor den kinderdoop onbruikbaar te maken, moet dus ten eenen male als mislukt beschouwd worden.

De heer W. meende echter nog uit andere gronden te kunnen aantoonen dat de leer der Gereformeerde kerk valsch is, als zij beweert, dat de doop in plaats der besnijdenis gekomen is. »De Apostel zegt — schrijft W. — Gal 5 : 2, 6. ziet ik Paulus zegge U, zoo gij u laat besnijden dat Christus u niet nut zal zijn. Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid, maar het geloof door de liefde werkende. Daar nu echter de Zaligmaker geloof en doop te zamen voegt: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden (Marcus 16 : 16.) zoo kan de doop niet in plaats van de besnijdenis gekomen zijn, en niet de beteekenis hebben, die deze had,» bld. 87. Derhalve omdat de Apostel niet wilde toelaten, dat de geloovigen uit de heidenen, die den Christelijken doop ontvangen hadden, zouden besneden worden en hun onder het oog bragt, dat zulks eene verloochening van Christus zoude bevatten, en omdat de Apostel gezegd heeft, dat in Christus d. i. in het Christendom en zijne bediening geene uitwendige afkomst het zij men uit de Joden, dus besneden of uit de Heidenen dus onbesneden, eenige kracht had of iets hoegenaamd afdeed, dat het slechts hierop regt geloof aankwam, dat Jezus gezegd heeft, dat die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn zal zalig worden. Nu is het zeer vast en zeker, dat de doop niet in de plaats der besnijdenis gekomen is. Voor zeker, zulke bewijzen klemmen en zijn onwederlegbaar !!! *)

»Was de doop, zoo gaat de heer W. voort, in de plaats der besnijdenis gekomen, dan hadden de gedoopte Joden hunne kinderen laten doopen. Dit is echter niet geschied, maar zij hebben dezelve besneden, hetwelk blijkt uit Hand 21 : 20, 26.» Derhalve was het eene christelijke waarheid, dat de doop in de plaats der besnijdenis gekomen was, dan hadden de geloovigen uit de Joden of zoo als W. dezelve noemt, de gedoopte Joden hunne kinderen niet laten besnijden, wij antwoorden, voorzeker niet! Deze gedoopte Joden hadden aanstonds een volkomen inzien in de overeenstemming en het verschil, dat er bestaat tusschen de huishouding des O. en des N. T. en handelden ook in alles dien overeenkomstig. Zij ijverden niet meer voor de mozaische wet en de daarin voorgeschrevene ceremonien; zij vierden niet meer den zevenden maar den eersten dag der week als een heilige, rustdag; ook zij lieten hun-

*) Even goed en met hetzelfde regt zou de heer W. zich op Gen. 1 : 1 kunnen beroepen hebben. Doch de man neemt het met het aanvoeren van schriftplaatsen zoo naauw niet. Het kan hem niet onbekend zijn dat de meeste zijner lezers in plaats van dezelve te wegen, gewoon zijn ze te tellen !!

ne kinderen niet besnijden, want de besnijdenis behoorde tot het O. T. bovendien wisten ze, dat, indien ze deze lieten besnijden, Christus hun onnut zou zijn. Zij drongen ook om dezelfde reden niet aan op de besnijdenis van de geloovigen uit de Heidenen. De Apostelen hebben nimmer eenige moeite behoeven te doen, om dit bij hen te keer te gaan. Inderdaad het tweede door den heer W. bijgebragte bewijs klemt zoo mogelijk nog meer dan het eerste!!!!

Van hetzelfde allooï is het wat van deze zaak nog verder volgt. Doch wie heeft lust zijn tijd met het wederleggen van zulke in de lucht hangende en geheel zonder eenigen grond hebbende, niets beteekende redeneringen te besteden? over deze zaak dan ook geen woord meer.

Verder zoekt het Baptisme de overeenkomst van den doop en de besnijdenis uit een ondersteld *verschil in beteekenis* te bestrijden en beweert dat door de besnijdenis zoodanige dingen beteekend en verzegeld werden, als bij den doop niet te pas komen. Vraagt ge wat dit voor dingen zijn, zij komen hierop uit, dat de besnijdenis beteekenen en verzegelen zou, dat de Messias uit het geslacht van Abraham zou voortkomen, dat deze een talrijk nageslacht zou hebben, dat zijn geslacht het land Kanaän erfelijk zou bezitten (W. bladz. 134).

Dat de Baptisten goed vinden, om hierdoor hunne onderstelling te schragen, deze zaken in het verbond der besnijdenis, gelijk Stefanus het noemt in te lasschen, doen zij dus voor ergene rekening en op eigen gezag. Bovendien wederlegt dit zich zelven. Immers zoo de besnijdenis een teeken was, dat de Messias uit Abraham zou voortkomen was Hij dit dan ook voor ieder zijner nakomelingen? Christus heeft even als wij allen, maar ééne geslachtslijn, doch hoe kon dan ieder van Abrahams zaad door de besnijdenis beteekend en verzegeld worden, dat de Messias van hem zou afstammen?

Even ongegrond is de tweede zaak. Werd Abraham de belofte van eene talrijke nakomelingschap gegeven, was die dan ook gegeven aan een ieder van zijne nakomelingen? Was tot ieder hunner, als tot Abraham gezegd, dat zijn zaad zou zijn als de sterren des hemels in menigte? Is hier geen woord van waar, hoe zou dan de besnijdenis dit hebben kunnen verzekeren? Hierop te antwoorden gelijk de heer W. doet (bladz. 123) dat de besnijdenis iets anders aan Abraham dan aan zijn zaad verzegelde, is willekeurig en zonder enig bewijs voortgebragt, waarvoor zelfs geen woord uit de H. S. kan worden bijgebragt en 't welk bovendien eene *dubbele* besnijdenis zou stellen eene voor Abraham zelven en eene andere voor zijn zaad.

De besnijdenis (zegt God) zal een teeken van mijn verbond zijn. Was ze dit niet evenzeer voor Abraham en zijn zaad beide? Abraham heeft de besnijdenis ontvangen tot een zegel van de regtvaardigheid

des geloofs, niet van *zijn* geloof maar van de *regtvaardigheid* des geloofs, dat men nl. door het geloof in God en zijne belofte geregtvaardigd werd; getuigde de besnijdenis alleen van deze waarheid gelijk Abraham dezelve ontving, en niet evenzeer bij zijn kroost?

Even ongerijmd is het derde, dat nl. de besnijdenis de beërving van het land Kanaän zoude bevestigen. Immers hoe groot is het getal van Abrahams zaad, dat nooit in Kanaän gekomen is, maar in Egypte en in de Arabische woestijn is gestorven? Heeft Hij dan betrekkelijk dezen de belofte niet vervuld? Maar het Baptisme kent immers geene onvervulde beloften. Verder, wat beteekende de besnijdenis in dit opzigt toen de Israëlieten Kanaän ingenomen, en de belofte aan Abraham in dit opzigt vervuld was? Werde toen ook door de besnijdenis den Israëlieten bevestigd, dat zij dit land innemen en beërven zouden? Is dit onzin? Wat dan?

Ieder ziet dus, dat het louter dwaasheid en onzin is, wat het Baptisme opgeeft als zaken, die door de besnijdenis beteekend en verzegeld zouden worden.

Even onbeduidend is het, wat de heer W. inbrengt tegen het door ons voorgestane gevoelen, dat nl. door het sacrament der besnijdenis het met Abraham en zijz zaad opgerigte verbond, historisch zoude zijn voortgezet, tot dat, de besnijdenis in den dood en de opstanding van Christus haar einde bereikt had en door den doop vervangen werd. Ismaels en Ezaus geslacht en alle andere volken, die in den loop des tijds de besnijdenis hebben aangenomen, zijn dan dus — zoo schrijft hij in dit verbond geweest (bladz. 24). Wij antwoorden: dit volgt niet. Trouwens niet de besnijdenis als eene door den mensch verzonnen willekeurige handeling was een sacrament een teeken des verbonds, maar de besnijdenis als Goddelijke instelling *op*, en *volgens* Gods bevel uit gevoerd, was een sacrament des verbonds; buiten dit had hij geene Godsdienstige beteekenis. — Is het niet evenzoo met den doop gesteld? wanneer de Heidenen of Joden of wie ook het ondernamen, denzelfen na te bootsen, zoude zulk een handeling eenige beteekenis hebben, zou dezelve een doop zijn en ons de kerk inlijven? Waar toe dan zulke redeneringen die louter niets beteekenen of bewijzen!!

Even ongegrond en ijdel is hetgeen het Baptisme in het midden brengt tegen het bewijs, dat de gereformeerde kerk voor den doop der jonge kinderen aanvoert uit Handel. 2: 38, 39. Al ware het zoo, zegt de heer W., dat daar de belofte (Gen. 17: 7) bedoeld werd, zoo zou toch daaruit niets ten voordeele van den kinderdoop kunnen afgeleid worden: »want dit zaad, schrijft W., Abrahams is of zijn natuurlijk of zijn geestelijk zaad. Tot geen van beiden behooren uwe jonge kinderen, dus gaat hen deze belofte niet aan.»

Dat de kinderen der christelijke kerk geen geboren Joden en indien zin niet het zaad Abrahams zijn, weet ieder. De vraag is echter of de belofte des verbonds, aan Abraham en zijn zaad gegeven, ook hen betreft. Dit te ontkennen verraadt een klein oordeel, immers waarom behoorden aan Abrahams zaad de beloften, gelijk de Apostel het uitdrukt (Rom. 9 : 4)? Alleen uit oorzaak, dat zij Abrahams zaad zijn? Gaf de natuurlijke afstamming van dien aartsvader op zich zelve en zonder meer hier regt op? Wie is behalve het vleeschelijk Israël blind genoeg dit te beweren? Neen! dat Abrahams zaad in het bezit der belofte was, had zijn grond niet in hunne lichamelijke afstamming uit Abraham, als zoodanig maar in Gods vrije genade-bestelling, daarin, dat God niet slechts met Abraham, maar ook met zijn *zaad* zijn *verbond* opgericht had: *daarom* en *daardoor* alleen was dit zaad in het bezit der belofte Gods, daarom kon tot hen gezegd worden: U komt de belofte toe en uwen kinderen; konden zij genoemd worden kinderen des verbonds (Hand 3 : 25). Dus is de hoofdzaak niet of de christen-kinderen Abrahams natuurlijk zaad zijn, maar of zij in hetzelfde genadeverbond met God staan, waarin zich Abrahams zaad bevond, en dus deel hebben aan dezelfde belofte. Dit is de zaak, welke we bewezen hebben, dat geschied is. De Heidenen zijn in de volheid des tijds tot God geroepen, zijn op hunne belijdenis der waarheid en op hun geloof in Christus dit verbond ingelijfd, of om Paulus woorden te gebruiken den Joodschen olijfboom ingeënt, en de vettigheid en kracht derzelve deelachtig geworden (Rom. 11 : 17). Daardoor zijn zij ten opzichte van Gods verbond en belofte Abrahams kinderen geworden, en hebben de plaats der door ongelooft afgehouwene takken ingenomen, daardoor zijn ook de zegeningen Abrahams hun ten deel gevallen, en is de belofte vast al den zaden, niet slechts, die uit de besnijdenis, maar ook die uit de voorhuid zijn (Rom. 4 : 16). *)

Het blijkt alzoo, dat de kinderen der christenen evenzeer en even wettig in het bezit der Goddelijke heilsbeloften zijn, als Abrahams natuurlijk zaad ooit geweest is; ook dit bezwaar heeft dus geene betekenis.

Even vruchteloos is de poging van den heer W., om door eene nieuwe en tot nog toe ongehoorde verklaring van 1 Kor. 7 : 14 deze plaats onbruikbaar te maken voor den kinderdoop. De wijze, waarop hij dit getracht heeft te doen is deze: na de ontferming te hebben aangenomen, dat het bezwaar over de gemengde huwelijken (van een christen met een Heiden of niet christen in het gemeen) van de

*) De heer W. ziet dus, dat men volgens onze overtuiging nog langs enen anderen weg dan door het huwelijk met een christelijke familie, gelijk hij schrijft bl. 119, in de kerk en het verbond gebragt wordt!!

Joden christenen in de Corinthische gemeente was uitgegaan, welke de verordeningen des ouden verbonds, tegen zulke huwelijken gemaakt, daarop wilden hebben toegepast en dus op scheiding aandrongen; en herinnerd te hebben, dat de Joodsche wetten van rein en onrein hebben *uitgediend*, tot *staving* waarvan hij zich beroept op Hand. 10: 28 en Rom. 14: 14, Titus 1: 15, 1 Tim. 4: 4 en 5, besluit dan uit deze plaatsen aldus: »Heeft Petrus geleerd geen mensch onrein te heeten, zegt Paulus dat alle dingen rein zijn den reinen, dat alle schepsel Gods goed is den geloovigen, omdat het geheiligd wordt door het woord Gods en het gebed; kan het ons dan verwonderen, dat ook de ongeloovige vrouw den geloovigen man niet onrein, maar heilig is? *Is de geheele wereld, zijn alle schepselen, spijsen, menschen* den geloovigen geheiligd; zoude dan de ongeloovige vrouw den geloovigen echtgenoot onrein en onheilig zijn»? Vervolgens beweert hij op dienzelfden grond dat de heiligheid der kinderen waarvan de Apostel spreekt, van gelijken aard is, gelijk volgens W. de geheele wereld alle schepselen spijsen en menschen den geloovigen geheiligd zijn, en vraagt dan, of men uit zulk eene heiligheid een bewijs voor den doop der jonge kinderen, een grond voor zijne toediening kan halen. Dat hieruit, gelijk elk ziet, volgen zou, dat de ongeloovige echtgenoot met hetzelfde regt zou kunnen gedoopt worden. Wij doen er bij: de geheele wereld, alle menschen. Daar nu ieder erkent, dat zulks eene ongerijmdheid zijn zou, zoo besluit de heer W. op grond van dit betoog. »Hieruit blijkt onwedersprekelijk dat, in plaats van het regt tot den doop der zuigelingen van de leden der christelijke gemeente uit deze woorden te willen afleiden; dezelve den doop der zuigelingen, met eenen slag den bodem inslaat.» Wij antwoorden of dit zoo onwedersprekelijk hieruit blijkt of die slag zoo zeer getroffen heeft, dat de doop der jonge kinderen nu voor altoos den bodem is ingeslagen, zullen wij eerst nog nader onderzoeken.

Is inderdaad die door den heer W. gelegde grond wel zoo stevig als hij ons zegt? Of heeft de man gedacht gelijk het spreekwoord zegt, sterk gesproken is half gewonnen? laat ons zien. Wat in de eerste plaats de stelling van W. betreft, dat het bezwaar tegen bedoelde gemengde huwelijken van een Christen en een Heiden van de Joden Christenen der Corinthische gemeente zou zijn uitgegaan gelijk W. beweert. (bl. 74) deze heeft hij, gelijk steeds zijn gewoonte is, *vergeten te bewijzen*; en dat niettegenstaande zijne geheele verklaring van deze plaats op deze onderstelling rust. Doch we vragen waarom dat bezwaar niet even goed van de christenen van Heidenen oorsprong kon uitgaan? Leert de Apostel niet uitdrukkelijk, dat het aangaan van

een huwelijk van een Christen met een Heiden onchristelijk en dus ongeoorloofd was? (1 Cor. 7: 39. en 9: 5). Dat zulk een verbintenis zou zijn als een juk aan te trekken met de ongeloovigen (2 Cor. 6: 14). Kon dan de beschouwing van het ongeoorloofde van zulk een huwelijks-gemeenschap niet ten gevolge hebben, dat ze ook tevens twijfel verwekte in de gemoederen van zoodanige geloovigen, welke een Heidschen echtgenoot ten huwelijk hadden? Was dit onmogelijk? waarom? het antwoord wordt ingewacht! Verder: leren de door den heer W. aangetrokken schriftplaatsen inderdaad dat de geheele wereld, dat alle schepselen, spijzen en menschen den geloovigen geheiligd zijn? Of is deze gansche bewering slechts een ellendig verdichtsel, uitgedacht, om den onkundige zand in de oogen te strooijen, ten einde met eenigen schijn den doop der jonge kinderen te bestrijden?

Laat ons zien. De eerste plaats waarop den heer W. deze bewering bouwt is Hand. 10: 28; wat lezen wij hier? Dit, dat de Apostel Petrus verklaarde, toen hij voor het eerst het huis van den heidschen hoofdman Cornelius binnen trad, dat de Joden oordeelden, dat het hun niet geoorloofd was, de woning van eenen Heiden binnen te treden, dat God hem echter getoond had, dat hij géén mensch gemeen of onrein zoude heeten. De Joden hielden de Heidenen niet slechts in hunne levenswijjs maar ook in hunne personen in geheel hun wezen voor onrein en afschuwelijk, met wien zij allen omgang ten zeersten vermeden; ten gevolge hier van sloten zij dezelve van het door den Messias op te rigten Godsrijk uit, tenzij zij eerst de Joodsche Godsdienst aannamen, door de besnijdenis het Joodsche volk werden ingelijfd. In deze bekrompen Joodsche denkwijze stonden in den beginne ook de Christenen uit de Joden, ook zelf de Apostel Petrus, zoodat hij slechts door eene bijzondere openbaring kon bewogen worden, het evangelie aan een Heiden te prediken. Nu echter bemerkte hij dan ook duidelijk dat door het kruis van Jezus Christus de middelmuur des afscheidsels was weggenomen. Dat het onderscheid van volk en volk van reinen en onreinen, van Joden en Heidenen bij God in waarheid had opgehouden; zoo dat alle menschen met opzigt tot de prediking des Evangelies en hunne roeping tot het rijk van Christus gelijk stonden (vs. 34, 35) en deze waarheid drukt Petrus uit door te zeggen dat God hem getoond heeft dat hij geen mensch gemeen of onrein zoude noemen. Ziehier de eenvoudige zin dezer woorden. Doch wij vragen wat heeft deze waarheid met de bewuste kwestie over den doop te maken? Evenmin doet hier de tekst van Rom. 14: 14 iets af: hier toch lezen wij: Ik weet en ben verzekerd dat géén ding onrein is in zich zelve. Is dit niet dezelfde waarheid, die we zoo even hoorden? geeft zij iets meer

te kennen, dan dat de Mozaïsche spijswetten, die sommige spijsen voor rein, en anderen voor onrein verklaarden, onder de nieuwe be-deeling hadden opgehouden te bestaan? Zoodat men thans gelijk die-zelfde Apostel het elders uitdrukt: eet alles wat in het vleeschhuis verkocht wordt, niets ondervragende om der conscientie wil; eet, wan-neer men bij de ongeloovige aan tafel genoodigd wordt, alles wat ons zal worden voorgezet (1 Cor. 10: 25, 27.) Evenzoo staat het met van 1 Tim. 4: 4, 5. Uit het verband blijkt, dat de Apostel Timo-theus hier wil waarschuwen tegen menschen van een zeer bedorven karakter en leer die het huwelijk en sommige spijsen verboden, en ongeoorloofd verklaarden tegen deze verderfelijken Goddeloze leeringen welke zich spoedig daarna onder den algemeenen naam van gevoe-lens der Gnostiken geopenbaard hebben — leert de Apostel dat alle schepselen goed zijn, en dat er niets verwerpelijk is, met dankzegging genomen. Volgens het gevoelen echter van hen, tegen wien de Apos-tel waarschuwt, bestonden er vele schepselen en spijsen die voor den mensch verderfelijk waren, daartoe bragten zij alle spijsen, uit het rijk der dieren, alle vleeschspijsen, olie, wijn enz., die zij als schep-selen van een kwaden God, aanmerkten. En opdat niemand hiertegen in brenge, dat het gebruik dezer schepselen evenwel blijkens de erva-ring dikwerf den menschen nadeel naar ziel en ligchaam veroorzaakt, doet de Apostel er bij, dat deze schepselen goed zijn, wanneer men ze met dankzegging gebruikt en zij door het woord van God en het gebed ge-heiligd worden. Door het woord van God worden alle schepselen goed verklaard (Gen. 1: 9, Mat. 15: 11) wordt vrijheid gegeven om ze tot spijs te gebruiken (Gen. 9: 3), maar eischt ook niet minder een matig God verheerlijkend gebruik: »wanneer gij zult gegeten hebben en verza-digd zijn, zult gij den Heer uwen God loven” (Deut. 8: 10.) Hetzij dat gijlieden eet of drinkt doet het alles ter eere van God (Cor. 10: 31. Dit gebruik noemt de Apostel de spijs te genieten met dankzegging en gebed. Op deze wijs wordt de spijs geheiligd door het gebed, alsdan zal nie-mand bij zulk een gebruik van het schepsel eenigen nadeel bekomen, zal niemands hart door brasserij of dronkenschap bewaard worden (Luk. 22: 34). Dit gebruik is het, hetwelk de Apostel door de heiliging der spijs ver-staat. Het *geheiligd* kan dus niet op de *spijs zelve zien*, alsof deze door het woord van God en door het gebed van onheilig heilig zoude worden. Hoe zou zulks door het woord Gods kunnen geschieden, daar dit het onderscheid van heilige en onheilige spijs voor de kerk des N. V. zoo sterk mogelijk tegenspreekt. Zal het dan door het gebed kunnen geschieden dat de spijs zelve geheiligd wordt? Maar de Apostel schrijft de door hem bedoelde heiliging evenzeer aan het woord als aan het gebed toe. Hebben wij nu gezien, dat het woord Gods gene

spijs van onheilig tot heilig maakt, dan kan dit het gebed evenmin doen, dan kunnen wij veilig besluiten, dat de Apostel aan geen eigenlijke heiliging der spijs gedacht heeft. Weten wij bovendien dat het Joodsche denkbeeld, dat de eene mensch eene tafel met heilige spijs zoude kunnen aanrigten, terwijl een ander U een onheilig geregt zou kunnen aanbieden, nimmer grooter tegenstander dan aan onzen Apostel gehad heeft, dan kunnen wij met volkomene zekerheid besluiten, dat de Apostel slechts op een heilig *gebruik* der spijs gezien heeft, zoodat men biddend en dankend de goedheid en liefde van God erkent, en de door de spijs verkregen krachten, in de dienst des Heeren gebruikt.

Met het oog op dit heilige Gode welbehagelijk gebruik, schrijft hij elders, dat den reinen of godvruchtigen alles rein, geoorloofd en goed is; doch dat den onreinen en ongeloovigen of goddeloozen geen ding rein of goed is, daar zij alles misbruiken tot hun eigen verderf.

Alzoo hebben wij al de plaatsen overwogen, waarop de heer W. de stelling bouwt dat de *geheele wereld*, dat *alle schepselen*, *spijsen* en *menschen* den geloovige heilig zijn, en wij laten den lezer oordeelen, of er een titel van zulk een bewering in te vinden is, of zelfs met eenigen schijn daaruit kan worden afgeleid. Bovendien, elk weet dat met dat woord geheiligd of heilig of een innerlijk zedelijken gemoeds toestand of eene toewijding aan God word aangeduid; doch wat zal het voor een heiligheid zijn die de *geheele wereld* die *alle schepselen spijsen en menschen* voor de geloovigen hebben? Is zij innerlijk of uitwendig? van wien hebben alle menschen Joden, Heidenen, en Mahomedanen godverloochenaars voor den geloovige eene heiligheid verkregen? Door welke middelen is zij hun medegedeeld? wat nut geeft hun dezelve of wat nut hebben de geloovigen daarvan? Bij al deze vragen kan men letterlijk niets denken. Noch meer. De toepassing, die de heer W. van deze onzinnige voorstelling met opzigt tot 1 Cor. 7: 14 maakt, is even ongerijmd. Zij is gelijk wij zagen, deze: zijn *alle menschen* den geloovigen geheiligd, dit heeft de man zich, gelijk we zagen, in het hoofd gezet, dan is ook de ongeloovige vrouw den geloovigen man geheiligd. Elk ziet, dit spreek van zelf, dan zijn alle geloovige en ook alle ongeloovige vrouwen haren geloovigen mannen geheiligd: ongeloovige vrouwen zijn immers ook menschen. Maar wat nu het ergste is, is dat de Apostel Paulus van deze heiliging van alle menschen niets geweten heeft, immers hij laat de ongeloovige vrouw 1 Cor. 7: 14 geheiligd worden niet aan of voor maar *door* den geloovigen man. Moest zulk eene vrouw dan *tweemaal* geheiligd worden, eenmaal met alle menschen, schepselen en spijsen en dan nog eens op nieuw door haar geloovigen echtgenoot? Was de eerste

heiliging niet toereikend? Hoeveel kwam aan dezelve te kort? Zonder twijfel moet er vrij wat aan ontbroken hebben, want de Apostel zegt: anders, indien de ongeloofige vrouw door den geloovigen man niet geheiligd was, de kinderen, uit zulk een huwelijk gesproten, *onrein* zouden zijn. Die *algemeene* door den heer W. versierde heiliging, waarin alle menschen zouden deelen, schijnt dus maar niet toereikend te wezen, om zelfs bij kinderen, waarvan de eene echtgenoot geloovigen de andere eene ongeloofige is, zoo laatstgenoemde door den eersten niet geheiligd is, te kunnen uitwerken, dat deze niet als onreinen ter wereld komen, waar nog bijkomt, dat immers *alle* menschen volgens deze onderstelling geheiligd zijn: van waar dan deze onreine kinderen? Of behooren deze misschien niet onder de menschen geteld te worden? Ten slotte zij nog opgemerkt, dat de Apostel niet van de kinderen zegt, wat hij van den ongeloofigen echtgenoot zegt, te weten, dat ze geheiligd zijn, maar dat ze *heilig* zijn: zou de Apostel hiervoor geen reden gehad hebben? En welke reden anders, dan dat de ongeloofige echtgenoot, ten gevolge van zijn huwelijksbetrekking met opzigt tot het rijk van God eene verandering ondergaan had, hetwelk van zoodanige kinderen niet kon worden gezegd, omdat deze als christenen, als verbonds kinderen in de gemeente geboren en alzoo heilig en den Heere gewijd waren, even gelijk de Apostel van zich zelve en van den Apostel Petrus getuigde, dat zij van nature, dat is door geboorte en afkomst Joden en geen zondaars uit de Heidenen waren. (Gal. 2: 15) Verder om welke reden dan het huwelijk met de ongeloofige het zij Heiden of Jood door den Apostel verboden; indien toch alle menschen den geloovigen heilig zijn, hoe kon dit dan zonde wezen? *)

*) Inderdaad dit heet schrift verklaren. Noch een staaltje van 'smans grondige schriftverklaring. Na, gelijk we zagen, op zijne wijze bewezen te hebben, dat in 1 Cor. 7: 14, alleen van eene Levitische onreinheid sprake is, laat hij den Apostel betoogen, dat deze wetten in het Christendom niet meer van kracht zijn, en dat nu de geheele wereld, alle schepselen, spijzen en menschen en dingen den geloovigen heilig zijn, verklaart hij de woorden: „anders waren uwe kinderen onrein”, niet van een Levitische maar van een *zedelijke* onreinheid voor *onbekeerd* zijn, en zou het anders den ouders en niemand zegt hij van de gansche gemeente, geoorloofd zijn bij zijne kinderen te blijven wonen, met de zelve om te gaan, hen aan te raken, voor dat God hen bekeerd had (W. blz. 80.) Volgens de Mozaische wet mochten dus volgens de heer W. de Israëlieten hunne kinderen niet aanraken noch met de zelve omgaan voor dat ze God bekeerd had!!! Van hunne geboorte af tot dat gezegend tijdstip toe hielpen zij dus zich zelve zonder ouderlijke hulp of die van anderen en als ze dan bekeerd waren, hield de Levitische onreinheid op te bestaan!! Hoe wel gezien! is het niet om er medelijden mede te hebben! Ieder die slechts maar eenigermate met den stijl van den Apostel bekend is, weet dat onrein hier zoo veel zegt als Heiden, en heilig zoo veel beteekent

Alzoo zijn wij aan het *laatste* bewijs, 't welk de gereformeerde kerk voor den kinderdoop aanvoert, gekomen. Ook hiervan moeten we overwegen, wat het Baptisme daartegen weet aan te voeren. Dat het den zegen en het heil, hetwelk de doop voor de jonge kinderen inhoudt voor niets acht, volgt uit deszelfs geheele godsdienstbeschouwing en is door ons reeds boven opgemerkt. »Ik moet eerlijk bekennen broeder! ik sta verbaasd — schrijft W. — hoe het mogelijk is, dat men eenen zoo grooten ophef kan maken van zulk een verbond, en hoe men zich zoo hartelijk verblijden kan, dat alle gedoopte kinderen zoo groote voorregten zullen hebben boven de ongedoopten. Wat hebben uwe kinderen door den zoogenaamden doop bij de mijnen vooruit!» en meent dan uit het geestelijk onvermogen des menschen, hetwelk hij onder het te voren door ons reeds besproken beeld van doofstommen schetst, te kunnen aantoonen, dat de gedoopte kinderen niets vooruit hebben bij de ongedoopte. (W. bladz. 115) Het bezwaar, aan des menschen zedelijk onvermogen ontleend, is reeds boven genoegzaam toegelicht en wederlegd — De heer W. heeft echter meer bezwaar: »De doop zonder geloof — zegt hij — is eene ijdele ceremonie, een niet met al» (bladz. 32). De jonge kinderen hebben geen geloof, en hoe zouden zij dit kunnen bekomen, daar dit slechts door middel van het gepredikte woord ontstaan kan (bladz. 38) en zuigelingen gelijk men weet voor de prediking niet vatbaar zijn?

als Christen te zijn. De geloovigen uit de Heidenen vermaande hij elders tot hunne verootmoediging en verheerlijking van God te gedenken, dat zij in dien tijd waren zonder God in de wereld vervreemd van het burgerschap Israels, vreemdelingen van de verbonden der beloften, geene hoop hebbende, zonder God in de wereld (Ephez. 2: 11, 12). Dat zij eertijds verre maar nu nabij gekomen waren. Tegenover dien toestand stelde hij Israel wiens zegt hij is de aanneming tot kinderen de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de beloften (Rom. 9: 4.) Ten gevolge van deze voorregten wordt geheel Israel een heilig volk (Num. 16: 3, Deut. 7: 6; 14: 2, 21; 26: 19, 28; 28: 9. Jez. 63: 18,) en zijne kinderen een heilig zaad genoemd (Esra 9: 2.) Dit spraakgebruik is op de kerk des N. verbonds overgebracht. Op dien grond besluit zelf de Apostel (Rom. 11: 16) dat geheel Israel door God eindelijk weer zal worden aangenomen; want, zegt hij indien de wortel, de aartsvaders Abraham, Izaak en Jakob, heilig is, dan zijn ook de takken, de kinderen en nakomelingen heilig; en indien de eerstelingen heilig zijn, dan is ook het deeg heilig. Is dit zoo met opzigt tot hen, die eenmaal in Gods verbond en gemeente begrepen geweest zijn, veel meer is het waarheid van hen die met hunne kinderen dadelijk in Gods verbond begrepen zijn. Alzoo hebben we gezien met hoeveel grond de heer W. zich beroemen kon, dat door zijne verklaring deze tekst, geheel voor den kinderdoop verloren was. Gewis zulke mokerslagen treffen!! Wel mogt de heer W. zeggen, dat hij door dezelve met eenen slag den kinderdoop den bodem ingeslagen had!!!

Ons antwoord in de eerste plaats is, dat ofschoon het waar is, dat het zielkundig onmogelijk is, dat de jonge kinderen van eenige weken of maanden een zelfbewust actief geloof zouden kunnen oefenen, waardoor zij op eene geheimzinnige wijze eene verbindtenis met God zouden aangaan, — dit te beweren, zoude niets minder zijn dan den kinderlijken leeftijd of toestand te loochenen en docetisch wezen, — zoo is het toch ook aan de andere zijde niet minder waar, dat men onderscheid moet maken tusschen de *ziel* van het kind en deszelfs *bewustheid*. Indien de ziel des kinds voor den invloed en de heilgende kracht des Geestes niet vatbaar was, — dit te beweren zou eene Manicheesche beschouwing der kindschheid zijn, — zoo zouden alle kinderen in hunne jongheid stervende gewis eeuwig ten verderve gaan; want eene ongeheilgede en van Christus vreemde ziel, kan de zaligheid niet beërven. Doch welk christen zal dit beweren? wie zulk een vonnis vellen over hen, van wie Jezus gezegd heeft, dat hunner het koninkrijk der hemelen is?

Wat nu betreft dat de doop zonder geloof „een ijdele ceremonie een nietmetaal” zou zijn, is een van die veelvuldige stoute en onbekoote gezegden, waar 's mans werkje van overvloeit. Indien de heer W. toch in staat geweest ware, dezelve, ook op den doop der kinderen toegepast, door voldoende bewijzen te staven, dan zoude hiermede inderdaad de bewuste kwestie over den doop beslist zijn. Dit heeft hij echter niet kunnen doen, doch wat doen dan sterk spreken en groote woorden af? verder wat beteekent het: de doop is zonder geloof eene ijdele ceremonie een niet met al; is dit bij de volwassenen slechts zoo of ook met opzigt van de jonge kinderen der kerk? De heer W. antwoordt: met opzigt tot beide is dit waar. Dat de volwassene zonder belijdenis des geloofs, zonder toestemming aan het genadeverbond niet mag gedoopt worden, is bekend en heeft zijn reden. Even zeker is het, dat zijn geloof den doop *niet scheidt, niet tot doop maakt*, maar, gelijk Luther het uitdrukt, denzelven aanvaardt. De doop toch is geene handeling van ons geloof, maar van Christus als de koninklijke hoogepriester. Hij is dus een Goddelijke handeling, die daar, waar hij volgens den wil van God volbragt is, bestaat *onafhankelijk* van ons geloof. De verhouding tusschen het geloof en den doop is niet deze, dat de doop door het *geloof* tot doop *wordt*, maar deze, dat het geloof den doop als de getuigenis van Gods vergevende liefde, genade en verlossing omhelze, aanneme en gebruike tot de einden door God in denzelven beogd. Dus is de doop *niet* op ons geloof, maar omgekeerd het geloof *op* den doop als *op* het onveranderlijk zichtbaar getuigenis van Gods genadeverbond gebouwd *)

*) Dit deed Luther schrijven: „vervolgens zeggen wij ook dit, dat wij de hoofzaak niet daarin stellen, of zij, die gedoopt worden, al dan niet

Doch deze verhouding tusschen het geloof en den doop kan noch wil het Baptisme toestemmen. Subjectief, als het is, denkt het zich al het objectieve door God aan zijne kerk geschonkene, als: het Evangelie der genade, hare beloften aan zondaren, Christus en zijne aanbieding, de geheele uitwendige roeping des evangelies, en evenzoo de sacramenten, *afhankelijk* van de subjectieve gezindheid en werkzaamheid des menschen, derhalve het Goddelijke aan het menschelijke. Daarom kan het eigenlijk gezegd geen geloofsgrond buiten den mensch hebben, waarop hij steunen en bouwen kan, wanneer elke gedachte aan ontvangen genade in hem, aan zijne wedergeboorte door duisternis en zonde belet of door hevigen zielestrijd onmogelijk gemaakt wordt, bouwt het eigenlijk gezegd op den mensch, op onderstelde genade *in* de geloovigen, op de zedelijke eigenschappen zijns harten, op zijn inwendig gevoel. — Daar het Baptisme alzoo ook met opzigt tot de jonge kinderen der kerk het geloof voor den doop denkt te moeten gaan, en deze daarvan afhankelijk stelt, en deze dit niet kunnen oefenen noch belijden, zoo houdt het derzelve doop voor een niet met al.

En inderdaad de diepste grond van den strijd over den kinderdoop, die er tusschen de christelijke kerk en het Baptisme gevoerd wordt, betreft niets minder dan de vraag, aan welke *voorwaarden* of *voorafgaande vereischen* het ontstaan van het ware Christelijk leven en de subjectieve Godsdienst bij den mensch volgens den huishoudelijken wil van God gebonden is of waaronder dit ontstaan kan? Deze vraag wordt in den regel door velen geheel over het hoofd gezien. Doch wanneer de geschiedenis ons zegt, dat noch het Heidendom, noch de Godsdienst van Mahomet, noch het tegenwoordig Jodendom voor geen enkel individu tot een waarachtige bekeering heeft kunnen strekken; en dat de tegenwoordige Roomsche Godsdienst en het liberalisme, onder welk een vorm gelooven; hierdoor toch wordt aan den Doop niets onttrokken: maar de hoofdzaak bestaat in het woord en het bevel van God. Dit is wel eenigzins spitsvindig, maar toch komt al, wat ik zeg, daarop neder, dat de Doop niets anders is, dan water en het woord van God vereenigd; d. i. wanneer het Woord met het water vereenigd is, dan moet het voor een goeden doop gehouden worden, zelfs al komt het geloof er niet bij: want mijn geloof maakt den doop niet, maar ontvangt en aanvaardt den doop. Nu wordt de doop niet geschonden of bedorven door de menschen, die van denzelven misbruik maken of dien niet op de regte wijze ontvangen, daar hij gelijk gezegd is, niet gebonden is aan ons geloof, maar aan het Woord Gods. Want al kwam thans een Jood met eene bedriegelijke veinzing en een boos oogmerk, begeerende gedoopt te worden, en wij doopten dezen met opregten ernst, dan zouden wij desniettemin moeten zeggen, dat de Doop een ware en regte Doop was. Want hier was het water tegelijk met het Woord Gods, niettegenstaande hij het niet met de behoorlijke gemoedsgesteldheid ontving." *Luthers groote Catechismus.*

en naam ook in dit opzigt even onmagtig blijkt te zijn, moet dan deze opmerking, dit feit ons niet noodzakelijk tot de gedachte brengen, dat het ontstaan van het ware Christelijk leven alleen onder zekere voorwaarden en voorafgaande vereischten kan tot stand komen? (*) Lig de vraag niet voor de hand: waaruit, indien dit zoo niet was, dit genoemde verschijnsel kan verklaard worden? Indien het ware Christelijk leven in deszelfs ontstaan aan geene voorafgegane vereischten gebonden, maar door God onmiddelijk verwekt werd, waarom geschiedt dit dan nimmer onder bedoelde en genoemde toestanden? waarom weet de geschiedenis hiervan geen enkel voorbeeld op te geven? De groote vraag is echter: welke vereischten dit zijn? Over het algemeen schijnt men hiervoor niets anders en beters te kunnen aanwijzen dan de ware prediking des Evangelies, als het middel waardoor de H. Geest het geloof werkt. Doch zal het individu ten gevolge der prediking des Evangelies in waarheid christelijk leven ontvangen en goede vruchten kunnen dragen, dan kan dit slechts geschieden, wanneer het even gelijk eene plant van zijn doodelijken en onvruchtbaren grond, waarop het zich van nature bevindt, op dien van een heiligen op een vruchtbaren grond wordt overgeplant, en de vereischte verpleging ontvangt en geniet. Buiten dit weet ieder, dat men van geene plant, die in een vergiftigen grond staat, vrucht verwachten kan, gelijk dan ook de geschiedenis leert, dat zonder deze twee vereischten door dezelve geene vrucht gedragen wordt. De doodelijke en onvruchtbare grond is onze betrekking, waarin we allen van nature staan tot den eersten Adam. Wat de mensch op dien grond worden kan, leert het Heidendom, tegenwoordig Jodendom en Mahomedanisme, en wat hij kan worden zonder de vereischte verpleging leert het romanisme en liberalisme. Het is nu juist de doop, die ons in betrekking tot Christus als tot den eenigen vruchtbaren grond stelt, en tot de kerk, die de heilige taak der liefde heeft, om met moederlijke zorg de daartoe in betrekking gestelde planten te verplegen; d. i. door gebed, onderwijs en opvoeding hun geweten te doen ontwaken, het schuld- en zondebewustzijn te wekken, hun de genade- en heilsbetrekking, waarin zij tot God staan, onder het oog te brengen en tot eene levende geloofserkenning der Goddelijke liefde en genade en hun gemoed onder den zegen des Heiligen Geestes te stemmen tot eene kinderlijke liefde tot en vrees voor God. En voorwaar het is een uitstekend voorregt, dat de jonge en hulpbehoevende kinderen niet slechts naar hun physisch bestaan in het ouderlijk huisgezin opgenomen en verpleegd worden; maar dat zij ook even zoo in het groote huisgezin der kerk tot hun

(*) Wij spreken hier niet van den absoluten maar vande huishoudelijken wil van God, waaraan niet Hij maar den mensch afhankelijk en gebonden is.

geestelijk welzijn en hunne opvoeding voor den Heer ontvangen worden; dat de kerk zich hun geestelijk en eeuwig belang aantrekt, eer nog hun eigen bewustzijn ontwaakt is, en zij voor zich zelven kunnen kiezen. Het tegendeel te doen, zou inderdaad niet slechts onchristelijk maar barbaarsch en wreed zijn, ofschoon het Baptisme zoo handelt en zelfs hierin zijn roem stelt. Dat nu de Christelijke doop werkelijk doet wat we hem hier toeschrijven, is de uitdrukkelijke leer der H. S.; zie van het eerstgenoemde slechts (Rom. 6: 3, 4; Coll. 2: 12; Gal. 3: 27; Tit. 3: 5 en van het laatstgenoemde 1 Cor. 12: 13.) Hieruit blijkt, dat de doop niet slechts een teeken en zegel van Gods genade is; maar dat zij den gedoopte ook inderdaad in betrekking tot Christus als den waren vruchtbaren wijnstok plaatst en ons het ligchaam van Christus inlijft. Beide zaken zijn ten naauwste vereenigd. »De kerk is in het bezit van, en is tevens het ligchaam van Christus en ook is zij de tempel des H. G. die in haar woont, die haar regeert en haar leidt. De inlijving in de kerk geschiedt door den doop en de inlijving in de kerk is de inlijving in Christus haar hoofd.» *) Of echter de mensch, die door den doop de kerk ingelijfd, en tot Christus als tot den eenigen levensgrond in betrekking gesteld is (zoo toch willen wij het laatste liefst noemen) uit hem leven en kracht zal trekken en Gode vruchten dragen, moet in het vervolg blijken en is slechts aan God bekend. Deszelfs toekomst wordt geschetst in deze woorden van Jezus: ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de landman. Alle rank, die in mij geene vrucht draagt, die neemt hij weg, en al wie vrucht draagt die reinigt hij, opdat hij meer vrucht drage Blijft in mij en ik in u, gelijkerwijs de rank geene vrucht kan dragen van zich zelve, zoo zij niet in den wijnstok blijft, alzoo ook gij niet, zoo gij in mij niet blijft. Ik ben de wijnstok en gij zijt de ranken. Die in mij blijft en ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder mij kunt gij niets doen. Zoo iemand in mij niet blijft, die is buiten geworpen gelijkerwijs de rank, en men vergadert dezelve en werpt ze in het vuur en zij worden verbrand (Joh. 15: 1—6.)

*) *Wormser over den kinderdoop bl. 106.* Deze waarheid is de sleutel, om het gebed voor en de dankzegging, op den doop der jonge kinderen volgende, in de Gereformeerde kerk te verstaan. In het eerste wordt gebeden, dat God deze kinderen in genade wil aanzien en door Zijnen H. G. zijnen zoon Jezus Christus wil inlijven, opdat zij met Hem in Zijnen dood begraven worden, en in de dankzegging na volbragten kinderdoop heet het: wij danken en loven U, dat gij ons en onze kinderen door Uwen Heiligen Geest tot lidmaten Uws eeniggeboren Zoons aangenomen hebt . . . wij bidden U . . . dat Gij deze gedoopte kinderen met Uwen H. G. altijd wilt regeren . . . en dat zij in den Heer Jezus mogen wassen en toenemen. Dat zij Uwe Vaderlijke goedheid en barmhartigheid . . . altoos mogen bekennen.

Is deze beschouwing over de vereischten tot het ontstaan van het ware christelijk leven waar, dan kan het ons niet meer verwonderen dat, gelijk we later zullen zien, er geen bewijs voorhanden is, dat de Apostelen iemand voor den doop voor wedergeboren erkend hebben; dat zij van den doop spreken als een doop in den dood en de opstanding van Christus, (Rom. 3:4) als een begraven worden door den doop in den dood van Christus (Col. 2:12), als een aandoen van Christus, (Gal. 3:27) als het bad der wedergeboorte, (Titus 3:5) als een middel, waardoor we het ligchaam van Christus worden ingelijfd. (1 Cor. 12:13.) Maar dan volgt hieruit ontegenzeggelijk, dat de kinderdoop de regte en ordelijke doop is, en dat de doop der volwassenen met betrekking tot den vorm slechts eene uitzondering op den regel, terwijl hij in zijn wezen van den kinderdoop niet onderscheiden is. Dat alzoo de doop in de kindschheid of bij den aanvang des levens moet worden toegediend, opdat het leven van Christus als een herscheppende en verlossende kracht het geheele leven bevruchtend kunne doordringen en heiligen en aan dezelve eene christelijke opvoeding geschonken worde. Verder. Dat alzoo de Goddelijke genadehandeling in orde en tijd die van den mensch voorafgaat; d. i. dat Christus zich eerst in betrekking tot ons stelt, eer we ons in betrekking tot hem stellen. Gij hebt mij niet uitverkoren maar ik heb u uitverkoren, sprak Jezus, en we hebben hem lief, omdat hij ons eerst lief gehad heeft, spreekt de geliefde discipel. Tegen deze doopsbeschouwing aan te voeren, dat de jonge kinderen voor het leven en de heiligende werking en kracht van den II. Geest niet vatbaar zijn, en alzoo van den doop geen onderwerpelijk nut kunnen hebben, rust op een manicheesche beschouwing van den kinderlijken leeftijd, daar dezelve een trap des menschenlijken levens aanneemt, die wel aan de zondigheid en ellende der menschelijke natuur onderworpen, maar van de verlossing door en de gemeenschap met Christus is uitgesloten en in dien toestand stervende verderf en dood ten prooi wordt. Doch dan verloochent men hier mede ook de heilige kindschheid van Christus; trouwens uit de kindschheid des Heeren blijkt ten duidelijkste dat de menschelijke natuur niet slechts op zekeren trap van ontwikkeling en bewust zijn met het hoogere leven der genade kan vereenigd zijn, maar ook hetgeen het kind Jezus oorspronkelijk en van nature was, moeten andere menschenkinderen uit genade worden.

Even weinig doet het ter zake, hier op de groote menigte gedoopten te wijzen, in welke het doel des doops niet bereikt wordt, maar die als onvruchtbare ranken sterven en vergaan. Dit toch heeft niet slechts plaats daar, waar men in zijne kindschheid gedoopt is, maar ook evenzeer daar, waar men den doop op volwassenen leeftijd

heeft ontvangen. Het eenige, wat hierdoor bewezen wordt, is, dat de doop nog niet de eigenlijk gezegde wedergeboorte is, en de oude mensch niet mechanisch vernietigt en, zoo als de Nederlandsche geloofsbelijdenis het uitdrukt, de erfzonde niet ganschelijk weg neemt, den zondezin, niet magisch uitdelgt. Houdt men verder onder het oog, hoe door ongehoof, dwaling en liefdeloosheid de christelijke opvoeding bijkans geheel verzuimd wordt, dan kan zich niemand verwonderen, dat de doop bij velen geen nut doet.

Verder is het feit, dat het leven van Christus zich niet meer duidelijk in de jonge kinderen openbaart, nog geen bewijs dat hetzelfde niet bestaat. Trouwens, dan zou men op dien grond ook bewijzen kunnen, dat de jonge kinderen inderdaad geen menschen zijn en noch oordeel tot denken, noch spraakvermogen om te spreken, noch voeten om te loopen hebben. Met een woord: het is met de jonge gedoopte kinderen als met iedere jonge plant in het rijk der natuur, dat dezelve niet onmiddellijk bij hare planting, maar op zijnen tijd bij goede verpleging, snoeiing en voeding vrucht moet voortbrengen, hetwelk natuurlijk bij de eene vroeger en bij de andere later geschiedt; terwijl noch anderen in onvruchtbaarheid wegwijnen en vergaan. En inderdaad uit deze levensbetrekking der jonge kinderen tot Christus volgt, dat het werk des Geestes en der genade zich bij hen niet om zoo te spreken met gedruisch, op eene stormachtige en in 't oog vallende wijze als een kennelijken zelfbewusten overgang van den dood tot het leven, van de duisternis tot het licht, van de magt des satans tot God, maar op de meest geleidelijke wijze, als liefde tot Christus en lust en smaak in de Goddelijke waarheid en de dienst des Heeren behoort te openbaren *) En ofschoon het eene treurige waarheid is, dat vele gedoopten deze genade- en heilsbetrekking geheel verloochenen onder de magt des ongeloofs en der zonde vallen en vergaan, zoo kan hieruit toch geen bewijs tegen den doop zelve getrokken worden. Immers op dezelfde wijze handelen zij ook met het Evangelie, met Christus, wanneer zij den Heer, die hen gekocht heeft, verloochenen, zijn bloed onrein achten en den Geest der genade smaadheid aandoen. (2 Pet. 2: 1; Hebr. 10: 29.) Zal men daaruit besluiten, dat het Evangelie niets, dat Christus als den eenigen Zaligmaker voor verloochene zondaren geene waarde heeft en een niet met al is?

*) En inderdaad dit is de reden, waarom van al de dusgenoemde bijbel heiligen, wier leven, hoop en vertrouwen ons in de H. S. te aanschouwen gegeven wordt, geen drie personen kunnen worden aangewezen, waarbij de genade Gods als een zelfbewuste plotselinge ommekeer, die het leven in twee tegen elkander overstaande helften splitst. Het Methodisme is met deze voorbeelden in de uiterste verlegenheid.

Dan, elk weet, dat God ons zijn genadeverbond, zijne beloften, en de getuigenissen zijner genade in de sacramenten noch zijn evangelie gegeven heeft, opdat wij dezelve met ongeloof zouden bejegenen, maar opdat zondaren, opdat zij, die behoefte aan verlossing en redding gevoelen, opdat als het ware de Jozua's en Kalebs een vasten grond voor hun geloof zouden hebben. De vraag is dus *niet* wat de doop en alle Gods beloften, wat de geheele voorwerpelijke waarheid, wat zelfs Christus en zijn heil voor *ongeloovigen* is, en die zulks blijven, maar *wat* dit alles voor hen is, die *geloovende* zich tot God wenschen te bekeeren. De waarde der spijs moet immers niet afgemeten worden, wat deze is in de schatting van hem, die ziek is, maar naar de waarde, die zij heeft voor den mensch in het gemeen. Met andere woorden: de waarde der dingen moet naar hun eigen inhoud en het belang, dat de mensch daarbij heeft, geschat worden, maar niet naar het gebruik dat de mensch hier dikwerf van maakt.

We erkennen het zoo zeer als iemand met geheel ons hart: de mensch is van nature zoo boos en vijandig tegen God, den weg der vrije genade, dat hij uit zich zelve *nooit* in God zal willen gelooven. Indien hij dit van harte wenscht, is die wensch reeds een werk van den H. G. En gij werkt dat geloof zoo veel in u is tegen, indien ge hem het voorwerp des geloofs, om te *mogen* gelooven betwist. Indien ge hem, zooveel in u is den grond des geloofs voor de voeten opbreekt, en hem daardoor zoo veel mogelijk het gelooven ondoenlijk maakt. Indien de mensch geen grond, waarop hij gelooft noch voorwerp des geloofs heeft, dan is alle geloof onmogelijk, *) dan stelt hij zich zelve tot een voorwerp des geloofs d. i. dan gelooft hij *in* zich zelve, d. i. in hetgeen hij in zich zelve meent te bevinden, in zijn werken en doen of in een stelsel van bijzondere verzekeringen, aandoeningen, openbaringen en voorkomingen, waarvan er niet één steek houdt, en hetwelk in het geheel geen geloof kan genoemd worden.

Zegt gij: als de mensch door eigen kracht eerst de voorwaarde des verbonds betrachten moet, eer God hem achten wil in het bezit van het goed des verbonds te zijn, zoo zal hij nimmer in het bezit van het zelve komen? Toegestemd, doch wie (als hij regtzinnig is) zegt, dat de mensch het tweede deel des verbonds in eigen kracht betrachten kan en moet? Neen, naar den aard des genadeverbonds heet het: Doet uwen mond wijd open en ik zal hem met goederen vervullen; die zoekt, die vindt; die klopt, wordt opengedaan. Daartoe wordt den doopeling in het verbond alle mogelijke aanmoediging gegeven. Voor

*) Dat we hier van het geloof spreken gelijk het in betrekking tot haar voorwerp werkzaam is, en dus niet de bewustheid van de opregtheid des geloofs bedoelen zal niet noodig zijn te zeggen.

het overige is het zooals wij te voren gezien hebben, dat de grond en oorzaak des geloofs, in God ligt, en die des ongeloofs in den mensch zelven. Doch hiermede verliest de doop en even min de prediking des Evangelies iets van zijne waarde, noch wordt het voorregt der kinderen, dat zij door den doop verkrijgen, hierdoor iets verminderd. Ditzelfde bezwaar zou men even goed en op denzelfden grond op de evangelie-prediking kunnen toepassen. Immers ook hiervan kan de mensch geen zaligmakend nut hebben, zonder geloof. Doch het geloof is eene gave van God; als God die ons dan niet schenkt, wat voorregt is het dan, onder de bediening des evangelies te leven? De ervaring leert, dat God deze gave aan de meesten, wien het evangelie verkondigd wordt, niet schenkt; dus is het geen voorregt onder de bediening des evangelies te leven? En daar de Schrift duidelijk leert, dat men, door daaronder te leven, eene groote verantwoordelijkheid op zich laadt, en ongehoovig blijvende niet zal kunnen ontvlieden, zelfs een zwaarder oordeel dan Tjrus en Sidon te wachten heeft; zou men dan op dien grond niet moeten besluiten, dat het veel gewenschter ware, te leven in een heidensch dan in een christelijk land? dat we dan zoo spoedig mogelijk onze zendelingen terug roepen. Voorzeker, tot dergelijke ongerijmdheden leidt het Baptisme heen, door de waarde der dingen, den doop en de evangelie-prediking, niet naar eigen *inhoud*, niet naar hetgeen zij zijn voor onze behoefte en ons geloof, maar naar ons *ongeloof*, te berekenen.

Doch het Baptisme heeft meer bezwaar tegen den zegen des doops voor jonge kinderen »Worden allen — zoo gaat de heer W. voort — die in hunne kindschheid gedoopt zijn, zalig? en zoo niet, wanneer zijn ze dan uit het genadeverbond gevallen? Maar, waar blijft dan het zegel van een eeuwig verbond?» (bl. 38). »Wanneer de gedoopte kinderen, eer zij zelve het verbond overtreden hebben, in hunne jongheid komen te sterven, zullen ze dan de eeuwige zaligheid beërven? Zoo ja, dan vraag ik: wanneer de gedoopte kinderen niet in hunne jongheid sterven, maar opwassen, zullen ze dan bij hun afsterven niet even zeker erfgenamen der zaligheid moeten worden? Is dit eene onomstootelijke waarheid, dan is de kinderdoop een ijdele ceremonie, een erge misleiding, een niet met al» (bl. 115.)

Deze onomstootelijke waarheid staat zoo vast, dat ze zich door de hand van een kind laat omstooten. Laat ons zien. Dat allen, die in hunne kindschheid gedoopt zijn, zalig worden, is een ongerijmdheid, die tot op den dag van heden nog niemand in het hoofd gekregen heeft, te beweren. Wij vragen: zullen allen, die als volwassenen gedoopt zijn, zalig worden, ook Simon de toovenaar? Wanneer dan ~~de~~ *de* ~~zulk~~, die in

ongeloof opgroeijen en sterven, uit het genadeverbond gevallen zijn? Wie heeft het bewijs geleverd, dat dit voor hun sterven geschiedt, dat deze, van hunne roeping en plicht ten gevolge van hunne betrekking tot het genadeverbond en hun ontvangen doop, voor den dood ontslagen zijn? Waar in zulk een geval het eeuwig verbond blijft? Daar, waar het van Abrahams tijd af tot op heden geweest is, en nog is, in de beibetrekking tusschen God en zijne kerk op aarde. Wanneer we den heer W. vragen, of niet alle Israëlieten in het verbond, dat God met Abraham en zijn zaad gemaakt heeft, waren opgenomen, zal hij dit dan loochenen? loochenen tegen de uitdrukkelijke verklaring Gods, die van ieder van Abrahams mannelijk zaad zegt: mijn verbond zal in uw vleesch zijn tot een eeuwig verbond, en van ieder niet besneden nakomeling Abrahams getuigt, dat hij zijn verbond verbroken heeft? dit kan dus niet geloochend worden. Is dit zóó; dan vragen we verder: is ieder besneden Israëliet zalig geworden? zoo neen, wanneer is hij dan uit Gods verbond gevallen, en waar blijft dan het eeuwig verbond, dat in hun vleesch door het sacrament der besnijdenis bevestigd was? Zal die heer dan een ander antwoord kunnen geven dan we hem hier gegeven hebben? Wat betreft de vraag, of de gedoopte kinderen, die in hunne jonkheid sterven, eer zij zelven Gods verbond verworpen hebben, zalig worden? het is bekend, dat de gereformeerde kerk hierop een bevestigend antwoord geeft, en zelfs de twijfel hieraan in godzalige ouders veroordeelt (Dortsche canones Hoofds. 1: 17) De grond, waarop zij dit gelooft, is het verbond Gods, waarin de jonge kinderen zoo wel als de volwassen geloovigen begrepen zijn, en 't welk hun door den doop beteekend en verzegeld en hunnerzijds door ongelooft niet is verworpen. *) De ge-

*) Verscheiden (zoo spreken de vaders der Dortsche synode van 1618 en 1619) is de Conditie van die jonge kinderen, die geboren worden van ouders, zijnde in het verbond, en van andere jonge kinderen, die geboren worden van ouders, niet zijnde in het verbond. Dewijl de H. S. deze laatste verklaart onrein te zijn en vervreemd van Christus en het verbond der genade (1 Cor. 7: 14; Gal. 2: 15; Efez. 2: 12); daarentegen getuigt, dat tot de anderen de belofte en het eeuwig leven behooren, (Gen. 17: 7; Matt. 19: 14; Hand. 2: 39) uit welke plaatsen wij besluiten, dat de kinderen der geloovigen, stervende in hunne kindsheid, onder de uitverkorenen moeten gerekend worden, dewijl zij genadiglijk van God uit dit leven verlost worden, eer zij de *conditiën* zijns verbonds *verbroken* hebben. Doch aangaande de kinderen der ongelovigen, zijnde buiten Gods gemeente gesteld, dezelve achten wij Gods oordeel bevolen te laten. (1 Cor. 5: 13 Dortsche acte dl. 3 blz. 12.)

En inderdaad, deze redenering is in verband met de gestelde gronden, waarop zij rust en waarvan zij de konsekwentie is, zeer bondig en we zouden wel eens willen zien, wat iemand hiertegen zou kunnen in bren-

reformeerde kerk redeneert en besluit in dezen aldus: volgens de souvereine en genadevolle beschikking Gods zijn niet slechts de volwassen geloovigen, maar ook hun zaad met hen in Gods verbond en gemeente begrepen en opgenomen, zijn zij kinderen des verbonds, (Hand. 3: 25.) behoort hun de belofte, (Hand. 2: 39) zijn zij gerechtigd tot Gods koninkrijk, Gode gewijd of Hem heilig. Deze heilsbetrekking en deze beloften Gods zijn hun door den doop verzekerd en bevestigd, de jonge kinderen in hunne kindschheid stervende, hebben hunnerzijds door ongeloof die beloften niet verworpen. Waar dit niet geschiedt, is God, die geen ijdele en ledige woorden en beloften geeft, als de Amen, de waarach-

gen. Te zeggen, gelijk de heer W. doet, zonder geloof kan niemand zalig worden, de jonge kinderen hebben geen geloof en kunnen geen geloof hebben, om dat dit uit het gehoor des evangelies is, is iets op de jonge kinderen toe te passen, wat van de volwassenen geldt; is tevens zoo veel als al de jonge kinderen, die in hunne kindschheid sterven, naar de eenwige verdoemenis te verwijzen. We misgunnen zulk eene gedachte niet aan het vader- of moederhart van een Baptist bij het nastaren van zijne vroegstervende kinderen. De aanmerking te maken, dat we niet begrijpen, op welk eene wijze God zulke kinderen tot de zaligheid voert, doet niets af; wat toch begrijpen we in dit leven van Gods wegen en leidingen op het gebied der eschatologie. Laat ons deze zaak in kinderlijk vertrouwen Hem overgeven: maar toch zijne beloften en zijn vaderhart niet wantrouwen.

Op de vraag van den heer W. of de gedoopte kinderen bij het opwassen niet evenzeer de zaligheid beërven zullen, dient tot antwoord, dat dit zal afhangen van hun geloof of ongeloof. Zij staat volkomen gelijk met de vraag: zullen allen, aan wien het Evangelie gepredikt is, zalig worden? het antwoord is: die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden: die niet geloofd zal hebben zal verdoemd worden. Zulke vragen zijn onnut en ijdel.

De bedenking in het midden te brengen, gelijk uit een Baptistisch standpunt zoo dikwerf geschiedt, dat de doop van geene beteekenis is, indien de kinderen niet tot zaligheid verkoren zijn, is ter naauwernood een antwoord waardig. De verkiezing toch behoort tot den verborgen raad van God. De doop getuigt van Gods geopenbaarden raad; naar dezen, en niet naar den verborgen hebben we ons te gedragen. Dit te willen doen met opzigt tot den doop, zou gelijk staan met dit ook te doen in zaken van het dagelijksch leven. Dit zoude eene dwaasheid zijn, die de geheele maatschappij op ieder gebied zoude omkeeren. Of zoudt gij tot den landman, die zijn akkers bouwt en zijn koren strooit, of tot den koopman, die zijn waren uitstalt, zeggen: vriend! waartoe al uw arbeid en moeite! Als God besloten heeft, dat uwe akkers vrucht dragen zullen, of dat uwe nering gezegend zal zijn, zoo zal dit, daar Gods besluit eeuwig en onveranderlijk is, toch even zeker geschieden, en zoo niet, dan baat u al uwe moeite en vlijt niets; leg dus uwe handen in den schoot en doe geene moeite. Zou iemand, die dus sprak, wel ecnig antwoord verdienen? zou men niet medelijdend over hem de schouders op halen? De toepassing laat zich maken.

tige en de getrouwe, aan zijn woord gehouden, hij vervult hetzelfde; het tegendeel te gelooven is Godslasterlijk, bijgevolg bestaat er voldoende grond, dat de geloovige ouders bij het vroegtijdig verlies hunner kinderen niet behoeven te treuren als degenen, die geene hoop hebben. Alzoo hebben we de bezwaren, die het Baptisme tegen het nut en den zegen des doops voor jonge kinderen heeft in te brengen, opgeheven, en is het ons duidelijk geworden, dat niets gemakkelijker is dan dezelve uit den weg te ruimen.

Alzoo hebben wij dan gezien, hoe het Baptisme uit deszelfs begrip van de predestinatie uit, dat van de kerk en van de geschiedenis der Apostolische eeuw, alsmede hoe het door de poging om de gronden, waarop de doop der jonge kinderen gebouwd is, omver te rukken, dien doop bestrijdt. Thans blijft ons nog over, in overweging te nemen, zijne aanvallen op den kinderdoop gemaakt uit de verhouding, welke het Baptisme meent, dat er volgens de H. S. tusschen het geloof en den doop bestaat, alsmede uit de verderfelijke gevolgen voor de kerk, welke het beweert aan dien doop verbonden te zijn.

Nemen wij hiermede een aanvang.

»De kinderdoop, zoo schrijft de heer W., is eene menschelijke inzet-ting, en behoort nevens de ceremonie, die men belijdenis noemt en van hen, die in hunne kindschheid gedoopt zijn, vordert, eer men hen tot het Avondmaal toelaat, tot het rijk der fabelen, waarvan God een gruwel heeft" (bl. 23).

Dit is, voorzeker! sterk gesproken, doch hij, die de werken der oude wederdoopers met hunne verzekeringen en eeden gelezen heeft, waarmede zij hunne meeningen hebben gestaafd in plaats van voldoende bewijzen te leveren, en die dan daarbij bedenkt, hoeveel sterk spreken verschilt van bewijzen, zal zich hierover zeer weinig verwonderen.

De groote vraag in dezen echter is, *waarop* deze bewering berust? Bij de beantwoording hiervan hebben wij belang. Hooren wij dan den heer W. »Wettige doopelingen, zoo schrijft hij, zijn alle wedergeborenen, alle geloovigen, met uitsluiting van alle onwedergeborenen." (bl. 32), »Voor den doop moet men uit God geboren en zalig geworden zijn" (bl. 33). »Hieruit zien wij duidelijk dat geene anderen gedoopt zullen worden, dan zij, die gelooven van ganscher harte. Dat de doop, die bediend wordt aan zulke personen, van wie men niet gelooven durft, dat zij wedergeboren zijn, geen doop kan wezen. Dat de doop geschieden moet op de belijdenis des waren geloofs" (bl. 34). »Hieruit zien wij, dat de doop zonder geloof eene ijdele ceremonie is, een niet met al. Daar gij nu pasgeboren kinderen doopt, zoo vraag ik, waarde Broeder! op welken grond gelooft gij, dat de pasgeboren kinderen het

zaligmakend geloof deelachtig zijn? *) Van waar komt dan dit geloof bij zulke kinderen, daar volgens vraag 65 van den Heidelbergischen Catechismus de H. Geest hetzelfde in de harten werkt *door de verkondiging* des H. Evangeliums? "Het Evangelie is het eenige middel, waardoor het geloof gewerkt kan worden" (bl. 142).

Ziedaar dan de gronden, waarom de jonge kinderen der kerk niet kunnen gedoopt worden. De doop kan alleen toegediend worden in de onderstelling der wedergeboorte en deze kan alleen bewezen worden uit de belijdenis des waren geloofs en uit een christelijken wandel. »De Apostelen, zegt W., hebben geene anderen gedoopt dan die zij volgens hunne belijdenis en hunnen wandel voor wedergeboren moesten houden.» (bl. 33) Daar nu de jonge kinderen onvatbaar zijn voor de prediking des Evangelies en dit, volgens W., het eenig middel tot geloof is, zoo kunnen deze, gelijk hij beweert, geen geloof hebben, en in geen geval hetzelfde belijden, en evenmin hetzelfde uit hunnen wandel bewijzen. Derhalve blijft er niets anders over, dan hen van den doop uit te sluiten en met deszelfs toediening zoo lang te wachten, totdat zij aan deze vereischten voldoen, hetzij dat dit ooit of nooit geschiede. En inderdaad, deze handelwjs is konsekwent, en wij zouden wel eens willen zien, hoe zij, die de hier voorgedragene *onderstellingen* toestemmen, aan de magt der logica of der konsekwentie zouden kunnen ontsnappen. †) Doch waar-

*) De heer W. spreekt hier tot een predikant in de provincie Groningen.

†) Het is ons volstrekt onbegrijpelijk, dat men dit niet schijnt te kunnen zien, en toch is dit met sommigen het geval. De bewering, dat ook zelfs bij jonge kinderen vóór en bij de toediening des doops de wedergeboorte als een reeds ontvangene toegeëigende genade ondersteld moet worden, is zuiver Baptistisch en met den kinderdoop of deze met hem onvereenigbaar. Iedere onderstelling, zal hij niet in de lucht hangen, moet door voldoende bewijzen kunnen gestaafd worden. Doch als het Baptisme van u voor dezelfde de vereischte bewijzen eischt, wat zult ge dan aanvoeren? Dan wijst gij op Gods verbond en op de beloften aan het zaad der kerk gedaan. Goed. Doch de Baptist vraagt u, hoe gij door deze beloften wilt en kunt bewijzen, dat God zich verbonden heeft, om al het zaad der kerk binnen twee of drie weken leeftijds te wederbaren, hoe ge bewijzen kunt, dat hij dit zelfs aan een enkel kind heeft toegezegd? Kunt gij het een zoo min bewijzen als het ander, en stemt gij hem nogtans toe, dat de doop de wedergeboorte *onderstelt*, dat anders het sacrament ontheiligd wordt en de doop geen doop is, dan is het voor hem inderdaad een kleine moeite om u te bewijzen, dat aangezien gij geen bewijzen kunt aanvoeren, waaruit blijkt, dat de Heer zich verbonden heeft, het zaad der kerk onmiddellijk na de geboorte te wederbaren, aangezien dat de ondervinding volstrekt het tegendeel leert, het redelijk, billijk en noodzakelijk is, dat men den doop zoo lang uitstelt, tot de kinderen hiervan kunnen doen blijken. Al wat gij, zoo lang gij zijne onderstelling *toestemt*, aanwent om de kracht van zijne gevolgtrekking te ontkomen is totaal te vergeefs en louter zelfbedrog.

mede bewijst het Baptisme deze onderstellingen ? Hooren wij. In de eerste plaats beroept de heer W. zich op de instelling des doops Matth. 28 : 19, waar het onderwijs vóór de toediening van den doop gesteld wordt. (bl. 32). »Dat men dus eerst discipel van Christus moet zijn, eer men den doop ontvangt, dat men vooraf zalig geworden zijn.» Met beroep op Hand. 2 : 47. Dat de Apostelen geene anderen hebben gedoopt, dan die zij volgens hunne belijdenis en hunnen wandel voor wedergeboren moesten houden ; met verwijzing naar de personen door de Apostelen gedoopt, (bl. 33) en eindelijk dat de sacramenten als middelen, om het geloof te versterken het geloof en de wedergeboorte veronderstellen, (bl. 35), en de jonge kinderen, indien zij regt op den doop hadden, ook evenzeer het sacrament des Avondmaals behoorden te ontvangen (bl. 22).

Ziehier de bewijzen, waarmede de heer W. zoekt te staven, dat geloof en wedergeboorte vóór de toediening des doops behooren te gaan ; bewijzen, die door de oude wederdoopers duizendmaal tegen den kinderdoop aangevoerd, maar die ook evenzeer duizendmaal wederlegd zijn, en het is inderdaad geene aangename taak, dit nog eens te doen, alsof deze bezwaren nieuw en nimmer wederlegd waren.

Dat Jezus bevolen heeft, alle volken te onderwijzen of tot zijne leerlingen te maken en dan te doopen, Matth. 28 : 19, dat het geloof gevorderd wordt vóór den doop, Matth. 16 : 16, dat van hen, die de Apostelen doopten, geschreven staat, dat zij geloofden, wordt door het Baptisme, evenals de oude wederdoopers gewoon waren, met den grootsten ophef voorgedragen, met de meeste uitvoerigheid in kapitale letters voor oogen gesteld (W. bl. 33) en dan roept het als in triumf uit : »Ziet gij nu nog niet, dat volgens de H. S. en het standvastig gebruik der Apostelen geloof, wedergeboorte en belijdenis vóór den doop gaan ? en dat uwe zuigelingen, die noch geloof kunnen hebben, noch belijdenis daarvan kunnen doen, en van wien gij dus geen grond hoegenaamd hebt, dat zij wedergeboren zijn, dus niet gedoopt kunnen worden ?»

Deze met zooveel vertrouwen voorgestelde bewijzen zijn echter niets meer dan louter schijn en groote woorden, die niets afdoen. Eer men uit de aangevoerde schriftplaatsen bewijzen ontleenen kan, dat de wedergeboorte vóór den doop gaat, en deze zonder belijdenis den jongen kinderen der kerk niet mag worden toegediend, moeten door het Baptisme eerst nog twee zaken bewezen worden :

a. dat het geloof, hetwelk tot het ontvangen van den doop gevorderd wordt, identisch, hetzelfde is met de wedergeboorte :

b. dat deze eisch niet slechts op de volwassenen, maar ook evenzeer op de jonge kinderen van toepassing is.

a. Wat het *eerste* betreft, het Baptisme, even als ook vele anderen gedaan hebben en nog doen, neemt als bewezen aan, dat de H. S. hier onder geloof steeds het geloof in den hoogsten zin des woords verstaat, als eene geheele omkeering des harten, waardoor de mensch, afstand doende van zich zelven, van alle eigen kracht en gerechtigheid en van al het vergankelijke, alleen in Christus wil rusten*, leven en vertrouwen; met een woord, gelijk het tot zaligheid noodig is, en daarom door de H. S. het geloof, dat zalig maakt, genoemd wordt 1 Petri 1: 9: Jak. 2: 14. In dien zin opgevat, wij bekennen het, is het geloof ten naauwsten met de wedergeboorte verbonden, en dat de H. S. dikwerf in dien zin van het geloof spreekt, weet ieder; doch even zeker is het, dat zij ook dikwerf met het woord geloof een *ruimer* begrip verbindt, en er niet meer door verstaat, dan eene gevestigde *overtuiging* van de waarheid des Evangelies, van de leer des heils of van het woord Gods in het algemeen, van de magt en trouw van God, van de waarheid dat Jezus is de Christus, de door God beloofde Messias, de zoon van God. Met een woord: een *voorwaarhouden* van deze geloofsvoorwerpen, *) op grond van Gods getuigenis. Dit niet te doen, maar integendeel die getuigenis te verwerpen, heet bij haar ongelooft.

Dat de H. S. in dien zin van het geloof dikwijls spreekt, kan alleen door stoute onkunde worden tegengesproken. Of was het ook misschien het geloof, dat zalig maakt, waarmede koning Agrippa, die wel bijna maar toch niet geheel kon bewogen worden, om een christen te worden de schriften der profeten geloofde? (Hand 26: 27), ook dat van Simon den tovenaer? †) (Hand. 8: 13) ook dat geloof, hetwelk geheel het Israëlietische volk oefende? (Exod. 4: 31 en 14: 31; Ps. 106: 12) ook dat van de heidensche inwoners van de stad Ninevé? (Jona 3: 5); ook dat van de Joden, die op het zien der wonderen door Jezus verrigt, gezegd worden in Hem te gelooven, doch aan wie Jezus zich niet toevertrouwde, omdat Hij hen allen kende? (Joh. 2: 23, 24): ook dat van hen, van wie het heet, dat zij in Jezus geloofden, doch die tot Jezus zeiden, toen Hij tot hen van de geestelijke vrijheid sprak, wij zijn Abrahams zaad en hebben nooit iemand gediend, hoe zegt gij

*) De H. S. gaat soms inderdaad nog verder en noemt zelfs geloof een *voorwaarhouden*, wat niet op de getuigenis van God, maar op dat van menschen berust. Men zie de volgende plaatsen: Sam. 27: 12; Spreuk. 14: 15; Hand. 27: 11; 1 Cor. 11: 18.

†) Te zeggen dat Simon veinsde te gelooven, voldoet niet, want Simon was, toen Lukas dit schreef, reeds lang ontdekt, en Lukas zegt na die ontdekking niet dat Simon geveinsd had te gelooven, maar dat hij geloofde, d. i. voor waar hield, wat Filippus leerde, ziende de teekenen en groote krachten, die zich door hem openbaarden.

dan : gij zult vrij worden ? (Joh. 8 : 31 , 37). Was het ook het geloof des *harten*, hetwelk toegeschreven wordt aan de oversten, die Jezus niet beleden, omdat zij de eer van menschen *liever* hadden dan de eer van God, (Joh. 12 : 42, 43) ook dat van hen, die van het geloof *schipbreuk* hadden geleden, wier *geloof* dus verbrijzeld en gelijk een schip in den storm der zee, vergaan was (1 Tim. 1 : 19), ook dat van hen, die *afvallen* van het geloof, zich begaven tot verleidende geesten en leeringen der duivelen enz. ? (1 Tim. 4 : 1). Hadden ook zij het geloof tot zaligheid gevorderd, die hun eerste geloof hadden te *niet* gedaan, (1 Tim. 5 : 12) ook zij, die door geldgierigheid van het geloof zijn *afgedwaald*, en zich zelven met vele (gewetens) smarten doorstoken hebben, (kap. 6 : 10), die van het geloof zijn *afgeweken* (vs. 21), ook zij, wier geloof *verkeerd* of bedorven werd, (2 Tim. 2 : 18), ook zij, wier geloof tegen geene van buiten aankomende verdrukking bestand is, die in dat geval slechts voor eenen tijd gelooven en daarna terstond afvallig worden (Luk. 8 : 13) ? Is ook dat geloof zaligmakend, hetwelk kinderen van eenen opziener der gemeente moeten hebben zonder welk geloof hun vader geen ouderling mag zijn (Tit. 1 : 6) ? Moeten de ouderlingen kunnen bewijzen dat hunne kinderen krachtadig bekeerd en wedergeboren zijn; moeten zij anders volgens de leer der H. S. worden afgezet ? Indien ooit iets duidelijk kan zijn, dan is het uit de aangevoerde schriftplaatsen duidelijk, dat de H. S. van het geloof spreekt in den zin van een *voor waar houden* erkennen en belijden der Goddelijke waarheid.

Het is nu de taak van het Baptisme, om door sistematische onderstellingen en ingewikkelde redeneringen ? neen, maar door historische feiten te bewijzen, dat de Apostelen, om iemand te doopen, meer gevorderd hebben dan het geloof in laatstgenoemden zin, en dat zij, gelijk het Baptisme beweert, van den doopeling het geloof in zijn hoogsten en diepsten zin hebben geëischt. Doch er is meer. Dat zij dit *niet* gedaan hebben is ons reeds te voren gebleken. Zij hebben dit overgelaten voor het Labadisme en Baptisme.

Met één woord, de Apostelen stelden bij de toediening des doops geen onderzoek in aangaande de kwaliteit des geloofs. Indien iemand beleed, dat hij de door hen gepredikte waarheid, dat Jezus de aan de Vaders beloofde Messias was, als waarheid aannam en geloofde, en begeerde lid der gemeente te worden, zoo werd hij gedoopt, zonder enig nader onderzoek naar den aard en de natuur van zijn geloof, zonder hem zijn geestelijke levenservaring of bevinding zijne bekeering, de worsteling zijner wedergeboorte af te vragen, zonder dit geloof eerst te beproeven door zijn wandel enz., gelijk de Baptisten eischen. Op dien grond werden op het pinksterfeest drie duizend gedoopt, die

het woord door Petrus gesproken gaarne aannamen, (Hand. 2). Waren deze *allen* geloovigen in den hoogsten zin des woords? Ook die schaar van Joodsche priesteren, die den geloove gehoorzaam werden (Hand. 5: 14); ook die menigte Samaritanen, die door het woord door Philippus gesproken, en door het zien van de teekenen door hem verrigt, geloofden en gedoopt werden, beide mannen en vrouwen, waaronder ook de beruchte Simon was, (Hand. 8: 12, 13,) evenzoo ook de groote menigte van Joden en Grieken, van wie wij lezen dat zij geloofden, nadat Barnabas en Paulus tot hen gesproken hadden, (Hand. 14: 1) ook de vele duizenden van Joden; die geloofden, maar die echter allen groote ijveraars voor de instandhouding en betrachtning der uitgediende joodsche ceremoniële wet en van de besnijdenis waren (Hand. 21: 20)?

Het antwoord, door het Baptisme hierop gegeven, is dat men deze allen voor ware geloovige en wedergeborene moet houden op grond van hunne belijdenis en wandel! (W. bl. 33). Overwegen wij dit antwoord, dan ontstaat de vraag, wat er tot zulk een geloofsbelijdenis en wandel gevorderd werd? Tot zulk een belijdenis zou niet slechts geëischt worden, dat men de waarheid der geloofsvoorwerpen, dus de van God door het Evangelie geopenbaarde en gepredikte leer, erkende, geloofde en als waarheid aannam; maar ook en vooral dat men beleed en openbaarde, dat die waarheid door den H. G. aan het hart geheiligd was, dat men de zaligmakende vrucht en kracht daarvan ondervonden had, dat men met één woord verslag kon geven, hoe men daardoor van de duisternis tot het licht gebragt, van geestelijk blind, ziende geworden, aan alle eigen kracht, het schepsel, aan zich zelve gestorven was, en met een innerlijk, opregt en waar zonde berouw tot Gods genade in Christus de toevlugt had genomen, in hem den vrede des harten, de rust der ziel, de vergeving der zonde, de verzoening met God had gevonden, en zoo uit den dood tot het leven was overgegaan, en de opregtheid van dit geloof uit de vruchten der heiligheid en liefde zich bewust was. Dit en niets minder werd er gevorderd om rekenschap te geven van het zaligmakend aandeel aan Christus en van zijne onderwerpelijke hoop op God. Doch *waar*, van *wien* en *wanneer* hebben de Apostelen, wanneer zij iemand den doop toedienden en tot lid der gemeente aannamen, zulk een belijdenis gevorderd, zulk een onderzoek naar de inwendige, zedelijke eigenschappen des harten ingesteld? Dat zij hieraan nimmer gedacht hebben is ons te voren reeds gebleken (zie bl. 16 en 17 van dit werkje). Evenzoo staat het met het acht slaan op den christelijken wandel van hen, die gedoopt werden. Hadden zij hierdoor de opregtheid van hun geloof willen beproeven, dan had de voorzigtigheid in ieder geval geëischt, den doop van hen, die bovengenoemde

belijdenis hadden afgelegd, eenigen tijd uit te stellen, ten einde hen te beproeven of hun geloof een inderdaad leven-hervormende kracht had en door een godzaligen christelijken wandel achtervolgd werd.

In plaats echter van dit te doen, doopten zij hen onmiddellijk, die de door de Apostelen gepredikte waarheid, dat Jezus de Messias was, beleden. De op het pinksterfeest geloovig gewordenen drie duizend werden dienzelfden dag nog gedoopt en tot de gemeente toegedaan. Zijn deze dingen ieder bekend, wat beteekent het dan, gelijk de heer W. verkondigt, dat de Apostelen geen anderen gedoopt hebben dan die zij volgens hunne belijdenis en wandel voor wedergeboren moesten houden? Welke wandel toch was dit, die zij in hun ongeloof eer zij geloofden geleid hadden? Tusschen hunne belijdenis des geloofs en hun doop toch was, gelijk elk ziet, geen tijdsverloop. En zou de belijdenis, dat Jezus de ware Messias, de Zoon van God is, het bewijs der wedergeboorte zijn? Zou die belijdenis niet evenzeer door een verstandelijke overtuiging der waarheid kunnen geschieden? Inderdaad indien zulk een belijdenis het bewijs der wedergeboorte is, dan zou het getal van wedergeborene christenen door alle eeuwen heen en ook thans veel grooter zijn, dan men dit acht te wezen, want wie van hen die zich zelve christenen noemen, ontkent de straks genoemde belijdenis? En toch, hoe vreemd, onwaar en inkonsekvent het ook moge zijn, de heer W. beweert, ziende, dat de Apostelen geen andere geloofsbelijdenis gevorderd hebben, dat zulk eene geloofsverklaring een voldoende bewijs der wedergeboorte inhield (bl. 34), en broeipt zich tot dat einde op Matth. 16: 17 en 1 Joh. 4: 2. In eerstgenoemde plaats lezen wij, dat Petrus op de vraag, wie zegt gij lieden dat ik ben, tot antwoord gaf, gij zijt de Christus, de zoon des levenden Gods, waarop Jezus tot hem sprak, zalig zijt gij, Simon! want vleesch en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemelen is. Het inzigt dat Petrus had van den persoon van Christus was *hem* dus niet door vleesch en bloed d. i. door geen menschelijk onderrigt, maar regtstreeks door God geschonken. En omdat dit nu met Petrus het geval was, is dit ook bij de algemeene verkondiging des evangeliums het geval, met ieder die dezelve aflegt, zoodat wij op goede gronden tot ieder, die tegenover het ongeloovig Jodendom en anderen belijdt, dat Jezus de ware Messias, de Christus, de zoon van God is, kunnen zeggen: dan zijt gij uit God geboren, Broeder!! want vleesch en bloed, of eenig menschelijk onderrigt, kan u dat niet geopenbaard hebben, dit hebt gij regtstreeks van God!! Zouden de meesten u niet vreemd aanzien bij zulk een hooge toespraak, zouden zij niet denken dat gij uitzinnig waart?!

Evenmin doet hier de andere genoemde plaats iets af, om te bewij-

zen, dat zulk een belijdenis een voldoende bewijs der wedergeboorte zou opleveren. Trouwens men behoeft haar slechts met een half oog in te zien, om zich te overtuigen, dat de Apostel hier de kenmerken opgeeft, waaraan de ware leer van de valsche kan onderkend worden. Alle geest, (leeraar of profet) die zich voordoet onder de leiding des Geestes te staan en niet belijdt, dat Jezus in het vleesch gekomen is, die is uit God niet, maar die is de geest van den Antichrist. Alle geest, die belijdt dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, die is uit God (vs. 2, 3) d. i. die leert de waarheid, die uit God en door zijn Geest geopenbaard is. Daaraan zegt hij konden zij de geesten beproeven; want vele valsche profeten waren uitgegaan in de wereld (vs. 4).

Ook deze poging van den heer W. is dus ten eenemale mislukt. Hij zoekt echter zijne onderstelling, dat de wedergeboorte vóór den doop gaat, nog door andere bewijzen te staven. »Jezus», zoo gaat hij voort, »heeft aan zijne Apostelen bevolen, eerst de menschen door onderwijs tot zijne discipelen te maken en hen daarna te doopen. Matth. 28 : 19.

De kenmerken van een discipel worden opgegeven bij Luc. 14 : 27. Wie zijn kruis niet draagt en mij navolgt, die kan mijn discipel niet zijn; en, indien iemand tot mij komt, en niet haat zijn vader, en moeder, en vrouw, en kinderen, en broeders, en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan mijn discipel niet zijn. De zoodanigen zijn de discipelen, en discipelen moeten gedoopt worden." Blz. 32. Uit het verband, waarin genoemde woorden van Jezus gesproken zijn, is echter de zin dier woorden duidelijk genoeg. Vele scharen, zegt de Evangelist, volgden Hem, en Jezus, zich omkeerende, zeide tot hen de reeds aangehaalde woorden, en laat dan daarop volgen: »want wie van u, willende eenen toren bouwen, zit niet eerst neder, en overreket de kosten, enz. of wat koning, gaande naar den krijg, om tegen eenen anderen koning te strijden, zit niet eerst neder en beraadslaagt, of hij magtig is, met tien duizend te ontmoeten dengenen die met twintig duizend tegen hem komt?" vs. 28, 33. Hieruit blijkt ten duidelijkste het doel des Heeren in genoemde woorden. De scharen, die hem van de eene plaats naar de andere volgden en steeds vergezelden, bewezen Hem ten gevolge der teekenen, die Hij deed, en de woorden, die Hij sprak en de gedachte die zij zich van Hem vormden, veel hoogachting, toegenegenheid en ingenomenheid met zijn persoon, zoodat velen niet ongenegen waren, om bestendig zijne discipelen te worden. Daar de groote meerderheid echter niet innerlijk hiertoe voorbereid, hunne overtuiging niet genoeg gevestigd was, en veelal op valsche gronden berustte, en zij zich in hunne uitzigten op de zegeningen, die aan het discipel zijn van Jezus verbonden waren, evenzeer met eene valsche hoop vleiden, zoo verkeerden zij in het uiterste gevaar, om

discipel van Jezus geworden zijnde, in den tijd van verdrukking, die te wachten was, niet standvastig te zijn en daarom afvallig te worden. Hierom is het, dat Jezus het noodig oordeelde, de menigte tot bedachtzaamheid op te wekken, om vooral eer zij zich voor zijne discipelen, leerlingen en aanhangers verklaarden, eerst de kosten te berekenen, die met dien stap verbonden waren. Daartoe wijst Hij hen op de handelwijs van den man, die een toren wil bouwen, doch die eerst nederzit, om de daartoe vereischte kosten te berekenen, op een koning die eer hij den strijd aanvangt ernstig overweegt, of hij met de geringe magt, waarover hij beschikken kan, in staat is, iemand met een veel sterker leger het hoofd te kunnen bieden. Daartoe stelt Hij hun voor oogen, welke opofferingen van zijne discipelen gevraagd zouden kunnen worden, hoeveel zelfverloochening zij zouden noodig hebben. Zij moesten bereid zijn, zegt Hij, om het kruis te dragen, en alles wat hun dierbaar was, ja zelfs hun eigen leven voor de zaak van Jezus op te offeren.

Zulk eene waarschuwing vond Jezus om genoemde redenen goed aan deze scharen te geven. Geene godsdienst, vooral niet de Christelijke wordt bevorderd door belijders en lidmaten, die niet uit volle en gevestigde overtuiging der waarheid bij haar zich aansluiten, maar die in den dag van tegenspoed terugwijken, afvallig worden, en het eenmaal beleden geloof verloochenen. Zulke personen zijn gewoonlijk onverbeterlijk en deugen tot niets. Jezus vergelijkt dezulken daarom aan het slot zijner rede, vs. 34, 35, bij bedorven en smakeloos zout, dat niet andermaal gezouten kan worden, dat noch voor het land, noch voor den mesthoop geschikt is, en daarom weggeworpen wordt. Zie hier de eenvoudige zin dezer woorden. Uit deze vermaning is het nu wel zeer krachtig bewezen, dat de wedergeboorte vóór den doop gaat, en dat de *jonge kinderen* niet mogen gedoopt worden, dat zij buiten Gods verbond en gemeente, derhalve aan de heidenen gelijk zijn! voorwaar, het is nu onwederlegbaar!!

»Vóór het ontvangen van den doop,» zoo spreekt de heer W. verder »moet men uit God geboren en dus zalig geworden zijn, Hand. 2: 47 En de Heer deed dagelijks toe tot de gemeente, die zalig werden.»

Uit deze plaats, die toch wel niemand voor een profetie zal houden, waarin ons eenvoudig gemeld wordt, dat door de genade Gods velen dagelijks tot de gemeente toetraden met belijdenis van hun geloof in Christus, die door den doop tot Christus in betrekking gesteld in zijnen dood en zijne opstanding gedoopt werden, en van wie men dus naar den aard der liefde mogt verwachten, dat zij met Christus vereenigd uit Hem leven en kracht zouden trekken tot heiligmaking en dat zij al-zoo behouden en zalig zouden worden, — besluit de heer W. dat

men, eer men den doop ontvangt, reeds zalig moet geworden *zijn*!! Verdienen zulke bewijzen en gronden ook wederlegging? Hierover dan ook geen woord meer. *)

Alzoo hebben wij de gronden gezien, waarop het Baptisme de bewering bouwt, dat de wedergeboorte vóór den doop gaat en dat deze anders een ijdele ceremonie, een niet met al, gelijk de heer W. zich uitdrukt, zijn zou, en het is ons gebleken, dat deze bewering, met wier waarheid of onwaarheid geheel het Baptisme staan of vallen moet, slechts op zand gebouwd en niets meer dan eene in de lucht hangende bewering is, waarvoor geen enkel voldoende bewijs kan worden bijgebracht. Integendeel, nog eenmaal zij hier herhaald, wat wij reeds vroeger zeiden, de Apostelen beschouwen en behandelen van uit het standpunt der theorie door hen gevolgd, den mensch eerst als wedergeboren, nadat hij den doop heeft ontvangen. Het is *eerst* hierdoor dat men in Christus dood en opstanding gedoopt wordt (Rom. 6: 3, 4) en ééne plant met Christus wordt beide in zijnen dood en zijne opstanding (vs. 5). De doop met water is met die des Geestes ten naauwsten verbonden, (Joh. 3: 5): met Christus wordt men begraven en staat men op door den doop, (Coll. 2: 12); de doop is naauw verbonden met de vergeving der zonde. (Hand. 22: 16). Met één woord, de Apostelen stellen den doop voor als het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des H. Geestes, (Titus 3: 5); een aandoen van Christus, (Gal. 3: 26, 27). †) Hoe zoude deze Apostolische beschouwing, met

*) Dat de heer W. zich verder op het doel der sacramenten beroept als tot versterking des geloofs zijnde, en dat zij alzoo, gelijk hij zegt, het geloof onderstellen, omdat hetgeen niet bestaat niet versterkt kan worden is zeer gemakkelijk te beantwoorden. Als de sacramenten gezegd worden te zijn tot versterking des geloofs, is dan hiermede gezegd, dat dit het eenig doel is? Weet de heer W. niet, dat de sacramenten behalve dit nog meer andere einden hebben? Dat zij op zich zelve zichtbare getuigenissen zijn van Gods reddende en vergevende liefde en genade, die ons niet op Gods verborgen raad, noch op Gods genade *in* ons, maar op Christus, op zijn leven, lijden en sterven, als op den eenigen grond onzer zaligheid, wijzen, om ons in betrekking tot Christus te stellen, zijne gemeente in te lijven, en ons Gods liefde en genade te doen verheerlijken? Dat de doop alzoo als getuigenis van Gods genade den gedoopte tot het geloof steeds aanmoedigt en grond geeft, afschoon het waar is, dat het voor hem, die bij het opwassen in zijn ongeloof volhardt, geen nut kan doen.

†) Niet in den zin echter gelijk de Roomsche kerk dit leert, als zou de doop de wedergeboorte zelve zijn, of die door een mechanische kracht, door een zoogenaamd opus operatum daarstellen, maar in den zin gelijk wij reeds boven in dit werkje hebben aangewezen. Voor het overige weet men, dat de wedergeboorte niet door den doop, maar door de verlossende kracht van den H. Geest geschiedt.

de bewering dat de mensch vóór den doop wedergeboren is, te vereenigen zijn? Dit is onmogelijk!!

Wet zoekt de heer W. de doopsbeschouwing der Baptisten uit deze zwarigheid te redden, door de opmerking in het midden te brengen, dat het onder de menschen de gewoonte is, om hunne huwelijksverbintenis, ofschoon onderling reeds vroeger gesloten, eerst van dien tijd af te rekenen, waarop dezelve openlijk bevestigd is geworden, en dat evenzoo ook de H. S. van het geestelijk huwelijk (gelijk de heer W. het geloof in Christus naar oude gewoonte noemt) tusschen Christus en de geloovigen spreekt, alsof dit eerst met den doop begonnen was, (bl. 87). Doch ieder ziet dat deze opmerking niets bewijst. Dat menschen op deze wijze spreken heeft zijn grond daarin, dat eene onderlinge huwelijksverbintenis, volgens de tegenwoordige wetten, niet erkend wordt, en derhalve als zoodanig geene huwelijksverbintenis, maar slechts eene verloving is, waarom het dan ook geen huwelijksverbintenis of huwelijk kan genoemd worden. Het eigenlijk huwelijk is de door en volgens de wet gesloten overeenkomst. Doch staat het nu ook zoo met ons geloof in Christus en de wedergeboorte door den H. Geest? Bestaat er ook eene wet, die de vereeniging tusschen Christus en de geloovigen voor niets verklaart, zoolang daarvan geene openbare bevestiging heeft plaats gehad; en die bevestiging is dan de doop??

Kortom, deze geheele voorstelling is niets anders, dan een speling van het vernuft, om zich uit de engte te redden en daarom geen verdere overweging waardig.

Doch er is meer.

Het beweren van het Baptisme, (gelijk de heer W. zich uitdrukt bl. 32) »dat de doop zonder het geloof tot zaligheid gevorderd en de wedergeboorte, een niet met al is, de gemeente niet inlijft, een ijdele ceremonie is,» leidt tot de grootste ongerijmdheden; als, dat daardoor aan den mensch de bevoegdheid wordt toegekend, om de zedelijke eigenschappen des harten, den innerlijken toestand des gemoeds, van zijnen medemensch te beoordeelen, hetwelk eene handeling is, die door de H. S. regtstreeks wordt verboden, Matth. 7: 1; Luk. 6: 37; 1 Kor. 4: 3, 5, en alleen God toebehoort, Jer. 17: 10, en geheel buiten de grenzen onzer bevoegdheid ligt. 1 Kor. 2: 11 *). Verder dat deze

*) Met hoeveel grond er dus door den heer W. gezegd wordt, dat de dooper van de wedergeboorte desgenen, wien hij den doop zal toedienen, moet verzekerd zijn, of dat hij zich anders grootelijks voor God bezondigt, laat zich uit het hier verhandelde gemakkelijk opmerken, en voert haar eigen wederlegging met zich. Trouwens wat is het voor eene aanmatiging, dat de eene sterveling over den inwendigen toestand, over het hart en gemoed van zijnen medemensch zich veroorlooft met zekerheid het oordeel te vellen, wat is dit anders dan zich op den regterstoel van God te plaatsen, en Hem het

bewering niet slechts den eenmaal ontvangen doop ten eenemaal onzeker maakt, maar ook regtstreeks in de gemeente der Baptisten zelve tot den wederdoop leidt. Dit is voor ieder duidelijk; wordt tot de geldigheid en wettigheid van den doop gevorderd, dat én de dooper. W. bl. 34, én de gedoopte wedergeboren zijn, is de doop anders »een groote niet met al, een ijdele ceremonie», dan volgt hieruit behalve de reeds boven door ons besproken onzekerheid van den doop, dat voor iederen Baptist, zoodra hij zijne eigen wedergeboorte begint te betwijfelen, of die van hem door wien hem den doop is toegediend, of die van hem, die aan dezen den doop heeft toegediend en zoo opklimmende, ook zijn eigen doop hem als twijfelachtig en onzeker moet voorkomen; maar ook, dat men bij hen de inderdaad gedoopten niet van de schijnbaar gedoopten, derhalve de leden der gemeente niet van hen, die slechts schijnbaar leden zijn, kan onderscheiden. Veronderstel, dat een leeraar van deze gezindte — een geval dat het Baptisme zoowel als ieder ander kerkgenootschap kan overkomen — zich door zijne leer of zijnen wandel, of wel door beide, na eenige jaren in eene of meer gemeenten van het Baptisme gediend te hebben, als onbekeerd en onwedergeboren kenbaar maakte, zoo hadden volgens het Baptisme allen, die door hem gedoopt waren, eenen onwettigen doop ontvangen »een groote niet met al.» Moeten dezulken dan niet herdoopt worden, of moeten zij ongedoopt blijven? En veronderstel, dat hetzelfde geval zich met den nieuwen dooper herhaalde, moeten zij dan nog eens weer op nieuw gedoopt worden, en zoo zonder einde?! En wat dan te denken van het Avondmaal, bediend door zoodanig een predikant der Baptisten, die zelf een ongedoopte, geen lid der gemeente, en schijnbaar een christen maar inderdaad een heiden was??

Nog meer; veronderstel, dat een lid der gemeente zich op gelijke wijze door leer af leven als onbekeerd kenbaar maakte, en daarna terug kwam met de belijdenis, dat God hem nu een waar berouw over zijne zonde gegeven en in opregtheid bekeerd had, moest hij dan niet op nieuw gedoopt worden? Het is duidelijk, dat het antwoord bevestigend zijn moet, want de doop aan een onbekeerde toegediend, is immers volgens de heer W. »een groote niet met al, een ijdele ceremonie.» Moet zoo iemand dan met zulk een groote niet met al, met een ijdele ceremonie te vreden zijn? Moet hij niet gedoopt en der gemeente ingelijfd worden? Daar dit nu niet geschied was bij zijn eersten doop, moet dit dan nu niet geschieden? Wel zoekt de heer W. het Baptisme

woord te betwisten: „Ik de Heer ken het hart en proef de nieren, en niemand weet wat in den mensch is, dan de geest des menschen die in hem is.” En zulk eene taak zou ons door God bevolen zijn?! En naar deze beoordeeling zou Hij willen, dat wij de heilige getuigenissen zijner genade zoude bedienen?! Een oordeel zoo feilbaar, zoo veranderlijk, zoo partijdig menigmaal.

hier uit de verlegenheid te redden door te beweren, dat deze zwaarigheid evenzeer voor rekening van de Gereformeerde Kerk als van het Baptisme komt. Doch wij ontkennen regtstreeks, dat de Gereformeerde Kerk de geldigheid van den ontvangen doop afhankelijk gesteld heeft van de zedelijke eigenschappen des harten van hem, die den doop bedient, of van hem, die den doop ontvangt. Een kind zelf zou het tegendeel kunnen bewijzen. Echter wij staan hier met den Heer W. niet voor den regtbank der Gereformeerde Kerk, maar voor dien der H. S. *)

Geheel vruchteloos is de moeite, door den heer W. aangewend, om te betoogen dat de goede belijdenis, die zulk een persoon nu aflegt, en die in vorm gelijk is aan die, waarop hij vroeger den doop, wel te verstaan »een niet met al, een ijdele ceremonie», ontvangen heeft, hem niet bij vernieuwing aan de toediening van den doop onderwerpt. Of kan eene, na den ontvangen doop afgelegd, goede belijdenis, den reeds ontvangen doop, die »niet met al», die behalve vorm en vertooning niets van den doop heeft, goed maken? Heeft zulk eene belijdenis eene terugwerkende kracht, zoodat zij »een groote niet met al, een ijdele ceremonie» tot een doop kan maken, denzelfden met wezen en inhoud vervullen en tot een instelling en getuigenis van God verheffen kan? Welk een onzin!!!

Nog iets; indien eene na het ontvangen van den doop afgelegd goede belijdenis »een groote niet met al, een ijdele ceremonie» tot eenen goeden doop kan maken; kan zij dan ook niet te weeg brengen, dat zij, die in hun kindschheid gedoopt zijn, niet andermaal behoeven gedoopt te worden? Zoo neen, waarom niet? De kinderen hebben geen geloof, zegt de heer W., wanneer zij den doop ontvangen. Laat dit eens zoo zijn, doch zulk een lidmaat bezat evenmin geloof, toen hij gedoopt werd. Hierin staan zij dus gelijk. Uwe kinderen zijn door besprenging gedoopt. Goed, maar veronderstel, dat dit een gebrek in den vorm des doops was; kan dan dit gebrek ook niet door een later afgelegde goede belijdenis worden verholpen? Of heeft deze daartoe geene kracht genoeg? Hoe ver reikt dan, volgens het Baptisme, de kracht van eene goede belijdenis? Wat kan daardoor goed gemaakt worden en wat niet? Waar begint en eindigt hare kracht?

Ieder gevoelt dat wij hier op den bodem staan van een bodemloos en geheel willekeurig subjectivisme der Baptisten, waar men niets vragen maar alles op goed geloof aannemen moet, en waarvan het resultaat is, dat

*) Met den heer W. over de leer in de confessie der Gereformeerde kerk te handelen zou tot niets leiden. Die kerk is volgens W. immers de valsche kerk, het Geestelijk Babilon, dat dronken is van het bloed der heiligen en der getuigen Gods!? „Wat doet het ter zaak, wat zulk eene kerk belijdt?”

het Baptisme van onzen tijd, evenzeer als dat van de oude wederdoopers, bij konsekwente toepassing van zijn eigen beginsel regtstreeks tot den wederdoop, niet slechts van hen, die bij andere gezindheden maar ook evenzeer van hen, die door het Baptisme zelf gedoopt zijn, leidt en alzoo met de natuur van den doop zelven en met de H. S., die maar ééne doopsbediening voor den mensch toelaat, lijnregt in strijd staat.

Zien wij nu in de tweede plaats, op wie de eisch van het afleggen eener geloofsbelijdenis, eer men den doop ontvangt, van toepassing is.

Dat Christus bevolen heeft, eerst te onderwijzen en dan te doopen, en dat de Apostelen geene anderen gedoopt hebben, dan die geloofden, dat Jezus de Christus, de ware en van God beloofde Messias is, is bekend. Op grond hiervan hebben wij gezien, dat het Baptisme de jonge kinderen van den doop uitsluit. De groote vraag, waarop hier alles aankomt is echter, op wie deze orde van toepassing is? Het antwoord hierop is niet twijfelachtig. Alleen op hen, die tot jaren van onderscheid en tot het volle gebruik van hun oordeel gekomen zijn. Doch dat deze, eer zij den doop ontvangen, belijdenis des geloofs moeten doen, wordt immers door niemand ontkend. Hierover heeft de Gereformeerde Kerk met het Baptisme geen verschil. Datgene, waartegen de Gereformeerde en iedere Kerk, die den kinderdoop voorstaat, opkomt, waartegen geheel de oude Christelijke Kerk steeds opkwam, is de gevolgtrekking, die het Baptisme hieruit afleidt, dat dien ten gevolge de jonge kinderen, daar zij geene belijdenis des geloofs kunnen afleggen, van den doop zijn uitgesloten.

Het regt tot en de waarheid van deze gevolgtrekking wordt door ons ten sterksten ontkend en betwist.

Trouwens wat is dit voor eene redenering en besluit?

Wanneer de volwassene of tot redegebruik gekomene mensch gedoopt zal worden, dan moet hij volgens de H. S. en de praktijk der Apostelen eerst gelooven en belijdenis doen. De jonge kinderen kunnen geen van beiden, derhalve kunnen zij niet gedoopt worden. Is dan ook op de jonge kinderen van toepassing, wat van de volwassenen gevorderd wordt? Ja, zegt het Baptisme. Laat ons zien, waarheen ons deze stelling voert. Die niet geloofd zal hebben zal verdoemd worden, (Mark. 16: 16); die niet gelooft de toorn Gods blijft op hem (Joh. 3: 18, 36); die niet gelooft zal in zijne zonde sterven, (8: 24) die niet gelooft kan God niet behagen, (Hebr. 11: 6); die zich niet bekeert zal vergaan, (Luk. 13: 5); die op de zaligheid in het Evangelie verkondigd geen acht slaat zal niet kunnen ontvlieden, (Heb. 2); die den Heer Jezus niet lief heeft zij een vervloeking, (1 Cor. 16: 22) die niet werkt zal ook niet eten, (2 Thess. 3: 10).

Doen wij nu voor een oogenblik gelijk het Baptisme beweert, dat men doen moet en inderdaad doet, om namelijk op de jonge kinderen toe te passen wat van de volwassenen gevorderd wordt, dan wordt op grond van de aangevoerde teksten het volgende resultaat verkregen. De jonge kinderen kunnen niet gelooven, derhalve zullen zij verdoemd worden, blijft de toorn Gods op hen, zullen zij in hunne zonde sterven, kunnen zij God niet behagen; zij kunnen zich niet bekeeren, derhalve zullen zij vergaan; zij kunnen op de zaligheid in het Evangelie verkondigd geen acht slaan, derhalve zullen zij niet kunnen ontvlieden; zij kunnen den Heer Jezus niet lief hebben, derhalve zijn zij eene vervloeking; zij kunnen niet arbeiden, derhalve moet men hen laten verhongeren, want die niet werkt zal ook niet eten.

Zie hier het gevolg van de bewering van het Baptisme.

Is het niet echt Christelijk?

Met zulke en honderd dergelijke veronderstellingen bestormt het Baptisme den doop der jonge kinderen, en zoekt het de minkundige geloovigen op allerlei wijze in de war te helpen en aan 't wankelen te brengen.

Hooren wij nu, welke verderflijke gevolgen de kinderdoop in de kerk heeft aangerigt. In de eerste plaats zou dit het sacrament des Avondmaals treffen. Het Baptisme beweert dat, indien de jonge kinderen den doop kunnen ontvangen, zij dan ook evenzeer aan het Avondmaal zouden moeten deelnemen, (W. bl. 22 en 23). Zulk eene bewering ontstaat echter alleen uit onkunde, waardoor men het verschil, dat er tusschen beide sacramenten bestaat, voorbij ziet. Want ofschoon beide van Gods reddende liefde en genade in Christus getuigen, zoo getuigen zij toch niet van dezelfde weldaad der genade, noch hebben hetzelfde doel en dezelfde werking. Het sacrament van den doop heeft betrekking tot onze wedergeboorte; het sacrament des Avondmaals tot onze regtvaardigiug en verzoening met God. Het doel en de werking van den doop is, om ons der kerk als het ligchaam van Christus in te lijven. Wij zijn door den doop tot een ligchaam gedoopt (1 Cor. 12: 13 en Gal. 3: 28) om ons tot Christus in betrekking te stellen tot zijn dood en Zijne opstanding. En zoo zeer deze heilsweldaden, hoewel gelijk alle heilsweldaden ten naauwsten verbonden evenwel in hare natuur onderscheiden zijn, even zoozeer is ook onze verhouding tot beide verschillend, want onze verhouding tot het sacrament wordt bepaald door den inhoud, het doel en de werking van het sacrament.

Dit is gelijk wij opmerkten in den doop de wedergeboorte, de heilsbetrekking tot Christus, de inlijving in de gemeente. Doch de verhouding, waarin de mensch tot deze heilsweldaden staat, is niet die van *activiteit* maar van *passiviteit*. Met andere woorden: de mensch

werkt in dezelve niet mede, d. i. hij lijft zich zelven der gemeente niet in, maar wordt door den doop dezelve ingelijfd; hij stelt zich zelven niet in betrekking tot Christus, maar Christus stelt zich door den doop in betrekking tot hem; bij wederbaart zich zelven niet, maar wordt door water en Geest wedergeboren. Dit is de reden, waarom overal in de H. S. de bekeering en het geloof van den mensch geëischt worden, dat het heet, dat hij zich bekeert, dat hij gelooft, maar dat nergens tot hem gezegd wordt; wederbaar u of zij wederbaren zich, hetwelk trouwens, gelijk ieder gevoelt, onzin en erge wanclank zou zijn. Het is mede om deze reden dat de mensch zich zelven niet doopt, maar dat hij gedoopt wordt, dat het heet: laat U doopen, (Hand. 22: 16) dat het, behalve de leeraar der Baptisten Smit, nog niemand in het hoofd kwam, om zich zelven te doopen en dat er geen leeraar gevonden wordt, die ooit zwarigheid maakte om aan zich zelven het Avondmaal te bedienen. Doch is de mensch in den doop en in de door deze beteekende en verzegelde weldaad passief, is hierin geen medewerking zijnerzijds, zoo is dit echter niet het geval bij het sacrament des Avondmaals. Hier is de mensch actief, d. i. door het geloof zich de getuigenis van Gods genade toeëigenende, de liefde des Vaders en des Zoons roemende en den dood des Heeren verkondigende. De diepste grond hiervan is, omdat de genadeweldaad, waarvan het Avondmaal getuigt, de verzoeving in het bloed van Christus, onze regtvaardiging en schuldvergeving is, en de mensch die heilsweldaden niet op lijdelyken weg deelachtig wordt, dat hiertoe een daadwerkelijk gelooven onzerzijds gevorderd wordt om in derzelve bezit te komen en deze zegeningen tot zaligheid deelachtig te worden. *) Hieruit blijkt ten duidelijkste, dat de kinderlijke leeftijd als een toestand van passiviteit, als nog geene persoonlijke geloofswerkzaamheid hebbende; wel geschikt is, om den doop te ontvangen, ja dat zelfs de volwassenen in het ontvangen van den doop zich in dit opzigt als het ware in gelijkheid aan het kind moeten gevoelen, en dat de doop voor beide alzoo één is, doch dat dit het geval niet is in het Avondmaal, dat de kinderlijke leeftijd hiervoor in het geheel niet geschikt is. Deze dingen geheel voorbij te zien, heeft derhalve deze bedenking tegen den kinderdoop in het leven geroepen.

Doch wat, indien het waar was, hier van groot gewigt zou zijn, is de bewering van den heer W. dat de kinderdoop door alle eeuwen de oorzaak is geweest van het in de kerk aanwezige bederf, en door hare eigene natuur tot haren ondergang moet leiden, en steeds geleid heeft. »De Reformateurs» schrijft hij »hebben het gebouw der kerk van dien tijd — de Roomsche kerk — tot op het fundament toe

*) Dat we hier alleen van hen, die tot oordeel des onderscheids gekomen zijn spreken zal wel niet noodig zijn op te merken.

zoeken af te breken, en zijn van nieuws begonnen te bouwen, maar op hetzelfde fundament. Na twee eeuwen tijds hebben de geloovigen reeds weder gezien, dat dit gebouw, (het ligchaam der Protestantsche kerk) niet was de gemeente Gods, maar de valsche kerk; is men in Nederland wederom begonnen dit nieuwe gebouw tot het fundament toe af te breken; en andermaal is men begonnen op dezelfde fondamente met dezelfde hoeksteenen te bouwen. En wanneer men nog tien- of twintigmaal dit gebouw zal afbreken, en op hetzelfde fundament (de kinderdoop) weder opbouwen, 't zal altijd hetzelfde gebouw moeten worden. Waar Christus en Belial, licht en duisternis, met andere woorden: waar geloovigen en ongeloovigen tot één kerkelijk ligchaam door den doop vereenigd worden, daar is de valsche kerk, al had zij ook de zuiverste belijdenis. Het kan niet anders, of daar zullen verderfelijke ketterijen en dwalingen schielijk weder doorbreken." Bladz. 71.

De kinderdoop is volgens W. dus eene zamenvoeging van licht en duisternis, van Christus en Belial; de wortel en moeder van allerlei ketterijen, van de valsche kerk. »Laatstgenoemde" schrijft W. »heeft, nadat de vervolgingen van Joden en Heidenen hadden opgehouden, de gemeente Gods, het ligchaam van Christus niet minder dan de zoo even genoemde vervolgd, en als de groote hoer, het geestelijk Babylon, het bloed der kinderen Gods vergoten als water." Bladz. 41. »Zij is de groote hoer, die dronken is van het bloed der heiligen." Bladz. 65. »Zij heeft de leden der ware kerk vervloekt, vervolgd, geplunderd, in de gevangenis geworpen en met vuur en zwaard ter dood gebragt." Bladz. 62.

Welk een Satanisch wezen heeft dus volgens W. de toediening van den doop aan het zaad der kerk niet in het aanwezen geroepen!! En wie meent ge, dat W. hier door de valsche kerk, die zoo afschuwelijk heeft gehandeld, bedoelt? Gij denkt hierbij slechts aan de handelingen der Roomsche kerk, en aan hare inquisitie: gij vergist u! de heer W. verstaat door de valsche kerk niet slechts de Roomsche, maar al die kerken, waarin men jonge kinderen doopt; bijzonder heeft hij de Luthersche en Gereformeerde kerk hier op het oog. De groote hervormer Luther, zoo verzekert hij, was het vooral, die het zwaard der vervolging aangordde, en daartoe aanspoorde. »Hij schreef (zoo verhaalt W. zijnen lezers) aan de vorsten en overheden, ten einde deze te bewegen, om de oude Baptisten *), die zich met de Luthersche kerk niet konden vereenigen uit hunne landen en steden te verdrijven." Bladz. 66.

*) Lees: oproerige wederdoopers, die alles doodsloegen, wat hen in de oprigting van hun „nieuw Zion" in den weg stond.

Vooral is het echter de Gereformeerde kerk, de kerk onzer vaderen, die hare wreede vervolgzucht en bloeidorst tegen de Baptisten openbaarde. »Daar is,» zoo leest men bij W. »van den beginne aan bij de Zwingliaansche (Gereformeerde) kerk eene groote haat en bitterheid tegen de wederdoopers of, om beter te spreken, tegen degenen, die naar Christus instelling gedoopt zijn, geweest, zoodat ze al zeer vroeg over dezelve tyranniseerden. Zelve nog maar vijf, op zijn hoogst tien jaar oud. gaf zij reeds bloedige plakkatens uit, aan die der Roomsche kerk gelijk.» Bladz. 66. »Zoodanige plakkatens» verzekert ons W. »verschenen niet slechts in Zwitserland, maar ook ook in Nederlandsche steden.» »Gevangnissen,» schrijft hij, bij water en brood, stokslagen, geldboeten werden geringe straffen genoemd. Zwaardere straffen, waarmede men dreigde, waren verbanning en dood.» Bladz. 68. Bij dreigen bleef het echter niet. »De Protestanten, en met name de Gereformeerden,» zoo verzekert hij, »hebben in 1530 en later honderden van Gods volk, die zich niet tot hun kerkgenootschap konden begeven, vervolgd, beroofd, in de gewangenis geworpen, verdronken en verbrand.» Bladz. 8. Voorwaar, het is erg genoeg!!! Doch men houde onder het oog, dat de Gereformeerde kerk, volgens de verzekering van W. de valsche kerk, het geestelijk Babylon is, dronken van het bloed der heiligen en der getuigen Gods; van zulk eene kerk kan men niets anders verwachten. Zoo hebben we dan de kerk gezien, die groeide op den wortel van den kinderdoop; en het wordt tijd, dat we nu ook de schoone kerk van den indompelingsdoop beschouwen.

De voorstelling, die de heer W. ons van dezelve geeft, komt daarop neêr, dat zij is eene zichtbare gemeente van louter wedergeborenen en bekeerden, die op belijdenis van hunne bekeering en hun geloof den doop op gevorderden leeftijd bij indompeling hebben ontvangen. Bladz. 14 en 50 en verd. Vraagt gij, waar zulk eene kerk, behalve het Baptisme — dit spreekt van zelf — dat eerst in de 17e eeuw ontstaan is, in de geschiedenis is te vinden, dan is de Baptist W. met het antwoord niet verlegen. Al meldde de geschiedenis hoegenaemd niets van zulk eene kerk, dan zou hij toch vasthouden, tegen alle geschiedenis in, dat er door alle eeuwen zulk eene kerk bestaan heeft.» Bladz. 57. Ge ziet, het ontbreekt den goeden man niet aan geloof!! Het valt hem echter niet zwaar, meent hij, uit de geschiedenis te bewijzen, dat er altoos zulk eene kerk bestaan heeft. En vraagt ge hem, onder welken naam die kerk in de geschiedenis bekend is, dan antwoordt hij U, »dat de Novazianen, de Donatisten, de Paulicanen, de Beringariërs, de Wikkelfieten, de Petrobusianen, of Albigenzen en de Waldenzen door alle eeuwen heen, de gemeenten van Christus geweest zijn, die stonden, tegenover de

kerk, de groote hoer, het geestelijk Babylon, het antichristendom." Bladz. 62. Genoemde secten zijn dus de kerk van Christus, gemeenten, waarop de beschrijving, door W. van de ware kerk gegeven, van toepassing is. Laat ons zien. Aan deszelfs hoofd staan de Novazianen, in de geschiedenis bekend als een hoopje scheurmakers, te Rome ontstaan in het midden der derde eeuw, die zich van de kerk hadden gescheiden, niet van wege eenig geschil, dat zij met deze over eenig leerstuk der Christelijke waarheid, noch over den doop der kinderen, maar over de kerkelijke tucht hadden, te weten: de Novazianen beweerden, dat wanneer een lid der kerk in een openbare, zware zonde gevallen ware, de kerk aan de zoodanigen, hoe opregt hun berouw daarover en bekeering van dezelve, geene vergeving scheuken noch dezelve immer aan het Avondmaal mogt laten deelnemen. Daar nu de kerk dit gevoelen afwees, zoo scheidden zij zich om deze oorzaak van dezelve af, rigtten een bijzondere secte op, en beweerden, van zich zelve, even als thans de Baptisten doen, dat ze eene kerk van enkel zuiveren en heiligen, de eenige kerk op aarde waren, en herdoopten daarom allen, die tot hen overkwamen. Wat dunkt U, was dit gevoelen Christelijk, en in overeenstemming met de leer van Jezus, die wil, dat men den berouwhebbenden broeder zeven maal zeventig maal vergeven zal? was zulk eene afscheiding van de kerk te regtvaardigen? was zij iets anders dan eene ellendige scheurmakerij? *)

Even mislukt is deze poging van den heer W. om eene kerk, die aan zijne voorstelling beantwoordt, bij de Donatisten aan te wijzen. Deze secte ontstond gelijk men weet in de vierde eeuw te Carthago in Afrika. De reden, waarom ook deze de kerk verlieten was evenmin als bij de Novazianen gelegen in eenig geschil over de leer of over den doop der jonge kinderen: deze werden evenzeer door de Donatisten als door de kerk gedoopt. De waarheid hiervan wordt door geen enkel bewijs weersproken, en onwederlegbaar door de tijdgenooten bevestigd. De beroemde kerkvader Augustinus, die de Donatistische scheuring bijgewoond, en meer dan iemand met hen in den strijd betrokken geweest is, zegt »dat hij nimmer van Christenen gehoord had, niet alleen in de ware algemeene kerk maar ook van geene ketterij of scheuring, die loochenden, dat de kinderen moesten gedoopt worden. †) Ook Pelagius, ‡) die eveneens de Donatistische scheuring

*) *Neander gesch. der Christ. kerk* D I bladz. 290 *Mosheim id. D. bladz. 423.*

†) *Augustin. de merit. et remissione peccat. et de Baptism. Infant. Lib. III Cap. 6.*

§) *Augustin. de Gr. Chr. & peccat. Origin. Contra Pelag. et Celestin. Lib. II Cap. 17, 18, 19, 20.*

heeft bijgewoond, beschuldigd wordende, dat hij met de leer der erfzonde, ook den doop der jonge kinderen ontkende, bevestigt deze waarheid. Op genoemde beschuldiging gaf hij ten antwoord, dat hij zoo iets nog nooit zelfs niet van een' goddeloozen ketter gehoord had, en vroeg in verontwaardiging: »wie is de goddelooze die verbiedt, de jonge kinderen te doopen?» Dit stuk is dus boven allen twijfel. De oorzaak, waarom de Donatisten de kerk verlieten, weet ieder, was eene geheel andere. De Bisschop namelijk der gemeente van Carthago, Mensurius, was in 311 overleden en tot zijn opvolger werd zekere Cilianus benoemd. Tegen deze benoeming kwam echter zekere partij in verzet, en verklaarde dat de wijding van den nieuw gekozen Bisschop onwettig was. Dit werd beweerd op grond, dat de Bisschop, die de wijding verrigt had, tijdens de laatste vervolging de zwakheid zoude gehad hebben, om de H. S. in handen der Heidenen te stellen, en ten gevolge daarvan niet in staat geweest was, den nieuw gekozen Bisschop den H. Geest mede te deelen. *) En ofschoon laatstgenoemde, ten einde den vrede te bewaren aan eene vergadering van Bisschoppen, door zijne tegenstanders zamengebragt, aanbood, om zich van nieuws te laten wijden, zoo ontving hij ten antwoord: »laat hem in ons midden komen, dan zullen wij hem de handen opleggen tot het bisschopsambt en den kop inslaan tot boete.» †) Door bedoelde Bisschoppen bij wie eigenzinnigheid, hardnekkigheid, trotschheid, eerzucht en twistzucht het presidium bekleedden, werd zekere Majorinus in zijne plaats tot Bisschop van Carthago gekozen, en hiermede was de scheuring voltooid. Op deze wijs geraakte geheel Afrika in rep en roer, en ontstond het even dweepachtig als sectarisch kerkgenootschap der Donatisten, dat wel niet den kinderdoop maar toch de zending en den doop der kerk verwierp en van zich zelven verklaarden even als thans de Baptisten doen, dat het de eenig ware Christelijke kerk op aarde was. Het ligt niet binnen ons bestek, de geschiedenis der Novazianen en Donatisten hier verder te beschrijven, alleen zij hier nog vermeld, dat eerstgenoemde hun kwijnend kerkelijk bestaan en leven voorsleepten, totdat zij door onderlinge verdeeldheid en scheuringen verzwakt en uit een gereten in de 5 eeuw haar bestaan verloor en tot de rij der geschiedkundige versteeeningen overging, terwijl laatstgenoemde door gelijke oorzaken en den inval der Saracenen in Afrika in de 6 eeuw een gelijk lot wedervoer.

Zoo komen wij dan eindelijk aan de secte der Paulicanen waarin zich volgens W. almede de ware gemeente van Christus geopenbaard heeft. Deze secte werd in de 7 eeuw door zekeren Constantinus in het Oosten gesticht en Paulicanen genoemd, omdat zij een wezenlijke

*) Dit meenden zij, dat in den regel geschiedde.

†) Van Hamelsveld. Kerkgesch. D. IV bladz. 133.

strijd tusschen de leer van Petrus en die van Paulus aannamen, en van zich zelve geloofden, de echte leerlingen van laatstgenoemden Apostel te zijn. Hare leer kwam op het navolgende neder. »Er bestaan van eeuwigheid twee oorspronkelijke wezens, een goed en een kwaad. Laatstgenoemde heeten zij Demiurgos. Deze had, meenden zij, de zichtbare wereld, al het stoffelijke geschapen, als ook het ligchaam van den mensch; Hij was de God der Joden geweest en van hem zijn de boeken des O. T. afkomstig. *) De kwade God heeft, om zich op den goeden God te wreken, de menschelijke geesten, door laatstgenoemden geschapen, in hunne ligchamen gekerkerd. Het gebod, om niet van den verboden boom te eten, heeft Adam van den boozen God ontvangen; door het overtreden verbrak hij de band, die hem aan den Booze hechte en werd hij van zijne slavernij verlost. De zonde ontstaat uit en wortelt alleen in het door den kwaden God geschapen ligchaam: de geest des menschen is zondeloos. Het staat aan den vrijen wil des menschen óf aan de kwade neigingen des ligchaams óf aan de inspraak zijns geestes te gehoorzamen. Christus heeft geen waar maar een schijnligchaam gehad. De kwade God had de Joden wel tegen Christus opgehitst; toen hij eekter gekruist zoude worden, bleek het dat hij voor geen lijden vatbaar was. Bij de instelling des doops, heeft Christus niet aan water, en bij die van het Avondmaal niet aan brood en wijn gedacht: daar de genoemde elementen tot het rijk der natuur of des boozen behooren; maar bij eerstgenoemd sacrament bedoelde hij slechts den doop des Geestes en bij 't laatstgenoemde wil hij slechts aan de geestelijke gemeenschap met hem gedacht hebben, enz. †)

Hieruit blijkt ten volle, dat de Paulicianen slechts een naklank van het Manicheïsme en een Manicheesche secte waren, die elke Christelijke waarheid, alsmede doop en avondmaal verloochenden; en dit is nu volgens den heer W. de ware gemeente van Christus, het geestelijk ligchaam des Heeren!! Hoewel getroffen!

Zoo komen we dan tot de secten der 11e en 12e eeuw door W. als de ware kerk van dien tijd voorgesteld. Aan het hoofd staat Berengarius. Deze was in 1040 tot aartsdiaken van Tours benoemd, wedsprak de leer der transsubstantiatie en zou volgens het berigt van den Bisschop van Luik Deoduin ook den echten staat en den kinderdoop verworpen hebben; doch deze schrijver erkent, dat hij dit alleen bij gerucht

*) Op de profeten des O. V. pasten zij de woorden van Christus toe in Joh. 10: 8, zooveel er vóór mij zijn gekomen, zijn dieven en moordenaars maar de schapen hebben hen niet gehoord.

†) Neander Kerkgesch. Dl. 5 bl. 314.

De Paulicianen waren *dezelfde*, die in Frankrijk *Albigenzen* genoemd werden. Mosheim kerkgesch. D. 4 bl. 209.

had. Hoe dit zij, de geschiedenis getuigt tevens, dat Berengarius van dit gevoelen afstand gedaan heeft, daar hij merkte, zegt Guitmondus *) «dat de ooren zelfs van de allerergste menschen zulke gevoelens niet verdragen kunnen.» Bovendien is het bekend, dat Berengarius nimmer eene afzonderlijke gemeente heeft gesticht, maar in de gemeenschap der Roomsche kerk gestorven is †) en derhalve hier hoegenaamd niet in aanmerking kan komen.

Wat nu de secte der Petrobrusianen aangaat, gesticht tegen het laatst der 11e eeuw in het zuiden van Frankrijk door den priester Petrus van Bruis; het is bekend, dat laatstgenoemde door eene dikwerf tot dweeperij overslaande reactie tegen de uitwendige godsdienstvormen der Roomsche kerk al het uitwendige in de godsdienst verwierp, en zelfs zoo ver ging dat hij leerde, dat de kerkgebouwen moesten neêrgevoeren en verwoest worden; dat het kerkgezag, daarin aangeheven, niet anders dan eene bespottig van God is; dat men God even goed in het wijnhuis en op de markt als in de kerk kan dienen. ‡) Niemand kan en behoeft het te verwonderen, dat een man van zulk eene geestesrigting den doop der jonge kinderen verwierp, en zelfs beweerde, dat alle jonge kinderen, hetzij gedoopt of ongedoopt, in hunne jonkheid stervende, omdat ze niet als volwassenen kunnen gelooven, zonder onderscheid verloren gaan; en van wien het ten hoogste waarschijnlijk is dat hij ook het sacrament des Avondmaals voor de geloovigen voor afgeschafte hield **); zulk een man zal voorzeker wel geen groot gewigt in de schaal leggen, gelijk dan ook de secte, door hem gesticht, spoedig verdwenen is.

Wat nu de Waldenzen betreft, ook deze zouden volgens W. den kinderdoop nevens de geldigheid van den door de kerk toegedienden doop verworpen hebben, waarvoor zelfs genoegzame bewijzen zouden zijn bij te brengen. (W. bladz. 62). Op deze bewering merken wij in de eerste plaats aan, dat de benaming Waldenzen nu eens in ruimeren en dan in engeren zin gebruikt wordt. In den ruimsten zin werd dezelve in de 12e eeuw en naderhand gegeven aan allen, die tegen de bijgeloovigheden en valsche leerstellingen der Roomsche kerk protesteerden; en dan zijn ook de secten der Paulicianen, Katharen en Albigenzen enz. onder dezelve begrepen. In engeren en eigenlijken zin verstaat men door de Waldenzen het kerkgenootschap, hetwelk in de valleijen van Piemont gevestigd was, en naar deszelfs stichter Petrus Waldus aldus genoemd werd. ††) Dat deze eerwaar-

*) Guitm. de verit. corp. etzangr. libr. 1.

†) Hamelsveld kerkgesch. D. 14 bladz. 247—279.

§) Mosheim kerkgesch. D. 4 bladz. 381.

***) Neander — D. 8 bladz. 393.

††) Neander — D. 8 bladz. 405.

dige gezindheid den kinderdoop geloofend heeft en anabaptisten zouden geweest zijn, is eene bewering, die alleen door volstreckte onkunde of zucht om de waarheid te verdonkeren, kan staande gehouden worden. Wel werd hun zulks door dezen en genen Roomschgezinden nagegeven, waarom Lodewijk XII, koning van Frankrijk, goedgevond, deze nevens meer andere tegen hen verspreide geruchten te laten onderzoeken. Tot dat einde benoemde hij Adam Fumée, zijn rekwestmeester, en zijn biechtvader Parvi, doctor aan de Sorbonne. Deze in persoon hun kerkelijk leven onderzocht hebbende, verklaarden aan den Koning, dat zij bevonden hadden, dat de Waldenzen hunne kinderen lieten doopen naar het gebruik der eerste kerken. *) »De oorzaak,» zegt hun geschiedschrijver, »waardoor dit gerucht ontstond, was gelegen in hunne verwerping van de menschelijke uitvindingen, die de Roomsche priesters bij den kinderdoop gebruikten, alsmede, dat, dewijl hunne leeraars dikwijls buiten de gemeente waren, zij hunne kinderen somtijds langer tijd dan de Roomschen gewoon zijn ongedoopt moesten laten. †) Doch dat dit niet anders is, dan eene door de Roomschgezinden, die han een doodelijken haat toedroegen, verspreide laster was, blijkt ontegenzeggelijk uit hunne in 1535 uitgegeven belijdenis des geloofs, zooals zij het volgens hunne eigene verzekering van onheugelijke tijden van vader tot kind gehad hadden. Daarin leest men Art. 17: »Aangaande de sacramenten is besloten uit de Heilige Schrift, dat wij maar twee sacramentente teekenen hebben, die Jezus Christus ons heeft nagelaten, waarvan het een is de doop en het ander het Avondmaal, 't welk wij ontvangen tot betoening, hoedanig onze volharding in het geloof zij, gelijk wij beloofd hebben, wanneer wij *kleine kinderen* zijnde, gedoopt zijn geworden, en tot gedachtenis van de groote weldaad, die ons Jezus Christus heeft geschonken, toen hij tot onze verlossing is gestorven, en ons wiesch in zijn dierbaar bloed.» ‡) Hetzelfde blijkt ook zeer beslist uit hunne kerkordeningen, gelijk die van den beginne af bij hen in gebruik waren, waarin men leest: »Al wie schuldig is aan overspel of andere ergerlijke grove misdaden, worden de beide

*) Perin gesch. der Waldenzen D. I Cap. V.

†) Perin D. I Cap. 4.

Belooft hebben n.l. door hunne ouders of door het ontvangen van den doop zelve die hiertoe verplicht.

§) Te vinden in bovengenoemde geschiedenis D. I bladz. 92. Alsmede bij Trigland in zijn kerkgesch. bladz. 58. Uit laatstgenoemd werk blijkt, dat er van hetgeen de heer W. op bladz. 66 van zijn werkje zegt van de Moravische broeders, die zich met de Waldenzen vereenigd hebben, geen woord waar is.

bondzegelen outzegd. Niemand, die onder censuur ligt, of niet ten Avondmaal gaat, wordt toegelaten, als vader of getuige zijn kind ter loop aan te bieden. *) Voor het overige weet ieder, dat ook de tegenwoordige Waldenzen den kinderdoop voorstaan en bedienen.

Zoo hebben wij dan de secten, die van de 2e eeuw af de ware gemeenten van Christus moeten geweest zijn bezigtigd, en het is ons zoo duidelijk mogelijk gebleken, dat geene enkele derzelve eene kerk geweest is, die aan het Baptisme gelijk was of aan de vereischten, door den heer W. tot het bestaan der ware kerk gevorderd, voldoet. Evenmin beantwoordt hieraan de gemeente der Doopsgezinden, gelijk zij bij de hervorming der 16e eeuw tot stand kwam: want ofschoon deze den kinderdoop verwierp, gelijk ze nog doet, zoo gebruikt zij toch niet den doop der indompeling, die volgens het Baptisme de eenig ware doop is. Dat de heer W. beweert, dat de Mennonieten in den tijd der Reformatie en nog lang daarna doopten bij indompeling en daarin van de Munstersche wederdoopers, die bij besprenging doopten, onderscheiden waren, is geheel in strijd met de geschiedenis †) en eene totale onwaarheid. Het resultaat is alzoo, dat indien het waar is, wat de heer W. beweert, dat de Christelijke kerk sedert de Novaziaansche scheuring boven vermeld, dus in het begin der derde eeuw, heeft opgehouden, de kerk van God te zijn, zij toen

*) Martinet kerkgesch. der Waldenzen bladz. 212.

†) Mosheim, kerkgesch. D. 7 bladz. 315, en Rues, tegenwoordige toestand der Doopsgezinden bladz. 135 & 136. IJpeij gesch. der 18de eeuw D. 9 bl. 121 en 125.

De waarheid der zaak is, dat èn de Duitsche wederdoopers èn de Nederlandsche Doopsgezinden, nimmer aan de wettigheid van den besprengingsdoop *getwijfeld hebben* en niet anders dan in zeer zeldzaam voorkomende gevallen, en slechts dan wanneer hij, die gedoopt zoude worden hier met kracht op aandrong, den doop door indompeling voltrokken hebben. De twijfel aan de wettigheid en bestrijding van den doop der besprenging heeft zich 't eerst geopenbaard, nadat Johan Smit leeraar bij de uit Engeland naar Amsterdam gevlugte doopsgezinden denzelven, gelijk wij reeds gezien hebben, begon te bestrijden (1610). Niet slechts werd hierin door de Engelsche doopsgezinden maar ook door eenigen van die gezindheid in Duitschland, bij voorbeeld door de Vlaamsche Doopsgezinde gemeente van Hamburg, toegestemd. Deze werden door de overige Doopsgezinden en ook in de staats-plakkatn van Friesland *dompelaars* genoemd, in welke plakkatn 25 gouden Friesche ridders beloofd werd aan hem die dezelve bij de regering aanwees en vijf jaar tuchthuisstraf gesteld werd tegen ieder die den dompel-doop had toegediend of zich had laten toedienen. Men zie het plakkaat van 1687. Bedoelde dompelaars waren in Friesland gekomen uit Rijnsburg in Zuid-Holland; waar de broeders van der Kodde eene bijzondere sekte onder de naam van Collegianten, bestaande uit Remonstranten en gebannen of geensureerde Doopsgezinden, in het begin van de 17 eeuw hadden gesticht,

„door de poorten der hel overweldigd” en van de aarde verdwenen is; en dat er, totdat zij in het Baptisme in de 17e eeuw teruggevonden werd, veertien honderd jaar zijn voorbijgegaan, zonder dat er eene Christelijke kerk op aarde bestond. Voorwaar, dit resultaat is voortreffelijk!!

Wat nu de bewering van den heer W. betreft, dat de kinderdoop steeds de oorzaak van het verderf der kerk zoude geweest zijn, deze is zóó zeer met de geschiedenis der kerk in strijd, dat zij naauwelijks wederlegging verdient. Trouwens volgens W. zijn er in de twee eerste eeuwen des Christendoms, geene kinderen gedoopt, en toch was de kerk volgens W. aan het einde derzelve zoo bedorven, dat de afscheiding der Novazianen van de kerk in de 3 eeuw wettig en noodzakelijk was. Blz. 61. Van waar dan dat toen in de kerk aanwezige verderf, toch wel ontstaan mag wezen? Verder verstaat de heer W. door het verderf der kerk onregtzinnigheid in de leer, of gebrek aan de uitoefening der tucht, en is dit bederf in de Gereformeerde kerk door den kinderdoop ontstaan; is de tegenwoordige toestand der Hervormde kerk een gevolg van dien doop, dan hebbe de heer W. de goedheid om aan te wijzen, waaruit de tegenwoordige kerkelijke toestand bij de Doopsgezinden ontstaan is? Of is deze ook misschien een gevolg van den kinderdoop? Of is deze zooveel beter dan bij de Hervormde Kerk? Wat nog meer zegt: waaruit ontstond het, dat de eerste geloofsbelijdenis door de Baptisten uitgegeven, volkomen Remonstrantsch was? *) Verder, wat is de oorzaak dat een groot gedeelte der Engelsche Baptisten (de zoogenaamde generaal-Baptisten) volkomen Arminiaansch zijn en Unitaristen en Rationalisten in haren schoot opneemt?

Blijkt het hieruit niet ontegenzeggelijk dat het *niet* de kinderdoop, maar geheel andere oorzaken zijn, waaruit het verderf der kerk ontstaat? De heer W. zegt, dat door den kinderdoop geloovigen en ongelooovigen, tot één ligchaam vereenigd worden; doch op welk een grond kan men de jonge kinderen der kerk met den naam van onge-

waarbij de doop meest door indompeling bediend werd, en welke zich ook te Leeuwarden wilde vestigen, hetgeen hun echter door de regering belet werd. Genoemde sekte is echter de weg der sekten gegaan, d. i. zij is reeds lang voorbijgegaan. Tot deze sekte behoorde ook de Amsterdamsche geschiedschrijver J. Wagenaar. Onder de Doopsgezinden zelve vond de dompeldoop geen ingang; slechts bij een kleine afdeling, uit de zoogenaamde oude Vlamingers ontstaan en naar deszelfs stichter Ukowallisten genoemd, werd de doop op deze wijze bij voorkeur eenigen tijd bediend. Het een en ander hier vermeld vindt men breeder in het merkwaardig werk van den geleerden Doopsgezinden leeraar Blaupot ten Cate, gesch. der Doopsgezinden in Friesland bl. 149, 152, 162 en 313.

*) Alberti br. over de Godsdienst. Bladz. 901.

loovigen bestempelen? Of geeft de H. S. hier misschien aanleiding toe, als zij van de jonge kinderen verklaart, dat het koningrijk der hemelen hun toekomst? dat als we niet aan de kinderen gelijk worden, wij het koningrijk der hemelen niet zullen ingaan of dat zij deze in het bezit van de belofte des heils en den Heere heilig voorstelt?

Het is zoo, het Baptisme beweert, dat het geen anderen in zijn midden opneemt dan die het op grond van hunne belijdenis en hunnen wandel voor wedergeborenen en bekeerden houdt. Doch om nu niet te zeggen hoe weinig grond dit een en ander aanbiedt, om hier op zulk eene bewering te bouwen en hoe groot de ruimte is, die hier aan het foilbaar menschelijk oordeel, om niet te zeggen aan geneigdheid om proselieten te maken, en voor napraterij van zoogenaamde vrome gewaarwordingen en aangeleerde termen, wordt opengelaten, hoe weinig dus zulk een praktijk eene inderdaad wezentlijke gemeente van heiligen daarstelt; zoo herinneren we hier slechts aan het zeggen van een voornaam godgeleerde onzes tijds: »De gemeenten der Baptisten sterven uit of ontaarden in het tweede of derde geslacht reeds van beginsel door de belijdenis, en niet de bekeering, tot voorwaarde van den doop te stellen, welke belijdenis uit den aard der zaak zich tot het aannemen der *leer* moet bepalen.»)

Is deze getuigenis op de geschiedenis gegrond, dan is hiermede historisch en empirisch het bewijs geleverd, dat het beginsel waarop het Baptisme en ook indertijd het Labadisme gebouwd is, van elke levenskracht ontbloot, zijn eigen ondergang en ontbinding met zich voert.

Alzoo hebben we gezien, wat er van de bewering zij, dat de doop der jonge kinderen *steeds het verderf der kerk geweest is*, en uit zijn natuur zijn moet.

Maar die *bloeddorst* der Luthersche en bijzonder die der Gereformeerde kerk, die moordtooneelen, die zij onder de kinderen Gods volgens W. heeft aangerigt, die lange lijst van Martelaren, die de leer van het Baptisme met hun bloed en leven hebben bevestigd! We moeten er hier op terug komen, we moeten zien wat er van deze beweringen zij.

Wanneer we op de feiten letten, die volgens W. dit zouden bevestigen, op de personen die gemarteld zijn, dan blijkt het duidelijk dat dit alles moet voorgevallen zijn in de 16 eeuw, de eeuw der groote kerkhervorming, en dat de martelaars, die hij op het oog heeft en waaraan hij den naam van Baptisten geeft, in de geschiedenis bekend zijn onder den naam van Wederdoopers en Doopsgezinden. †)

*) De Chantepie de La Saussaye *gedachten* enz. blz. 9.

†) Op bl. 8 van het door W. uitgegeven werkje, bepaalt hij den tijd van bedoelde vervolging gelijk we reeds gezien hebben op 1530 en daarna. Het eigentlijk kerkgenootschap der Baptisten is gelijk men weet eerst in de 17

Wij zijn dus om der waarheid wil, om de eer der Hervormde kerk in het gemeen, en die der Gereformeerde in het bijzonder, nogmaals gehouden, de geschiedenis van de eeuw der gezegende kerk-hervorming ten opzichte der bedoelde zaak in het licht te stellen; dat is in het licht te stellen, *welke die kinderen Gods*, die martelaren voor het Baptisme ons door W. opgegeven geweest zijn, de *aanleiding voor dezelve* aan te geven, en eindelijk aan te toonen, *hoe ver de* Protestantsche, met name de Gereformeerde kerk, *hieraan heeft deelgenomen*.

Wanneer er eene groote Godsdienstige gisting in de kerk plaats heeft, dan worden in dezelve allerlei te voren rustende grondstoffen daardoor opgewekt en in werking gebracht, even gelijk de grondstoffen van den bodem der zee beroerd worden, wanneer ze door een zwaren storm geteisterd is. Dan verschijnen niet alleen de eeuwige levens-elementen der waarheid, die de kerk hervormen en dezelve verjongen, met nieuw leven en hoop vervullen; maar dan openbaren zich ook evenzeer de onzuivere elementen, die in de donkere diepten van den mensch huisvesten en een valsche hervorming, onder het voorgeven van waarheid en vroomheid zal zoeken tot stand te brengen. Toen de ware Messias verschenen was, kwamen er te gelijkertijd vele valsche Messiassen opdagen. Zoo ging het ook bij de hervorming der 16 eeuw.

De Hervormers Luther, Zwinglius, Calvijn en anderen wilden met het woord van God in de hand eene hervorming, geene omwenteling zoo min op het gebied van de kerk als op dat van den staat tot stand brengen. De kerk, waarin zij geboren, gedoopt en wier dienaars zij geworden waren, zagen zij aan gelijk zij ook inderdaad was, als diep bedorven, doch niet zóó bedorven dat ook de objective en Goddelijke zijde haars wezens zou zijn te loor gegaan. Dien ten gevolge, wilden zij geen nieuwe kerk stichten maar de bestaande diepgezonken kerk hervormen. »Ja in den beginne wilden zij zich niet eens van de tot nu toe bestaande kerk afscheiden; maar eerst toen deze zich hardnekkig tegen alle eischen van verbetering verzettede, verlieten zij het groote schip en reddden zich in eene boot. Maar ook toen nog erkenden zij een zekeren band tusschen hen en

eeuw gesticht en kan geen enkelen martelaar of bloedgetuige onder zijne belijders aanwijzen. Om evenwel toch niet minder dan andere gezindheden op een reeks van martelaren te kunnen wijzen ontfutselt als 't ware, de heer W. aan de Doopsgezinden hun martelaarsspiegel, schrijft er een nieuwen titel boven, zoodat dit werk niet meer heeten moet „martelaars-spiegel der Doopsgezinden” maar der *Baptisten*. Daartoe verandert hij den naam van wederdoopers en Doopsgezinden in die van „oude Baptisten.” Wat moet men van iemands corlijkheid en trouw denken die op deze wijze de waarheid der geschiedenis vervalscht? wat staat kan men op zoo iemands verzekering maken?

de kerk, die zij hadden moeten verlaten, namenlijk den doop." *)

Bijkans gelijktijdig met den aanvang der Hervorming openbaarde zich echter onder hen, die met Rome gebroken hadden, ook een ander element, hetwelk men met den naam van een Radicaal-revolutionaire partij bestempeld heeft; welke zich naast en tegen de Reformatorische wilde doen gelden. Deze partij was met geene hervorming tevreden. Zij beoogde niets minder dan een radicale absolute revolutionaire omwenteling beide in kerk en staat. Zich geheel losmakende van den geschiedkundigen bodem, en den samenhang tusschen het verleden en het heden volstrekt verbrekende, wilde zij voor beide een geheel nieuw aanvangspunt, waarbij al het vorige verdwijnen, alles nieuw moest worden. Een nieuwe kerk een nieuwe staat, dit was het, wat zij wilden.

Dit streven drukte zich uit in hare verwerping van den kinderdoop en in het algemeen van den doop der kerk. †)

Hetzelfde verschil van beginsel, dat er tusschen de Hervormers en de wederdoopers bestond, openbaart zich tusschen hen die men thans afgescheiden noemt en de Baptisten, daar eerstgenoemden om bekende redenen, de kerkelijke gemeenschap met het sedert 1816 bestaand hervormd kerkgenootschap hebben afgebroken, doch derzelve doop en zending blijven erkennen, zoo predikt het Baptisme, dat geen van beiden eenige beteekenis hebben, met een woord, het drijft even als de oude wederdoopers een volstreekte afscheiding der kerk.

*) Hagenbach het wezen en de geh. der Herv. D. 1 bl. 188.

†) Daar het Baptisme in dit opzigt eveneens handelt, zoo is het duidelijk dat het in dit opzigt op denzelfden bodem staat en van hetzelfde subjective, onhistorische beginsel uitgaat. Inderdaad, dit is het algemeene kenmerk van iedere sekte en sektarische rigting, dat zij het objective en het historische verloochent, dit leidt op het gebied van den staat tot revolutie en op dat van de kerk tot scheuring en sektewezen. Tegen dit beginsel stonden de Hervormers lijnrecht over. Zij wilden, nog eens zij het gezegd, geen nieuwe kerk stichten, geen nieuw aanvangspunt voor dezelve zoeken, maar dezelve hervormen. Daarom hielden zij niet slechts den kinderdoop vast, maar verdedigden ook met alle kracht de wettigheid van den doop der algemeene en ook die der Roomsche kerk. „Deze moest de vereenigingsband tusschen de hervorming met de oude kerk bemiddelen; was ook deze band verbroken dan stond de kerk der Protestanten in de lucht, dan faalde haar allen geschiedkundigen grond, dan was zij inderdaad eene sekte, eene afgehouwene loot des wijnstoks, een afgesneden lid van het groote ligchaam. Dit wilden de Hervormers niet, dit konden zij niet willen.” De hoogl. Hagenbach het wezen en de gesch. der herv. Dl. 2 bl. 147. Men leze om Luthers oordeel over deze zaak te hooren Sikkendorf Hist. der Reform. Dl. 1 bl. 413, 414, en om dat van Calvijn te weten, behalve zijn institutio, de door Brand in zijne geschiedenis der herv. hiertoe genoemde bronnen in zijn aantekeningen achter het eerste deel bl. 27. Alsmede Trigland in zijn werk de successie der

Hadden de sekten der Novaizanen en der Donatisten, in het gemeen den doop der kerk verworpen, het was hun gelijk ons gebleken is niet in den zin gekomen, den doop der jonge kinderen tegen te spreken. Dit was gelijk we zagen eerst in de 11 eeuw door de sekte der Petrosianen of Albigenzen geschied. Deze sekte was echter spoedig verstrooid en men hoorde eeuwen voor de hervorming van hen niets meer. Toen bovengenoemde Radicale-Revolutionaire partij echter het hoofd opstak werd dit om zoo te spreken haar wachtwoord en de vlag waaronder zij voer.

Twee eenvoudige lakenwevers in het kleine stadje Zwickau in Saksen, met name Nicolaas Storch en Marcus Thomas en twee geleerden, Marcus Stubner, een verloopen student, en Martinus Gellarius, bij wie zich nog de later zoo berucht gewordene Tomas Münzer voegde, gewoonlijk de profeten van Zwickau genaamd, waren de eersten die den kinderdoop verwierpen in 1521. Deze noemden zij een afschuwelijk kwaad, een zielenmoord, een Molochs offer enz. *)

Genoemde Storch was het hoofd der nieuwe profeten. De Engel Gabriel was, zeide hij, hem gedurende den nacht verschenen en had hem dingen medegedeeld, welke hij niet allen konde openbaren. Dit echter kon hij daarvan zeggen dat hij tot hem gesproken had, dat hij (Storch) op zijnen troon zoude zitten.

Wat hunne leer betreft, zoo verkondigden zij, dat het niet de H. S. maar het onmiddelijk onderwijs van den H. G. was, waardoor men kennis kreeg van de dingen van Gods koningrijk en de waarheden des heils. Dat de wederkomst des Heeren voor de deur stond, om zijn eeuwig rijk op te rigten. Dat hierbij alle Goddeloozen, onbekeerden en inzonderheid de priesters door den Turk voor eeuwig zullen omkomen. Wee! wee! wee! Dat alle goederen gemeen, de burgerlijke regering afge-

Gereformeerde kerk bl. 191—197. Uit genoemde werken blijkt dat de Hervormers de Goddelijke en objective zijde der kerk en de daarmede verbonden zending en sacramenten van de onvolmaakte en wisselende subjective zijde wisten te onderscheiden; evenzoo dachten zij ook over Gods genade verbond. Ruardus Acronius in het laatst der 16 eeuw predikant bij de Gereformeerde gemeente te Leeuwarden in een openbaar twistgesprek met den Doopsgezinden leeraar Pieter van Keulen over de wettigheid van den kinderdoop van den 16 Augustus tot den 17 November disputerende, zegt „wij houden het niet daarvoor dat aller ongeloofige en onboetvaardige kinderen van degenen, die onder ons leven en wonen en oorspronkelijk uit bondgenooten geboren zijn buiten het verbond van ons gerekend worden; maar veel meer dat derzelve kinderen niet te min hetzij van Roomschen of andere voor bondgenooten door ons geacht worden” Protocol bl. 207 zoo dacht men in den tijd der Hervorming, en nu??

*) Hase: het rijk der wederdoopers blz. 2 en 3 ter Haar gesch. der Herv. blz. 110 en 111. Merle d'Aubigné gesch. der Herv. D. 3 bl. 69.

schaft en Christus voortaan door zijne nieuwe profeten de wereld regeren zal, en dat men om deelgenoot van dit nieuwe Christusrijk of deze ware kerk te worden, zich daartoe door »den waren en door Christus ingestelden doop,» heeft te laten inwijden.

Allen maakten openlijk bekend dat, gelijk dit ook een sekte onzer dagen gedaan heeft (de Irvingianen en de zoogenaamde Apostolische kerk) er eindelijk weder aan Gods kerk Apostelen en Profeten gegeven waren.

Storch het voorbeeld van Christus willende volgen, koos onder zijne aanhangers twaalf Apostelen en twee en zeventig discipelen om de nieuwe leer te verbreiden. †)

De nieuwe profeten in het voetspoor der oude wanende te treden deden weldra hunne stem hooren, en verkondigden te Zwickau de noodzakelijkheid om den waren door Christus ingestelden doop gelijk zij spraken te ontvangen; de aannadering van de uitroeijing van alle Goddeloozen en het laatst gerigt. Wee! wee! wee!

Deze predikationen konden in een tijd zoo bewegelijk en hartstogtelijk als zij toen was, niet nalaten grooten invloed op het volk te oefenen. Sommigen door hunne prediking verschrikt en anderen, die steeds het buitengewone beminnen, wierpen zich bij menigte in de armen van de geestdrijvende gewaande profeten van Zwickau. De eerste uitwerking was dat het volk in beweging kwam en dat er onlusten uitbraken. De burgerlijke regering kwam nu tusschenbeiden en wierp eenige belhamels in de gevangenis, (hiermede, wel op te merken! begint de verdrukking der kinderen Gods van den heer W.)

De nieuwe profeten verlieten hierop Zwickau en begaven zich naar Wittenberg; waar zij den 27 December 1521 aankwamen. Hier scheen alles hunne oogmerken te begunstigen: het werk der Hervorming in vollen gang, Luther nog altoos afwezig en op zijn Patmos, Melanchton bij veel kennis niet minder beschroomdheid, Karlstadt uit zijn aard tot radicale stappen genegen. Zich van den vereischten bijval zeker wanende, begaven zij zich onmiddellijk tot de hoogleeraren der Hoogeschool »wij zijn, zeiden zij, van God gezonden, om het volk te onderwijzen. Wij hebben met God gemeenzamen omgang, wij weten de toekomstige dingen, wij zijn Apostelen en Profeten.»

Wie heeft u bevolen te prediken? vroeg Melanchton aan Stubner, zijn voormaligen kweekeling — »onze Heere God.» — Hebt gij boeken geschreven? — Onze Heere God heeft het mij verboden. Melanchton stond ontroerd, verbaasd en verschrikt

Er zijn, zeide hij, in deze menschen buitengewone geesten, maar welke geesten? . . . Luther kan het alleen beslissen, Melanchton

†) Merle d'Aubigné 3 D. bl. 70.

werd hoe langer hoe ongeruster: de oorzaak daarvan niet alleen hun voorgewenden omgang met God, en hunne profetiën, maar vooral hunne nieuwe leer over den doop.

Middelerwijl vertrok Storch onrustig als zijn karakter was uit Wittenberg. Stubner loopt de gansche stad door sprekende dan met den een dan met den ander, om de nieuwe leer bekend te maken en het getal is niet klein, dat hem voor Gods profeet erkent. Door Karlstadt wist hij zich den toegang tot de Hoogeschool te verschaffen en de studerende jongelingschap niet minder dan de burgers van Wittenberg in de war te helpen. Velen verlieten de Hoogeschool, en anderen lieten hunne studiën varen, ten einde door de nieuwe Profeten en verder onmiddellijk door den H. G. onderwezen te worden. Met één woord, de meest mogelijke wanorde en onrust had zich door de stad verspreid, en de hervorming zelve bevond zich in het uiterste gevaar van verloren te gaan en hare vijanden juichten reeds in dit vooruitzicht.

Men stelle zich nu den pijnlijken toestand van Luther, die van alles onderrigt was, voor. Ginds zag hij het huis, dat hij opgebouwd had afbranden en kon van uit den Wartburg den gloeiend rooden hemel aanschouwen, hij hoorde het geluid der stormklok en het geschrei der zich in nood bevindenden. Doch nog altijd opgesloten als hij was, kon hij niet te hulp snellen. Zou hij echter toezien hoe de sparren en balken achter elkander instortten? Zou hij het hulpgeschrei der vrienden hooren zonder ten minste eene poging te wagen om de poorten, die hem, den eenigen man die hier helpen kon, van de plaats, waar de brand woedde, afsloten, open te breken? Zijn besluit was genomen. Hij verliet den Wartburg. Het was hem duidelijk dat welke gevaren hij ook te trotséren had, zijne roeping te Wittenberg was. Hij hief het hoofd op als een leeuw, die zijne lange manen schudt, wanneer men hem tot het gevecht uitdaagt. Men moet, zeide hij, op dit oogenblik den Satan met voeten trappen en met den Duivel strijd voeren! Te Wittenberg gekomen predikte hij acht dagen achter elkander en verhief hij als een tweede Elias, met onweêrstaanbare kracht zijne stem tegen de wederdoopers en sectarissen. De voornaamste profeten bevonden zich niet te Wittenberg, toen Luther aldaar terugkwam. Stubner, vernomen hebbende, dat de schapen zijner kudde door den invloed van Luther zich te Wittenberg verstrooid hadden, keerde derwaarts in allerijl terug. De nieuwe profeten verzochten nu eene bijeenkomst met Luther. Die bijeenkomst had plaats. Luther hoorde hen met geduld. »Niets van hetgeen gij zegt, antwoordde hij hun, berust op de H. S., het zijn niets dan verdichtselen.» Bij het hooren dezer woorden is een der profeten zich zelve niet meer meester: Hij verheft de stem; hij maakt gebaren als een dolzinnige. Luther

herneemt: de Apostel Paulus zegt, dat de bewijzen van zijn Apostelschap door teekenen gegeven zijn; bewijst gij de uwe ook door wonderen: »Wij zullen het doen antwoordden de Profeten.» »De God, dien ik aanbid» voegt Luther hun toe »zal uwe Goden wel in toom weten te houden.» Een der profeten, de oogen op Luther slaande, en eene houding aannemende, alsof hij eene hoogere magt over zich voelde komen, zeide: »Martijn Luther! Ik zal u verklaren, wat er thans in uwe ziel omgaat. Gij begint te gelooven dat onze leer waarachtig is.» Luther hernam: »de Heer schelde u gij Satan!» Bij deze woorden zijn de profeten als buiten zich zelve. De Geest! de Geest! roepen zij. Luther antwoordt op dien koelen toon van verachting en met die scherpe en gemeenzame taal welke hem zoo eigen was: »Ik sla uwen Geest op het gezigt!» Het geschreeuw verdubbelt. Men kan elkander in de vergaderzaal niet meer verstaan. Eindelijk verlaten de profeten de zaal en verwijderden zich denzelfden dag uit Wittenberg *) en met hun vertrek keerde de rust in de stad terug. Alzoo was door de onverwachte en krachtige tusschenkomst van Luther onder den zegen Gods de werkzaamheid der wederdoopers te Wittenberg verijdeld geworden. Deze lieten zich hierdoor echter den moed niet benemen, zij gaan heen om elders hunne nieuwe leer en den wederdoop te prediken. Thomas Münzer was na onderscheidene lotswisselingen steeds predikende de grenzen van Zwitserland genaderd. Terzelfder tijd bevonden er zich te Zurich (waar Zwingli evenals Luther te Wittenberg met kracht aan de hervorming arbeidde) twee mannen van dezelfde beginselen als de nieuwe profeten; Koenraad Grebel en Felix Manz. Beide, mannen van wetenschap en studie, hunne gelden aan de Akademie verteerd en nog meer verkwest hebbende, hadden zij getracht te Zurich eene standplaats aan de Hoogeschool of in de kerk te bekomen. Daar dit echter mislukt was, verbonden zij zich met genoemden Thomas Münzer en predikten nu de nieuwe leer te Zurich gelijk de profeten te Wittenberg gedaan hadden. Met hen verbonden zich meer anderen; spoedig werd eene gemeente van Wederdoopers in de stad des grooten Hervormers en als onder zijne oogen gesticht.

»De doop der kinderen, zeiden zij, is een verschrikkelijke gruwel eene openbare goddeloosheid door den Duivel en door Nikolaas II Paus van Rome uitgevonden. Het is een hondenbad. Het is even nuttig een kat, als een kind, te doopen.» †) Een uit het klooster ontsnapte monnik George Jakob, bijgenaamd blaauwrok, die mede tot de nieuwe gemeente

*) Merle d'Aubigné D. 3 bl. 107 en 108.

†) Merle d'Aubigné D. 3 bl. 430. De heer W. verklaart den kinderdoop te behooren tot de leer der fabelen waaraan God een gruwel heeft, een Baptistisch leeraar verklaarde dat zij die in hun kindsheid gedoopt zijn het teeken van het beest aan hun voorhoofd dragen!

bekeerd was, dringt op Zondag de kerk binnen en valt den leeraar in de rede roepende met donderende stem: »Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden, maar gijlieden hebt dat tot een kuil van moordenaren gemaakt.» Vervolgens de stok in zijne hand opheffende, geeft hij er vier hevige slagen meê »ik ben de deur,» roept hij, die door mij ingaat, zal voedsel vinden. Ik ben de goede Herder. Mijn ligchaam geef ik aan de gevangenis over, mijn leven aan het zwaard of aan het rad. Ik ben de aanvanger van den doop en van het brood des Heeren, *) met mijne uitverkorene broeders: in Christus: Cristoph Grebel en Felix Manz. Derhalve is de paus met zijnen aanhang een dief en een moordenaar, ook Zwingli met zijnen aanhang.» Naauwelijks gelukte het den onderschout de rust in zooverre te herstellen, dat de preek door een anderen leeraar kon worden ten einde gebragt. Maar nu ontvlamde de geest der dweepzucht al heviger en heviger. Bij het fakkellicht zwierven gansche benden dezer lieden onder het uitroepen van duistere profetische uitroepingen de straten van Zurich door, en hielden hier en daar nachtelijke bijeenkomsten om gelijk zij het noemden, de tafel des Heeren »op te rigten.» Geheele benden wederdoopers kleedden zich in zakken, bestrooiden zich met asch, deden touwen om het lijf en schreeuwden door de straten: Wee! wee! Zurich! binnen veertig dagen zult gij vergaan! Alles geraakte hierdoor in beweging en vol onrust, niet alleen in de stad maar ook op het land. St. Gallen was geheel met wederdoopers overstroomd. Grebel kwam er aan, en werd door de broeders met gejuich ontvangen en op palmzondag zich met eene groote schaar zijner geloovigen en aanhangers naar den oever van den rivier Siten begeven hebbende, doopte hij hen aldaar. †) Op gelijke wijze ging het omstreeks terzelfder tijd te Waldschut, waar Balthasar Hubmeir, leeraar bij de wederdoopers, een sterken aanhang in de stad vond op den voor-avond van het Paaschfeest des jaars 1525, zijne aanhangers bijeen riep en nadat hij zich water in een melkenmer had laten brengen aan driehonderd personen den plegtigen wederdoop toediende.

De regering te Zurich, uit dezen toestand van verwarring het ergste vreezende, den totalen ondergang van kerk en staat, wist naauwelijks wat hier te beginnen en bevond zich in de uiterste verlegenheid. Zij besluit tot een openbaar mondsprek, tusschen Zwingli en de hoofden der wederdoopers. Doch wat vrucht kon zij daarvan verwachten bij menschen die voor geen reden stonden en zich steeds op hunne

*) Ich bin ein Anfänger der Taufe und des Hernn Brodes (Füssl. Beytr. D. 1 bl. 264).

†) Dit schijnt dus bij indompeling geschied te zijn. Uit beide hier vermelde gevallen blijkt dus dat men in beiderlei vorm den doop bediende. Hagenbach de Reform. D. 2 bl. 193.

ingeving van den H. G. beriepen? Evenwel deze zamenkomst geschiedde. Al de hoofden der Zwitsersche Anabaptisten waren hier tegenwoordig.

De wederdoopers waren in grooten getale opgekomen, allen vol brandend verlangen, om mede getuige te zijn van de overwinning die den door Christus ingestelden doop der wedergeborenen, gelijk zij spraken, over de goddeloozen door Satan en den Paus ingevoerden kinderdoop behalen zouden. De raadzaal was reeds gevuld toen nog eene nieuwe schare wederdoopers van elders onder het uitroepen: O Zion! O Zion! Juich, Jeruzalem! Juich! binnendrong en het noodig maakte de vergadering naar de domkerk te verleggen. Hier ontwikkelde Zwingli duidelijk en vol waardigheid zijne gevoelens over den doop en de nuttigheid van den kinderdoop uit de Heilige Schriften en wederlegde beslissend de tegenwerpingen zijner tegenstanders †).

Het dispuut duurde niet minder dan drie dagen. De gronden, waarop Zwingli den kinderdoop verdedigde, waren die welke door de hervormers in het gemeen en in de uit de hervorming ontstane geloofsbelijdenissen der gereformeerde kerk worden aangetroffen; terwijl hetgeen door de hoofden der wederdoopers hier tegen werd ingebracht in hoofdzaak hetzelfde was, wat thans door de Baptisten tot bestrijding van den kinderdoop wordt aangevoerd.

Noch de spitsvindigheden der geleerden onder de wederdoopers, noch de lompe uitvallen van bekrompen dweepers, konden den Hervormer een oogenblik in verlegenheid brengen. Zwingli had naar de overtuiging van alle onpartijdige en bevoegde beoordeelaars' eene besliste overwinning behaald, zoodat de raad na den afloop van het gesprek de volgende verklaring openbaar maakte: »Nademaal de wederdoopers en hunne aanhangers drie dagen achtereen van den morgen tot den avond in het raadhuis en in de groote domkerk in onze tegenwoordigheid en in tegenwoordigheid der geheele gemeente gedisputeerd hebben, en ieder wederdooper zonder eenige verhindering zijne meening gezegd heeft, is toch gedurig en tot aan het einde uit de goddelijke Schrift, met de sterkste gronden gebleken, dat Ulrich Zwingli met zijnen aanhangers de wederdoopers overwonnen, den wederdoop in zijne ongegrondheid en den kinderdoop bewezen heeft en het in den loop van dit gesprek in het licht gekomen is, dat de aanhangers van den wederdoop sektemakers en twistzoekers zijn, hunne zaak uit een misdadig, vermetel, hoovaardig en onbeschaamd hart en niet uit een goeden geest hebben aangevangen, en hiermede eene afzonderlijke sekte en bende tegen het

†) Zoo getuigt een beroemd geleerde onzer dagen, Prof. R. Christoffel, in Zwingli's levensbeschrijving, uitgegeven te Utrecht, 1859, waaraan wo hier nevens de genoemde werken van Merle en Ilagenbach, een en ander ontleend hebben.

bevel van God tot verachting der tijdelijke overheid en tot zaaijing van allerlei ongehoorzaamheid en tot versterking der christelijke liefde willen stichten. Na dit alles gebieden wij een iegelijk man of vrouw, knaap of dochter, van den wederdoop afstand te doen, daar de jonge kinderen behoorren gedoopt te worden. Gegeven op St. Andreasdag 1525." Hier hebben we dus het besluit van Zurich, waarmede de gereformeerde kerk, gelijk W. verhaalt over de oude Baptisten *) hare tirannij aanving W. blz. 67. Elk ziet, wat de raad van Zurich tot dit besluit leidde en dat hetzelfde niet van de kerk, maar van den raad der burgerlijke regering uitging. Doch om de regtvaardigheid en noodzakelijkheid van dit besluit te beoordeelen, moeten we een oogenblik onze aandacht naar een ander gedeelte van Duitschland wenden, om de tooneelen te aanschouwen, welke de oude Baptisten, gelijk de heer W. de wederdoopers noemt, elders reeds hadden aangerigt.

Zooals wij boven reeds opmerkten, had het hoofd der nieuwe Profeten niet slechts zijne zoogenaamde 12 Apostelen maar ook zijne 70 discipelen overal uitgezonden, om de nieuwe leer overal te prediken; de nieuwe profeten en hunne discipelen deden dit insgelijks.

De gevolgen lieten zich niet lang wachten. Zoodanige leeringen moesten bij velen van het gemeen, gelijk ook nog heden het geval zou zijn, die wel lust hadden het juk van den Paus af te werpen, maar niet om het juk van Christus op hunne schouderen te nemen, een vruchtbaren grond vinden. In 1524 was door den invloed der nieuwe leer reeds een groot deel van het oosten en zuid-oosten van Duitschland in opstand gekomen tegen de wereldlijke overheid. †)

Plundering, moord en brand waren aan de orde van den dag: kloosters en geestelijke gestichten werden inzonderheid geteisterd, en barbaarsche wreedheden aan adellijke personen en derzelve vrouwen en kinderen gepleegd. Te Weinsberg werd de graaf Lodewijk van Hellenstein en zeventig mannen die hij aanvoerde, ter dood veroordeeld. Een deel der boeren hield onverschrokken en onbewegelijk hunne pieken geveld, terwijl een ander deel den graaf en zijne soldaten in dat woud van ijzer dreven. Te vergeefs smeekte de Gravin, de onbarmhartigen op de knieën om ontferming. Het kind dat zij op den arm had, werd gewond en zij zelve mishandeld, en op eene mestkar naar Heilbron gevoerd. Van een schrikverwekkend voorkomen met een rooden mantel bedekt en met eene roode muts op het hoofd, rukte het opperhoofd der boeren steeds voorwaarts van zijne duizenden dweepers

*) De heer W. bekent dus hiermede dat de oude Baptisten geen anderen dan de oude en bewuste wederdoopers geweest zijn.

†) De zoogenaamde boerenopstand.

en moordenaars gevolgd, terwijl de eene stad vóór de andere na zich aan hen moest overgeven.

Thomas Münzer, ziende wat er alzoo in 't zuid-oosten van Duitschland omging, oordeelde, dat nu ook de tijd gekomen was om de omstreken van Mulhausen waar hij zich ophield, mede in opstand te brengen, »ten einde het koninkrijk des Heeren te stichten.» Hij zond daarom een brief rond aan de lagere klassen bergwerkers en andere handwerkslieden: »Lieve broeders, hoelang slaapt gij? vangt aan en strijdt den strijd des Heeren, het is hoog tijd!! zet er uwe broeders en allen toe aan, dat zij de Goddelijke getuigenis niet in den wind slaan, anders moeten zij allen omkomen. Het geheele Deutsche, Fransche en Welsche land is opgestaan, de Meester wil een spel hebben, de booswichten moeten er aan. De boeren, die in opstand gekomen zijn, zijn driemaal honderduizend man sterk en nog wordt de hoop dagelijks grooter. De booswichten — de regering — zijn zoo bang als honden hebt geene ontferming, of Ezau u ook goede woorden toespreekt Gen. 33. Hoort niet naar het gejammer der goddeloozen; zij zullen u zoo vriendelijk smeeken en kermen als kinderen; laat het u niet vermurwen, gelijk God door Mozes geboden heeft, Deut. 7. En ons heeft hij ook hetzelfde geopenbaard; laat uw zwaard niet koud worden van bloed; smeedt lustig op het aanbeeld van Nimrod, werp zijn toorn ten gronde, zoo lang zij leven, kunt gij *onmogelijk* vrij worden van menschenvrees. Men kan niet met u over God spreken, zoo lang zij over u regeren; er op los! voort! voort! terwijl het dag is. God gaat u voor, volgt, de strijd is niet de uwe, maar des Heeren. »Ondertekend Thomas Münzer een knecht Gods tegen de goddeloozen.»

Deze roepstem van den profeet bleef niet zonder uitwerking. Binnen korten tijd stond hij aan het hoofd van acht duizend gewapende manschappen, gereed, om onder aanvoering van den profeet met het zwaard in de hand den strijd des Heeren te strijden, de goddeloozen, de overheid en al wie weigerden den waren doop te ontvangen, om te brengen. De schrik verspreidde zich heinde en verre. Te Wittenberg zelfs was men niet zonder onrust. De leeraren Luther, Melanchton enz. die noch den keizer noch den Paus hadden gevreesd zagen zich, zegt Merle d'Aubigné, genoodzaakt voor een' zinneloozen te beven. Men ving alle nieuwstjdingen op; men berekende den voortgang der opstandelingen. »Wij verkeeren hier, zeide Melanchton, in groot gevaar; indien Münzer wel slaagt, is het met ons gedaan, ten minste wanneer Christus ons niet behoedt. Münzer rukt met eene wreedheid voort welke zelf die der Scijten overtreft en men kan de vreeslijke bedreigingen niet noemen, die hij uitbraakt.» Een paar door Münzer eigenhandig geschrevene brieven aan de hooge regeringspersonen graaf Albrecht van Mansfeldt en graaf

Ernst van Mansfeld maken dit duidelijk. Aan eerstgenoemden schreef hij: »Aan broeder Albrecht van Mansfeld ter zijner bekeering geschreven. Vrees en beven zij over een iegelijk, die het kwade doet. Rom. 2. Dat gij de brieven van Paulus dus misbruikt jammert mij: gij wilt de booze overheid op alle wijze bevestigen, gelijk de paus Petrus en Paulus tot stokbewaarders heeft aangesteld. Denkt gij dan, dat God de Heer zijn onverstandig volk niet zou kunnen opwekken, om de tirannen af te zetten in zijnen toorn? Hozea 13: 8. Heeft niet de moeder des Heeren uit den Heiligen Geest gesproken van u en uws gelijken, als zij profeteerde Luc. 1: 52. Hij stoot de magtigen van den stoel en verhoogt de nederigen (die gij veracht). Hebt gij in uwe Luthersche brij en Wittenbergsche soepen dan niet gevonden, wat Ezechiël, hoofdst. 37, geprofeteerd heeft, hoe God alle vogelen, die onder den hemel vliegen, oproept om te eten het vleesch der koningen; hoe het redelooze vee zal zuipen het bloed der groote hansen, gelijk geschreven staat in het 18 en 19 hoofdstuk der geheime Openbaring? Denkt gij dan, dat God niet meer om zijn volk geeft dan om u, tirannen? Gij wilt onder den naam van Christus een Heiden wezen en u met Paulus er af maken! Maar men zal u den pas afsnijden. Wilt gij erkennen, naar Daniël 7, dat God de magt aan de gemeente heeft gegeven, en voor ons verschijnen, dan zullen wij u dat toestaan, en u als een' medebroeder behandelen. Zoo niet, dan zullen wij ons weinig aan uwe kale, lamme fratsen storen en tegen u vechten als tegen een aartsvijand des Christendoms. Weet u hier naar te rigten! —" Aan graaf Ernst van Mansfeld op het slot Heldringen schreef hij: »de sterke kracht en vaste vreeze Gods en de bestendige grond van zijnen regtvaardigen wil zij met u broeder Ernst. Ik, Thomas Münzer, pfarrer (predikant) te Allstedt, vermaan u, dat gij om den wil des levenden Gods moogt aflaten van uwe tirannieke geweldenarij en niet langer de vervolghenheid Gods over u moogt tarten. Gij zijt begonnen de Christenen te martelen, gij hebt het christelijk geloof voor schelmerij uitgemaakt, gij hebt u durven voornemen de Christenen te verdelgen. Zie toe! gij ellendige, hulpelooze worm, wie heeft u tot een vorst gemaakt over een volk, dat God met zijn dierbaar bloed heeft verworven! Gij moet en zult bewijzen, of gij een Christen zijt; gij zult een goed en veilig geleide ontvangen, om u hier heen te begeven en uw geloof alhier te belijden; de geheele gemeente in dezen ring belooft het u; dan zult gij u ook te verantwoorden hebben over uwe openbare dwingelandij! Maar zoo gij mogt wegblijven en hetgeen ik u opgelegd heb niet volvoeren, dan zal ik rondschreeuwen voor de geheele wereld, dat alle broeders hun bloed gerust moeten wagen, alsof het tegen de Turken ging; dan zult gij vervolgd en verdelgd worden. Want iedereen zal

veel ijveriger zijn, om aan u aflat te verdienen, dan vroeger als de paus hem had beloofd. God heeft u verstokt als den koning Pharao en als de koningen, welke God wilde verdelgen. Gij zijt door Gods krachtige magt aan het verderf overgeleverd. Zoo gij u niet verootmoedigt voor de kleinen, *) dan zal u eene eeuwige schande voor de geheele Christenheid op den nek vallen, gij zult des duivels martelaar worden. Weet nog, dat wij hiertoe uitdrukkelijk bevel hebben ontvangen; ik zeg u, de eeuwigelevende God heeft geboden, u van den stoel te stooten, want gij brengt de Christenheid geenerlei nut aan, gij zijt eene scherpe geeselsroede voor de vrienden Gods. God heeft van u en uws gelijken gezegd: Uw nest zal uitgerukt en verpletterd worden. Wij verlangen uw antwoord nog heden, of zullen u in den naam van den God der heirscharen op het lijf vallen. Weet u daarnaar te rigten! Wij zullen zonder dralen doen, wat God ons heeft bevolen; doe ook gij uw best. Ik nader haastelijk! Gegeven te Frankenhausen op Vrijdag na Jubelate, Anno 1525. Thomas Münzer met het zwaard Gideons." †)

Nog voor dat alle gevolgen van Münzer's drijven aan den dag waren gekomen, trad Luther waarschuwend op tegen dien landberoerder, die toen in het gebied van den Keurvorst van Saksen te Allstedt werkte en leerde, met den »*Brief aan de Vorsten van Saksen over den oproevigen geest.*» (Augustus 1524). »Nadat de uitgedreven duivel — zoo

*) n.l. de Wederdoopers.

†) Wij hebben deze brieven van Münzer hier geheel geplaatst, omdat ze ons den geest, waardoor de oude Wederdoopers gedreven werden, regt leeren kennen, en opdat ze ons tevens in staat zouden stellen, om de maatregelen, die de staat tegen hen genomen heeft, naar regt en waarheid te beoordeelen. De bedoelde brieven worden gevonden in het werkje van den hoogl. Hase, „het rijk der wederdoopers,” bl. 33—37 en in het werk van den hoogl. Gelzer „de hervorming van Luther,” bladz. 162—164.

Gevaarlijker dweeper dan Münzer kon er voorzeker niet gevonden worden; te meer, daar hij zoozeer de staatkundige zijde van zijn streven op den voorgrond plaatste.

Erst behoorde Münzer tot de Luthersche kerk; vervolgens ging hij tot de Wederdoopers over en scheen voor zich zelf naauwelijks van den herdoop overtuigd te zijn, daar hij, hoewel hem met woorden voorstaande, leerende en anderen daartoe aanmoedigende, echter naar men zegt, schroomde om hem met *eigen hand* toe te dienen. Hase bl. 24.

Voor den grooten hervormer Luther kende hij geene andere benamingen, dan „de Wittenberger paus, valsche kerkraaf, aartsheiden, looze vleijer, broeder zachtleven, het geestelooze zachtlevende vleesch te Wittenberg, de kuische vrouw van Babylon, dokter leugenaar, de vorsten vleijer, die ja en amen zegt op al hun villen en nitzuigen, juffrouw Martijn, doctor Ludibrii, aartsduivel enz. — Zie evengenoomd werkje van Hase, bladz. 42 en Gelzer bladz. 164.

schrijft Luther — nu een jaar of drie omgeloopen heeft in dorre plaatsen... heeft hij te Allstedt een nest gemaakt en hoopt onder onze hoede en bescherming tegen ons te vechten... Nu is het mij tot groote blijdschap, dat niet de onzen zulk een doen zijn begonnen, en dat zij [d. i. Münzer en zijne aanhangers] ook zelfs er zich op beroemen, niet tot de onzen te behooren, van ons niets geleerd en ontvangen te hebben, maar van den hemel gekomen te zijn en God zelve met zich, even als met de heilige engelen, te hebben hooren spreken. Het is hun eene nietswaardige zaak, dat men te Wittenberg het geloof, de liefde en het kruis van Christus predikt. Gods stem, zeggen zij, moet gij zelf hooren, en Gods werk in u ondervinden en gevoelen; de Schrift heeft niets te beteekenen, Bijbel is Bubel, Babel. — Ik heb dezen brief enkel geschreven, omdat ik vernomen heb, dat deze geest de zaak niet alleen bij woorden wilde laten blijven, maar er ook met de vuist dacht in te slaan, en zich met geweld tegen de Overheid te verzetten... Ik vermoedde wel, dat het daarop uitloopen zou, dat zij plan hadden, zelve Heeren in de wereld te worden; terwijl toch Christus dat afwijst en voor Pilatus verklaart, dat zijn rijk niet van deze wereld is... Zoo betaamt het mij u, genadige Vorsten! onderdanig te verzoeken en te vermanen, hierin een ernstig inzicht te hebben en uit schuldigen pligt met wettig gezag zulke verkeerdheid te weren en het oproer te voorkomen. Want gij weet het regt goed, dat gezag en wereldsche magt u van God gegeven en toevertrouwd is, om den vrede te handhaven en de onruststokers te straffen... God zal het eischen en verantwoording vorderen over het nalatig gebruik van het toevertrouwde zwaard."

»Dit zoude eene schoone vrucht des Geestes zijn, waaraan men hem konde beproeven, dat hij niet zoo in sluiphoecken kroop en het licht schuwde, maar openlijk tegenover vijanden en tegenpartij stond, om reden en antwoord te geven. Maar deze geest te Allstedt vernijdt dit, even als de duivel het kruis.... Wat is dat voor een moedige en trotsche heilige geest, die zich zelve zoo beperkt en alleen voor eene niet gevaarlijke gemeente wil staan? Wat is dat voor een geest, die voor twee of drie bang is en eene gevaarlijke gemeente niet dulden kan? Hij ruikt het geraad; hij heeft een paar malen te Wittenberg in mijn klooster over de vingers gehad, daarom schudt hij zich voor de soep, en wil hij alleen staan waar de zijnen zijn, die ja en amen op zijne voortreffelijke woorden zeggen.... Ik kan met zoo groote woorden niet roemen en pronken; ik ben een arm ellendig mensch, en heb mijne zaak niet zoo heerlijk, maar met grooten angst en vele vreeze begonnen. Hoe ootmoedig tastte ik eerst den Paus aan! hoe smeekte ik, hoe zocht ik! Evenwel heb ik in zulke armoede van

geest gedaan, wat deze wereldbedwingende geest nog niet heeft beproefd.... Ik heb te Leipzig voor de allergevaarlijkste gemeente gestaan; te Augsburg voor mijne ergste vijanden; te Worms voor den Keizer en het gansche rijk..... Ik heb in hoeken tegenover een, twee, drie moeten staan, wie, waar en hoe men maar wilde, *mijn eenvoudige, arme geest moest vrijstaan als eene veldbloem.*”

»Is het noodig, dan zal ik het aan den dag brengen, hoe het tusschen mij en dezen geest in mijn kamertje is toegegaan, waaruit ieder een zal kunnen tasten en voelen, dat deze geest voorzeker een leugenachtige duivel is..... Willen zij hunnen geest staven, laten zij dit doen, zoo als het behoort, en zich eerst laten beproeven, hetzij door ons of door de Paapschen. Want zij houden ons, Goddank, nog voor ergere vijanden dan de Paapschen, ofschoon zij van onze zege gebruik maken en genieten, wat zij toch niet verworven, of waarvoor zij zich ten bloede toe niet gewaagd hebben, terwijl ik er tot dusver lijf en leven voor veil heb gehad. — Ik weet echter, dat wij, die het Evangelie hebben en kennen, ofschoon wij arme zondaren zijn, den regten geest of de eersteling des Geestes bezitten, al hebben wij de volheid deszelfs nog niet verkregen. Wij weten immers, wat geloof, liefde en kruis is, en dat er niets hoogers op aarde te weten is, dan geloof en liefde. Waaruit wij immers opmaken en weten kunnen, welke leer juist of onjuist, met het geloof al of niet overeenstemmend zij; gelijk wij dan ook dezen leugengeest kennen en *oordeelen, dat hij in den zin heeft, om de Schrift en het mondelinge Godswoord op te heffen, en de Sacramenten van doop en altaar uit te roeijen*, en ons tot dien geest te voeren, dat wij met eigen werk en willekeur God verzoeken, en Hem tijd, plaats en maat bepalen, om met ons te werken.”

»De slotsom zij nu, *dat de Vorsten het ambt van Gods woord niet weren. Men late hen getroost vrij uit prediken, wat zij kunnen en tegen wien zij willen.* Want er moeten secten zijn, en Gods woord moet in het veld liggen en strijden. Is het de regte geest, die zal voor ons niet vreezen en wel blijven; is onze geest de regte, hij zal hen ook niet vreezen. *Men late de geesten op elkander stooten en treffen.* Worden intusschen eenige verleid, welnu dat is de loop des krijgs; waar twist en strijd is, daar moeten eenige gewond worden en vallen; wie echter dapper strijdt, zal gekroond worden. — *Waar zij echter meer willen doen, dan met het woord strijden, waar zij ook met de vuist er in slaan en breken willen, daar heeft de Overheid toe te tasten, hun het land te verbieden en te zeggen: houdt de handen te huis, want dat is ons ambt, en anders ruimt gij het land!* — Want wij, die het woord Gods bedienen, behooren

niet met de vuist te strijden; het is een geestelijke strijd, om harten en zielen van den duivel te winnen; prediken en lijden, dat is onze roeping; op die wijze hebben ook Christus en de Apostelen de harten door Gods woord gewonnen . . . Want het zijn geene Christenen, die boven het woord ook met de vuist er aan willen, en die niet veeleer bereid zijn alles te lijden." *)

Daar het nu echter voor Luther en de gansche wereld duidelijk werd, door welken geest de door Münzer in opstand gebragte scharen gedreven werden, schreef Luther nu: eer ik omzie varen zij voort en vallen met de vuist aan, rooven en razen als dolle honden; wanneer men ze niet doodslaat bijten ze u en het gansche land met u, want enkel duivelschwerk drijven ze, inzonderheid de aartsduivel, (Thomas Münzer) die te Muhlhausen regeert en niets dan roof, moord en bloedstorting aanrigt. Daarom de vorsten aansprekende zegt hij: Lieve heeren hier! redt hier! helpt hier! ontfermt u over de arme lieden, laat nu steken, worgen, slaan en dooden al wie kan!

Intusschen hadden de Duitsche vorsten van den schrik bekomen zich vereenigd om de benden der opstandelingen met vereenigde kracht aan te vallen. In opper-Duitschland werd de opstand ten koste van 50 duizend menschenlevens in bloed gesmoord. Daarna was Saksen, waar Münzer gelijk we zagen met zijne acht duizend boeren gereed stond, aan de beurt

*) Zie hier Luthers schrijven aan de Duitsche vorsten. De heer W. verhaalt aan zijne lezers, dat het doel en de inhoud van dit schrijven was: „om de vorsten en overheden te bewegen, de oude Baptisten, die zich met de Luthersche kerk niet konden vereenigen, en die de oude beproefde waarheid, waarvoor zij goed en bloed hadden verlaten, niet konden opgeven, uit hunne landen en steden te verdrijven” Bladz. 66. Elk ziet dat Luther hier de vorsten waarschuwt tegen Münzer en zijn aanhang, en deze worden door den heer W. met den naam van oude Baptisten bestempeld. Verder ziet nu ieder zoo klaar als den dag, dat er geen woord van waar is, dat Luther deze menschen uit hunne steden en landen wenschte verdreven te zien, omdat ze zich niet met de Luthersche kerk konden vereenigen, noch omdat zij vasthielden aan de oude beproefde waarheid, volgens het gezegde van den heer W. — „Integendeel, laat hen vrij uit prediken, zegt Luther, tot de vorsten, wat zij kunnen en tegen wien zij willen. Waar zij echter meer willen doen, dan met het woord strijden, waar zij ook met den vuist er op inslaan en inbreken willen, daar heeft de overheid toe te tasten, hun het land te verbieden, en te zeggen: houdt de handen te huis, dat is ons werk en anders ruimt gij het land.” Zie Gelzer bovengenoemd werk bladz. 160. Dat luidt zeker nog al wat anders, dan iemand om zijn geloof uit het land te jagen!! Daarvoor was Luther voorzeker de man niet. Doch waartoe dan zulke grove onwaarheid der wereld verkondigd? Of heeft het Baptisme zulke kunstgrepen noodig? We weten het niet. Doch wat staat is er op een schrijver te maken, die zijne lezers zulke onwaarheden opdist?

gekomen. Hertog George, de Keurvorst Johannes, de landgraaf Philips van Hessen en de hertog Frederik van Brunswijk rusten hunne legers tegen de oproerlingen uit, met wie zij bij Frankenhausen slaags raakten. Met alle mogelijke versooning werd eerst tegen de opstandelingen te werk gegaan, een afgezant met billijke vredes-voorslagen werd tot hen afgezonden, doch tegen alle krijgsregt aan liet Münzer dezen afgezant, den zoon van een ouden edelman, ombrengen en letterlijk in stukken slaan. Münzer, die thans al zijne dagorden onderteekende: »Münzer met het zwaard Gideons, wendde al de welsprekendheid aan van een godsdienstigen dweeper, om zijne benden moed in te boezemen. Hij vermaande hen, om op de hulp van God te wachten die de zijnen nimmer verlaat. Wij zullen heden den arm van God zien, zeide hij, al onze vijanden zullen verdelgd worden. Trotsch verzekerde hij alle vijandelijke kogels in zijnen mantel te zullen opvangen zonder dat een derzelve hem zou deren. Een reeks van aan het oude testament ontleende bijbelpplaatsen werden door hem misbruikt, om de opgewekte stemming der zijnen gaande te houden. En zoo rukte dan deze schijnbaar moedige schaar voorwaarts onder het gezang: »Nu bidden wij U o Heilige Geest, Heere onze God.» Toen echter het zwaar geschut der verbonden vorsten onder hen begon te spelen en dood en verwoesting onder hen aanrigtte ontzong hun den moed en namen zij de vlugt. De meesten werden gevangen genomen en gedood. De Profeet zelf was onder de vlugtenden; hij vlugtte in een huis, kroop op een bed onder de dekens; doch werd door een soldaat gevonden en gevangen genomen. Men zegt dat hij van zijne dwaling berouw gehad en onder grooten angst den doodstrijd afgewacht heeft. *) Met de verstrooijing der oproerige benden was echter het Anabaptisme en zijne woelingen niet overwonnen; wanneer men het op de eene plaats dempte, brak het op eene andere plaats met des te meer geweld los. De vreeslijkste uitspatting van een wild fanatisme kon men dagelijks aanschouwen.

In een afgelegen huis nabij St. Gallen in Zwitserland leefde een vijfentachtig jarige grijsaard, Johan Schukker met zijne vijf zonen. Zij hadden allen, gelijk ook hunne dienstboden, den nieuwen doop ontvangen en twee der zonen Thomas en Leonard onderscheidden zich door hunne geestdrijverij. Den 7en Februarij noodigden zij een groot aantal Wederdoopers bij hen te komen. Tegen den morgen, nadat men den geheelen nacht met zoogenaamde geestelijke gesprekken had doorgebracht, nam Thomas de blaas van een geslagt kalf, deed er de gal van het beest in, willende dus in zinnebeeldige taal de handelingen der Profeten navolgen, en zijnen broeder Leonard naderende, zeide hij op een som-

*) Hase bl. 38 en 39. Hagenbach bovengenoemd werk D. 2 bl. 256. Merle d'Aubigné D. 3 bl. 290—293.

beren toon tot hem: Zoo bitter is de dood die gij ondergaan moet. Voorts voegde hij er bij »Broeder Leonard val op de knieën.» Leonard knielde. De vergadering der Wederdoopers zag in het rond, wat God doen zou. De wil des Vaders moet volbragt worden riep Thomas. Te gelijkertijd greep hij een zwaard en hieuw zijn geknielden broeder het hoofd af, en riep uit: »Nu is de wil des Vaders volbragt!» Thomas, die geene andere kleedingstukken dan een hemd en een broek aanhad, verliet nu barrevoets en blootshoofd het huis, liep onder het maken van vele gebaren als een krankzinnige naar den burgemeester met het bloedig zwaard in de hand, en zeide tot hem met een verwilderd oog en een woesten schreeuw: Ik kondig u den dag des Heeren aan!! Men greep den schuldige. Hij heeft, zeide men, als Kain zijn broeder Abel vermoord. Het is waar, zeide hij, ik heb het gedaan, maar het is God die het door mij gedaan heeft. De wil des Vaders is volbragt. Den 16en Februarij werd die rampzalige door de hand des scherpregters onthoofd. *)

Is het wonder dat de regering van Zurich besloot ter voorkoming van dergelijke tooneelen en oproeren de Wederdoopers met krachtige hand tegen te gaan, en in gevolge daarvan besloot, om een van hunne leeraren, die niet beloven wilde zijne verderfelijke en onrustbarende leer voort te planten, met den dood te straffen?

Zij veroordeelde Mantz om verdrongen en den gewezen monnik Blaauwrok om gegeeseld te worden. †) Zie hier de eerste martelaren der »oude

*) Merle d'Aubigné D. 3 bladz. 431—435.

†) Felix Mantz, die we reeds boven nevens Grebel en Blaauwrok als de hoofden der Zwitsersche Wederdoopers hebben leeren kennen, was een onechte zoon van een koorheer en een meisje uit Zurich. — Hij was een ijverig voorstander van de leer der Wederdoopers en haar fanatisme. Hij liep met Grebel aan het hoofd eener dweepzieke bende Wederdoopers, omgord met touwen, met wilgentakken in de hand in de vreemdste kleeding, evenals een onzinnige door de straten van Zurich, om het wee! over die stad uit te roepen. In de gevangenis geworpen wist hij met zijne makers een middel te vinden, om een geschrift op te stellen, waarin zij hunne aanhangers tot nieuwen opstand tegen de bevelen der overheid aanzetten. Dit een en ander, benevens zijn hardnekkig weigeren om van deze handelwijze afstand te doen, had tengevolge, dat Mantz door den raad, niet om zijne godsdienstige gevoelens, maar om de wanorde, die hij aanrigtte, en om zijn voortdurend verzet tegen de overheid, werd veroordeeld om verdrongen te worden. De hervormer Zwinglius, die door de Wederdoopers steeds de oude draak werd genoemd, hield zich buiten dit vonnis. Zie voor deze levensbijzonderheden: Hamelsveld kerkgeschied. D. 20 bl. 338—344; en de hoogl. Christoffel, het leven van Zwinglius bl. 69. Blaauwrok werd, omdat hij een vreemdeling was, na vooraf gegeeseld te zijn, uit het land gebannen. Hij begaf zich naar Tyrol, waar hij op gelijke wijze onrust

Baptisten" op Zwitsersch grondgebied. Nadat de Wederdoopers alzoo bijkans geheel Duitschland met verwarring en onrust vervuld, zich den haat van allen op den hals gehaald hadden, en de kracht van wet en straf begonnen te gevoelen, zoo begonnen sommigen van hen naar een goed heenkomen uit te zien. Een der nieuwe Profeten, Melchior Hofmann, reisgenoot van Knipperdollink, welke zich voor Henoeh uitgaf, uitgeleerd in schreeuwen en schelden, zoowel tegen Luther en Zwinglius als tegen den Paus, toog met een gansche bende Wederdoopers naar Emden en gaf het bewind over den door hem geleiden troep aan zeke- ren Jan Trijpmaker. Deze trok in 1531 met dezelve ons Vaderland binnen. Hij werd echter kort daarop te 's Gravenhage onthoofd en op- gevolgd door Jan Matthijssen een voormalige bakker in Haarlem, die zich voor Elias uitgaf. Deze zond spoedig Apostelen uit naar alle zijden van ons Vaderland, om de nieuwe leer en den nieuwen doop te prediken. Berthold Boekbinder en Theodorus Kuiper waren de Apostelen voor Friesland en Groningerland bestemd. Nadat zij in Friesland gekomen waren doopte eerstgenoemde Obbe Filips, en stelde hem tot leeraar aan en door deze werden daarna diens broeder Dirk Filips, Menno Simons en den beruchten David Joris gedoopt, en de handen opgelegd om de nieuwe leer verder te verbreiden. *)

Sedert de Deutsche Wederdoopers onzen vaderlandschen bodem be- treden hadden, werd de nieuwe leer en de nieuwe doop met eene onge-

stookte. Doch hier werd die ellendeling door de Roomschegezinden gegre- pen en openlijk verbrand. — Beiden verwierven zich hierdoor eene plaats onder de Martelaren in het door den heer W. dikwerf aangehaalde Martelaarsboek of zoogenaamde Martelaarspiegel der Doopsgezinden, door T. J. van Braght. In genoemd werk bladz. 2, 24 en 75 worden aan het hoofd der geloofshelden en bloedgetuigen van het „oude Baptisme" gesteld, Felix Mantz, de gewezen Monnik Blaauwrok en Balthazar Hubmeijer later door de Roomschen te Weenen verbrand — mannen, van wie de geleerde kerkge- schiedschrijver van Mosheim getuigt: „Onder den schandelijken aanhang (der Wederdoopers) staken door snoodheid van gedrag boven anderen uit: Lode- wijk Ultzer, Balthazar Hubmeijer, Felix Manz, Conrad Grebel, Melchior Hofmann en Joris Jacobs (Blaauwrok), die, wanneer hunne magt hunne on- derneming geëvenaard had, geheel Zwitserland, Holland en Duitschland met oproer en doodslag zouden vervuld hebben. Een groot gedeelte van dit rot scheen inderdaad krankzinnig; en niets ongelooflijkers, niets buiten- sporigers kan men zich verbeelden, dan de droomen en gezichten, welke bij aanhoudende in hunne ongestelde hersenen opkwamen." Mosheim kerk- gesch. D. 7 bl. 241 en 242. Inderdaad wij benijden het 't Baptisme niet op zulk eene rij van bloedgetuigen te kunnen wijzen!

*) Stapfer wederleggende Godgeleerdheid D. 5 bl. 35—37 Ypeij en Der- mout gesch. der Hervormde kerk D. 1 bl. 121 Ypeij gesch. der 18 eeuw D. 9 bl. 90.

hoofelijke snelheid verbreed en maakte binnen den tijd van 2 à 3 jaar duizende aanhangers; geen wonder dat ook hare rampzalige en verwoestende uitwerkselen ook hier even als in Duitschland niet lang op zich lieten wachten. Den 2en Maart 1534 werd er door de regering een groote menigte wederdoopers aangehouden, die zich in 12 schepen begeven hadden, ten einde naar Overijssel en van daar naar Munster, de hoofdstad van Westphalen, te varen, welke stad reeds bemagtigd was door de Wederdoopers, die er kerken en kloosters geplunderd en verwoest hadden. Naar genoemde stad had zich ook bovengenoemde Matthijssen begeven, die daar aan het hoofd der beweging stond, en het besluit had weten uit te lokken, om allen, die tot de nieuwe leer niet wilden overgaan, uit de stad te verjagen.

Het was eene koude onstuimige Februarijdag. De stormwind gierde, en joeg de natte sneeuw in dwarrelende kringen door de lucht. Maar de guurheid van het weder belette de Wederdoopers niet hun vreeslijk plan te volvoeren. Het was guur en koud in hun onmeêdoogend gemoed, al brandde en kookte 't terzelfder tijd in hun door dweeppzucht verwilderd brein. Om van het welslagen van hun voornemen verzekerd te zijn laten zij de stadspoorten sluiten en de markt door hunne aanhangers bezetten. Terwijl deze maatregel wordt uitgevoerd, en Munsters ingezetenen van den voorgenomen toeleg onkundig, de schrik al reeds om het hart slaat, loopt Matthijssen als een dolzinnige door de stad onder het geroep van op! op! gij goddeloozen! doet boete en bekeert u! Buiten adem op het raadhuis aangekomen geeft hij den zijnen den wil des hemelschen Vaders te kennen, dat de heilige stad door God aan zijn volk gegeven van het ongeloovig gespuis moest gezuiverd worden. Op dat woord grijpt ieder Wederdooper naar de wapenen. Van woeste of gelijk zij spraken, van „heilige geestdrift“ blakende, doorkruisen zij Munsters straten, als bezetenen, tierende en schreeuwende: Weg met de goddeloozen! weg met hen uit het erfdeel, dat de Vader ons gegeven heeft. Het zwaard Gods hangt boven uwe hoofden! Gaat heen, om te ontvangen den door Christus ingestelden doop der wedergeborenen, opdat gij van Gods volk niet moogt worden uitgesloten!! Door den omgang met de goddeloozen wordt Gods volk bezoedeld. Weg met de zonen Ezaus, het erf behoort aan de zonen Jakobs de kinderen der belofte. Met de duizendvoudige echo van deze woorden vervullen de Wederdoopers alle straten, aanhoudend roepende: 'De goddeloozen, die zich niet bekeeren, hebben de stad te ruimen!!

Nu opende zich een tooneel zoo onmenschelijk wreed, dat de pen het schier weigert te beschrijven. De gesloten deuren der burgers werden opengeloopen, de bewoners uit de huizen geworpen. Nu gold geen ouderdom, geen rang, stand of kunne meer: vrouwen, kinderen, grijs-

aards, zieken die, met den dood worstelden, werden door de gewapende Wederdoopers met woest geweld de stad uitgedreven, en, na van den laatsten penning beroofd te zijn, buiten hunne vaderstad gejaagd, en zonder de minste beschutting aan de sneeuwstormen van een guren winterdag prijs gegeven. Geene enkele stem van mededoogen wordt gehoord: ook de zwangere- en kraamvrouwen — een ooggetuige Kerstenbroek verhaalt het ons — ook zij vinden geene ontferming, al vermogen zij de matte leden naauwlijks voort te slepen, zoodat er onder eerstgenoemden zijn, die, naauwlijks buiten de poort gekomen, op het met sneeuw bedekte veld van droefheid, vermoeijenis en uitputting nederzigen, en onder den blooten hemel, van alle menschelijke hulp beroofd, ontijdig moeder worden. *) Na deze zuiveringsmaatregel waren de

*) Dr. Harting predikant bij de Doopsgezinden. Het oproer der Wederdoopers bl. 51 en 52 en Hase bl. 78 en 79.

Wij hebben hier de gruwelen van het afschuwelijk treurspel, door de Wederdoopers te Munster gespeeld, slechts in het voorbijgaan aangeroerd, omdat het meergenoemde werkje van den hoogleeraar Hase en de brochure van dr. Harting in den jongsten tijd iedere toelichting overtollig gemaakt hebben. De heer W. schrijft: (pag. 69) „dat de goddelooze secte der z. g. Munstersche Wederdoopers niet de minste gemeenschap had met de Baptisten gemeenten vóór en na de reformatie, behoef ik wel niet te zeggen.” Ook hier is de man door onkunde in de geschiedenis, of door zijn ijver voor het Baptisme, weer geheel bezijden de waarheid en spreekt de geschiedenis in het aangezicht tegen. Wat verstaat W. door de gemeenten der Baptisten, waarmede de Munstersche wederdoopers zoo min vóór als na de hervorming gemeenschap hebben gehad; wat door de Munstersche Wederdoopers? Meent hij dat deze van de Deutsche en Nederlandsche Wederdoopers onderscheiden, en eene bijzondere secte waren? Ieder, die met de geschiedenis bekend is, weet dat dit eene volstrekte onwaarheid is. De secte der wederdoopers werd te Munster in 1533 gesticht of ingeleid door Everard en Bartel Boekbinder, zendelingen van Jan Matthijssen, gewezen bakker uit Haarlem, en deze laatste was een discipel van Melchior Hoffmann; beide zendelingen werden vervolgens door Jan van Leiden en Jan Matthijssen zelve gevolgd. Daar nu genoemde Melchior Hoffmann, gelijk wij vroeger gezien hebben, een der leeraren van de Deutsche Wederdoopers was, en aan zijn beide discipelen Jan Matthijssen en Jan Trypmaker de handen opgelegd en als leeraren uitgezonden had en genoemde zendelingen hunne zending van Jan Matthijssen ontleenden zoo blijkt hieruit, zoo klaar als de dag, dat de Wederdoopers te Munster in de naauwste verbinding met de Hollandsche en Hoogduitsche Wederdoopers stonden en daarmede ééne gezindte uitmaakten. Wat nu het bestaan van Baptiste gemeenten vóór en na de hervorming betreft, die gelijk W. schrijft met de Munstersche Wederdoopers geene gemeenschap zouden gehad hebben, is niets anders dan onzin en onwaarheid. Welke Baptiste gemeenten worden hier toch door W. bedoeld? Verstaat de heer W. door de Baptiste gemeenten vóór de hervorming de door ons boven besproken secten der Paulicianen, Albigenen en Katharen, dan zal dit

Wederdoopers meester van Munster, zonden brieven door geheel Duitschland, inhoudende, dat het »nieuwe Jeruzalem,» het rijk der heiligen, aldaar gesticht was, met uitnoodiging aan al de broeders, om zo spoedig mogelijk derwaarts te komen; en het was ten gevolge daarvan, dat de door ons boven vermelde schepen met zoodanige broederen zich naar Munster wenschten te begeven. Gevraagd zijnde, waar zij heen wilden, antwoordden zij: »naar het land dat God ons wijzen zal". Dienzelfden dag, den 21en Maart 1534, werd er te Amsterdam eene

waarheid zijn, daar deze tijdens het bestaan der Munstersche Wederdoopers reeds lang verdwenen waren, doch deze secten zijn in de geschiedenis onder den naam van Baptisten niet bekend. Wat nu de Baptisten na de hervorming betreft: deze waren vóór de 17 eeuw geene anderen, dan de Wederdoopers en Doopsgezinden zelve. Wat is dit dan voor onzin, dat de Munsterschen geen gemeenschap zouden gehad hebben met hen uit wier midden zij voortgekomen waren en van wien zij, zoowel als Menno Simons, Obbe Filips en Dirk Filips hunne zending en den doop ontleend hebben? Zulk eene bewering staat gelijk met de bewering van iemand, die u in goeden ernst mededeelt, dat hij zekere dochter gekend had, die nooit gemeenschap met hare moeder had gehad, en geheel onafhankelijk van deze ontstaan was. Met één woord gezegd, de waarheid der zaak is, dat de oude Wederdoopers, die te Munster en elders zoovele ellende gesticht en zulke gruwelijke tooneelen hebben aangerigt, en de Doopsgezinden en de Baptisten oorspronkelijk uit *eenen* gemeenschappelijken grond zijn ontstaan of als drie verschillende loten uit denzelfden stam zijn opgeschoten. Derzelve geslachtslijn is deze: van 1521 af, toen de gemelde profeten te Zwickau de onwettigheid en nietswaardigheid van den kinderdoop begonnen te prediken, tot aan 1537, toen Menno Simons als leeraar bij de Doopsgezinden optrad, maakten zij, die den kinderdoop verwierpen, slechts ééne enkele partij uit, die onder den naam van Wederdoopers in de geschiedenis bekend zijn; ofschoon niet allen, die daar toe behoorden, aan de door deze aangerigte opvoeren hadden deelgenomen.

Daar zij, die door dweeperij, geweld en bloedstortingen het door hun beoelde godsrijk wilden stichten, door den magtigen tegenstand der overigheid, hun hersenschimmig ontwerp bij den val der stad Munster verijdeld zagen, derzelve hoofden en leiders hunne goddelooze aanslagen meest allen met hun leven hadden moeten boeten, en de overigen van deze gezindte door Menno Simons met den meesten ijver terecht gewezen, en tot een geordend kerkgenootschap gebragt werd, zoo ontstond op deze wijze het kerkgenootschap der Doopsgezinden, dat, ofschoon 't in de leer der Wederdoopers met opzigt tot de verwerping van den kinderdoop bleef volharden, even ver van dweeperij als van het stichten van oproeren verwijderd was. Zie hier de tweede loot. — In 1610 werd, bij de zich te Amsterdam ophoudende Engelse en Hoogduitsche Doopsgezinden en in 1633 ook bij de in Engeland wonende Doopsgezinden, den dompeldoop ingevoerd, en alzoo ontstond het kerkgenootschap der Baptisten, de derde loot. Zie hierbij de historische inleiding van dit werk en de noot op bl. 43.

geheele vloot, welke die zich bij de vorige schepen wilde voegen, belet dit oogmerk te volvoeren. Des anderen daags liepen er te Amsterdam vijf Wederdoopers met uitgetrokken zwaarden door de stad, roepende met een ijsselijk geschreeuw: in den naam des Heeren, de zegen Gods staat over de regter- de vloek over de linker zijde der stad. De nieuwe stad (Munster) is den kinderen Gods gegeven. Bekeert u! doet boete! Wee! wee! over alle Goddeloozen. *)

De schutterij geraakte in de wapenen, de stad in de war, en de roepers gevangen. Den 16en derzelfde maand werd der regering van Amsterdam door de staten van Friesland kennis gegeven, dat de Wederdoopers het plan beraamd hadden de stad met geweld te overvallen, 't welk echter nu door de gewapende magt verhinderd werd. Jan van Leiden, thans eerste profeet bij de Wederdoopers, die nu koning van Munster was, had zich laten wijs maken, dat God hem en zijnen broeders Amsterdam, Leiden en Wezel gegeven had. Den 23en Januarij 1534 meenden de Wederdoopers de stad Leiden des nachts op alle hoeken in brand te steken en alzoo te overmeesteren. De regering, door die van Amsterdam echter gewaarschuwd zijnde, bragt de burgerij onder de wapenen, nam 15 mannen en 5 vrouwen, die dit schelmstuk zouden uitvoeren, gevangen.

Den 11en Februarij hielden eenige Wederdoopers te Amsterdam in de Zoutsteeg eene geheime vergadering. Zekere Dirk Snijder, die zich voor profeet uitgaf, leidde deze vergadering. Hij viel, nadat hij zijn gezelschap vier uren achtereen met profetieren en bidden gesticht had, op den grond neder als was hij in geestverrukking. Opstaande betuigde hij hemel en hel bezocht en gezien te hebben, met bijvoeging, dat de oordeelsdag aanstaande was. Hij nam daarop zijn helm af, toog zijn harnas uit, legde zijn zijgeweer en al zijne kleederen bij zich neder en wierp vervolgens alles op het vuur, onder de verklaring, dat wat uit de aarde was voortgekomen door 't vuur verbrand en Gode geofferd moest worden. Het geheele gezelschap volgde op zijn bevel zijn voorbeeld. De vrouwen, de schaamte haar geslacht eigen afgelegd hebbende, kleedden zich even als de mannen moedernaakt

*) Wie de waarheid van deze en van de hier volgende tooneelen van oproer, geestdrijfverj en schanddaden door de Wederdoopers, zoowel hier te lande, als elders aangerigt, gestaafd en in 't breede vermeld wil zien, leze van de oude schrijvers: Johannes Sleidanus, wereldlijke en kerklijke gesch. bl. 46, 104: Het genoemde werkje van Hortensius; Seckendorf, gesch. der reformatie D. 1 bl. 210, 291, 313; D. 2 113: Brandt, gesch. der reformatie D. 1 bl. 101—125: onder de latere schrijvers Cerisier, tafereel der algemeene geschiedenis der vereenigde Nederlanden D. 2 blz. 504—531: Wagenaar, Vaderlandsche Historie D. 5 bl. 68—101: Mosheim, kerkgesch. D. 7 bl. 249: Diest Lorgion, geschiedenis der hervorming in ons Vaderland bl. 95.

uit, elk wierp zijn gewaad op 't vuur, geen enkele hield iets, zelfs niet een haarband over. Nadat dit geschied was riep de profeet: volgt mij en doet als ik. Zij gehoorzaamden en begaven zich naakt ten huize uit op straat, liepen nu als onzinnigen de straten van Amsterdam door, met eene vreeselijke stem schreeuwende: Wee! wee! wee! de wrake Gods! de wrake Gods! Gevat en voor de regering gebragt, weigerden zij de kleding, die men hen aanbood, aan te nemen, zeggende: »Wij zijn de naakte waarheid en behoeven ons nergens voor te schamen.» In de gevangenis weigerden zij uit schotels te eten en smeten ze aan stukken en dansten op de scherven. Een hunner wilde niets eten, dan hetgeen door anderen gekaauid was, zeggende, dat hij een kind was. De profeet betuigde onkwetsbaar te wezen en scheen het inderdaad te gelooven. Op het schavot zijnde riep hij: »Doet uwe oogen open en ziet toch.» — Zijn hoofd rolde echter op den slag des scherpregters. Een ander dezer naakt loopenden deed niets dan zingen: »Looft den Heer! ja looft den Heer! Onmiddellijk nadat deze gerigt waren kwamen ongeveer duizend Wederdoopers voor de poorten van Amsterdam; gelukkig echter waren deze uit voorzorg gesloten gebleven en was de schutterij onder de wapenen, zoodat zij onverrigter zake moesten teruggaan. In Friesland had deze dolle geestdrijvende aanhang zooveel schrik verspreid, dat men reeds de strengste wetten tegen hen gemaakt had, en evenwel bevonden ze er zich in grooten getale. Een weinig tijds daarna, op Paaschmaandag vielen hier nog gevaarlijker bewegingen voor. Te Tzum, een dorp bij Franeker, vergaderden toen drie honderd Wederdoopers, behalve de vrouwen en kinderen, die door twee honderd krijgslieden, door de regering op hen afgezonden, werden aangevallen, maar zich dermate verdedigden, dat de soldaten met groot verlies moesten aftrekken. Door deze overwinning aangemoedigd trokken zij vervolgens naar het klooster Bloemkamp, ook Oude Klooster geheeten, bij Bolsward, en namen het stormenderhand in met het oogmerk om zich aldaar neêr te zetten en er hun hoofdverblijf te vestigen. Zij verjaagden de kloosterlingen en zonden hen den vlock des Heeren na, omdat zij met hen geen gemeene zaak wilden maken. Daar men wel een aanval te gemoet zag, werd het klooster door hen versterkt, en men besloot zich tot het uiterste te verdedigen. De verwachte aanval bleef ook niet lang achterwege; zoodra de stadhouder van Friesland van het gebeurde kennis had gekregen, verzamelde hij ijlings zooveel krijgsvolk als hij bijeen kon krijgen, rukte met hetzelfde tegen de Wederdoopers op en belegerde het klooster. Eer de aanval geschiedde, liet den overste den inboorlingen geheele kwijtschelding van straf en den buitenlanders op tien na vrij geleide aanbieden. Dit werd afgeslagen. Hierop had de aanval plaats. De Weder-

doopers verdedigden zich woedend, vier stormen werden door hen afgeslagen, maar bij den vijfden werd het klooster ingenomen en alles doodgeslagen, wat zich te weer stelde. Aan de zijde van den Stadhouder had dit aan honderd Friezen het leven gekost. Aan de westkant van het klooster werd eene galg opgerigt, vier en twintig gevangenen genomen Wederdoopers werden er aan opgehangen en sommigen onthoofd en anderen verdrinken.

Naauwelijks was deze oproerige sekte in Friesland bedwongen of zij stak nog in diezelfde maand in Groningen het hoofd weder op. Zekere Herman, schoenmaker op 't Sandt, een dorp in Groningerland, in den nacht door het dorp loopende, riep met eene vreeselijke stem: Sla dood! sla dood! Alle overheid der gansche wereld, *) vooral die hier regeren! bekeert u, bekeert u! Ziet uwe verlossing is voor de deur! Op dit gerucht liep het volk, meenende dat het laatste oordeel op handen was, van alle kanten zamen en liet zich dienzelfden naeht ten getale van drie honderd door den nieuwen profet herdoopen, daar dit, zoo beweerde hij, het eenig middel was om het aanstaande oordeel te ontvlieden. Doch Herman werd in hechtenis genomen, en eindigde in waanzin zijn ellendig leven.

Het hoofd der bij Bolsward verslagen bende, Jan van Geelen genaamd, was bij de inneming van het klooster ontvlugt, had zich naar Amsterdam begeven, veranderde daar zijn naam, trok naar Brussel, wist de Landvoogdes te misleiden en onder belofte van voortaan de regering tegen de Wederdoopers behulpzaam te zijn, vergiffenis en brieven van veiligheid voor zijn persoon te verkrijgen en trok hiermede naar Amsterdam terug. Hier hield hij, wel verre er van daan zijn woord te vervullen, heimelijken omgang en raad met de Wederdoopers, om Amsterdam te bemagtigen. Men bestemde daartoe den nacht van den 10en Mei 1535. Het luiden van de stadsklok zoude het sein en het oogenblik zijn waarop alle Wederdoopers te gelijk zouden aanvallen. De stadsklok echter was door een zekere oorzaak staan gebleven; evenwel een gedeelte der Wederdoopers geraakte te middernacht op de been. Zij trokken met vaandel en trommels en allerlei wapenen uit de pijlsteeg met groot geroep naar den Dam en overvielen het stadhuis, dat zij, na

*) Het is karakterestiek hoezeer deze secte 't op de wereldlijke overheid gemunt had. Even als Herman liep ook eens Knipperdollink door de straten van Munster, en zelf tot in het leger der regering, 't welk zich om de stad gelegerd had, roepende met vreeselijke stem: „Doet boete, gij goddeloozen, de toorn Gods ligt op uwe hoofden!! O Vader, Vader roeit ze uit!” roeit ze uit!. Schier doorboord door een zijner neven, werd hij weggerukt en in den toren geworpen, waaruit men nog zijn heesche stem: „Vader, Vader roeit ze uit!” kon hooren.

den wacht te hebben doodgeslagen, met geweld innamen. De burgerij werd nu uit den slaap gewekt. Allen echter, die zich naar de markt begaven, werden door de Wederdoopers met vergiftige kogels doodgeschoten. De burgemeester Pieter Colijn, een geleerd en godvruchtig man, die zich aan het hoofd der burgerij en politie naar de plaats van den opstand had begeven, werd onmiddellijk door hen vermoord. Van de burgers en de politie viel de eene vóór de andere na. Hierbij kwam de duisternis van den nacht, daar alle lichten door de Wederdoopers uitgedoofd waren. De geheele stad kwam in verwarring; men kon vriend nog vijand onderkennen. Welk een tooneel! Men moest, wat men ook deed, wachten totdat de dag aanbrak. De Wederdoopers zongen steeds psalmen. Het geschut werd nu op de markt en voor het stadhuis geplaatst, en toen herhaalde zich op vreesselijke wijze het gevecht. Het grof geschut veegde de markt schoon, brak de deuren van het stadhuis open en verspreidde dood en verderf daar binnen. De Wederdoopers verdedigden zich woedend, doch moesten voor de overmagt wijken. Zoo werd het stadhuis in een bloedbad veranderd. Twintig Wederdoopers en achtentwintig burgers lagen dood en in hun bloed te drijven, de overige Wederdoopers werden gevangen genomen en ondergingen de gruwzaamste straffen. Op deze wijze werden de heillooze zamenzweringen van deze geestdrijvende en oproerige aanhang hier te lande verijdeld. Ook Munster, het nieuwe Zion, werd, nadat het ruim een jaar in 't bezit der Wederdoopers geweest was, door de regering overvloed en de leiders en opperhoofden voorbeeldig gestraft. Hiermede was de laatste hoop van deze sekte verdwenen. Zij was uitgeput en zonk in magteloosheid weg, beladen met den vloek en den rechtmatigen haat van alle weldenkenden, beide van Roomschen en Protestantschen gezinden. Door hunnen oproerigen geest, hun verzet tegen de overheid, hunnen moordlust aan andersdenkenden, hunne vreemde godsdienstige gevoelens en hunne wildste dweeperijen en uitspattingen, hadden zij echter te weeg gebracht, dat de strengste straffen tot hunne betuiging, in alle landen, waar zij zich vertoonden, in het aanwezen geroepen werden, zoodat honderden het met den dood bekoopen moesten. (De heer W. verhaalt op bl. 8 in de eerste noot, »dat dit geschied is, omdat ze zich niet met de Gereformeerden in kerk-gemeenschap konden begeven!» Ieder ziet nu hoe de man ook hier de waarheid zegt!) Jammer helaas! dat de onschuldige, stille en vreedzame Doopsgezinden van de schuldigen niet onderscheiden werden, maar hun een gelijk lot wedervoer. Dit toch is de gewone loop der menscheijke zaken en moest hier des te eerder geschieden, omdat zij, hoewel ze even als Menno Simons de wilde uitspattingen van dezen vervloekten aanhang veroordeelden, niet formeel van haar onderscheiden waren of

eene vershillende gezindheid uitmaakten, gelijk uit den doop en de zending van Menno Simons, welke hij van dezen geestdrijvenden aanhang ontving en, uit andere feiten ontegenzeggelijk blijkt. *)

*) Mogen er ook al vóór het ontstaan der Wederdoopers in Zwickau (1521) in Duitschland, in ons Vaderland, Engeland en elders menschen gevonden zijn, die bezwaar in den kinderdoop meenden te hebben, zoo is het toch volkomen zeker, dat deze zeer weinig in getale waren, en dat vóór dien tijd, behalve de oude en boven besprokene secten, nergens in genoemde landen eene enkele gemeente van zoodanigen werd aangetroffen. De eigenlijke gemeenten der Doopsgezinden zijn als zoodanig eerst *geordend* door Menno Simons en waren zamengebragt uit zulken, die geen deel aan de bekende oproeren genomen hadden, en uit de zoodanigen die door de ervaring wijzer gemaakt, door zijnen ijver tot betere inzichten geleid werden. De oudste schrijvers der Luthersehe en Gereformeerde kerk als, Guido de Brès en anderen beweerden kort weg, dat allen die in lateren tijd Doopsgezinden of Baptisten genoemd werden, wat vele van hunne gevoelens en in 't bijzonder wat den doop betreft, van de Deutsche Wederdoopers afstammen. Genoemde gezindheden beweerden echter hunnen oorsprong van de Waldenzen en Wycliffieten te hebben. In het laatst der vorige en in het begin dezer eeuw werd hun dit door onderscheidene schrijvers als: Limborch, Storch, Ypeij en Dermouth (ten einde hunne verdraagzaamheid en liberaliteit aan andersdenkende broeders te toonen) volvaardig toegestemd, en de oude schrijvers, vooral de Brès, werd, om zijne partijdigheid en onverdraagzaamheid, duchtig de les gelezen. Dan wat gebeurt? — In den jongsten tijd beweren de voornaamste Deutsche geleerden, als de hoogl. Hagenbach, Hase en anderen, bij vernieuwing hetzelfde, wat de Brès en andere oude schrijvers van den oorsprong der genoemde gezindheden beweerd hadden. Zie Hagenbach, het wezen en de geschiedenis der hervorming D. 2 bl. 198. Hase, het rijk der Wederdoopers bl. 168, en zijn kerkgesch. bl. 456. Ook hier te lande wordt bedoelde Waldensche oorsprong der Doopsgezinden door den hoogl. ter Haar verklaard zonder eenigen grond te zijn, alsmede het ondersteld, oorspronkelijk onderscheid, tusschende Deutsche Wederdoopers en Doopsgezinden ontkend, gesch. der hervorming, uitg. 1854 bl. 266. Doch wat deze zaak beslist, is, dat Blauwpot ten Cate, leeraar bij de Doopsgezinden, na een uitvoerig en geleerd onderzoek, ronduit bekend, dat er voor den Waldenschen oorsprong der Doopsgezinden hoegenaamd geen grond bestaat. Zie zijn werk, gesch. der Doopsgezinden in Friesland bl. 4—12. Genoemde schrijver meent, dat de oorsprong zijner gezindheid aan eigen schriftonderzoek en nadenken is toe te schrijven. Hiertegen echter kan worden ingebragt, dat het al zeer zonderling zijn zou, dat de eerste Doopsgezinden hier te lande door eigen schriftonderzoek bijkans in alles en te gelijkjer tijd met de Deutsche Wederdoopers (de oproerige beginselen van laatstgenoemden buiten rekening gelaten) in zoovele bijzonderheden tot dezelfde gevoelens zouden gekomen zijn. Na alles voor en tegen onpartijdig overwogen te hebben, schijnt het ons toe, — aangenomen, dat er vóór het jaar 1531 (toen de Hoogduitsche Wederdoopers door meergenoemde Hofmann naar ons Vaderland gevoerd werden) alhier Doopsgezinden bestaan hebben, hetgeen uit de geschiedenis schijnt te blijken — dat men als het waarschijnlijkste

Uit de aangevoerde feiten, tot welker vermelding we gedrongen werden door de zware beschuldiging, welke door den heer W. als gevolg van den kinderdoop op de Gereformeerde kerk geworpen wordt, (Zie boven bl. 109 en 110) is het voor ieder echter duidelijk, *van welke beginselen *) de oude Wederdoopers* of, gelijk de heer W. ze noemt, *de oude Baptisten uitgingen, en door welk een geest zij gedreven wer-*

zal kunnen aannemen, dat de gevoelens der Duitsche Wederdoopers op de eene of andere wijze hier te lande zijn bekend geworden, waarvoor gewis de tijd van 1521—1531, in twee zoo dicht aan elkander gelegen landen, genoegzaam was.

*) Ook voor de beginselen en de belijdenis van hen, die de oproerige beginselen der oude Wederdoopers afkeurden, en die gewoonlijk met den naam van oude Doopsgezinden worden aangeduid, zou, naar we vermoeden, menig christen van onzen tijd niet gaarne zijn goed, bloed en leven ten offer brengen.

Hunne bijzondere gevoelens toch waren :

Dat de eeuwige verkiezing der kinderen Gods gebouwd is op de Goddelijke voorwetenschap van het geloof des menschen, art. 10. Door de openbaring van de paradijs-befolte zijn alle menschen hoofd voor hoofd, die uit Adam en Eva geboren worden, uit genade in een toestand van vrede en verzoening met God geplaatst, en hierdoor is hetgeen men erfzonde noemt voor het gansche menschelijke geslacht opgeheven. De genade, waardoor de kinderen Gods gelooven, is algemeen en aan alle menschen gegeven; het hangt slechts aan de bepaling van den vrijen wil des menschen, hiervan een goed of kwaad gebruik te maken, art. 8 en 9. Alle jonge kinderen in hunne kindschheid stervende worden zalig; hoewel zonder wedergeboorte. Die in het opwassen echter in de zonde en 't ongelooft volharden, vallen uit de genade, waarin ze door Christus gesteld zijn, art. 13. De Zoon van God heeft Zijn vleesch en bloed niet van Maria maar van den H. Geest of van zijne Goddelijke natuur aangenomen of verkregen, art. 14. De kerk bestaat alleen uit ware bekeerden en heiligen, art. 18. De doop is de zichtbare voorstelling en afbeelding der wedergeboorte van de geloovigen, dien tengevolge wordt de kinderdoop, dewijl men geen bewijs van der kinderen wedergeboorte heeft, als tegen het bevel Gods, met reden verworpen, art. 26. Christus heeft zijne Apostelen de voeten gewasschen; de Apostelen hebben bevolen, de geloovigen, als zij deze in hunne huizen ontvangen, met een kus des vredes te groeten, en het is de pligt der geloovigen dit voorbeeld van Christus te volgen en dit bevel Zijner Apostelen te volbrengen, art. 23. Men mag zich niet in den echt begeven, dan met hen, die wedergeboren en leden der Doopsgezinde gemeente zijn, art. 25. Het eedzweren bij den naam van God is ongeoorloofd, art. 26. Het ambt van overheid is den christen verboden, art. 27. Met gecensureerde ledematen mogen de geloovigen, hoegenaamd, geene gemeenschap houden; dezulke moet men niet slechts de gemeenschap des Avondmaals, de Evangelische groet en de kus des vredes, maar ook alle gemeenschap op burgerlijk gebied onthouden, zoodat niemand, zelfs zijn eigen huisgenooten niet, met hem eten of drinken mag, art. 22. De zielen der geloovigen en ongelooftigen vallen bij het sterven des lichaams, in een

den, duidelijk, dat zij van de vervolgingen en straffen, die zij meer (aangenomen, dat dit waar is) dan de Hervormden van de Roomschen ondergingen, *zelve de oorzaak waren*, en zich dezelve, *tengevolge van hunne oproermakerij*, op den hals hebben gehaald, en dus grootelijks aan hunne, onder den mantel van vroomheid en geestdrijverij bedekte, miltzieke en revolutionaire woelingen te wijten zijn geweest. Zoodra zij deze lieten varen, hielden ook langzamerhand de vervolgingen op. Wat nu de gruwzame vervolgingen betreft, die het Baptisme, volgens den heer W. in 1530 en later van de *Gereformeerde kerk* ondervonden zou hebben (W. bl. 8, 66 en 67) waardoor vooral de *Zwitserse* en *Nederlandsche Gereformeerde kerk* zich tegen de Baptisten zou vergrepen hebben, is ons, wat aangaat de vervolgingen, die de oude Wederdoopers in Zwitserland van de Gereformeerde kantons ten deel viel, reeds duidelijk gebleken, wat daartoe aanleiding gaf en waardoor zij werden teweeg gebragt; alsmede dat dezelve aldaar niet van de kerk, maar van de staat uitgingen. Wat de vervolgingen in ons Vaderland betreft, waar, volgens W. eenigen tijd na 't jaar 1530, te Deventer en in andere steden plakkatens verschenen, wier inhoud was: dat de Baptisten in den schoot der Gereformeerde kerk inkeeren, den doop der geloovigen opgeven, den kinderdoop aannemen en invoeren moesten, 't welk met de zwaarste bedreigingen van straf zou zijn aangedreven W. bl. 67 en 68; daarop dient, dat het aan ieder bekend is, dat, zoolang Karel de vijfde en vervolgens Filips de tweede over ons land de heerschappij had, er geene vrijheid van godsdienst in ons Vaderland zoo min voor Gereformeerden als Lutherschen en Doopsgezinden, (want nog eens zij het gezegd, dat de geschiedenis voor de 17e eeuw geene oude Baptisten van de Wederdoopers onderscheiden kent) bestond; *) bekend is het verder, dat de afzwering van

onbewusten toestand, in een zielelaap, en blijven daarin zonder vreugd of smart tot den jongsten dag, art. 31.

Zie hier de gevoelens van de beste soort der „oude Baptisten,” welke gevoelens de heer W. bl. 66 noemt „de oude en beproefde waarheid, waarvoor zij goed en bloed hebben verlaten.”

Deze artikelen zijn niet opgemaakt uit de schriften hunner bestrijders, maar getrokken uit hun eigene belijdenis, geplaatst achter de martelaarspiegel der Doopsgezinden.

Hoevele geloovigen in onzen tijd zouden er nog gevonden worden, die „voor die oude en beproefde waarheid goed en bloed” zouden willen ten offer brengen?!

*) Toen het verzoek om vrijheid van godsdienst in ons land te mogen hebben in den raad van Filips ter sprake kwam, toen viel die Vorst voor een kruisbeeld neder, uitroepende: „Ik smeek U, Almagtige God, mij te bewaren, ooit koning of heer te zijn over lieden, die U verloochenen!”

Spanje in 1581 plaats vond, en tevens, dat de eerste prediking der Gereformeerden alhier in 't open veld, ondanks de zware-bedeigingen der Spaansche overheid, den 14 Julij 1566 bij Hoorn door Jan Arents-zoon geschiedde. De geschiedenis zegt vervolgens, dat de stichting der Gereformeerde kerk door de Nederlandsche vlugtelingen, die om der waarheid wil vervolgd werden, eerst in 1568, op eene door dezen op den 3 November en volgende dagen belegde synode, in 't geheim plaats had. Eerst in 1583 werd die kerk hier algemeen ingevoerd en als staatskerk erkend. Bekend is het verder, dat de laatste martelaar der Doopsgezinden in Nederland is geweest, Henderik Pruit van Harderwijk, die door de Spanjaarden in 1574 te Workum gevangen genomen en vervolgens verbrand werd. *)

Uit dit alles volgt, dat zoo de Nederlandsche staat of kerk een enkele Doopsgezinde tot martelaar heeft gesteld, dit geschied moet zijn, zeven jaren vroeger, dan er een Nederlandsche staat en negen jaren eerder, dan er alhier eene Gereformeerde kerk, in den zin als gezegd is, bestond. Tot zulke schoone resultaten komt de heer W. door zijne onkunde in de geschiedenis, of door zijne vijandschap tegen de Gereformeerde kerk. †)

Waartoe dan zulk eene bloedvlek op de Gereformeerde kerk geworpen, waarom haar dan voorgesteld »als het geestelijk Babijlon, als de groote hoer, die dronken is van het bloed der heiligen en der getuigen Gods, die het bloed van de kinderen des Heeren heeft vergoten als water,» daar men geen enkelen droppel bloed door haar, om des geloofs wille, gestort kan aanwijzen? Welk een naam verdienen zulke aantijgingen? Is dit Christus in de waarheid en in het Evangelie dienen,

*) Martelaarsspiegel der Doopsgezinden bl. 810. Eerste ed. Blauwpot ten Cate geschiedenis der Doopsgez. enz. bl. 120.

†) En ofschoon het voor de Gereformeerde kerk niets afdoet, hoe Henderik de achtste, koning van Engeland, met de Doopsgezinden aldaar moge gehandeld hebben, zoo komt ons toch de opgave van den heer W. bl. 68, dat genoemde Vorst „reeds tot het jaar 1547 toe, 72,000 „Baptisten” met geldboete gestraft, verbrand of uit het land gebannen heeft” zeer verdacht voor. De beroemde geschiedschrijver der Engelsche kerk Burnet, schrijft in zijn „historie van de reformatie der kerk van Engeland 2 D. bl. 190. „Wat aangaat de andere slag van Wederdoopers.” (Hij spreekt even te voren van de oproerige Wederdoopers en de straffen hun overkomen) die alleen den kinderdoop verwerpen. Ik vinde niet, dat ooit eenige strengheid tegen hen geoefend is geworden, maar wel dat verscheidene boeken tegen hen geschreven zijn.” Deze Engelsche geschiedschrijver schijnt dus van de 72,000 om des geloofs wille gestrafte Baptisten, hoegenaamd geen kennis gehad te hebben. Men schijnt dus in Oost-Friesland met de Engelsche geschiedenis beter bekend te zijn, dan een beroemde Engelsche geschiedschrijver zelf!

of is het eene speculatie op de onwetenden, om hun langs dezen weg de Gereformeerde kerk hatelijk te maken, en het Baptisme als de gemeente van martelaren en heiligen voor te stellen? Zoo hebben we dan de zware beschuldiging, door de heer W. tegen de Gereformeerde kerk ingebracht, voor het licht der waarheid zien verdwijnen, als sneeuw voor den eersten lenteregen en hebben we de vlek, zoo onverdiend op onze vaders geworpen, uitgewischt. Doch genoeg hiervan. Ieder, die de waarheid hooren wil, wete dan *wat het voor kinderen Gods* zijn, die de heer W. „oude Baptisten” noemt, *waaruit hunne martelaren geboren zijn, en wat er van de bloeddorst der Gereformeerde kerk zij!*

Waraan het Baptisme verder veel gewigt hecht, is, dat het niet slechts den doop op de belijdenis des geloofs toedient, maar ook hem in den vorm van *in- of onderdompeling* bedient: daardoor waant het in het uitsluitend bezit van den door Christus ingestelden doop te zijn, terwijl het den doop der besprenging voor geen doop erkent en voor niets acht W. blz. 30.

De reden, die het hiervoor bijbrengt, gaan wij overwegen.

Het eerste argument door het Baptisme voor de uitsluitende geldigheid der indompeling aangevoerd, is van een zuiver taalkundigen aard, daar het gebouwd is op de ware beteekenis van het Grieksche *baptizoo*, doopen. Dit woord, zeggen zij, duidt in zijne ware beteekenis indompelen aan, en derhalven is het daarvan afgeleid zelfstandig naamwoord *Baptisma* goed vertaald *indompeling*, terwijl de wortel van het woord *Baptoo* is, dat indompeling of verwen beteekent.

Doch hierop wordt door de voorstanders van den besprengings doop geantwoord: Dat, ofschoon het waar is, dat *baptoo* beteekent *dompelen* en *baptizoo* indompelen, dit echter *niet de eenige* beteekenissen dier woorden zijn, dat er in tegendeel uitdrukkingen kunnen aangewezen worden, waarin zij eenvoudig *wasschen* aanduiden, zonder de *wijze* waarop dit geschiedt nader te bepalen; terwijl op andere plaatsen het woord blijkbaar *besprengen* beteekent.

In Openb. 19: 13 wordt het *bedoelde* woord van het kleed van Christus gebruikt, hetgeen door de Engelsche overzetting der H. S. is vertaald door *gedompeld in bloed*, door de onzen *geverwd met bloed*, door Vissering *gedoopt in bloed*. De zin kan echter — blijkens het verband — geen andere zijn dan *gesprenkeld of gevlekt met bloed*, want Hij wordt voorgesteld als een strijder en overwinnaar, en de kleederen van zulk een persoon worden na een gevecht niet gedompeld in bloed, maar zijn gevlekt of gesprenkeld met het bloed zijner vijanden, hetwelk uit hunne wonden spatte. Dit is het beeld, ons voorgesteld in de parallele plaats van Jesaja 63: 3, waar hij op de zelfde

wijze zegt: hunne kracht, dat is, hun bloed is gesprengd op mijne kleederen, en al mijn gewaad heb Ik bezoedeld. De zin van het goddelijk strafgericht, aan Nebucadnezar aangekondigd, Dan. 4; 25, 33, was, dat zijn ligchaam nat gemaakt zou worden met den dauw des hemels. Deze woorden zijn overgezet in de septuaginta, de Grieksche vertaling van het O. T. Apo tees drosou tou ouranou to sooma autou ebaphee (van den dauw des hemels zal zijn ligchaam *besprengd* worden). Hier beteekent het woord Baptoo zonder eenigen twijfel *besprengen* of bevochtigen door besprenging, want zijn ligchaam werd niet bevochtigd door gedompeld te worden in den dauw, maar door dat deze op hem viel. En dat de Joden, die het grieksch spraken en verstonden het betwiste woord (Baptoo) gebruikten om eene wassching, die *niet* door indompeling in het water geschiedde, aan te duiden blijkt verder ontegenzeggelijk uit twee plaatsen in de in het Grieksch geschrevene Apocryfe boeken.

Van Judith wordt gezegd »Judith 12: 7, dat zij zich wiesch in het veld, of bij het veld aan een waterfontein, Ebaptizeto epi tees peegees tou hudatos (zij wiesch zich bij de waterfontein). De plaats, een fontein of bron, sluit natuurlijk het denkbeeld van indompeling uit; en de zin is epi tees peegees (bij de fontein) niet en teei peegeei (in de fontein), gelijk het zou geweest zijn, zoo zij zich daarin gebaad had.

Het tweede voorbeeld is Eccles. 34: 27 waar gezegd wordt »als iemand gewasschen is na dat hij een doode heeft aangeraakt en denzelve wederom aanraakt, wat nuttigheid heeft hij van zijne wassching?». Gereinigd zijnde wordt hij genoemd Baptizomenos apo nekrou (gereinigd van een doode). Wanneer wij nu de wet van Mozes raadplegen, waarop gedoeld wordt, zoo bevinden wij, dat hij was gereinigd door besprenging. Opdat zijne onreinheid mogt weggenomen worden, werd het water van afscheiding op hem gesprengd, zie Num. 19: 13. Indien dan het woord zoo verstaan wordt door Joodsche schrijvers in het Grieksch, zoo mogen wij met regt aannemen dat het dezelfde beteekenis in het N. T. behoudt, of dat deze beteekenis er aan mag toegekend worden, wanneer de omstandigheden het niet verbieden, en dat het onverantwoordelijk is het te stellen naar het eenvoudig gebruik van den term in opzicht tot het bevel van Christus, dat wij n. l. gehouden zijn den doop bij indompeling te bedienen.

In Mark. 7: 3 en 4, lezen wij, »dat de Pharizeeën en al de Joden niet eten, tenzij dat zij eerst de handen dikmaals wasschen, houdende de inzettingen der ouden. En van de markt komende eten zij niet, tenzij dat zij eerst gewasschen zijn. Dat zij de drinkbekers wasschen en kannen, en koperen vaten, en bedden.» Nu is het wel bekend, dat het wasschen der handen onder de Joden verrigt werd door water op

te gieten, zooals blijkt uit 2 Kon. 3: 11. »En Jósafat zeide: Is hier geen profeet des Heeren, dat wij door hem den Heer mogten vragen? Toen antwoordde één van de knechten des konings van Israel en zeide: Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op Elia's handen goot.»

Ook de dooping, na hunne terugkomst van de markt, waarvan de tekst spreekt, beteekent zeer waarschijnlijk het zelfde als het wasschen hunner handen, daar het toch meer dan onwaarschijnlijk is dat zij zoo dikwijls zij van de markt kwamen hun geheele ligchaam in het water zullen gedompeld hebben. Ook laat het zich niet denken dat de Joden hunne beddekens geheel onder water zullen gedompeld hebben, om dan doornat gemaakt, er op te gaan liggen. En dat het bedoelde woord door de gewijde schrijvers niet slechts in dezen engeren, maar ook somtijds in een ruimeren zin wordt gebruikt, blijkt verder uit Hebr. 9: 10, waar de schrijver van dien brief het zelfde woord (Baptismos) gebruikt, om in 't gemeen de verschillende wasschingen en reinigingen aan te duiden, welke de Mozaïsche wet voorschreef, waaronder er ook vele waren, die gelijk men weet, door besprenging geschieden, Num. 19: 13, 18—22 enz.

Wanneer wij nu verder lezen, dat de Apostel Paulus van het geheele Israëlitische volk zegt, dat het bij den uittocht uit Egypte in de zee en in de wolk gedoopt werd, 1 Cor. 10: 2, dan zal hij hierbij toch wel niet aan eene onderdompeling onder het water gedacht hebben, hetgeen men trouwens weet dat niet geschied is. *)

Een tweede argument ten gunste der indompeling wordt getrokken uit die volzinnen, welke in de II. S. gewoonlijk met *baptoō* zijn verbonden, welke uitdrukkingen de Baptisten beschouwen als duidelijk aan te toonen, dat de doop oorspronkelijk door indompeling werd toegeënd. Zoo wordt in Matth. 3: 6 gevonden, dat Johannes doopte in de Jordaan, dat is, gelijk zij meenen, staande in het water en zijne

*) De zin der woorden zal wel geen andere kunnen zijn, als: de kinderen Israëls trokken over den droog geworden bodem der zee, terwijl de wateren aan weerszijden van hen pal stonden. Welligt werd er water door de botsing en de stooten der golven op hen gesprengd. Onderstellen we verder, dat zij door de hen overdekkende wolk, als door een dauw of zachten regen zijn bevochtigd geworden, of met andere schriftverklaarders, dat uit bedoelde wolk, toen de Egyptenaren mede de zee introkken, verschrikkelijke bliksem- en donderslagen voortkwamen, die het leger der Egyptenaren verschrikten en dat de Israëlieten daarop met een onweersregen overstort werden. Exod. 14: 24. Ps. 77: 19, en eindelijk dat het in Mozes gedoopt zijn (duidelijker is Visserings vertaling *tot* Mozes gedoopt zijn), zoo veel zegt als: tot het geloof in en de erkenning van Mozes Goddelijke zending en de toewijding aan de door hem in te voeren dienst van God, dan kunnen ons de genoemde woorden niet meer duister zijn.

discipelen achtervolgens indompelde. En de geschiedenis van den kamerling (Hand. 8 : 38, 39) waar gezegd wordt: »En hij gebod den wagen stil te houden en zij daalden beiden af in het water, zoo Philippus als de kamerling, en hij doopte hem. En toen zij uit het water opgeklimmen waren, nam de Geest Philippus weg en de kamerling zag hem niet meer.» Hier, zegt men, is een duidelijk geval van indompeling.

Op dit met zooveel vertrouwen aangevoerde argument, wordt geantwoord; dat, wanneer gezegd wordt, dat Johannes doopte *in* de Jordaan, daaruit niet volgt dat hij werkelijk in het water stond en zijne discipelen er indompelde: want het Grieksche voorzetsel, dat door *in* vertaald wordt, beteekend dikwerf *aan* of *nabij*. In Johannes 19:41, lezen wij: »er was in de plaats waar hij gekruisigd was, een hof, hetgeen duidelijk beteekent, dat het hof gelegen *was* niet in *dezelfde plaats* maar *in de nabijheid*." Wederom in Luk. 13:4, »de toren *in* Siloam," hoewel de toren blijkbaar niet *in* de vijver, maar *nabij* dezelve gebouwd was. Doch zelfs aannemende, dat Johannes *in* de Jordaan stond, volgt daaruit niet dat hij zijne discipelen indompelde, daar de menigte die tot hem stroomde, zoo groot was, kon hij zulk eene plaats zeer goed gekozen hebben om het water des te gemakkelijker op hnnne hoofden of in de aangezigten dergenen, die tot hem kwamen, te sprengen. *) — De doop van den kamerling dien de Baptisten beschouwen als een duidelijk geval van indompeling, is zulks niet noodwendig. Het is waar dat ons medegedeeld wordt, dat hij en Philippus afdaalden in het water en hem doopte. En toen zij *uit* het water waren opgekomen nam de Geest des Heeren Philippus weg. Het is zeker, dat de voorzetsels, waarop hier bedoeld wordt, dikwijls overgezet worden, zooals onze vertalers in deze uitdrukkingen hebben gedaan, doch het is even zeker, dat zij even dikwijls gebezigd worden om slechts *tot* of *van* aan te duiden. Zoo wordt in Johannes 11:38, waar gezegd wordt Jezus kwam *tot* het graf van Lazarus, hetzelfde Grieksche voorzetsel gebezigd, als waar gezegd wordt, dat Philippus en de kamerling *in* het water afdaalde, en de juistheid van de vertaling *tot* in het eerste geval zal duidelijk blijken als wij bedenken, dat Jezus niet *in* het graf van Lazarus ging maar het slechts *naderde*. Ook in Joh. 6:23, waar gezegd wordt, »dat scheepjes kwamen van Tiberias," wordt hetzelfde voortzetsel gebezigd als in dat gedeelte waarin vermeld wordt, dat Philippus en de kamerling *uit* het water kwamen en toch kan men geen oogenblik onderstellen dat deze scheepjes *uit* de stad Tiberias kwamen, doch enkel dat zij er *van* kwamen als het punt van waar zij vertrokken.

*) Men vergete echter niet op te merken dat, de evangelist Johannes zegt kap. 1:28 dat hij was doopende *over* de Jordaan te Bethábara.

Ook in het verhaal van den doop des Heeren is een verschillend voorzetsel gebruikt. Onze vertalers hebben oneigenlijk vertaald *hij klom op uit het water*. De ware zin is echter niet hij klom *uit* maar kwam *van* het water, daar bedoeld voorzetsel (apo) slechts de plaats aangeeft van waar hij kwam, zonder te kennen te geven dat hij *in* het water geweest was.

In de derde plaats beroept het Baptisme zich op de uitdrukking van den Apostel Paulus in twee afzonderlijke gedeelten van zijne brieven gebezigd: »met Christus begraven in den doop,» *) als een sterk bewijs voor de indompeling, daar die wijze van doopen volgens hen de eenige is, die als het zinnebeeld eener begrafenis kan worden beschouwd. Doch hierop wordt aangemerkt, dat ook dit bewijs zijne kracht verliest, wanneer we in het oog houden dat het slechts *figuurlijk* gebezigd is, en dezelfde beteekenis heeft als de uitdrukking, welke de Apostel bezigt om hetzelfde te zeggen, »gedoopt in den dood van Christus,» hetgeen met andere woorden zeggen wil, tengevolge van onze gemeenschap met den dood van Christus, zijn wij dood geworden voor de zonde of zijn wij verlost van hare magt. In het naast daaraanvolgende vers, drukt hij het zelfde denkbeeld uit door eene andere figuur, als hij zegt »dat wij met hem eene plante zijn geworden in de gelijkmaking zijns doods». Waarom moet men veronderstellen, dat de eene figuur meer op de *wijze* van doopen ziet dan de andere? Waarom zou het 't begraven gelijken meer dan het planten? Welke reden kan er aangegeven worden, om op de eene uitdrukking klem te leggen bij voorkeur boven de andere, dan de begeerte om eene veronderstelling te ondersteunen? Zou het niet betaamelijker zijn geweest aan het karakter van eerlijke en verstandige uitleggers der schrift, te besluiten dat daar er eene vermenging van figuren is, de Apostel niet zinspeelde op eenige uitwendige plegtigheid, maar ten doel had, om uit te drukken, dat de doop een teeken is van onze gemeenschap met Christus in zijn dood. Bovendien gaan de Baptisten voort op een valsch denkbeeld van de begrafenis onzes Zaligmakers. Het is vreemd, dat iemand, die het N. T. met eenigen graad van oplettendheid gelezen heeft in zulk een valsch denkbeeld kon vervallen. Zij schijnen te denken, dat Hij begraven was op de wijze van ons land, waar een dood ligchaam mag gezegd worden te worden ingedompeld in het graf en bedekt met aarde. Was zijn ligchaam in de aarde bedolven geworden, dan mogten we eene gelijkheid gewaand hebben, tusschen Zijne begrafenis en de indompeling des doopelings in het water. Maar niets is verder van de waarheid verwijderd.

*) Rom. 6: 3, 4; Coll. 2: 12.

Het graf van Christus was een vertrek, uit eene rots gehouwen, welks vloer gelijk was met den grond of slechts een weinig beneden de oppervlakte, en het was zóó ruim, dat iemand er zitten en regtop in staan kon. Hier was zijn ligchaam neergelegd en het was alleen bedekt met de grafkleederen. Laten de Baptisten nu de gelijkheid aanduiden tusschen het indompelen van den doopeling in het water en de begráfenis van Christus. Geen twee dingen in de wereld zijn meer ongelijk. Dit in het oog gehouden, kan men gemakkelijk bemerken, dat de Apostel geene vergelijking maakt tusschen den doop van geloovigen en hunne begráfenis met Christus in de *wijze*, maar in de *zaak zelve*. Zij zijn ééne plant met hem geworden in de gelijkmaking zijns doods en zijn het ook in de gelijkmaking zijner opstanding. Gelijk Hij der zonde stierf, sterven zij ook tot aflegging der zonde. Gelijk Hij verrees uit de dooden, verrijzen zij met Hem tot nieuwigheid des levens.

We hebben gezien, dat niets zekers kan geleerd worden van den oorspronkelijken term (Baptizoo) omdat hij verschillende beteekenissen heeft, en soms *indompelen*, soms *wasschen*, soms *besprengen* beteekent. Wanneer een woord gebruikt wordt, om eene daad, of handeling aan te duiden, welke figuurlijk is, schijnt het eene goede manier tot verklaring van zijn zin, op te merken hoe *de zaak*, welke *de daad* of zinnebeeldige handeling voorstelt, in andere plaatsen uitgedrukt wordt. Gelijk het water in den doop het zinnebeeld is van de invloeden en de genade des Geestes, zoo mogen we tot opheldering van den term *doopen*, die plaatsen der H. S. brengen die spreken van de mededeeling dier invloeden en genade, en *niet een van deze* zinspeelt op indompeling.

De H. Geest wordt gezegd *te vallen* op menschen, op hen *uitgestort* te worden, en met betrekking op het zelfde onderwerp belooft God *rein water op ons te sprengen* (Ezechiel 36 : 25) en dat zijne genade zal komen als *regen op het nagras en als druppelen, die de aarde bevochtigen*. Ps. 72 : 6. Indien water een gelijkend zinnebeeld van den Geest is, omdat het zuivert, is het dan niet redelijk, om te veronderstellen, dat er eene *gelijkheid* bedoeld werd tusschen de toediening van het water in den doop en de *wijze*, waarop de mededeeling des Geestes beschreven wordt?

Het is geenszins waarschijnlijk, dat God zou spreken van Zijne werkingen op ééne wijze en ze zinnebeeldig zou voorstellen op verschillende wijze; dat Hij zou beloven Zijn Geest op ons te *sprengen* of uit te *storten* en om ons deze belofte te bekrachtigen, zou bevelen in het water *gedompeld* te worden. Er zou in dit geval *geene overeenkomst* zijn tusschen de *belofte* en het *zegel*, en het verschil zou aanleiding geven, tot verwarring van begrippen. Dit, geloven we, is een bewijs

van veel klem, ten gunste van onze wijze van doopen, en een tegenwerping tegen de indompeling, 't welk niet gemakkelijk kan ontgaan worden.

Eindelijk, het groote bewijs waarop zich het Baptisme beroept, is de geschiedenis.

Hierop dient tot antwoord, dat, ofschoon het buiten geschil is, dat in de eerste eeuwen de doop meestal bij indompeling geschiedde, zoo is het er echter verre af, dat het bewezen zoude zijn dat de Apostelen uitsluitend bij indompeling zouden gedoopt hebben.

Het is niet waarschijnlijk, dat de drie duizend, die op den Pinksterdag werden gedoopt, in het water gedompeld werden. Er was te Jeruzalem een vijver, de vijver van Siloam genaamd, doch wij weten niet, of hij door zijne groote en ligging geschikt was voor het doel. Behalve dat het zeer onwelveogelijk was, zou het ook zeer vervelend geweest zijn, zoo deze geheele menigte in het openbaar de kleederen had uit- en aangetrokken, en het is zeer onwaarschijnlijk, dat zij met hunne kleederen aan in het water werden gedompeld. Als geheele huisgezinnen in hunne eigene huizen werden gedoopt, is er geene reden om te denken, dat er bij elke gelegenheid eene voldoende hoeveelheid waters voor de indompeling gevonden kon worden. Wij zijn verzekerd, dat in zeer weinige onzer huizen de doop door indompeling verrigt kan worden, en de huizen der Joden en Grieken waren, naar wij vermoeden, niet beter ingerigt. De Baptisten schijnen te gelooven, dat in de Apostolische eeuw elk huis eene doopvont of een bad had, maar waarom zij dit gelooven, kan niemand zeggen, behalve dat het voor hunne onderstelling pleit. De Apostelen konden niet op elke plaats den doop door indompeling toedienen, zoodat, als hij op deze wijze plaats moest hebben, zij dikwijls in de noodzakelijkheid moeten geweest zijn, wanneer zij bekeerlingen hadden gemaakt, om hen naar een vijver of eene rivier te leiden, en in vele streken van het Oosten moesten zij dan lange reizen doen, om er een te vinden. Doch in het Nieuwe Testament is geen enkel feit te vinden, dat dit denkbeeld schraagt. Het verhaal duidt aan, dat zij bekeerlingen op de plaats zelve doopten, en bij gevolg, dat slechts eene kleine hoeveelheid waters noodig was, die overal verkregen kon worden.

Hoe dit geweest zij, het laat zich niet betwisten, dat er onder de eerste christenen, ook zoowel als thans, zieken en bedlegerigen zullen geweest zijn: aan dezen zullen de Apostelen den doop zonder twijfel door besprenging of overstorting bediend hebben. De Zaligmaker heeft den doop ingesteld; maar ons geen rigtsnoer gegeven, waarvan wij, wat den vorm betreft, bij het waarnemen dier plegtigheid niet mogen afwijken. Vieren wij, viert eenige gezindheid, viert

het Baptisme het Avondmaal in den vorm, waarin Jezus met zijne Apostelen het gevierd hebben? eet men daarbij ongedesemd brood, gelijk bij de Joden op 't Pascha eene gewoonte was? ligt men aan op beddekens, gelijk toen gebruikelijk was? Is het niet genoeg wanneer het op eene betamelijke wijze gevierd wordt? — Zoo is het ook met den doop. Geen wonder dan, dat de oud christelijke kerk den doop niet slechts bij indompeling, maar ook bij besprenging toediende. Zij begreep zeer wel, dat de doop eene zinnebeeldige handeling is, dat het niets ter zake doet of bij deszelfs toediening wat meer of minder water gebruikt wordt. De kerkvader Cyprianus van den doop door besprenging sprekende zegt: »Men wordt door den doop op dezelfde wijze niet afgewasschen als de huid en het ligchaam van de vuiligheid in een gemeen bad. Het is op eene andere wijze, dat het hart van den geloovige gewasschen wordt en hierom zijn de kortste wegen, om de goddelijke zaken te verrigten, in het bondsteeken der zaligheid, wanneer de noodzakelijkheid het vereischt, door Gods genadevolle bedeeling genoeg, om de geheele weldaad te verleenen.» *)

Alzoo hebben wij al de door het Baptisme aangevoerde bewijzen, als zoude de doopsplegtigheid slechts bij indompeling kunnen geschieden, onpartijdig overwogen; en is het voor ieder, onpartijdige, meer dan duidelijk geworden, dat geen enkele der aangevoerde bewijzen stand houdt.

Onderstellen we echter eens voor een oogenblik, dat het Baptisme deze bewering voor de *letter* der H. S. wist te regtvaardigen, zou dan hierdoor het bewijs geleverd zijn, dat de doop bij besprenging bediend ijdel en geen doop is? De vraag is toch in honderd dergelijke zaken niet slechts, wat is met de letter, maar ook en veel meer, wat is met den zaakrijken inhoud, de idee, en den geest der H. S. al of niet in overeenstemming. En om dit in het onderhavige geval te weten, moet men een duidelijk bégrip trachten te verkrijgen, waartoe volgens de H. S. het water in den doop dient, en waartoe men met hetzelfde in aanraking gebracht wordt; moet men zich rekenschap van het doel en het einde geven, waartoe het water bij deze plegtigheid gebruikt wordt.

De Joden waren tengevolge van de voorschriften der Mozaische wet en vaderlijke inzettingen aan vele zinnebeeldige wasschingen gewoon. Zij, die derzelve zin gevat hadden, wisten, dat het bij denzelfden niet zoo zeer de reiniging des ligchaams, maar de reiniging des geestes betrof, en dat deze er den diepsten grond van uitmaakte en er door werd aangeduid. Het was deze meer of minder tot bewustheid gekomen, idee, waaruit de zoogenaamde Proselieten-doop ontstaan is, waardoor

*) Cyprian. ad Fidum. Ep. 76.

men de, uit het Heiden- tot het Jodendom, overgekome, het Joodsche volk inlijfde. Ook bij den doop van Johannes lag deze idee ten grondslag. Wanneer we nu zien, dat de Zaligmaker, toen hij uit Joden en Heidenen zijn rijk wilde stichten; een reinigingsplegtigheid door water voorschreef en gebod, dat zij, die in Hem geloofden en leden van zijne gemeente wenschten te worden, eene reiniging met water zouden ondergaan, en dat ze door deze handeling plegtig en openbaar aan de dienst en vereering van den eenigen waren God, Vader, Zoon en H. Geest zouden verbonden en verplicht worden; (welke wassching of reiniging door 't woord doop (Baptismos) wordt uitgedrukt) dan ziet een ieder dat deze wassching eene zinnebeeldige handeling is. *) Verder moet men er op letten, dat het water, dat bij den doop, bij deze toewijding aan de dienst van God, gebruikt wordt, slechts ten doel heeft, om in zinnebeeldige taal te verkondigen: onze geestelijke

*) Men zegge niet, dat bij deze beschouwing het onderscheid, van iets in of met water te wassen en in het water te doopen, wordt voorbijgezien, en dat eerstgenoemde handeling niet slechts te kennen geeft, een voorwerp met het water in betrekking te stellen, maar ook nog *verdere pogingen onderstelt*, die aangewend worden, om het voorwerp door middel van het water te reinigen, welke pogingen in 't denkbeeld of 't woord wassen liggen opgesloten, en dat een voorwerp in het water te doopen slechts aanduidt, dat het eenvoudig *zonder verdere pogingen tot zuivering* in meer of mindere mate onder het water gebragt wordt, gelijk b. v. Jezus spreekt van het in den schotel indooopen, en gelijk de rijke man begeerde, dat Lazarus het uiterste zijns vingers in water doopen of insteken zou, om daarmee zijne tong te koelen. Ofschoon dit een en ander volkomen waar is, zoo bewijst het toch in geenen deele, dat het hoogste begrip in den doop niet dat van *reiniging* zijn zou. Ofschoon het doel waarmee men een voorwerp in het water doopt, in het gemeen verschillend zijn kan, b. v. tot afkoeling enz. zoo kan men toch aan dergelijke oogmerken niet denken, wanneer iemand in het water gedompeld wordt om gedoopt te worden. Deze handeling kan niet anders aanduiden dan een zuivering in of door het water van de onreinheid, die men erkent te hebben. Daarom heet de doop in de H. S. het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des H. G. Tit. 3: 5, de afwassching der zonde, Hand. 22: 16. Alzoo zien we, dat een voorwerp in het water doopen en door of met het water wassen, beide ten opzichte van den christelijken doop, daarin *overeenkomen*, dat ze beide met het doel geschieden, om ontdaan te worden van de smetten, of het vuil dat het aankleeft, en, dat een *wassching of reiniging het hoofdbegrip* in den doop uitmaakt. En inderdaad de indooping of onderdompeling in het water, zonder daarmee het begrip van reiniging, of wat hetzelfde is, van den dood en de aflegging van het zonde wezen, te verbinden, is ten opzichte van den christelijken doop een louter zinledige handeling, waarbij men niets denken kan — Of is hij misschien eene zinnebeeldige handeling, die niets afbeeldt, niets te kennen geeft, niets beteekent?

onreinheid, de reiniging daarvan door het bloed en den Geest van Christus en het nieuwe aan God gewijde leven, dat we voortaan hebben te leiden. Een ieder ziet dan, dat er wel geen doop zonder water, noch zonder dat, dit met den te doopen persoon in betrekking gesteld wordt, daar het 't zinnebeeld zijner reiniging zijn moet, kan plaats hebben; doch ook evenzeer, dat de *hoeveelheid* waters noch de *wijze* waarop dit over hem gebragt wordt, of dit element op hem uitgestort, dan of hij in hetzelfde geworpen wordt, *hier niets afdoet*; dat het niets afdoet of het water tot den persoon of deze tot het water gebragt wordt; of het geheele ligchaam nat gemaakt wordt of dat gedeelte, dat het geheel bekwaamelijk voorstelt, b. v. het hoofd; alles waarop het hier aankomt is, dat de idee wordt uitgedrukt. Ieder weet het, dat, hetgeen deze wassching tot eene godsdienstige handeling of tot den christelijken doop maakt, is gelégen in den wil en het bevel van Christus en het einde of doel, waartoe zij wordt aangewerd, en in de belofte en den zegen Gods daaraan verbonden. Hieruit blijkt, dat noch de indompeling, noch de overstorting, noch de besprenging met water, maar de idee van reiniging door water de eenige zaak is, waarin het bij den doop op aankomt. Is dit zoo, wat beteekent dan de bewering van het Baptisme, dat de hoeveelheid waters in deze wassching en de wijze waarop de mensch daarmee in aanraking komt, het wezen van den doop zou uitmaken? Wat is dit anders, dan slechts in de meest bekrompene kortzichtigheid op het uitwendige water en den uitwendigen vorm van de doophandeling te staren, terwijl men de ware beteekenis van denzelfden op den achtergrond schuift, of wel geheel uit het oog verliest; met één woord, wat is dit anders, dan een hangen aan de letter, dan een *ellendig formalisme*?

Verder, indien de bewering van het Baptisme waar is, dat alleen de doop op belijdenis des geloofs en bij indompeling toegediend, voor den eenig wettigen doop moet geacht worden, dan ziet ieder, dat bijkans de gansche kerk door alle eeuwen ongedoopt is gebleven, dat de H. G. die haar tot een leidsman gegeven is, heeft toegelaten, dat zij door alle eeuwen in deze allergewigtigste instelling gedwaald heeft, dan is de ware doop het eerst hersteld in de 16e eeuw door de ongeloofigste en heretische van alle christelijke gezindheden, de Socinianen, die, gelijk men weet op deze wijs den doop bedienden; *) tot dat in het begin der 17e eeuw de Baptisten, gelijk we gezien hebben, op dezelfde wijs, als genoemde secte, den doop zijn begonnen te bedienen, †) en nu het groote nieuws der wereld verkondigen,

*) Ypeij gesch. der christ. kerk der 18 eeuw D. 9 bl. 66—67.

†) Bij al de groote woorden, waarmede het Baptisme zijnen doop als den eenig waren en geldigen aanprijst, en aan den onkundigen opdringt, zou het

dat zij alleen in 't bezit zijn van den door Christus ingestelden doop, dat alle niet Baptisten, ongedoopten, in dit opzigt aan de Heidenen gelijk zijn. Wij zullen dus, willen we het Baptisme gelooven, de ongerijmdste aller stellingen moeten aannemen, dat de christelijke kerk sedert de 3e tot de 16e of 17e eeuw van de aarde is verdwenen geweest; dat God het groote werk der kerkhervorming in de 16e eeuw door de handen van eenige ongedoopten heeft tot stand gebracht; dat dus de groote geloofsmannen, Luther, Zwingli, Calvijn en zoovele duizende anderen van onze voorvaderen, die de waarheid des Evangelies met hun bloed en leven verzegeld hebben, zelve buiten de christelijke kerk, ongedoopt, en nog eens gezegd, niet meer dan Heidenen geweest zijn. En deze gevoelens zullen gekoesterd, geleerd en verkondigd worden door ons, hunne kinderen, die de vruchten en zegeningen genieten van hunnen arbeid, gebeden, worstelingen, gevaren, nood en bloed! Doch — misschien worden wij door de kracht der waarheid hiertoe gedrongen. Misschien kunnen zij, die de zoo even genoemde hervormers, de Gereformeerde kerk, hare leer en haren doop veroordeelen, dezelve verloochenen en als afzweren, daarvoor voldoende redenen geven! Helaas! we hebben het reeds gezien, dat de reden, die het Baptisme opgeeft niets nieuws bevat, dat ze uit het wapenhuis der oude Wederdoopers gehaald, door deze duizend maal voorgesteld en even dikwerf door onze vaders wederlegd zijn. Dat deze handelwijze dus van de uiterste ligtzinnigheid getuigt, en een bestaan ontdekt, dat nimmer in de waarheid geworteld en bevestigd was, dat zich op eene ellendige wijze laat omvoeren met alle wind van leer, dat een geopend oor heeft voor elke nieuwigheid, dat, zoodra de een of ander vreemdelling van eene geheele onbekende gezindheid, de nietswaardigheid van de kerk, de leer en den doop onzer vaders verkondigt, wanneer hij slechts daarbij eenige geliefkoosde leerstukken als, b. v. de leer van 's menschen ellende, geestelijk onvermogen, onmiddelijke werking des H. Geestes en predestinatie, losgerukt van andere niet minder gewigtige waarheden, op de meest steile en eenzijdige wijze

intusschen voor velen geen overtollige moeite doen, wanneer het eens aantoonde, of het volgens zijne eigene beginselen in de 17e eeuw te Amsterdam wel wettig aan zijn dompeldoop gekomen is. Met andere woorden, of hij die, daar den dompeldoop het eerst invoerde, zelf wel wettig gedoopt was. Het Baptisme neemt het echter zoo naauw niet met de geschiedenis. We hebben het reeds gezien, dat de heer W. de afscheiding der Novatianen als de herstelling van de kerk in de 3e eeuw beschouwt; doch derzelve hoofd Novatianus was zelf ook bij *besprenging* gedoopt op het ziekbed zonder dat de Novatianen er ooit aan dachten om hem bij vernieuwing te doopen! Eusebius kerkgesch. 4e boek bl. 376.

voordraagt — oogenblikkelijk, zonder op iets meer te letten, gereed is, om met een onzinnigen en dweependen ijver alles te beamen, — om morgen, wanneer de Apostelen van Darby, Irving of die der Mormonen komen opdagen, andere voorstellingen bij vernieuwing te huldigen. Voorwaar, de kenmerken onzes tijds zijn, nevens gunstige uitzonderingen, die we op hoogen prijs stellen en dankbaar gebruiken: oppervlakkigheid, ligtvaardigheid, loszinnigheid en verbrokkeling! De invloed van dezen verderfliken adem wordt overal bespeurd en doet zich ook zelfs gevoelen bij hen, die anders naar den aard der liefde mogen geacht worden den Heer te vreezen. Deze toestand, moge zij ons allen roepen tot waakzaamheid, om niet op gelijke wijs als een roof te worden weggevoerd, of te worden uitgeplunderd door redenen, die niets meer dan schijn zijn; maar de geesten te beproeven of ze uit God zijn, en te strijden voor het geloof eenmaal den heiligen overgeleverd!

BIJLAGE I.

BIJLAGE

BEVATTENDE

EEN HISTORISCH ONDERZOEK

NAAR

HET BESTAAN VAN DEN KINDERDOOP

IN DE

VIER EERSTE EEUWEN DER CHRISTELIJKE KERK

DOOR

DEN SCHRIJVER VAN HET „BAPTISME ENZ.”

Dat zij, die den kinderdoop verwerpen denzelven niet slechts door dogmatische en andere bewijzen, gelijk we gezien hebben, bestrijden, maar ook regtstreeks zijnen Apostolischen oorsprong loochenen, is van algemeene bekendheid. Ook van deze zijde, die in 't algemeen zeer weinig bekend is, wenschen wij hier den doop der jonge kinderen naar ons vermogen in het licht te stellen. De heer W. en meest allen, die den kinderdoop bestrijden, beweren, dat de invoering van denzelven uit de misvatting ontstaan is, dat men *door den doop van de erfzonde bevrijd werd*, en dat hier alzoo de eene dwaling uit de andere ontstaan is. Vragen we, door welke bewijzen deze bewering gestaafd wordt, dan ontvangen we eene reeks van citaten uit de patrestiek, waaruit blijkt, dat de kerkvaders der vijf eerste eeuwen in hunne doopsbeschouwing uitgingen van eenige klassieke schriftplaatsen, waarin des menschen geestelijke geboorte — de geheele omzetting van ons door de zonde bedorven wezen — wordt voorgesteld, als eene wedergeboorte uit water en Geest Joh. 3: 5, 6, als het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des H. Geestes Tit. 3: 5, en Efez. 5: 26, als een begraven worden door den doop in den dood van Christus en eene opwekking tot een Godgewijd leven Rom. 6: 3, 4, Col. 2: 12, als een aandoen van Christus Gal. 2: 27, als eene afwassching der zonde Hand. 22: 16. — Op grond van deze schriftplaatsen beschouwden zij den doop als een door Christus ingestelde genademiddel, hetwelk met onze verlossing en zaligheid ten naauwsten verbonden is. Daaruit blijkt verder, dat zij — ofschoon nog ver verwijderd van de mechanische doopsbeschouwing, het opus operatum der middeleeuw-

sche scholastiek zich nogtans den *uitwendigen waterdoop onmiddelijk verbonden dachten mt de verlossende werkzaamheid des H. Geestes*, en dat zij op dien grond over den doop spraken, als in zich bevattende, de wedergeboorte, de heiliging des gemoeds, de verlichting des verstands en de afwassing der zonde. — Wanneer we dit historisch aannemen, gelijk we doen, is dan hiermede het bewijs geleverd, dat de doop der jonge kinderen als een *gevolg* van deze doopsbeschouwing moet worden aangemerkt? Wij vertrouwen, dat niemand, die het slechts om waarheid te doen en onpartijdig is, dit gevolg, zonder verder bewijs, zal toestemmen. Trouwens de kerkvaders der eerste eeuwen kunnen evenmin als wij, redelijker wijze geacht worden, onbekend geweest te zijn met de waarheid, dat de sacramenten alleen beteekenis en kracht hebben voor hen, wien zij naar den geopenbaarden wil van God worden toegediend. Indien zij zich dan bewust geweest waren, dat de jonge kinderen der kerk, even als de ongeloovig blijvende Joden en Heidenen, door den wil van Christus van den doop waren uitgesloten; hoe zoude het hun dan in gedachten gekomen zijn hen te doopen? En waartoe zou hun dan den doop strekken? Verder. Waarom hebben zij dan nimmer pogingen aangewend, om ook Heidenen met hunne kinderen, waar zij dit konden, te doopen en met hen gehandeld, als in lateren tijd Karel de Groote met de door hem met het zwaard bekeerde Saksers deed? Dit zou voorwaar, indien zij zulk een mechanisch begrip met den doop verbonden hadden, als men hun bij deze onderstelling wil toedichten, van belang geweest zijn; nogtans vindt men nergens, dat zij hieraan ooit gedacht hebben. Hierbij komt nog, dat het gevoelen, dat alle ongedoopt stervende kinderen, ofschoon van geloovende ouders, en in Gods verbond geboren, van de zaligheid verstoken zijn bij de kerkleeraars der 3 eeuw nog niet werd gevonden. Verder houde men onder het oog, dat de vraag, waarover we hier handelen, door de geschiedenis moet beslist worden. Welaan! leert ons deze, dat de kinderdoop in de kerk ingevoerd is, tengevolge van deze doopsbeschouwing? is er zelfs één enkele oude schrijver, die zulks vermeldt? Want om zich hier op het bekende zeggen van Walafridus Strabo te beroepen is inderdaad belagchelijk, daar deze schrijver eerst in de negende eeuw leefde; en in die middeleeuwsche duisternis en onwetenschap kon hij den toestand der drie eerste eeuwen niet beter, dan wij kennen. Met één woord, men kan geen enkel bewijs voor dit gevoelen uit de geschiedenis aanvoeren. Nu zegt men echter, dat het toch zeer wel mogelijk geweest is. — De vraag is hier echter niet naar eene afgetrokken mogelijkheid of onmogelijkheid, maar wat inderdaad geschied is. *) De vraag, die hier onderzocht moet worden, is alzoo,

*) De beroemde en geleerde kerkgeschiedschrijver Neander, die ofschoon

wat leert de geschiedenis dat inderdaad geschied is? Hierbij moet men echter onder het oog houden, dat de geschriften, die ons, behalve de boeken des N. V., uit die eeuw zijn overgebleven, zeer weinig zijn *) en over deze zaak hoegenaamd geen licht schenken en ons dus op de vraag, of er in die eeuw al of niet kinderen gedoopt zijn, geen antwoord geven. *Hieruit* besluiten de tegenstanders van den kinderdoop dat dezelve toen geen plaats gehad heeft. Dit besluit is *onlogisch* en *ongegrond*. Onlogisch, omdat men uit een enkel zwijgen niets besluiten kan. Ongegrond, omdat het van de valsche onderstelling uitgaat, dat *alles* wat geschied is, ook door de geschiedenis vermeld is; dat dit echter niet geschied en zelfs niet geschieden kan is bekend. Al wat dus op het stilzwijgen der geschiedenis gebouwd is, hangt in de lucht en leidt tot de ontkenning der waarheid. Eenige voorbeelden zullen dit duidelijk maken. Zooals bekend is vermeldt de geschiedenis nergens, dat de 12 Apostelen gedoopt zijn geweest; zullen wij op dien grond aannemen, dat dit niet geschied is en vaststellen, dat zij die anderen doopten zelve ongedoopt geweest zijn? Nergens lezen wij in de geschiedenis der Apostelen, dat de vrouwen deel namen aan het Avondmaal: geeft ons dit grond om te gelooven, dat zij door de Apostelen van dit bondzegel geweerd zijn? Verder. In de H. S. des N. V. wordt ons van de Apostelen weinig meer dan de werkzaamheid van Paulus vermeld; zullen we daarom aannemen, dat de overige Apostelen niets gedaan, hunne handen in den schoot gelegd en zich van hunne roeping en hunnen arbeid onttrokken hebben? Genoeg hiervan. — Van de schriften der kerkvaders in de tweede eeuw hebben wij nog de zoogenaamde kleine brieven van Ignatius en een brief van Polycarpus hij mede den Apostolischen oorsprong van den kinderdoop loochent, en evenwel dien doop voorstaat en voor echt christelijk erkent, verklaart, dat de invoering van den kinderdoop uit een echt christelijk begrip ontstaan is. Dat begrip is, zoo beweert hij, „dat Christus de menschelijke natuur een nieuw, Goddelijk leven heeft meêgedeeld en haar daardoor van hare vroegste ontwikkeling geheiligd heeft.” Men zie zijne kerkgesch. D. 1 bl. 376, 377 Dat dus die doop aan een verkeerd begrip der erfzonde en hare vernietiging door den doop zijn oorsprong verschuldigd zou zijn, schijnt hem onbekend geweest te zijn. En inderdaad, al wat men van deze zaak zeggen kan, is: dat de kerkvaders den mensch beschouwden, als zijnde door zijne gemeenschap met den eersten mensch en diens zonde, van zijne geboorte af verontreinigd en verdorven, zoodat de behoefte aan verlossing in Christus en diensvolgens aan de van God verordineerde genademiddelen, welke de objective verlossing, door Christus verworven, en de subjective verlossing van het individu bemiddelen, niet slechts den volwassene maar ook den pasgeborene betreft. En wie bewijst, dat ze in deze opvatting gefeild hebben? ?

*) De eerste brief van Klemens aan de gemeente van Corinthe, de zoogenaamde brief van Barnabas en de Herder van Hermas. Ziedaar alles!

Ook in deze vindt men niets, dat over dit geschil enig licht kan geven. Verder vinden we uit deze eeuw nog de schriften van Justinus den Martelaar, die gebloed heeft vóór het midden der tweede eeuw, omstreeks 40 jaren na den dood van den Apostel Johannes. Deze schreef twee verdedigingsschriften ten behoeve der Christenen. In één derzelve schrijft hij: »gelijk zij, die volgens de menschelijke wet twee vrouwen in huwelijk nemen, zondaars bij onzen Meester zijn, alzoo ook zij, die eene vrouw aanzien, om haar te begeeren; want, die metterdaad overspel doet, wordt niet alleen door hem uitgeworpen, maar ook die met haar overspel doen wil; dewijl niet enkel de werken, maar ook de gedachten Gode openbaar zijn. En onder ons zijn vele mannen en vrouwen zestig en zeventig jaren oud, die van kindsbeen af discipelen van Christus gemaakt zijn, en als nog onbevlekt volhardten, en ik beroem mij, onder allerlei soort van menschen, dezulken te toonen.» *) De personen, van wie Justinus spreekt, waren dus van hunne kindsheid af, toen reeds zestig of zeventig jaar geleden, tot discipelen van Christus gemaakt. De vraag is nu, wat *discipel* zijn van Christus in den stijl der H. S. en in dien der kerkvaders beteekent, en *waardoor* men volgens hen een *discipel* van Christus wordt. Het is duidelijk, dat *discipel te zijn* van Christus meer en iets anders beteekent, dan in de leer van Christus, in de waarheid des Evangelies *onderwezen* te worden. Van Paulus en Barnabas lezen wij Hand. 14: 21, 22, nadat zij in de stad (Derbe) het evangelie *verkondigd*, en velen tot *discipelen* gemaakt hadden, keerden zij weder naar Lijstre, Icónie en Antiochië, versterkende de zielen der discipelen, hen vermanende, dat zij zouden blijven in het geloof. Het *verkondigen* van het evangelie aan de gansche stad bevat het onderwijzen, door Paulus en Barnabas gegeven; het maken van *discipelen* heeft betrekking op dezulken, die hetzelfde door geloof aannamen; terwijl de vermaning aan de discipelen gegeven, om in het geloof te volhardten, op dezulken ziet, die reeds vroeger Christenen waren geworden. Van den Apostel Paulus lezen wij, dat hij zich na zijne bekeering trachtte te voegen bij de discipelen; doch dat zij hem allen vreesden, niet geloovende, dat hij een discipel was, Hand. 9: 26; van de discipelen te Antiochie lezen we, dat zij de eerste waren, die Christenen genoemd werden Hand. 11: 26. Uit een en ander blijkt zoo klaar als de dag, dat discipel van Christus te zijn, niets minder beteekent, dan een aanhanger, een volgeling van Jezus, met één woord, een Christen te zijn. †)

*) Apologie bladz. 89.

†) „Het is verder van belang op te merken, schrijft een der jongste en bekwaaamste bestrijders van den kinderdoop Lenoir, dat het woord discipel,

Het is bekend, dat niemand door de Apostelen, noch bij de oude kerk, voor een Christen gehouden werd, die ongedoopt was. Zoo velen, en meer dus niet, als in Christus naam gedoopt waren, hadden volgens hunne leer, Christus aangedaan, Gal. 3: 27. Christenen, die Christus *niet aangedaan hadden*, die *niet* met Hem *begraven* waren door den doop in zijnen dood, kent de H. S. niet. Tot de zoodanigen, die wel in het gemeen aan de leer des evangelie's geloofden, doch den doop steeds, om welbekende redenen, uitstelden, zegt de kerkvader Basilius: »gij weifelt, overlegt en stelt onophoudelijk uit, gij, die van uwe jeugd aan volgens het evangelie zijt onderwezen; hebt gij nog niet de waarheid omhelsd? Altijd onderwijs ontvangende, zijt gij tot de wetenschap nog niet gekomen? Gij besteedt uw gansche leven aan proefnemingen en blijft tot in uwen ouderdom zoekende; wanneer zult gij dan toch eindelijk een *Christen* worden? Wanneer zullen wij u als een der *onzen* mogen begroeten»? Waren nu de personen, van wie Justinus spreekt, van *kindsbeen* af tot *discipelen* gemaakt en is *discipel van Christus* in den stijl der Apostelen en kerkvaders zoo-veel als *Christen*, en wordt niemand, tenzij hij gedoopt is, gedacht Christen te zijn, dan volgt hieruit ten duidelijkste, dat zij, die in hunne kindschheid tot discipelen gemaakt waren, ook op dien leeftijd den *doop* ontvangen hadden. Een ander middel bestaat hiertoe voor kinderen niet. In de tweede plaats komt hier in aanmerking de getuigenis van Ireneüs, geboren in het laatst der eerste of in het begin der tweede eeuw. Opgevoed in Azie, onder het opzigt van Polycarpus, bisschop van Smyrna, die een leerling was van Apostel Johannes, is hij in zijn ouderdom bisschop te Lijon in Frankrijk geweest. Hieruit blijkt, dat Basilius teregt van hem zegt, dat hij een man was, die zeer na aan de Apostelen geweest is, *) en Hieronymus getuigt met regt van hem, dat hij een man was van de Apostolische tijden †). Zijne woorden, boven bl. 47 reeds aangehaald, luiden: »Christus kwam om allen door zich zelve te verlossen, allen zeg ik, die door hem tot God *wedergeboren* worden: *zuigelingen, kleinen, knapen, jongelingen* en *ouden*. Daarom is hij zelf iederen leeftijd doorgegaan, en werd hij voor de zuigelingen een zuigeling *heiligende* de zuigelingen, werd hij den kleinen een kleine,

dat meer dan 250 malen in het Nieuwe Testament voorkomt, nooit eenvoudig een hoorder des woords beteekent, al wordt het ook, als te Berea, met ingenomendheid ontvangen. Discipelen in evangelischen zin zijn geene scholieren, die eene les leeren, waarvan zij de beteekenis niet verstaan; het zijn aanhangers en volgelingen». Men zie het werkje van genoemden Schrijver, hetwelk in het oorspronkelijke luid: *Le Baptême des Enfants et des Vieux*.

*) Basil. de Spirit. S. Cap. 29.

†) Hieronijm. epist. ad Theodor.

heiligende 'die van dezen ouderdom waren' enz. Zie verder bovenbedoelde plaats. Uit deze woorden blijkt, dat onze kerkvader de door Christus teweeg gebragte *verlossing*, *wedergeboorte* en *heiliging* tot iedereen leeftijd, evenzeer tot het begin des menschelijken levens, tot zuigelingen als tot hen, die van meer gevorderde jaren zijn uitstrekt, daar hij uitdrukkelijk zegt, dat *zuigelingen* door Christus Gode *wedergeboren* en *geheiligd* worden. Deze bewering zou echter aan den kinderdoop niets afdoen, had Ireneüs in de 17 eeuw geleefd en volgens derzelve denkbeeld gesproken. Wanneer we echter onder het oog houden, dat volgens de denkwijze der eerste kerkvaders, de wedergeboorte en heiliging ten naauwste met den doop verbonden zijn, zoodat de doop zelf dikwerf door hen met dien naam bestempeld wordt, en dat het hun nimmer in de gedachten kwam, aan eenen ongedoopte de genoemde weldaden toe te kennen, dan wordt deze plaats voor den kinderdoop van groot gewigt. En dat hetgeen we hier beweren inderdaad waar is, zullen we met eenige aanhalingen uit de kerkvaders van dien tijd en uit Ireneüs zelve onwederlegbaar toonen. Justinus de Martelaar, die omstreeks 30 jaar voor Ireneüs geleefd heeft, schrijft in zijne reeds genoemde Apologie: »Zij die overtuigd zijn, en gelooven, dat de zaken waar zijn, die zij van ons geleerd hebben, en die op zich nemen, om daarnaar te leven, worden geleerd te bidden, en vastende van God te verzoeken, de vergeving van hunne vorige zonden, terwijl we met hen mede vasten en bidden. Daarop brengen wij hen ter plaatse, waar water is, en zij worden *herboren* op dezelfde wijs als ook wij zelf *herboren* zijn, want in den naam van God den Vader en Heer van alles, en van onzen Heiland Jezus Christus en van den H. Geest worden zij dan in het water gewasschen, want Christus zegt, tenzij gij herboren wordt uit water en Geest zult gij het koningrijk der hemelen geenszins ingaan. Wij verkrijgen de vergeving der voorheen bedrevene zonden *in of door water*. Over hem nu, die aldus *herboren* wil worden, en berouw heeft over zijne zonden wordt de naam van God aangeroepen." *)

Clemens van Alexandrie, die 30 jaar na Ireneüs geleefd heeft, zegt: »onze *wedergeboorte* is uit water en Geest, en daarom is ook onze Heiland gedoopt, ofschoon hij het zelf niet noodig had, maar opdat hij het water zoude heiligen voor hen, die naderhand *herboren* (d. i. gedoopt) zouden worden." †) — En elders zegt hij: »zoo haast de Heer gedoopt was, kwam de stem van den Hemel, hem als den beminden getuigenis gevende. Laat ons dan die wijze lieden vragen: was Chris-

*) Justin. Mart. Apol. 1 ma. in fine.

†) Clem. Alex. epitom. pag. 802.

tus niet volmaakt, zoodra hij *wedergeboren* (d. i. gedoopt) was"? *) — Origenes schrijft: »maar door of volgens de *wedergeboorte* uit het waschbad, is elk rein van besmetting, die op nieuw geboren is uit water en Geest." †)

De kerkvader Chrysostomus geeft van deze benaming de volgende reden: »omdat de doop gezegd wordt een zinnebeeld te zijn van den dood en van de opstanding, daarom wordt hij ook eene *wedergeboorte* genoemd. Want gelijk hij, die uit de dooden opstaat, schijnt op nieuw geboren te worden, alzoo wordt ook hij, die *in den doop wedergeboren* wordt, als namelijk in het water eerst gestorven zijnde en dan daaruit door de kracht des Geestes opstaande, gezegd, *herboren te worden*, daar de indompeling voor den gedoopte als in de plaats der begrafenis verstrekt, doch de opheffing des hoofds, die op het noemen van elken goddelijken naam geschiedt, de uitgang uit het water en de opstanding door den Geest verbeeldt. ‡) Doch waartoe hiervoor meer bewijzen uit de kerkvaders aangehaald? daar de reeds meermalen genoemde Lenoir zelf erkent, »dat het uit menige plaats van Ireneüs zelven blijkt, dat deze kerkvader even vast geloofde aan de noodzakelijkheid van den uitwendigen doop, als van het geloof zelf." »Zoo schrijft hij, zegt Lenoir, onder andere in zijn werk tegen de ketterijen" Boek III Hoofdst. 19 »gelijk men zonder water de drooge graankorrels niet kan kneden ter bereiding van brood, zoo zouden ook wij, die zoo talrijk zijn, onmogelijk te verbinden en te vereenigen zijn geweest zonder water van den hemel. En evenmin als een ugedroogde bodem vrucht kan dragen, zoo hij niet bevochtigd wordt, konden wij, die aan een dorren boom gelijk waren, vruchtbaar zijn gemaakt voor God, bij aldien hij over ons niet had uitgestort den vruchtbaren regen zijns welbehagens. Inderdaad hebben onze lichamen door die besproeiing de onverderfelijkheid verkregen, gelijk onze zielen haar hebben ontvangen door den H. G. Hieruit volgt, dat beiden noodzakelijk zijn, dat beiden bevorderlijk zijn aan het leven Gods." Verder toont Ireneüs aan, dat het levend water, waarvan Jezus tot de Samaritaansche vrouw spreekt, de H. Geest is, dien men bij den doop ontvangt. In Boek 5, Hoofdst. 15 maakt hij, handelende over den blinde, dien de Heer door slijk met speeksel gemengd, genezen heeft, van den doop gewag, op eene wijze, die ons aan een volslagen verwarring (sic) van den doop en de wedergeboorte doet denken." **) Inderdaad, de waarheid dezer zaak is zoo duidelijk, dat deze schrijver, hoe hevig bestrijder hij

*) Clem. Alex. Paedagog. libr. 1 Cap. 6. prope ab initio.

†) Origen. Comment. in Matth. Tom. 15.

‡) Chrysostomus Catena in C. III. Johannis.

**) Lenoir pag. 100.

ook van den doop der jonge kinderen is, door dezelve tot de erken-
tenis gebracht is, dat, gelijk niet onwaarschijnlijk is, Ireneüs met de
wedergeboorte der zuigelingen op hunnen doop zinspeelt.

Wat ons betreft, het blijkt onzes inziens zoo klaar, als iets van dien
aard bewezen kan worden, dat Ireneüs door herboren worden der
zuigelingen, den doop verstaat en 't onmogelijk anders kan ver-
klaard worden. Maar dan blijkt hieruit tevens, dat de kinderdoop
in de tweede eeuw in Frankrijk in gebruik was. In deze opvatting
worden wij door andere getuigen gesterkt. Clemens de Alexandry-
ner, die in Egypte geleefd heeft omtrent het einde der tweede en het
begin van de derde eeuw, tegelijk met of even voor Tertulianus, was
een der geleerdste onder de kerkvaders en de leermeester van Origenes.
Hij had bijna de geheele wereld doorgereisd, om de beste kennis aan-
gaande de christelijke godsdienst te verkrijgen. Ook had hij verschei-
dene uitmuntende leermeesters gehad, vooral Panetius, van wien Poti-
nus getuigt, *) dat hij een leerling was van hen, die de Apostelen had-
den gehoord, ja zelfs een hoorder van sommige Apostelen; hetwelk ten
opzichte van Apostel Johannes waar kan zijn en ook door den alou-
den Eusebius wordt bevestigd, die op twee plaatsen aanmerkt, dat
Clemens de uitstekendste leermeesters, die op de Apostelen volgden
heeft gehad en hij de naaste geweest is aan de opvolging der Aposte-
len †), hetgeen ook door hem zelve wordt erkend. Clemens, de christenen
van zijnen tijd tot zedigheid in kleeding en versiering vermanende,
en onder anderen sprekende over de ringen, die men aan de vingers
draagt, wil dat men de heidensche zinnebeelden door christelijke zal
vervangen, »Laat" zegt hij «uw zegelring eene duif verbeelden. Zoo
iemand een visscher is, die gedenke aan een Apostel en aan de kin-
derkens uit het water getrokken." ‡) Om deze uitdrukking te verstaan,
houde men onder het oog, dat men destijds in Egypte, dat een zeer
warm klimaat heeft, de kinderen en ook de jongelieden, die tot het
christendom overgingen in daartoe bestemde doopvonten doopte. De
kinderen hield men bij zulke gelegenheden op den arm, dompelde ze
vervolgens onder water en ligte hen er dan weër uit. Dit uit-
ligten of uittrekken uit het water kwam, zooals ook de woorden zel-
ven luiden, alleen bij jonge kinderen te pas, dewijl de bejaarden na
het doopen zich zelve daaruit ligten of zelf uit het water opstonden.
Zulke zinspelingen bewijzen een gewoon gebruik, ruim zoo krachtig als
regtstrecksche betuigingen, daar zij zonder voorbedacht geschreven, on

*) Pot. Biblioth. Cod. 118 Col. 297.

†) Eus. Hist. Eccl. L. V c. 11 en L. VI. c. 13.

‡) Clem. Alex. Paedag. L. III C. 11 eireinit.

derstellen, dat zulk een gebruik toen genoegzaam en algemeen aan ieder bekend was. De bestrijders van den kinderdoop hebben op deze plaats aangemerkt, dat de bedoelde woorden hier oneigenlijk genomen zijn, en het woord kinderzens dus op de volwassenen zou zien, die op hunne belijdenis gedoopt worden. Tot staving hiervan beroept men zich op de gewoonte der H. S. vooral in de brieven van Johannes en ook in de geschriften van onzen kerkvader, waarin de volwassen geloovigen met den naam van kinderzens bestempeld worden. Hierop dient tot antwoord, dat, ofschoon het waar is, dat de geloovigen in de H. S. en ook door Clemens nu en dan met dien naam bestempeld worden, het toch steeds uit het verband onderscheidenlyk blijkt, of er jonge kinderen, dan wel volwassenen bedoeld worden, en dat in het verband, waarin onze woorden bij Clemens voorkomen, niets is, dat aan volwassenen doet denken. Het tegendeel is waar, daar kinderzens uit het water *getrokken* of geligt, ons bepaald aan jonge kinderen doet denken, (die door hunne ouders of doopgetuigen (hierover aanstonds nader) uit het water getrokken of geligt werden, welke uitdrukking wel op jonge kinderen, maar volsterkt niet op volwassenen, die uit het water opklommen, past. En inderdaad, er bestaan geene redenen om zich te verwonderen, dat Clemens hier op den doop der jonge kinderen zinspeelt, wanneer we onder het oog houden, dat het uit andere bronnen ontegenzeggelyk blijkt, dat de kinderdoop in de tweede eeuw in gebruik was en door de kerkvaders als eene door de Apostelen ingevoerde gewoonte werd voorgesteld, gelijk we nu regtstreeks toonen zullen. In de oude verordeningen der Egyptische kerk, ontstaan in de laatste helft der tweede eeuw, lezen wij: »Eerst moeten de kinderen gedoopt worden; die in staat is voor zich zelve te antwoorden, spreke; maar voor hen, die daartoe niet in staat zijn, moeten de ouders of nabestaanden 't antwoord geven.» *) — Uit deze verordeningen, die elken twijfel aan den doop der kinderen in dien tijd wegnemen, blijkt, dat men bij de doopsbediening eerst aan de kinderen den doop bediende, dat zij, die in staat waren, op de gebruikelijke doopsvragen zelve te kunnen antwoorden, daartoe verplicht werden, terwijl de ouders of nabestaanden dit voor de kleinste kinderen deden. Hiermede stemt de bekende getuigenis van Tertullianus, die in het laatst der tweede eeuw geschreven heeft, en dus ruim honderd jaren na den dood van den Apostel Johannes, volmaakt over een. De kerkvader vervolgt, na te hebben gewaarschuwd, om den doop niet ligtvaardig toe te dienen, aldus: »Derhalve is het beter naar ieders gesteldheid en geschiktheid, ook naar den ouderdom den doop uit te stellen: vooral nogtans met betrekking tot de kleine kinderen. Want waartoe is het noodig, dat

*) Constitutiones eccles. Egypt. ed. Bunsen 1846.

de borgen of peeten ook in gevaar gebragt worden? Omdat deze zelve en van wege hunne sterfelijkheid hunne beloften soms onvoldaan moeten laten, en door het openbaar worden eener booze natuur kunnen worden bedrogen. Wel is waar zegt de Heer: Verhindert ze niet tot Mij te komen! Laat ze dan komen, terwijl zij opgroeijen: laat hen komen, terwijl ze leeren, terwijl hun geleerd wordt, tot wien zij komen. Laat hen christenen worden, als zij Christus kunnen leeren kennen. Wat spoedt de onschuldige leeftijd zich tot de vergeving der zonden? In wereldsche zaken handelt men voorzigtiger; dat dan aan hen, wien men geene aardsche goederen toevertrouwt, de goddelijke onthouden worden. Laat hen eerst leeren naar de zaligheid te verlangen, opdat het openbaar zij, dat dezelve gegeven wordt aan hen, welke haar begeren."

»Om dezelfde reden — zoo gaat onze kerkvader voort — moet ook de *doop der ongehuwden uitgesteld worden*, daar deze ligt in verzoeking geraken, en niet alleen de maagden om hare rijpheid, maar ook de weduwen om hare eenzaamheid, zoo lang tot zij trouwen of ter onthouding gesterkt worden. Allen, die het gewigt des doops beseffen, zullen meer vreezen, dien te ontvangen, dan hem uit te stellen. Een volkomen geloof is gerust wegens de zaligheid." *)

Vooraf merken wij op, dat Tertullianus zegt: »Laat hen christenen worden, als zij Christus kunnen leeren kennen: d. i. gelijk uit het verband duidelijk blijkt: »Laat hen dan eerst gedoopt worden." Dit strekt tot bevestiging, dat de boven aangehaalde gelijkkluidende uitdrukking en van Justinus en van Ireneüs, als, *tot discipelen voor of aan Christus gemaakt* en *Gode door Christus wedergeboren of geheiligd worden*, ook hetzelfde beteekenen. Want in die tijden werd niemand als een christen, als een *discipel van Jezus* als *Gode wedergeboren* als *geheiligd* aangemerkt, zoo hij niet door den doop in Christus gemeenschap of in 't genadeverbond was ingewijd. Deze plaats van Tertullianus bewijst ontegenzeggelijk, dat te dier tijd de kinderdoop in gebruik was, daar hij dien tegenspreekt, en dat dus de bewering volkomen onwaar is, dat de kinderdoop in de drie eerste eeuwen na Christus nog geen plaats heeft gehad.

Hoewel men nu moet toegeven, dat de kinderdoop in dien tijd onloochenbaar bestond, zoekt men er zich door te helpen met de bewering, dat hij eerst ten tijde van Tertullianus *begon* ingevoerd te worden. Men beweert dit, op grond der bestrijding van Tertullianus, die den kinderdoop niet zou bestreden hebben, zegt men, zoo die doop reeds overal in de gemeenten een vasten voet genomen had. Maar, behalve dat het tegendeel volgens de boven aangehaalde getuigenissen zeer

*) Tertulian. Libr. de Baptismo Cap. 18 per. 5.

waarschijnlijk, zoo niet volmaakt zeker is, die onderstelling blijkt slechts een *vermoeden zonder eenigen grond* te zijn. Tertullianus geeft niet de minste aanleiding tot een dergelijk vermoeden. Dat hij den kinderdoop bestrijdt is geen bewijs van zijn kort bestaan. Want hij weder spreekt evenzeer het *doopen der ongehuwden*, en wil hunnen doop uitgesteld zien tot zij gehuwd of ter onthouding gesterkt zijn: tot welke laatste zaak nog al hooge jaren vereischt worden. Zou men daaruit op denzelfden grond niet moeten afleiden, dat de doop der ongehuwden toen ook eerst opgekomen is, en dat men voorheen van den tijd der Apostelen af geene anderen, dan getuuden of hoogbejaarden gedooft heeft? Het tegendeel is echter al te zeer bekend; n.l. dat men van den beginne des evangeliums af de nieuw bekeerden, zonder naar hun al of niet gehuwd zijn eenig onderzoek te doen, zonder onderscheid of uitstel, zoo spoedig mogelijk heeft gedooft. Ware de kinderdoop toen eerst begonnen, en het Tertullianus bewust geweest, dat de Apostelen en eerste christenen nooit kinderen gedooft hadden, hetgeen hem onmogelijk onbekend wezen kon, dan is het hoogstwaarschijnlijk, ja bijna zeker, dat die oudvader den kinderdoop afkeurende, geenszins zou nagelaten hebben, zich van die reden te bedienen, daar zij voor de hand lag en veel meer dan eenige andere, die hij bijbrengt, afdeed. Nu geeft daarentegen zijn zwijgen daarover gereedelijk aanleiding, dat Tertullianus inderdaad den kinderdoop niet als *nieuw* opgekomen kon voorstellen, daar hij zich van eene andere reden bedient. Men hoore slechts, hoe dezelfde Tertullianus op eene andere plaats tegen nieuw ingevoerde leeringen opkomt. »Doch ons is het niet geoorloofd, iets naar willekeur toe te staan, of te kiezen, wat iemand naar eigen meening heeft ingevoerd. Wij hebben de Apostelen tot instellers en leeraars, die ook zelven niets willekeurig hebben ingevoerd, maar de leer, van Christus ontvangen, getrouw aan de volken hebben overgeleverd. Zoo ook een Engel uit den hemel een ander evangelie verkondigde, over hem zou door ons den vloek worden uitgesproken. Wat de Apostelen hebben gepredikt, d. i. wat Christus hun geopenbaard heeft, moet bewezen worden door diezelfde kerken, die de Apostelen hebben gesticht, die haar met prediking en brieven hebben onderwezen. Is dit zóó, dan staat tevens vast, dat alle leeringen met die Apostolische kerken overeenstemmende, voor waarheid moeten worden gehouden, daar genoemde kerken ze van de Apostelen, de Apostelen haar van Christus, en Christus haar van God ontvangen hebben; terwijl alles wat daartegen strijdt, moet worden verworpen. Er blijft dus nog over te bewijzen, dat deze onze leer als eene overlevering der Apostelen moet worden aangemerkt; en dat bij gevolg de anderen onwaarheid zijn. Wij stemmen met de Apostolische kerken

overeen, wij hebben geene verschillende leer Welaan nu gij, die uwe nieuwsgierigheid het liefst wilt oefenen, ten opzichte uwer zaligheid; doorloop de Apostolische kerken, waar men nog zit op de plaatsen, door de Apostelen bekleed, en waar men nog hunne eigenhandige echte brieven openlijk leest: Woont ge niet ver van Achaja? Ga dan naar Corinthe! Woont ge nabij Macedonie? Gij kunt dan naar Filippi gaan! Laten wij zien, wat die geleerd hebben, en waarin ze met ons Afrikanen overeenstemden. Tegen deze (der Apostelen) instellingen ontvangt nien niemand." *) Is het nu wel denkbaar, dat hij, die elders zoo ernstig en krachtig tegen de nieuw ingevoerde leeringen opkomt; hij wien het onmogelijk onbekend kon zijn, dat de kinderdoop al of niet in de Apostolische gemeenten gebruikelijk was; is het wel denkbaar, dat Tertullianus, terwijl hij den kinderdoop bestrijdt, verzuimd zou hebben dergelijke bewijzen, de krachtigste, die hij kon aanvoeren, ook tegen dien doop te gebruiken? En pleit dan dit zijn stilzwijgen over nieuwhed of afwijking van de Apostolische gebruiken, en het aanvoeren van veel zwakker en zóó weinig beteekenende bewijsredenen, niet zeer bondig voor de oudheid des kinderdoops!

Na Tertullianus moeten wij diens leerling Cyprianus, bisschop van Carthago, die omstreeks 50 jaar na Tertullianus geschreven heeft, hooren. In eenen brief aan eenen ouderling, Fidus, geschreven, zegt hij onder anderen: »wat de kinderen aanbelangt, van welke gij zegt, dat ze binnen den tweeden of derden dag na hunne geboorte niet behooren gedoopt te worden, en dat gij meent, dat men uit aanmerking van de wet der aloude besnijdenis, binnen den achtsten dag na de geboorte hen niet mag doopen en heiligen; wij zijn in ons concilie van andere gedachten; want niemand is met u in die zaken eens; maar wij allen oordeelen, dat men niemand, geboren zijnde, de barmhartigheid en genade van God mag weigeren. Indien zelfs de ergste zondaren, die zwaar tegen God misdreven hebben, naderhand als ze gelooven, de zonden vergeven worden, en niemand hunner van de genade des doops geweerd worde, hoeveel te minder moet een kind dat onthouden worden, dat zelf nog niet heeft gezondigd, maar gelijk uit Adam vleeschelijk geboren zijnde, de besmetting van den ouden dood, zoodra het geboren is, onderhevig wordt; weshalve zeer geliefde broeder! ons gevoelen in 't concilie is geweest, dat niemand door ons moet worden geweerd van den doop en de genade Gods, die aan allen barmhartig en liefdadig is. En dewijl dit ten opzichte van allen moet worden waargenomen, zoo oordeelen wij, dat het zooveel te

*) Tertull. de praescript. adv. Haeret.

meer moet worden waargenomen, ten aanzien der kinderen en zelfs die pas geboren zijn." *)

Uit genoemden brief blijkt, dat er tusschen Fidus en Cyprianus geen verschil bestond over de vraag, of men de jonge kinderen al of niet behoorde te doopen, maar dat het slechts de vraag betrof, of men dezelve voor den achtsten dag mogt doopen. Cyprianus en het concilie bestaande uit 65 andere bisschoppen, waren van oordeel, dat een kind aanstonds na de geboorte den doop kon en, zoo mogelijk, moest ontvangen. Houden wij nu onder het oog, dat deze bisschoppen te dien tijde genoeg konden weten, hoe het aloude gebruik met betrekking tot den kinderdoop van de tijden der Apostelen afgeweest was. Immers zij waren toen nog niet meer dan 150 jaar van de eerste of Apostolische eeuw verwijderd; Zoo wij nu mogen onderstellen, gelijk men met grond doen kan, dat er onder die 66 bisschoppen sommigen waren, die den ouderdom van 70 of meer jaren bereikt hadden, dan was er slechts tusschen hunne geboorte en den dood van den Apostel Johannes eene tijdruimte van 70 of 80 jaren. Laat het zich dan denken, dat die bisschoppen voor zooveel zij uit christenouders geboren waren, niet zouden geweten hebben, of zij jong, dan oud gedoopt waren? Dat ook niemand van hen ooit van zijne ouders of grootouders, zou gehoord hebben, dat men in de dagen der Apostelen slechts volwassenen en geene kinderen hadden gedoopt? Dat de Apostelen daartegen ernstig gewaarschuwd hadden? Zelfs niet zouden geweten hebben, dat de kinderdoop vóór eenige jaren als eene nieuwigheid voor hunne oogen was ingevoerd? Die zulke dingen gelooven kan, geloove ze! wij niet.

Ten andere doet ook het gewag maken van borgen of peeten, gelijk we Tertullianus hoorden doen, die voor de gedoopte kinderen beloften doen, met grond denken, dat de kinderdoop toen reeds een vast en behoorlijk geregeld gebruik was.

Vervolgens komen wij tot Origenes te Alexandrie in Egypte. Origenes was een groot platonist, die onder anderen ook meende, dat de zielen der menschen in een vorigen staat gezondigd hadden, dus besmet waren, en daarom hier in de lichamen tot straf gezonden werden. Wij brengen zijne getuigenis dus maar enkel bij om te bewijzen, dat de kinderdoop ten zijnen tijde bij de christenen in gebruik was. Hij zegt vooreerst in zijne homiliën over Leviticus: »Hier kan men ook dit nog bijvoegen, dat men onderzoekte, welke de reden zij, daar de doop aan de kerk tot vergeving der zonden gegeven wordt; dat volgens de onderhouding of *gewoonte* der kerk, den doop ook aan de kleine kinderen gegeven worde; terwijl zeker, zoo er niets in de kinderkens

*) Cyprian. Epist. ad Fidum.

warc, dat tot vergeving en verschooning aanleiding gaf, de genade des doops overtollig zou zijn." Ten andere in zijne homiliën over Lukas: »Hetgeen dikwerf onder de broederen stof tot onderzoek geeft, zal ik, te dezer plaatse herhalen. De kleine kinderen worden gedoopt tot vergeving van de zonden. Van welke zonden? Of in welken tijd hebben zij gezondigd? Of hoe kan er eenige reden tot het waschbad in de kinderen bestaan, dan volgens dien zin, waarvan we zoo even gesproken hebben: Niemand is rein van besmetting; zelfs niet, als zijn leven maar een dag geweest ware. En omdat door het verbondsteeken de besmettingen der geboorte afgelegd worden, daarom worden ook de kinderkens gedoopt?" En ook in zijne uitlegging van den brief aan de Romeinen: »Hierom, n.l. omdat niemand rein geboren wordt, zooals hij even te voren beweerd had; hierom heeft ook de kerk de overlevering ontvangen van de Apostelen, om den doop insgelijks den kinderkens toe te dienen. Want zij, aan wie de verborgenheden Gods toevertrouwd waren, wisten wel, dat in alle menschen natuurlijke of oorspronkelijke besmettingen der zonde zijn, die door water en Geest moeten worden afgewasschen, waarom het ligchaam zelf ook genoemd wordt: het ligchaam der zonde." *)

Deze getuigenissen zijn volledig, en verklaren de zaak niet alleen, maar voegen er zelfs bij, dat de kinderdoop een *gebruik van de kerk* is, en dat *de kerk dien als eene overlevering van de Apostelen ontvangen heeft.*

Wel geeft men voor, dat de kinderdoop in de 3e eeuw alleen in Afrika in gebruik was, doch, het is er zoo ver af, dat de kinderdoop in de 3e eeuw, alleen in Afrika in gebruik zou geweest zijn, dat we hem zelfs diep in Azie (nam. Perzie) zoodanig gevestigd vinden, dat de sectestichter Manes aan denzelfden een bewijs voor zijne dwa-

*) De hoogleeraar Ypeij schrijft: „Origenes spreekt van den kinderdoop als van eene plegtigheid, die allenthalve in de Kerk gebruikelijk was. Origenes zelf was, volgens zijne eigen betuiging, in zijne teederste kindsheid ook gedoopt. Daar nu Origenes geboren is in den jare 185, volgt hier uit, dat de kinderdoop in dien tijd stand greep. Nu is het eene bekende zaak, dat men in die dagen nog geheel niet afgeweken was van de Apostolische gewoonten. En hoe ook zoude men ten aanzien van zulk een belangrijk stuk, als de bediening des doops was, daar van hebben kunnen afwijken? Zoude zulk eene afwijking van de Apostolische gebruiken, gesteld, dat men in de vroegste dagen geene kinderen gedoopt had, geschied zijn zonder heftige volksbewegingen, zonder luidklinkende krakeelen, zonder kerkvergaderingen, die daaromtrent beslissende besluiten hadden genomen, waarvan wij niets lezen? Was het mogelijk, immer den kinderdoop in alle christenge-meenten, allerwege, in te voeren, zoodaniger wijze, dat er in verloop van tijden zelfs geen enkele voetstap van deze nieuwe instelling ergens aangetroffen wierd?" A. Ypeij gesch. der systematische godgel. D. 3 bl. 177.

lingen tegen de leer der kerk kon ontleenen »Ik vraag hun'' (n.l. de leden der kerk) schrijft hij in zekeren brief: »is al het kwaad iets dadelijks, iets actueels, waarom ontvangt iemand dan de reiniging door water — den doop — eer hij eenig kwaad heeft gedaan, daar hij voor zich zelve nog geen kwaad bedrijven kan? Indien hij echter niet gezondigd heeft, en toch moet gereinigd worden, zoo duiden zij daarmede immers van zelfs zijne afkomst aan uit een slechten stam, zij zelve, die in hunne waanzinnigheid niet verstaan wat zij zeggen of stellen.'' *) Is deze getuigenis onwraakbaar, wat beteekent het dan te zeggen, dat de doop der jonge kinderen in de derde eeuw slechts in Afrika ingevoerd en elders overal onbekend was? Inderdaad, indien dit zeggen gegrond was, dan zou men verwachten, dat zij, die den kinderdoop bestrijden, in staat zouden zijn, eene enkele gemeente in Oost of West te kunnen toonen, waarin de 2e of 3e eeuw alleen volwassenen en geene kinderen gedoopt werden; doch hiervoor ontbreekt elken schijn van bewijs, en nogtans gaat men voort, met beslistheid te beweren, dat de kinderdoop in de 3e eeuw alleen in Afrika in zwang was. Hiertegen merke men op, dat Justinus de martelaar teboortig was van Neapolis of Sichem, eene stad in Samaria, dat Irenaeüs in Azie was opgevoed en daarna bisschop in Gallie werd. Clemens was van Alexandrie in Egypte; als ook Origenes, een zeer geleerd man, die geenszins onkundig kan geweest zijn van de gewoonte der gemeenten, daar hij de meesten zelf bezocht had. Uit Eusebius toch blijkt, dat hij in Griekenland, te Rome, in Cappadocie, Arabie, Syrie en Palestina geweest is. †)

Zoo komen wij nu tot den beroemden kerkvader Augustinus, die in de laatste helft der vierde en in het begin der vijfde eeuw leefde. In een boek geschreven vóór den tijd van zijn geschil met de Pelagianen, en derhalve buiten vermoeden, dat de ijver daaromtrent hem buiten 't spoor zou brengen schrijft hij: »Dit (namelijk hetgeen hij vroeger gezegd had, dat even als de moordenaar aan 't kruis de zaligheid verkreeg, omdat hij geloofde, hoewel hem buiten zijne schuld de doop ontbrak, alzoo ook de zaligheid niet mist, daar de doop is, schoon er zonder schuld geen geloof zij) »houdt de geheele kerk vast, *als aan haar overgeleverd* wanneer de kleine kinderen gedoopt worden; die zeker met het hart nog niet gelooven kunnen tot regtvaardigheid, noch met den mond belijden ter zaligheid, gelijk de moordenaar doen kon. En nogtans zal geen christen zeggen, dat zij te vergeefs gedoopt worden. En zoo iemand in dit geval naar goddelijk gezag vraagt; ofschoon dat wat de *geheele kerk vasthoudt*,

*) August. Opus. in perf. C. Julian. 1 m. § 187.

†) Euseb. His. Eccl. 50. 6.

en dat door *geene kerkvergadering ingesteld*, maar *altijd onderhouden is*, met het grootste regt geloofd wordt, niet dan door Apostolisch gezag te zijn overgeleverd; nogtans kan men met waarheid uit de besnijdenis des vleesches, die 't eerste volk ontvangen heeft, afleiden, wat het heilteeken des doops in de kinderkens vernag." *)

Hier verklaart Augustinus, gelijk elk ziet: dat het gansche christendom den doop vasthoudt, als van ouds overgeleverd; als niet ingesteld door kerkvergaderingen, maar altijd onderhouden; dat men hem met regt acht te bedienen op gezag der Apostelen; en dat geen christen zal beweren, dat de kinderen te vergeefs gedoopt worden. Dit zegt hij op eene andere plaats even krachtig: »niettemin is de gewoonte der kerk in het doopen der kleine kinderen niet te versmaden, of eenigermate als onnoodig te achten, noch ook te gelooven, zoo hij niet door de Apostelen ware overgeleverd." †) En ofschoon zijn zeggen alleen, dit niet bewijst; blijkt echter daaruit, dat zulks toen in de Christelijke kerk, die zooveel nader, dan wij, was aan de eeuw der Apostelen, en het dus zooveel beter weten kon, wat deze geleerd hebben, algemeen en ontwijfelbaar geloofd werd.

Dat Augustinus betuigt, dat de kinderdoop door geene kerkvergaderingen ingesteld, maar *altijd onderhouden is*, waarmede hij schijnt te willen zeggen, dat die doop van alle tijden zoo algemeen in gebruik geweest is, dat geene concilien hem behoeften in te stellen; zoodat men te regt geloofde hem op *Apostolisch gezag* te bedienen. Wel is waar, heeft eene vergadering van Cyprianus en 65 andere Bisschoppen, — gelijk we reeds gezien hebben — bijna 150 jaar te voren gehouden, welke Augustinus niet onbekend was ten opzichte van den kinderdoop vastgesteld: dat die binnen de acht dagen na de geboorte zou geschieden. Doch die vergadering heeft den kinderdoop niet ingesteld, maar eene bijzondere omstandigheid daarvan bepaald. Dit geeft Augustinus zelf te kennen: »de Godzalige Cyprianus, — zegt hij — die niet een *nieuw* besluit nam, maar het vast geloof der kerk behield, heeft tot leering derzulken, die meenden dat de kinderen vóór den achtsten dag na hunne geboorte niet moeten gedoopt worden, met sommige andere Bisschoppen geoordeeld, dat ook een pasgeboren kind mag worden gedoopt; en gezegd, dat anders niet het vleesch, maar de ziel zou verloren gaan." ‡)

Eveneens heeft omstreeks dienzelfden tijd het vijfde concilie van Carthago vastgesteld, »dat, zoo men niet met zekerheid kan te weten komen, dat kinderen gedoopt waren geworden en zij zelve daarvan

*) August. de Baptism. Contra Donatist.

†) Libr. 10 de Gens. ad literam.

‡) Tom. 2 Epist. 28 ad Hiernym.

niets konden getuigen, men dezelve zonder schroom zou doopen: opdat die onzekerheid hun van de zuiverheid der verbondsteekenen niet zou berooven." *) Ziedaar nog eene andere bijzonderheid omtrent het doopen.

Niet lang daarna in het begin der 5e eeuw heeft de Milevitaansche kerkvergadering bestaande uit alle (214) bisschoppen van Afrika besloten (welk besluit mede door Augustinus onderteekend werd) dat de doop terstond na de geboorte zou volbragt worden, terwijl er eene vervloeking uitgesproken werd tegen allen die mogten wederstreven. †

Uit de aangehaalde bewijzen blijkt, dat de oud-Christelijke kerk der vijf eerste eeuwen (en na dien tijd wordt dit punt tot de 12e eeuw toe door schier niemand betwist) niet slechts den kinderdoop algemeen bediend, maar eenparig geloofd heeft, dat hij van Apostolischen oorsprong was. Is dit geene waarheid, dan heeft de gansche oude kerk zich jammerlijk bedrogen. Doch dan is het inderdaad een wonder, hoe zij aan deze overtuiging is gekomen. Laat ons voor een oogenblik veronderstellen, dat de Apostelen, ten opzichte van den kinderdoop, in de gevoelens der Wederdoopers en Baptisten gestaan hebben; dat zij dus de jonge kinderen van den doop uitgesloten, en even als deze de gemeenten daartegen ernstig gewaarschuwd hebben; hoe is het dan denkbaar, dat de kinderdoop zoo vroeg, reeds bij het leven der Apostelen of in ieder geval nog geene eeuw na den dood van den laatsten der Apostelen opgekomen, en door de geheele kerk aangenomen en doorgedrongen zij; en dat, zonder dat ooit iemand geweten heeft, door *wien* of *waar* dit gebruik het eerst is ingevoerd, noch wat daartoe aanleiding gaf, en onder welke omstandigheden dit geschiedde? Nog meer, hoe kon dit zonder tegenstand, zonder verdeeldheid en opschudding plaats vinden? Men stelle zich eens het geval voor, dat bij de eene of andere gemeente der Baptisten iemand in het hoofd kreeg, om ook den kinderdoop in de gemeenten der Baptisten in te voeren; zou dit mogelijk zijn zonder tegenspreken en het bieden van den hevigsten tegenstand? zou hij in korten tijd bij alle gemeenten der Baptisten kunnen doordringen, en zouden dan de Baptisten na 100 jaar vergeten hebben, hoe en door wien dit was doorgedreven? en zou men daarbij in den waan verkeeren, dat zij altoos den kinderdoop hadden bediend? Men zegge niet, dat dit te veel bewijst, dewijl er in de 2e eeuw reeds gevoelens in de kerk aangenomen waren, die geen Apostolischen oorsprong hadden; want als we dit volledig toestemmen, zoo verzwakt dit echter in geen deele de bijgebrachte getuigenissen. De reden hiervoor is, dat er een groot verschil bestaat tusschen *denkwijzen* of *begrippen* van zaken en *zigtbare* voor elk waar te nemene *plegtig-*

*) Concil. Carthagin. 5 Can. 6.

†) Caranza Summa Consil. 2 Conc. Milevit.

heden. De eerste, voorzigtig voorgedragen, kunnen ingevoerd worden zonder dat het door ieder wordt opgemerkt; geheel anders is het echter met de bediening van eene uitwendige, zichtbare, kerkelijke handeling, die voor de gansche wereld uitgevoerd, gestadig herhaald wordt: het is onmogelijk, dat een verschil zóó groot als het toedienen van den doop aan bejaarden op hunne belydenis des geloofs of denzelven aan jonge kinderen toe te dienen, niet terstond een ieder in het oog zou vallen. Nog eens zij het gezegd: Zou dit in eene Doopsgezinde of Baptische gemeente kunnen voorvallen zonder te worden opgemerkt, en de hevigste beroeringen en den grootsten tegenstand ten gevolge te hebben? Is dit zeker, hoe is het dan te verklaren, dat, zoo de doop der jonge kinderen tegen de praktijk der Apostelen slechts honderd jaren na den dood van Johannes ingevoerd is, gelijk men voorgeeft, dat geschied zou zijn, van dit alles niets heeft plaats gehad, dat men zelfs niet eens weet, waar men het eerst met deze nieuwigheid begonnen is, en dat de gansche kerk in de meening kon komen, dat deze handelwijze van de Apostelen afstamde? Voorwaar, zoo iets onbegrijpelijk is, dan is het dit!!

Niet alleen was de Apostolische oorsprong van den kinderdoops de overtuiging der regtzinnige kerk, maar opmerkelijk is het, dat alle zoogenaamde scheurmakers en ketters, gelijk de Novatianen, Donatisten, Arianen en Pelagianen den kinderdoop hebben voorgestaan, en dat men noch bij Ireneüs, noch bij Epiphanes, Filastus, Augustinus of Theodoretus, welke lange lijsten geschreven hebben van alle bijzondere gezindten onder de Christenen van de eerste eeuw tot op hunnen tijd toe, van geene enkele sekte gemeld vindt, welke ten opzichte van den kinderdoop van de algemeene Christelijke kerk verschild heeft; ofschoon er gevonden werden, die geheel den doop ontkenden, zoodat Augustinus gelijk we reeds gezien hebben, boven bladz. 111, naar waarheid zeggen kon, »dat hij noch in- noch buiten de Christelijke kerk onder ketters of scheurmakers nooit van iemand gehoord had, die den kinderdoop loochende», en Pelagius vragen kon: »wie is die goddelooze, die verbiedt de jonge kinderen te doopen?» En het is bekend, dat de geheele Christenheid behalve eenige secten in de 11e en 12e eeuw; de Doopsgezinden der 16de, en de Baptisten, in de 17e eeuw ontstaan, daarin tot op dit oogenblik volhardt, zóóals de Roomsche, Luthersche en alle Hervormde kerken, hoezeer anders ook onderscheiden. Ook getuigt de geschiedenis, zoowel de oude als de nieuwe dit van de Grieksche kerk, waartoe ook de Russische behoort. Eveneens is het met de Armenische kerk, met de Maronieten in Syrie, de Kopten in Egypte, de Abyssiniërs en de zoogenaamde Thomas Christenen in O.-Indië. Aangaande de laatsten

is opmerkelijk, dat zij omstreeks het jaar 1500 ontdekt zijn op de kusten van Koromandel en Malabar, levende te midden der Heidenen, dat zij voorgeven, door den Apostel Thomas tot het geloof te zijn gebracht: zooveel is zeker, dat hunne bekeering van zeer oude dagteekening is; en ofschoon zij sedert dien tijd door Heidenen en Mahomedanen omringd, met andere Christenen weinig of geene gemeenschap kunnen gehad hebben; toch heeft men ook onder hen den kinderdoop in gebruik gevonden, waaruit met zeer veel waarschijnlijkheid volgt, dat zij dien van den beginne af ontvangen hebben, en dat die dus reeds zeer vroeg in de Christelijke kerk is bediend.

Hiertegen in te brengen, dat door de Apostelen in de eerste eeuwen des Christendoms velen als volwassenen den doop ontvingen, doet niets ter zake. Het Christendom werd natuurlijk niet aan pasgeboren kinderen maar aan volwassene Joden en Heidenen gepredikt. Wanneer deze het Christendom omhelsden, werden zij, zooals van zelf spreekt, als volwassenen gedoopt, gelijk dit op het gebied der zending nog plaats heeft. Wat bewijst dit tegen den kinderdoop? Evenmin doet dit ter zake, dat men eenige personen uit de vijf eerste eeuwen kan aanwijzen, die hoewel onder de Christenen wonende, den doop op gevorderden leeftijd ontvangen hebben. Want hieromtrent is in de eerste plaats de vraag: of derzelve ouders bij de geboorte hunner kinderen reeds zelve door den doop der kerk ingelijfd en leden der gemeente waren; immers zoo die ouders zelve ongedoopt waren, gaf dit van zelf aanleiding, dat ook hunne kinderen ongedoopt bleven; en dus later geloovig geworden zijnde, niet anders dan als volwassenen konden gedoopt worden.

In de tweede plaats moet hierbij worden opgemerkt, dat er in genoemde eeuwen naar uitwijzing der geschiedenis velen bijna Christenen (dit woord in den historischen zin genomen) gevonden werden, d. i. menschen, die wel overtuigd waren van de waarheid der Christelijke godsdienst, en voornemens waren, zich te eeniger tijd daaraan plegtig te verbinden, die zich ook bij de Christenen voegden, en even als zij hunne openbare godsdienst-oefening bijwoonden; doch hunnen doop van tijd tot tijd uitstelden. Dit laatste geschiedde om verschillende redenen. Bij sommigen geschiedde dit uitstel uit wereldlust en zondezin, daar men zeer wel wist, dat belijdenis en doop hen tot een naauwgezet en Christelijken wandel verplichtte, waaraan hun ongeheiligd hart geen lust had. Bij anderen ontstond dit uit een verkeerd begrip, alsof de doop, en eene daarmee verbondene genade van God slechts de vorige zonden uitdelgde, terwijl elke moedwillige zonde of eene, tegen beter licht gepleegde handeling na den doop uitgevoerd, geheel onvergeeflijk was. Uit deze dwaze en ellendige opvatting

der genade waren er onder bovengenoemden velen, die den doop hun gansche leven bijkans uitstelden, en hem eerst zich op hun ziekbed lieten toedienen, ten einde daardoor vergeving der zonden van geheel hun leven te verwerven, en boven de vrees te zijn, andermaal tot zonde te vervallen. Ook de kinderen van deze soort van menschen bleven ongedoopt, ofschoon zij aan het onderwijs en de openbare godsdienst der Christenen deelnamen. Bejaard geworden zijnde, volgden zij veelal het voorbeeld hunner ouders, en stelden op gelijke wijze en om dezelfde redenen hunnen doop van den eenen tot den anderen tijd uit. Het getal, dat dezen weg insloeg, was zoolang het Heidendom niet geheel in de Christelijke landen overwonnen was, ten allen tijde, maar bijzonder in de 4e en 5e eeuw groot, en het is tegen de zoodanigen, dat de kerkvaders Gregorius Nazianzus, Basilius *) en anderen zich sterk verzetten, doch meestal met zeer weinig vrucht; totdat men eindelijk goed vond door staatsbevelen hieraan een einde te maken. Is dit eene waarheid, welke ieder, die met de geschiedenis der kerk bekend is, weet, wat beteekent het dan, op zoodanige voorbeelden van bejaard gedoopten te wijzen, ten einde daardoor te staven, dat de kinderdoop in die eeuwen nog niet algemeen was, maar dat de doop der bejaarden daarnaast nog altijd stand hield?

Indien men door eenige weinige voorbeelden van bejaard gedoopten de algemeenheid van den kinderdoop wil bestrijden, men bringe dan voorbeelden van zoodanige kinderen bij, waarvan het bewezen is, dat hunne ouders vóór de geboorte der kinderen gedoopt waren; dat zij den doop hunner kinderen uitstelden, dewijl zij geloofden dat de doop der bejaarden verkieslijker en beter was, en dat deze handelwijze overeenkomstig de vigerende en aangenomen orde der kerk was; want zonder dit zou het slechts van het individueel inzicht of van ijverloosheid der ouders en van de slapheid der kerk getuigen, en om een voorbeeld te noemen: hoe dikwerf gebeurt het, dat bij kerken waar de kinderdoop in gebruik is, door de slapheid der ouders of voogden of uit andere oorzaken een kind ongedoopt blijft; zal men daaruit besluiten, dat bij zoodanige gezindte de kinderdoop niet algemeen is? Genoeg hiervan. De waarheid der zaak is, dat de bestrijders van den kinderdoop uit de gansche christelijke kerk van de dagen der Apostelen af tot aan de 11e of 12e eeuw toe, toen de secten der Albigenzen, Katharen en hoe ze al meer genoemd mogen worden, opstonden uit al de duizenden, millioenen christenen geen drie personen, en met volstrekte zekerheid geen enkele kunnen aanwijzen, die geboren is uit ouders, welke bij de geboorte hunner kinderen zelven gedoopt waren, in volwassen leeftijd den doop ontvangen heeft.

*) Zie zijne vermaning aan dezulken boven bladz. 7 door ons aangehaald.

Niet beter staat het met hunne bewijzen, dat de kinderdoop niet van de dagen der Apostelen af in gebruik geweest is. Is er een enkel kerkvader, die getuigt, dat men in de eerste eeuw alleen volwassenen of slechts hen, die belijdenis des geloofs konden afleggen, en geene kinderen doopte? Geen enkele! Is er een enkele, die ons meldt, dat de kinderdoop eerst door deze of gene vergadering van Bisschoppen is ingesteld? Geen enkele! We hebben reeds gezien, wat zij getuigen. Is er een enkel geschrift, waaruit blijkt, *waar en wanneer* men eerst begonnen is, jonge kinderen te doopen? Het antwoord is, dat nergens voor het een zoo min als voor het ander eene enkele schaduw van bewijs voorhanden is! Wat beteekent het dan, dat de bestrijders van den kinderdoop elkander steeds nazingen, dat de kinderdoop in de twee eerste eeuwen in de christelijke kerk niet in gebruik is geweest eerst in de 3e eeuw in Afrika ingevoerd is? Kunnen zij eenigen grond voor dit zeggen aanvoeren? Niets anders dan dat het uit de boven bijgebragte getuigenis van Tertullianus blijkt, dat hij daar in gebruik was. En dit moet nu tot bewijs dienen, dat hij daar toen nieuwlings was ingevoerd, en behalve daár nog nergens in gebruik was! Voorzeker zulke redeneringen en besluiten klemmen! Onderstellen wij, dat Tertullianus de weinige regelen, waarin hij zijn oordeel over den kinderdoop uitspreekt, achtergehouden had of dat het werk, waarin ze gevonden worden, even als zoo vele andere werken der kerkvaders voor ons ware verloren geraakt, zoude men dan niet op dienzelfden grond beweerd hebben, dat de kinderdoop in Afrika tijdens het leven van dien kerkvader nog niet in gebruik geweest was, en had men dan waarheid of logen beweerd? Te gaan beweren, dat de kinderdoop geen Apostolisch gebruik is; dat er in de twee eerste eeuwen geene kinderen gedoopt zijn; dat dezelve nevens andere dwalingen eerst in de derde eeuw in Afrika uitgevonden en ingevoerd is met het doel om de jonge kinderen daardoor van de erfzonde te reinigen, dat hij alzoo van alle goddelijk gezag ontbloot slechts een menschelijke uitvinding, en in 't geheel geen doop is; dat hij ijdel en ongerijmd, en een gruwel voor God is, die hoe eer hoe beter dient te worden afgeschaft, — dan mogt men billijk verwachten dat zulke beweringen zeker, met duchtige bewijzen gestaafd werden. Doch helaas! men vergeet even als alle oude en nieuwe bestrijders van den kinderdoop voor deze stoute beweringen de vereischte bewijzen te leveren, en in plaats daarvan levert men ons groote woorden en sterk gekleurde magtspreuken, die we op hun gezag moeten aannemen. Toen de bestrijders van den kinderdoop in het begin der 16e eeuw deze instelling aanvielen, vonden zij hem ten minste als eene oude gewoonte, toen reeds, gelijk ieder erkend, meer dan dertien eeuwen (met uitzondering van eenige secten der 12e eeuw)

bij de gansche christelijke kerk in het Oosten en in het Westen over de geheele aarde bestendig in gebruik; een gebruik, dat de kundigste en oudste leeraars der kerk niet slechts met den meesten ijver verdedigd hebben; maar ook met de geheele kerk geloofden als door de Apostelen ingevoerd te zijn, 't welk tot aan den tijd der hervorming in de kerk nimmer eenige beteekenende tegenspraak ontmoet had, gelijk met zoovele andere waarheden het geval was; dat in de 16e eeuw toen alles (beide gebruiken en leerstellingen) als van nieuws bij het licht van de H. S. en de geschiedenis van voren af door de Hervormers onderzocht was, als gelouterd uit die vuurproef te voorschijn trad, en de eenparige toestemming dier groote, kundige en godzalige mannen verkreeg. Was het (zeggen wij) toen niet de taak van hen, die op bovengenoemde wijze den kinderdoop aanvielen, en zijne afschaffing eischten, geweest, uit de geschiedenis aan te toonen, dat er in de twee eerste eeuwen geene jonge kinderen gedoopt waren? te toonen *wanneer*, door *wie* en *waar* dit gebruik, het eerst was ingevoerd? *hoe* zulks *mogelijk* en onder welke *omstandigheden* dit zich toegedragen had? Voorzeker, ieder, die onpartijdig en redelijk oordeelt, zal moeten toestemmen dat dit hunne taak was geweest. Waarom dit dan nagelaten, en zich met een handvol schijn- en drogredenen beholpen? Waarom dit nagelaten tot op dezen oogenblik? »Wie van de voorstanders van den doop der bejaarden,» zegt een hevig bestrijder van den kinderdoop (J. Wagenaar de bekende historieschrijver) »onderneemt dit, en wie behoeft dit te ondernemen?» Met zulke redenen maakt men zich van deze zaak af, waarvan niets anders de oorzaak is, dan dat men vooruit ziet, dat men in deze zaak ellendig slagen zou, dat men een onmogelijk en niet uit te voeren werk begon. Daarom wil men liever voortgaan, met groote woorden en stoute verzekeringen te strijden, om den minkundige, die met de geschiedenis onbekend is, hierdoor op allerlei wijze aan 't wankelen te brengen. Doch verdient zulk eene handelwijze dan ook ernstig tegenspraak? Hierover door ons dan ook geen woord meer!!

BIJLAGE II.

APOLOGIE

VAN DEN GROOTEN HERVORMER *JOHANNES*
CALVIJN

voor den Kinderdoop;

WAARIN WORDT AANGETOOND, DAT DE KINDERDOOP MET DE IN-
STELLING VAN CHRISTUS EN MET DE NATUUR VAN HET
TEEKEN ZEER WEL OVEREENKOMT.

Dewijl sommige razende geesten in dezen tijd van wege den kinderdoop zware beroerten in de kerk verwekt hebben, en nog met hun woeden niet ophouden, zoo word ik genoodzaakt tot intoming van hunne onzinnigheden, dit navolgend aanhangsel hierbij te voegen. In dien het iemand te uitvoerig voorkomt, dien verzoek ik te bedenken, dat de zuiverheid der leer in een zoo gewichtig punt en de vrede der kerk bij ons van dat gewigt moet zijn, dat wij zonder tegenzin behooren te ontvangen, hetgeen tot bevordering van beide strekken kan. Hier komt nog bij, dat ik deze zaak zoo zal zoeken uit te voeren, dat zij tot verklaring van de verborgenheid of inhoud des doops niet weinig zal bijdragen.

De tegenstanders van den kinderdoop bestryden denzelven met eene rede die een schoonen schijn heeft, daar zij voorgeven, dat de kinderdoop niet door de instelling van God, maar slechts door de vermetelheid des menschen ingevoerd en door eene dwaze ligtgeloovigheid zonder behoorlijk onderzoek in gebruik geraakt is. Een ieder weet dat een Sacrament aan een dunnen draad hangt, indien het niet steunt op het fundament van Gods woord. Maar wat zal deze bestrijding zijn, wanneer deze zaak grondig onderzocht wordt, blijkt dat de heilige instelling van God zelven met zulk een blaam wordt gebrandmerkt? Laat ons derhalve den eersten oorsprong van den kinderdoop nasporen. Indien dan blijkt, dat hij slechts door de ligtvaardigheid der menschen verzonnen is, zoo laat ons zonder te bedenken, denzelven laten varen. Maar indien integendeel met zekerheid bewezen wordt, indien het blijkt, dat de kinderdoop niet van de getuigenis van God

ontbloot is, zoo hebben wij toe te zien, de heilige instelling Gods weg te werpen en met één daardoor den insteller zelve smaadheid aan te doen.

Vooreerst is het toch een genoegzaam bekend leerstuk, en bij alle godvruchtigen buiten twijfel, dat het regt begrip der Sacramenten niet gelegen is in de uitwendige teekenen, maar voornamelijk ligt in de belofte en in den geestelijken inhoud der Sacramenten, om welke af te beelden, de teekenen door den Heer verordineerd zijn. Wie derhalve ten volle wenscht te verstaan, welke kracht de doop heeft en waartoe hij dient en wat zijn inhoud is, die moet niet blijven hangen aan het uitwendig teeken, maar zich bepalen bij de beloften Gods, die ons daarin aangeboden en tot de inwendige verborgenheid, die ons door dezelve voor oogen gesteld en afgebeeld wordt. Die deze dingen verstaat, heeft den ganschen inhoud des doops begrepen; hij zal daardoor verstaan, waartoe de besprenging met water dient, en wat door hetzelfde wordt aangeduid, wie deze dingen met verachting beschouwt en slechts enkel hecht aan het uitwendig teeken, die zal de kracht en den inhoud des doops niet verstaan, noch vatten wat het water in den doop beduidt, noch waartoe het gebruikt wordt. Dit is niet zoo-vele en klare getuigenissen der H. S. bevestigd, dat het niet noodig is daar meer van te zeggen.

Dien ten gevolge hebben wij nu uit de beloften, die in den doop gegeven worden, te onderzoeken, welke de kracht en natuur van den doop is. De H. S. leert, dat de zuivering en vergeving der zonden, die wij door het bloed van Christus verkrijgen, in de eerste plaats verkregen wordt. Ten andere ook de dooding van het vleesch in de gemeenschap met zijnen dood, waardoor de geloovigen tot een nieuw leven en dien ten gevolge tot de gemeenschap met Christus wedergeboren worden. Tot deze twee zaken kan alles, wat de H. S. van den doop leert, gebracht worden, behalve, dat hij ook dient tot een teeken, waardoor wij ons geloof en onze godsdienst voor de menschen belijden.

En naardien het volk Gods vòòr de instelling des doops de besnijdenis had, zoo laat ons nu zien, wat onderscheid en welke overeenkomst er tusschen deze twee teekenen bestaat. Als God aan Abraham gebiedt, de besnijdenis te onderhouden, zoo zegt hij eerst, dat hij zijn en zijns zaads God wil wezen, in welke toezegging de belofte des eeuwigen levens begrepen is, volgens de verklaring van Christus, daar hij uit dezelve een bewijs trekt, om de onsterfelijkheid en wederopstanding der geloovigen uit dezelve te bewijzen, (Matth. 22: 32 en Luk. 20: 37 en 38), want zegt hij: »God is geen God der dooden, maar der levenden.» En als Paulus den Efeziërs wil toonen, uit welk een verderf de Heer hen verlost had, zoo herinnert hij hen, dat zij certijds, daar

zij in het verbond der besnijdenis niet waren toegelaten, zonder Christus, zonder God, zonder hoop op en vervreemd van de verbonden der belofte geweest zijn, dewijl al deze zaken in het verbond zelf begrepen zijn. Is het nu waar, dat de vergeving der zonden de eerste toegang tot God, en de eerste ingang tot het eeuwige leven is, dan volgt hiernit, dat de belofte van vergeving, die de besnijdenis had, met de belofte van de reiniging des harten in den doop geschonken, overeenkomt. — Daarna eischt de Heer van Abraham, dat hij in oprechtheid zal wandelen, 't welk op de dooding der zonde en op de wedergeboorte betrekking heeft; en opdat niemand zoude twijfelen, dat de besnijdenis een teeken zij van de dooding des vleesches, zoo verklaart Mozes zulks duidelijk, als hij de Israëlitën vermaant den voorhuid huns harten den Heere te besnijden, dewijl zij uit alle natiën der wereld verkoren waren tot een volk Gods. God wilde, dat de nakomelingen van Abraham, toen hij dezelve tot zijn volk aannam, zouden besneden worden. Mozes verklaart hun, dat hunne harten moeten besneden worden, en leert daardoor waar de besnijdenis des vleesches op doelde en wat de waarheid en de kracht der uitwendige besnijdenis is (Deut. 10 : 16); en opdat niemand naar de Geestelijke besnijdenis des harten in eigen kracht zou streven, zoo betuigt hij, dat dit een werk is van de genade Gods (Deut. 30 : 6). Deze waarheden worden door de Profeten zoo dikwerf geleerd en het volk ingeprent, dat het onnoodig is vele getuigenissen hiervoor bij te brengen, daar dezelve overal in de H. S. gevonden worden. Wij zien derhalve dat de vaderen dezelfde geestelijke belofte gehad hebben in de besnijdenis, die ons nu in den doop gegeven wordt, daar de besnijdenis hun de vergeving der zonden en de dooding des vleesches heeft beteekend en afgebeeld. Bovendien gelijk we reeds getoond hebben, dat Christus is: het fundament van den doop, waarin de genoemde twee weldaden gegrond zijn, evenzoo is hij ook het fundament der besnijdenis: want hij wordt aan Abraham toegezegd en in hem de zegening van alle volken, om welke genade te verzegelen het teeken der besnijdenis werd ingesteld.

Nu kan men gemakkelijk zien, waarin deze twee teekenen overeenkomen en waarin zij verschillen. Gelijk wij verklaard hebben is de belofte, waarin de kracht der teekenen bestaat, in beide eenerlei, te weten, van Gods vaderlijke gunst, de vergeving der zonden en van het eeuwige leven. Ten anderen is ook de afgebeelde zaak in beide één en dezelfde n.l. de wedergeboorte. Het fundament, waarop de vervulling van deze beloften steunt, is ook in beiden één, t. w. Christus. Derhalve is er geen onderscheid in de inwendige verborgenheid of geestelijken inhoud, waarnaar toch de geheele kracht en de eigenschappen der Sacramenten moeten geschat en geoordeeld worden. Het

verschil, dat er tusschen beiden bestaat, is gelegen in het uitwendige teeken, hetwelk het geringste deel bij de Sacramenten uitmaakt, daar het voornaamste deel derzelve gelegen is in de belofte en in de beteekende zaak. Men mag derhalve veilig besluiten, dat al hetgeen op de besnijdenis past, evenzeer behoort tot den doop, uitgenomen het bekende onderscheid van het uitwendig teeken. Tot deze toepassing en vergelijking worden wij als bij de hand geleid door den regel des Apostels, waarin ons bevolen wordt, dat wij de geheele uitlegging der Schrift zullen schicken en rigten naar de gelijkmatigheid des geloofs. En voorwaar de waarheid in dezen is zoo duidelijk, dat zij zich als met de hand laat tasten. Gelijk toch den Joden de besnijdenis de eerste intrede was in de kerk, daar hun dit een zeker teeken was, waardoor zij verzekerd wierden, dat zij tot Gods volk en huisgezin werden opgenomen en zij ook zelve hierdoor beleden, dat zij zich tot de dienst van God overgaven, alzoo worden wij ook nu Gode door den doop toegeheiligd, opdat wij onder zijn volk aangeschreven worden en ons zelve ook onzerzijds aan zijnen naam verbinden zouden. Hieruit blijkt zonder twijfel, dat de doop is gekomen in de plaats der besnijdenis, opdat bij ons de doop hetzelfde zou zijn, als bij de Joden de besnijdenis.

Zoo wij nu willen onderzoeken of de jonge kinderen regt op den doop hebben, dan moeten wij zeggen, dat de zoodanigen, die hierbij slechts aan het water en de uitwendige zijde van den doop hechten, zonder op den geestelijken inhoud van denzelve te letten, op eene ongeschikte en dwaze wijze werk te gaan. Indien men op den geestelijken inhoud of de verborgenheid des doops let, zoo zal het zonder twijfel blijken, dat de doop den jongen kinderen met regt wordt toegeliend, als iets dat hun toekomt, want God gaf oudtijds de besnijdenis niet, zonder ook de zegeningen zijn volk deelachtig te maken, die door de besnijdenis beteekend werden. Ware het anders, Hij zou Zijn volk met louter goochelarij bespot hebben, wanneer hij n.l. hen bedriegelijke teekenen gegeven had, hetwelk zelfs gruwelijk is om te hooren; want God verklaart duidelijk, dat de besnijdenis het kind zal wezen tot een zegel om de belofte des verbonds te verzegelen. Indien nu het verbond en de belofte daarvan nog heden tot de jonge kinderen der Christenen, even als zij onder het Oude Testament behoorden tot de kinderen der Joden; en indien de kinderen deel hebben aan de beteekenende zaak, waarom zouden zij dan van het teeken afgehouden worden? Indien zij de door het teeken voorgestelde genade verkrijgen, waarom zullen zij dan van het uitwendig teeken derzelve geweerd worden? En ofschoon het uitwendig teeken des Sacraments zoodanig met het woord is zamengevoegd, dat het daarvan niet kan afgescheiden worden; wanneer we het echter daarvan onderscheiden, welke van beiden

vraag ik u, zal men dan meer achten? Daar men ziet dat het teeken het woord ten dienste staat, zoo moet men erkennen, dat het hieraan ondergeschikt is en dat alzoo het woord der Goddelijke belofte, welke het teeken slechts voorstelt en bevestigt, als het hoogste, te waarden is. Naardien nu het woord der helofte in den doop verzekerd, den kinderen geschonken is, waarom zal hun dan het teeken, dat slechts een aanhangsel des woords is, geweigerd worden? Deze eene rede zoude genoeg zijn, al was er ook geen enkele meer, om allen te wederleggen, die de toediening van het teeken des doops aan jonge kinderen tegenspreken. Dat de bestrijders van den kinderdoop hiertegen inbrengen, dat de besnijdenis op een' bepaalden dag moest plaats hebben, is slechts eene uitvlugt te zoeken. Wij staan toe, dat wij onder het Christendom niet gebonden zijn aan zekeren dag en tijd, zooals de Joden waren, maar ofschoon de Heer ons hier ook geen bepaalden dag voorschrijft, nogtans verklaart hij, dat het Hem behaagt, dat de jonge kinderen door een openbaar teeken in zijn verbond zullen worden aangenomen. Wat wil men meer?!!

Bovendien de H. S. stelt deze waarheid nader in het licht, want het is zeer klaar en duidelijk, dat het verbond, dat de Heer eertijds met Abraham gemaakt heeft, thans niet minder den Christenen toekomt, dan eertijds het Joodsche volk, en dat, dien ten gevolge het woord der belofte thans, evenzeer den Christenen toekomt, als vroeger het Joodsche volk. Tenzij wij mogelijk dwaas genoeg zijn te meenen, dat Christus door zijne komst in het vleesch de genade zijns Vaders verminderd heeft, hetwelk, door het te gelooven, eene gruwelijke laster zou inhouden. Daarom, gelijk de kinderen der Joden een heilig zaad genoemd worden, omdat zij erfgenamen des Verbonds en van de kinderen der goddeloozen onderscheiden waren, alzoo worden om dezelfde reden de kinderen der Christenen heilig geacht, al is het ook dat zij uit zulke ouders geboren zijn van welke slechts één geloovig is en door de getuigenis des Apostels onderscheiden van het onreine zaad der afgodendienaars, (1 Cor. 7; 14). Daar nu de Heer terstond nadat hij het verbond met Abraham gemaakt had, bevolen heeft, dat de jonge kinderen door een zichtbaar teeken zouden verzegeld worden, (Genes. 17: 12), wat reden zouden dan de Christenen hebben, waarom zij datzelfde verbond hedendaags niet zouden betuigen en verzegelen in hunne kinderen? Hier werpe mij niemand tegen, dat de Heer zijn verbond met geen ander teeken heeft bevolen te bevestigen, dan door het teeken der besnijdenis, die, gelijk men weet, reeds lang afgeschaft is. Op deze bedenking is echter gemakkelijk te antwoorden; want, ofschoon het waar is, dat God de besnijdenis tot bevestiging van Zijn verbond alleen aan het volk des Ouden verbonds

gegeven heeft, nogthans is het niet minder waar, dat bij derzelver afschaffing de oorzaak en reden bestaan bleef, waarom God de besnijdenis tot bevestiging van zijn verbond gegeven had. Derhalve moeten wij letten op hetgeen de Joden in dezen met de Christenen gemeen hadden en waarin we van hen verschillen. Het verbond Gods hebben we met hun gemeen, de oorzaak, om dat te bevestigen, ook, alleen de wijze van hetzelfde te bevestigen is verschillend want zij hadden de besnijdenis, in wiens plaats wij den doop verkregen hebben. Indien de getuigenis, waardoor de Joden van de zaligheid hunner kinderen verzekerd worden, ons ontnomen was, zoo zoude door Christus komst te weeg gebracht zijn, dat de genade Gods ons minder en duisterder was, dan dezelve reeds onder het O. T. aan het Joodsche volk geschonken was. Zoo iets kan echter zonder Christus ten hoogste te lasteren niet gezegd worden, daar door Hem de oneindige goedheid des Vaders klaarder en ruimer, dan ooit te voren, is uitgestort, en den mensch verklaard en geopenbaard is geworden. Is dit zóó, dan zal men ten minste moeten toestaan, dat door de komst van Christus de genade en liefde Gods ons niet minder en duisterder geworden is, dan dezelve eertijds onder de duistere schaduwen der wet het Joodsche volk medegedeeld was, doch elk weet dat het tegenovergestelde geschied is. Als de Heer Christus wilde toonen aan de wereld, dat hij veel eer verschenen was, om de barmhartigheid en genade zijns Vaders verder uit te breiden, dan tot nog toe geschied was, zoo omhelst Hij met groote vriendelijkheid de kinderen, die tot hem gebracht worden, en bestraft de discipelen, die dit trachten te verhinderen, dewijl zij daardoor hen, die, volgens Jezus het koninkrijk der hemelen toekwam afweerden van Hem, door wien slechts den ingang in den hemel geopend wordt. Wanneer iemand zeggen mogt, wat overeenkomst heeft de doop met dit omhelzen van Christus, dewijl er niet gezegd wordt, dat Jezus de kinderen gedoopt, maar dat hij die ontvangen en gezegend heeft; indien wij derhalve zijn voorbeeld willen volgen zoo moeten wij slechts de jonge kinderen in onze gebeden gedenken, doch niet doopen. Wat ons betreft wij zouden hier op antwoorden, dat wij er wel ernstig op hebben te letten, dat Christus beveelt de jonge kinderen tot Hem te brengen en dat hij daarvan deze reden geeft, dat het koninkrijk der hemelen hen toekomt en dat hij zijne goedwilligheid dezelve ook met der daad bewijst door hen te omhelzen en door zijn gebeden en zegen te schenken den Vader aanbeveelt. Indien het dan regt en behoorlijk is, dat, volgens Jezus, de jonge kinderen tot Hem gebracht worden, waarom zouden wij ze dan van den doop, die het teeken onzer gemeenschap met Christus is, uitsluiten? Indien hun het koninkrijk der hemelen toekomt, waarom zal hun dan

het teeken en zegel daarvan geweigerd worden? Waarom hun dan het sacrament onthouden, waardoor de toegang tot Gods kerk geopend wordt, waarom mogen zij dan niet onder de erfgenamen van het koninkrijk der hemelen geteld worden? Hoe onredelijk is het, degenen van Christus weg te drijven, dien hij tot zich noodigt, dat wij die berooven, welke Hij met zijne gaven versiert; dat wij uitsluiten, die Hij gewillig toelaat? Houden wij nu in het oog, hetgeen Christus aan de jonge kinderen gedaan heeft; van welk een gewigt het moet geacht worden, dat Christus in eigen persoon dezelve tot zich riep, ze omhelsde, de handen oplegde, ze zegende en voor hen bad; achten we dan den doop, waarmede wij slechts belijden, dat onze kinderen in Gods verbond begrepen zijn van zooveel hooger waarde? Met de overige uitvlugten, waardoor men de kracht van deze plaats zoekt te ontkomen, ontdekt men slechts zijne onkunde. Want uit het zeggen van Christus »laat de kinderkens tot mij komen" meenen zij te mogen besluiten, dat die al eenigen ouderdom bereikt hadden, zoodat ze reeds gaan konden. Doch de woorden, die de Evangelisten gebruikten, geven in de Grieksche taal zoodanige kinderen te kennen, die nog aan hunner moeders borsten zuigen, derhalve beteekent het woord *komen* slechts *naderen*. Hieruit ziet men tot welke bedriegelijke listen en lagen zij gedwongen worden, die tegen de waarheid zijn verhard geworden. Dat zij verder voorgeven, dat in deze plaats niet de kinderen, maar hun, die in nederigheid en ootmoed aan kinderen gelijk zijn, het koninkrijk der hemelen wordt toegezegd, is niet beter. Trouwens, indien dit de zin was, wat kracht zoude er dan in de door Christus gegeven rede zijn, waardoor hij bewijzen wil, dat men de jonge kinderen zal toelaten tot Hem te komen; is het niet duidelijk, dat hij hierdoor de *kinderen in eigenlijken zin* bedoelt? en opdat niemand dit ongerijmd mogt voorkomen, zoo voegt Hij er bij, dat den zoodanigen het koninkrijk der hemelen toekomt. Indien daaronder de jonge kinderen begrepen zijn, zoo is het boven allen twijfel, dat door de *zoodanigen*, de jonge kinderen bedoeld worden.

Uit het tot dusver besprokene, ziet een ieder, dat de kinderdoop geenszins door menschen is uitgevonden, maar zeer zeker op de H. S. gegrond is. De beuzeling dergenen, die ons tegenwerpen, dat men niet leest, dat er door de Apostelen kinderen gedoopt zijn geworden. heeft geene beteekenis; want ofschoon zulks door de Evangelisten niet vermeld wordt, zoo vinden wij toch ook evenmin, dat de kinderen van geheele huisgezinnen, die gedoopt werden, daarvan werden uitgesloten; doch wie zou uit dit stilzwijgen der geschiedenis behalve hij, die een uitzinnig hoofd heeft, besluiten, dat zij niet gedoopt zijn

geworden? Indien zoodanige bewijsredenen iets afdeden, zoo zou men ook aan de vrouwen het Avondmaal moeten weigeren, dewijl we nergens lezen, dat zij door de Apostelen tot het Nachtmal toegelaten zijn. Doch wij zijn hier tevreden met den regel des geloofs. Als men voor oogen houdt, wat de inzetting van het Nachtmal medebrengt, zoo kunnen wij hieruit ligt besluiten, wie tot het gebruik daarvan mag worden toegelaten. Hetzelfde geldt ook bij den doop. Als men nagaat, waartoe den doop is ingesteld, dan blijkt het duidelijk, dat die de jonge kinderen niet minder toekomt dan de bejaarden; dat men de kinderen daarvan niet berooven mag, zonder den wil des Heeren, den auteur des doops, openbaar te versmaden. Dat men onder het slechte en gemeene volk uitgestrooid heeft, dat de kinderdoop vele jaren na de opstanding van Christus nog onbekend geweest is, is een schandelijke leugen. Er is geen schrijver zoo oud, die den kinderdoop niet tot den tijd en de afkomst der Apostelen terugbrengt. *)

Nu moeten wij nog kort aanwijzen, welke vrucht uit de onderhouding van den kinderdoop voortkomt, zoowel ten opzichte der geloovigen, welke hunne jonge kinderen voor de gemeente stellen, om gedoopt te worden, als ook voor de jonge kinderen zelve, die met dit heilig water worden gewasschen, opdat niemand zijne onderhouding als ijdel of onnut verwerpe. Indien iemand in den zin kwam, dat de jonge kinderen hiervan geen nut konden hebben, en dan onder dit voorgeven dacht den kinderdoop te bespotten, die drijft ook den spot met de besnijdenis, die buiten alle bedenking door God gegeven is. Wat zullen zij toch voortbrengen tegen den kinderdoop, dat mede niet evenzeer tegen de besnijdenis zou kunnen worden aangewend? Zoo straft God den hoogmoed van hen, die terstond gereed zijn, te verwerpen en te veroordelen, hetgeen zij door hun vleeschelijk vernuft niet kunnen verstaan. Maar de Heer heeft ons van wapenen voorzien, waardoor hunne dwaasheid kan bestreden en wederlegd worden. Want deze heilige instelling, door welke wij gevoelen, dat ons geloof met uitnemende vertroosting ondersteund wordt, verdient niet ijdel of onnut genoemd te worden, want door het teeken des Heeren, den kinderen medegedeeld, wordt de belofte die aan de godvruchtige ouders gedaan is, als door een ingedrukt zegel bevestigd, vast en bondig verklaard, n.l. dat de Heer niet alleen hen, maar ook hun zaad tot een God zal wezen, dat Hij niet alleen hen met Zijne goedheid en genade wil helpen en nabij zijn, maar ook hunne kinderen en nakomelingen tot in het duizendste geslacht. Hierin betoont de Heer gewis Zijne groote goedertierenheid. Die goedertierenheid geeft vooreerst eene groote stof om Zijne eer en heerlijkheid te verkondigen. Zij vervult

*) Zie de eerste bijlage.

de godzalige harten met eene zonderlinge blijdschap, waardoor zij bijzonder opgewekt worden, om zulk een' vriendelijken Vader wederom lief te hebben, daar zij Hem ook bezorgd zien voor hunne nakomelingen. Wilde iemand zeggen, dat de belofte alleen voldoende en genoeg behoorde te wezen, om de zaligheid onzer kinderen te bevestigen; zulk zeggen beteekent niets. Overmits God zulks heeft goedgevonden en gedaan, om onze zwakheid te gemoet te komen. Zij, die derhalve de beloften Gods, aangaande het uitbreiden van Zijne barmhartigheid ten opzichte hunner kinderen omhelzen, die moeten gedenken, dat zij uit kracht van hun ambt verplicht zijn hunne kinderen voor de gemeente te stellen, om die met het teeken der barmhartigheid (den doop) te laten bevestigen, en daaruit zich zelve tot vaster vertrouwen te versterken, als zij nu heden voor hunne oogen zien, dat het verbond des Heeren aan de lichamen hunner kinderen wordt bevestigd. De kinderen ontvangen ook eenig voordeel uit hunnen doop, daar zij in het ligchaam, n.l. de kerk, ingelijfd zijnde, aan de andere ledematen zooveel aangenamer, en dus te meer aanbevolen zijn. Daarbij, wanneer zij opwassen, zoo worden zij door hunnen doop vermaand en opgewekt tot eene ernstige begeerte om God te dienen, van Wien zij door het openlijk teeken der aanneming, tot Zijne kinderen aangenomen zijn, vóór zij van wege hunne teedere jongheid Hem voor hunnen Vader erkennen konden. Eindelijk moet ons deze bedreiging zeer verschrikken, Gen. 17: 14, dat God dien zal straffen, welke veracht zijn kind met het teeken des verbonds te bevestigen, daar door zulke verachting, de aangeboden genade verworpen en gelijk als afgezowen wordt.

Laat ons nu de bewijzen onderzoeken door welke sommige onzinnigen steeds streven om deze heilige instelling Gods omver te werpen. Vooreerst, daar zij gevoelen, dat zij zeer gedrukt worden door de gelijkheid van den doop en de besnijdenis, zoo doen zij hun best om deze twee teekenen door een wijd verschil van elkander te scheuren, opdat het eene niet schijne iets met het andere gemeen te hebben. Want zij zeggen, dat de *beteekende zaken verschillen*, en dat het *Verbond geheel onderscheiden is*, en dat de *benaming der kinderen onder het Oude en Nieuwe Testament niet een en hetzelfde is*. Als zij beginnen het eerste te bewijzen, n.l. dat de beteekende zaken verschillen, zoo geven zij voor, dat de besnijdenis eene afbeelding van de dooding des vleesches was en niet van den doop. Dit willen wij hen zeer gaarne toestemmen, want het ligt in ons voordeel. Wij gebruiken ook geen ander bewijs, dan dit, dat de doop en de besnijdenis teekenen zijn van genoemde dooding. Hiernit besluiten wij, dat de doop gesteld en gekomen is voor de besnijdenis, opdat de doop ons

zoude afbeelden, datgene wat de Joden certijds de besnijdenis beduidde. Zoo zij het tweede gaan bewijzen, n.l. dat de Verbonden verscheiden zijn, dan gaan zij op eene barbaarsche wijze de H. S. uiteen rukken en vervalschen. Zij laten niets gezonds noch iets geheels daarin overblijven. Zij schilderen ons de Joden zoo zeer vleeschelijk af, dat zij meer den beesten dan den menschen gelijk zijn. Zij geven alsdan voor, dat het Verbond, hetwelk God met de Joden gemaakt heeft, zich niet verder uitstrekt als tot het tijdelijke leven, en dat de beloften die hun gegeven waren, alleen aardsche en lichamelijke goederen betreffen. Zoo deze meening waar is, wat blijft er dan anders te zeggen over, dan dat de Joden een tijd lang met aardsche gaven verzadigd zijn geworden, even als men eene kudde varkens in den stal plagt vet te maken, opdat zij ten laatste door een eeuwig verderf vergaan zouden? Want zoo haast als wij de besnijdenis en de beloften, daaraan verbonden, voorbrengen, zoo geven zij tot antwoord, dat de besnijdenis een letterlijk teeken was en dat de beloften daarbij vleeschelijk of tijdelijk geweest zijn.

Als echter de besnijdenis een letterlijk teeken was, zoo moet men ook hetzelfde oordeelen van den doop, daar de Apostel in Coll. 2: 11 het eene niet meer geestelijk noemt, dan het andere. Want hij zegt, dat wij in Christus besneden zijn met de besnijding, welke zonder handen geschiedt, door de aflegging van het ligchaam der zonde, die in ons vleesch woonde. Deze noemt hij de besnijdenis van Christus Coll. 2: 11. Vervolgens zegt hij nog tot nadere verklaring, dat wij door den doop met Christus begraven zijn. Wat wil de Apostel met deze woorden anders verklaren, dan dit, n.l. dat de vervulling en waarheid van den doop te gelijk is de waarheid en de vervulling der besnijdenis daar zij beide eenerlei zaak beteekenen en afbeelden. De Apostel zoekt te bewijzen, dat de doop bij de Christenen hetzelfde is als eertijds de besnijdenis bij de Joden. Zoodat zij die gedoopt waren niet gelijk de Joodsgezinde leeraars vorderden, behoefden besneden te worden. Wij hebben dus duidelijk bewezen, dat de beloften van den doop en de besnijdenis overeenkomen, en zullen er hier niet meer van zeggen. Alleen wil ik den geloovigen in overweging geven, of men dat teeken voor een aardsch en letterlijk teeken behoort te houden, wat niet anders dan geestelijk en hemelsch inhoudt? Wij zullen echter in het voorbijgaan nog dit eene bewijs, waarmede ze zeer onbeschaamd hunne leugen bemantelen, wederleggen, opdat ze den eenvoudigen hunne rookdampen niet voor goede waar verkoopen. Het is zeer zeker en vast, dat de voornaamste beloften, waarin dit Verbond, dat God in het O. T. met de Israëlieten gemaakt heeft, vervat is, geestelijk geweest zijn en het eeuwige leven betroffen hebben. Wederom is het

zeker; dat die beloften door de Vaderen geestelijk begrepen en aangenomen zijn, en dat zij daaruit vertrouwen en verzekering van het toekomende leven gekregen en met geheel hun hart daarnaar gestreefd hebben. Wij ontkennen en bestrijden geenszins, dat de Heer den Joden Zijne goedgunstigheid door aardsche en tijdelijke weldaden betuigd heeft, maar wij zeggen daarbij, dat hun de hoop van de geestelijke beloften is bevestigd geworden. Toen de Heer aan Abraham, Gen. 15: 1, 18, de eeuwige gelukzaligheid beloofde, zoo heeft Hij de belofte van de bezitting van het land Kanaän daarbij gevoegd, om hem een duidelijk en openbaar teeken voor oogen te stellen van zijne gunst. In dezen zin moet men al de aardsche beloften, die den Joden gedaan zijn opvatten, n.l. dat de geestelijke belofte als het hoofd, altijd de voornaamste belofte blijve, waarheen al de anderen gerigt worden. Daar ik dit in het onderscheid van het Oude en Nieuwe Testament breedvoeriger behandeld heb, zoo roer ik dit nu slechts kortelijk aan.

In de benaming der kinderen vinden zij deze verscheidenheid, n.l. dat in het O. T. kinderen Abrahams genoemd werden, welke naar den vleesche uit hem ontsproten zijn, maar dat nu ter tijd, zij dien naam dragen, welke Abrahams geloof navolgen. Die vleeschelijke kindschheid, zeggen ze, welke door de besnijdenis in de gemeenschap van het verbond tot stand gebragt werd, was een afbeeldsel van de geestelijke kinderen des Nieuwen Testaments, welke door het Woord Gods wedergeboren zijn tot het onsterfelijke leven. Wij bespeuren in deze woorden wel eenige waarheid, maar die ligtvaardige menschen vergrijpen zich daarin zeer, dat zij maar aangrijpen wat hun het eerst voor de hand komt, en steeds halstarrig bij een woord blijven staan, daar zij integendeel verder voort behoorden te gaan en vele zaken met elkander moesten vergelijken. Hieruit uit vloeit voort, dat zij gedurig in den zin der H. S. mistasten, naardien zij niets grondigs onderzoeken. Wij stemmen gewis toe, dat het vleeschelijke zaad Abrahams voor een' tijd lang de plaats van het geestelijke zaad bezeten heeft, dat door het geloof onder zijn zaad gerekend wordt. Want wij worden zijne kinderen genoemd, hoewel wij in het geheel geene natuurlijke maagschap met hem hebben. Indien zij echter verstaan en meenen, hetgeen zij niet onduidelijk te kennen geven, *dat Gods geestelijke zegeningen nooit aan het vleeschelijke zaad van Abraham beloofd zijn, zoo worden zij hierin toch zeer bedrogen.* *) Wij moeten om deze zaak te verstaan ons oog op een beter doelwit vestigen, waarheen wij door de H. S. gerigt worden. De Heer beloofde aan Abraham, dat Hij een

*) Ook onder hen, die voorgeven bij uitnemendheid Gereformeerd te zijn, worden er gevonden die in dezen als de Wederdoopers bedrogen, en in dezelfde dwaling gevangen zijn. P.

zaad zoude hebben, in hetwelk al de geslachten der aarde gezegend zouden worden. Daarbij geeft de Heer hem zijn woord van trouw, dat Hij de God van hem en van zijn zaad zal zijn; al degenen, welke Christus, als de werkmeester van deze zegeningen, door het geloof aannemen, die zijn erfgenamen van deze beloften. Zij worden daarom kinderen Abrahams genoemd. Alhoewel de eindpalen van Gods rijk na de weder-opstanding van Christus wijd en breed tot allerlei natiën, zonder onderscheid, zijn begonnen uitgebreid te worden, opdat volgens het zeggen van Christus, Matth. 8: 11, van alle einden der wereld geloovigen zouden vergaderd worden, die zouden aanzitten met Abraham, Izaäk en Jakob; zoo is het nogtans zeker, dat de Heer met die reeds genoemde en zoo groote barmhartigheid den Joden reeds eeuwen te voren begiftigd had. Daar nu de Heer met voorbijgaan van alle andere volkeren, dit volk verkoren had, waarin Hij Zijne genade voor een tijd lang wilde besloten houden, zoo noemt hij dat volk *Zijn eigendom, Zijn verkregen volk*, Exod. 19: 5. Om zulk eene weldadigheid te bewijzen, is de besnijdenis gegeven geworden, ten einde door het teeken daarvan de Joden zouden worden onderwezen, dat God de grond, Burg en Beschermer hunner zaligheid was. Door middel van deze kennis werden zij op de hoop van het eeuwige leven gewezen. Want wat zoude hem toch nog ontbreken, wien God eenmaal in zijne trouw en bewaring heeft aangenomen? Daarom, als Paulus wil bewijzen, dat de Heidenen met de Joden te zamen Abrahams kinderen zijn, zoo spreekt hij aldus in Rom. 4: 10; Abraham, zegt hij, is door het geloof geregtvaardigd, toen hij nog in de voorhuid was. Daarna heeft hij het teeken der besnijdenis ontvangen, tot een zegel van de regtvaardigheid des geloofs, opdat Hij een Vader zoude zijn van alle geloovigen, beide, der voorhuid en der besnijding, niet dergenen, die op de besnijdenis alleen roemen, maar die daar navolgen het geloof dat onze Vader Abraham in de voorhuid zijnde, gehad heeft.

Zien wij nu hieruit niet klaar, dat hij de geloovigen, beide uit de Joden en uit de Heidenen, gelijke waardigheid toekent? Want Abraham is gedurende dien tijd, welchen in Gods besluit verordineerd en bestemd was, de Vader der besnijding geweest. Toen die middelmuur, gelijk de Apostel elders schrijft, Eph. 2: 14, waardoor de Heidenen van de Joden afgezonderd werden, verbroken was, toen is voor de Heidenen den toegang tot het Rijk van God ook geopend, en is Abraham hun Vader geworden, en wel zonder het teeken van de besnijdenis, omdat zij den doop daarvoor in de plaats hebben. Als dan de Apostel ontkent, dat Abraham de Vader dergenen is, die alleen uit de besnijdenis en zonder geloof waren, zoo is dit slechts geschied, om

de *praal* en *hoogmoed* van sommige Joden *ter neder te vellen*, daar zij de zorg en de betrachting der godzaligheid verlieten en zich enkel op de ceremoniën beroemden. Even zoo zoude ook thans mogen wederlegd worden, de ijdelheid van hen, die in den doop niets anders dan water zoeken en zich slechts op het uitwendige verlaten.

Maar hiertegen wordt door hen eene andere plaats van den Apostel in gebragt (Rom. 9: 8) waar hij leert, dat zij, die slechts uit het vleesch hunne afkomst hebben, geene kinderen van Abraham zijn, maar dat alleen de kinderen der belofte tot het zaad van hem gerekend worden. De Apostel schijnt hieraan te wijzen, dat de vleeschelijke afkomst van Abraham niets beteekent, hoewel deze door ons in eenige waarde gehouden wordt. Wanneer wij echter er op letten, welke zaak aldaar door den Apostel bedoeld wordt, dan zullen wij zien, dat hij den Joden wilde toonen, hoe weinig Gods goedheid aan het zaad van Abraham bepaald was, ja, hoe in het geheel de vleeschelijke afkomst geen voordeel geeft in zich zelve; daartoe wijst hij op Ismael en Ezau, die hoewel uit Abraham gesproten nogtans als vreemdelingen verworpen werden, terwijl de toegezegde zegeningen slechts op Izaak en Jakob rusten. Hieruit volgt dat de zaligheid aan Gods barmhartigheid en genade gelegen is, welke Hij bewijst aan de genen wien Hij wil, en dat de Joden geene redenen hadden, om zich zelve van wege het Verbond te behagen of te beroemen, tenzij zij de *conditie* en den eisch van het Verbond bewaarden, d. i. het woord te gehoorzamen. Als nu de Apostel het ijdel vertrouwen op hun geslacht en afkomst hen ontnomen had, en nogtans zag, dat het Verbond, dat God eenmaal met de nakomelingen van Abraham gemaakt had, geenszins konde vernietigd worden, zoo verklaart hij in het elfde hoofdstuk, dat Abrahams vleeschelijke maagschap van hare waardigheid niet mogt beroofd worden, door welke maagschap de Joden de eersten zijn en daarom ook de natuurlijke erfgenamen van het Evangelie waren, uitgezonderd zij, die door hunne ondankbaarheid, als onwaardigen daarvan verstoken zijn gebleven, zoo is evenwel niet geheel de hemelsche zegening van hun geslacht afgetrokken. Daarom noemt hij hen, ofschoon zij *hardnekkigen* en *verbondbrekers* waren, evenwel *heilig*. Zoo bijzonder wordt die heilige afkomst door hem geacht en vereerd, welke God met Zijn heilig Verbond verwaardigd had. Wij worden, als wij met hen worden vergeleken, als nageborene of als ontijdig geborene kinderen Abrahams door den Apostel geacht, kinderen door aanneming, niet door natuur, even als eene spruit die van haar eigen stam afgebroken en in een' vreemden wordt ingeënt. Opdat de Joden echter niet van hun voorregt beroofd zouden worden, zoo is hun ook het Evangelie het eerst verkondigd, want zij

waren in Gods huisgezin als de eerstgeborenen. Daarom moest hun deze eer geschieden, totdat zij die aangebodene eer verwierpen en door hunne ondankbaarheid maakten, dat het Evangelie tot de Heidenen werd overgebracht. Wij mogen hen evenwel niet verachten, hoewel zij den oorlog voerden tegen het Evangelie, want volgens het zeggen van den Apostel blijven de zegeningen Gods nog onder hen en zullen nimmer meer van hen wijken, Rom., 11: 29, dewijl de gaven Gods en Zijne roeping Hem niet berouwen kunnen.

Hieruit blijkt ten duidelijkste, wat kracht de belofte heeft die aan de nakomelingen van Abraham is gegeven, en hoe men daarover behoort te oordeelen. Hoewel wij derhalve niet twijfelen, dat de verkiezing Gods alleen door een vrij regt het opperste gezag heeft, om de erfgenamen des Rijks van de bastaarden en vreemdelingen te onderscheiden, zoo zien wij tevens, dat het Hem behaagd heeft, het zaad van Abraham bijzonder te omhelzen, en opdat die onhelzing te meer zoude bevestigd of betuigd worden, werd die door de besnijdenis verzegeld. Het is met de Christelyke kerk eveneens gelegen. Gelyk Paulus beweert, dat de Joden van wege hunne ouderen werden geheiligd, alzoo leert hij elders, 1 Cor. 7: 14, dat de kinderen der Christenen dezelfde heiliging van hunne ouders bekomen. Hieruit volgt dus, dat zij met regt worden afgezonderd van hen, die onheilig en onrein verklaard worden. Wie ziet hier nu niet duidelijk, dat het ten eene male valsch is, als zij zeggen, dat de jonge kinderen, welke eertijds besneden werden, alleen eene afbeelding zijn geweest van die geestelyke kindschheid die uit wedergeboorte van het woord Gods ontstaat? De Apostel spreekt noch diepzinnig, noch onduidelijk; als hij zegt, dat Christus een dienaar der besnijdenis is, om de beloften den vaderen gedaan, te volbrengen, Rom. 15: 8, alsof hij aldus sprak: dewijl het Verbond met Abraham gemaakt, zijn zaad betreft en aangaat, zoo is Christus, opdat Hij de trouw en de belofte, welke eenmaal door den Vader was gegeven, voldoen en betalen zoude, den Joden tot zaligheid geschonken. Ziet gij niet, dat hij ook na de weder-opstanding van Christus oordeelt, dat de belofte des verbonds, niet alleen allegorischer wijze, maar gelyk de woorden luiden, het *vleeschelijk* of het *natuurlijk* zaad Abrahams moest volbragt worden? Hiertoe dient hetgeen Petrus in Hand. 2: 39 aan de Joden verkondigt, n.l. dat hun en hun zaad naar het regt des Verbonds, de weldaad van het Evangelie toekwam. Ook noemt hij hen in het volgende hoofdstuk kinderen, d. i. erfgenamen van het Verbond, Hand. 3: 25. Hiervan verschilt het gezegde van Paulus niet veel in Eph. 2: 11, waar hij de besnijdenis, die de kinderen is ingedrukt, stelt en houdt voor eene getuigenis van die gemeenschap, welke zij met Christus hebben. Maar om de

waarheid te zeggen, zoo wij al hunne beuzelingen volgen wilden, waar blijven wij dan met die belofte, waarmede de Heer in het tweede gebod van Zijne Wet aan Zijne dienstknechten belooft, dat Hij hun zaal genade zal bewijzen tot in het duizendste geslacht? Zullen wij hier onze toevlugt nemen tot allegoriën? Dat zou gewis eene al te bespottelijke uitvlugt wezen. Zullen wij zeggen, dat deze belofte afgeschaft is? Maar zoo doende zou de Wet ontbonden wezen, waarvoor Christus gekomen is, om die vast te maken, voor zooveel ons die ten beste en tot het leven zal gedijën. Laat dit dan vast staan en buiten sprake blijven, dat God voor de Zijnen zoo oneindig goed en mild is, dat Hij ook om hen, de kinderen die zij voortbrengen, onder Zijn volk wil gerekend hebben.

De andere verscheidenheden of ongelijkheid, welke zij tusschen den doop en de besnijdenis poogen in te brengen, zijn niet enkel belagchelijk en ontbloot van allen grond en redelijken schijn, maar ook strijdig tegen elkander; trouwens, nadat zij gezegd hebben, dat de doop behoort tot den eersten dag van den geestelijken strijd en de besnijdenis tot de 8e dag, als de dooding van het vleesch reeds volbragt is, zoo veranderen zij terstond in hun spreken en vergeten, wat zij vroeger gezegd hebben, en noemen nu de besnijdenis eene afbeelding van de dooding des vleesches, maar den doop eene begraving, tot welken geene anderen, dan die reeds dood zijn moeten overgeleverd worden. Welke uitzinnige redeneringen, en wat zotte voorstellingen, die hij 't eerste onderzoek als rook verdwijnen. Volgens hun eerste zeggen, moet de doop vóór de besnijdenis gaan, en naar het tweede behoorde zij daarna te volgen. Het is echter niet iets nieuws, dat sommige menschen in hunne denkwijzen en opvattingen steeds geslingerd worden, wanneer zij alles, wat zij droomen, voor zeker en vast aannemen, even als het 't woord van God was. Wij zeggen derhalve, dat het eerste verschil niets dan een droom is. Zoo zij op den achtsten dag eene beeldspraak hadden willen toepassen, en daarin iets bijzonders zoeken, dan had dit op eene andere wijze moeten geschieden. Het zou in dat geval veel beter wezen, zoo men den achtsten dag, gelijk de oude leeraars deden, duidde op de wederopstanding, welke ten achtsten dage geschied is, waaraan de nieuwigheid des levens hangt en vast is, of op den ganschen tijd des tegenwoordigen levens, waarin de dooding der zonde altijd haren voortgang moet hebben, totdat die loop voleindigd zijnde, de dooding van het booze in ons ook voltrokken wordt. Hoewel de oorzaak hiervan dit uitstel schijnt, dat God bezorgd is geweest voor de teederheid van de jonge kinderkens, en daarom de besnijdenis heeft uitgesteld tot op den achtsten dag, daar anders de wonde daardoor ontstaan, voor de pas-

geboren kinderen gevaarlijk zou geweest zijn. Niet krachtiger is ook dit, dat wij reeds te voren gestorven zijn, en nu door den doop begraven worden, Rom. 6: 4. De H. S. spreekt dit regtstreeks tegen, en leert, dat wij met en op deze conditie in den dood begraven worden *opdat wij sterven*, en alsdan deze dooding der zonde zouden *beginnen* te betrachten.

Even weinig beduidt 't ook, wanneer zij zeggen, dat de vrouwen niet mogen gedoopt worden, indien wij stellen dat de doop met de besnijdenis overeenkomt. Daar het zeker is, dat de heiliging van het zaad Israels door het teeken der besnijdenis is betuigd, zoo blijkt ook daaruit, dat het is gegeven om mannen en vrouwen te heiligen. Maar de lichamen der mannen werden daarmede alleen geteekend, daar zij alleen ook daartoe door de natuur geschikt waren. Evenwel waren de vrouwen door hen eenigzins gezellinnen en medegenooten der besnijdenis. *) Wij zullen derhalve vaststellen en daarbij blijven dat er eene wezentlijke gelijkheid bestaat tusschen den doop en de besnijdenis, daar wij zien, dat zij zeer ruim en breed met elkander overeenkomen, in de inwendige verborgenheid, in de beloften, in de nuttigheid, in het gebruik in de kracht en in de werking; en zullen derhalve hunne ongerijmde invallen ver van ons weg doen.

Zij meenen ook een zeer bondig bewijs bij te brengen, waarom de kinderen van den doop geweerd moeten worden, als zij voorgeven, dat de kinderen van wege hunne jongheid, nog niet bekwaam zijn om de verborgenheid, welke in den doop beteekend wordt, te vatten, d. i. de wedergeboorte, welke in de eerste kindschheid, gelijk zij meenen, niet plaats kan hebben. Zij besluiten diensvolgens, dat men die kinderen niet anders dan voor kinderen Adams hebben te houden, totdat zij zoodanigen ouderdom zullen verkregen hebben, als tot de wedergeboorte vereischt wordt. Maar daartegen is de H. S. alom in strijd. Want zoo zij onder de kinderen Adams gerekend moeten worden, zoo worden zij gelaten in den dood, daar wij in Adam niet anders kunnen dan sterven. Christus daarentegen gebiedt, dat men de kinderen tot Hem zal brengen. Waarom? omdat Hij het leven is. Zoo maakt Christus dan de kinderen Zich zelve deelachtig, opdat Hij die levend mogt maken. Integendeel, zulke lieden verdrijven hen van Christus en veroordeelen hen tot den dood! Al is het nu, dat zij zeggen, dat de jonge kinderkens daarom niet vergaan, al worden zij voor kinderen Adams gerekend, zoo wordt evenwel hun onverstand meer dan genoeg door de H. S. wederlegd. Trouwens, als de H. S. verkondigt,

*) Geen onbesnedene mogt het Pascha eten; doch het is bekend, dat de vrouwen even *zeer* als de mannen, tot hetzelfde worden toegelaten. Hieruit blijkt ontegenzeggelijk, dat zij als besnedenen geacht wierden. P.

dat alle menschen in Adam sterven, zoo volgt daaruit, dat er geen hoop van leven meer overblijft, anders dan in Christus, 1 Cor. 15:22. Zullen wy dus erfgenamen des levens worden, zoo moeten wy met Hem gemeenschap hebben. In Eph. 2:3 en Psalm 51:7 en elders staat, dat wy allen van natuur den toorn Gods onderworpen en in zonden ontvangen zijn, waaraan de verdoemenis bestendig is verbonden. Wy moeten dus uit onze natuur verhuizen, voor ons den toegang tot Gods Rijk open staat. En hoe kan het duidelijker gezegd worden dan dat vleesch en bloed het Rijk Gods niet beërven kunnen? 1 Cor. 15:50. Al ons eigen moet derhalve vernietigd worden. Zonder wedergeboorte kan dit echter niet geschieden en dan zullen wy de bezitting van dat Rijk zien. Eindelijk zoo Christus de waarheid spreekt als Hij zich zelve het leven noemt, zoo moeten wy in Hem worden ingeplant, zullen wy uit de slavernij des doods verlost worden. Joh. 11:25 en 14:6. Maar hoe worden de jonge kinderen, welke geen kennis van goed of kwaad hebben, zeggen zij, wedergeboren? Wy antwoorden, dat het werk Gods zijnen voortgang heeft, al kunnen wy zulks niet begrijpen. Voorts is het klaar en duidelijk, dat de jonge kinderen, welke zalig te maken zijn, gelijk er gewis van dien ouderdom sommige behouden werden, zonder twijfel van den Heer wedergeboren zijn. Immers daar zij hunne aangeborene verdorvenheid uit moeders lijf met zich medebrengen, zoo moeten zij daarvan gereinigd worden, voor zij in Gods Rijk kunnen worden toegelaten. In dat Rijk zal immers niemand ingaan, die bevekt of onrein is. Openb. 21:27. Als zondaars geboren zijnde, gelijk David en Paulus getuigen, zoo blijven zij onder Gods toorn of ongenade, tenzij zij geregtvaardigd worden. Eph. 2:3. Psalm 51:7. Joh. 3:3.

Doch wat zullen wy verder zoeken, daar de Regter zelf openlijk verklaart, dat geen anderen dan wedergeborenen, den hemel zullen ingaan. Om zoodanige tegensprekers te beteugelen, zoo heeft hij in Johannes den Dooper, wien hij van zijne geboorte af geheiligd heeft, een proef geleverd, wat Hij bij de anderen vermogt. Luk. 1:15, De tegensprekers behalen met de uitvlugt, welke zij gebruiken, geen voordeel als zij zeggen, dat dit slechts met Johannes is geschied, waaruit niet volgt, dat de Heer alzoo met de kinderen in 't gemeen plagt te handelen. Wy spreken op deze wijze ook niet, maar hebben alleen ten doel om te betoogen, dat zij Gods kracht te onregt zoo beperken, als die zich niet laat insluiten.

Evenzoo gaat het ook met de andere uitvlugt, als zij zeggen, dat de woorden van moeders buik aan, volgens de gebruikelijke wijze der H. S. zooveel zeggen, als of er stond, van der jeugd aan. Doch men ziet duidelijk, dat de Engel, toen hij dit aan Zacharius boodschapte,

wat anders heeft willen beduiden, t. w. dat het kind vóór of van zijne geboorte af met den H. G. zou vervuld worden. Laat ons niet aanvragen om den Heer wet en regel voor te schrijven, dat Hij niet zou kunnen of mogen heiligen, dien Hij wil, gelijk Hij wil, gelijk Hij dezen geheiligd heeft; want Zijne kracht is niet verkort,

En voorwaar Christus is van zijne eerste kindschheid af geheiligd geweest, opdat Hij uit elken onderdom zonder onderscheid, zijne uitverkorenen heiligen zoude. Gelijk Hij, tot uitdelging van de schuld der ongehoorzaamheid, welke in onzen vleesche begaan was, datzelfde vleesch aangenomen heeft, om daarin en in onze plaats eene volmaakte gekoorzaamheid te volbrengen; zoo is Hij ook uit den H. G. ontvangen, opdat Hij door die heiligheid in Zijn aangenomen vleesch ten volle doordrongen zijnde, die heiligheid ook in ons overbrengen zoude. Dewijl wij in Christus het volmaaktste voorbeeld hebben, van al de weldaden, welke God Zijnen kinderen mededeelt, zoo zal Hij ons ook in dezen een bewijs zijn, dat de kinderlijke leeftijd niet zoo zeer vreemd is van de heiligmaking. Hoe het ook zij, nogtans stellen wij dit buiten twijfel, dat geen uitverkoren kind Gods, uit, uit dit leven geroepen wordt, welke niet eerst geheiligd en wedergeboren, wordt door Gods Geest. Wat aangaat hetgeen zij hiertegen inbrengen, dat de Geest in de H. S. geene andere wedergeboorte kent, dan die, welke door het woord van God geschiedt, daarmede leggen zij het gezegde van Petrus verkeerd uit. 1 Petr. 1: 23. In dezen bedoelt Hij alleen de geloovigen, welke door de prediking van het Evangelie onderwezen waren. Wij bekennen wel, dat het woord des Heeren voor de zoodanigen het eenige zaad der wedergeboorte is; maar ontkennen tevens, dat men daaruit kan besluiten, dat de jonge kinderen door Gods kracht *niet kunnen* wedergeboren worden, dewelke Hij zoo ligt gereed en vaardig heeft, als die voor ons onbegrijpelijk en wonderbaar is. Ook zou het niet wel geraden zijn den Heer dit te benemen, dat Hij deze weldaad den kinderen niet op de eene of andere wijs zoude kunnen geven. Maar zeggen zij, het geloof komt uit het gehoor, en de kinderen hebben het regte gebruik van het gehoor nog niet bekomen; zij zijn ook niet bekwaam om God te kennen, daar zij, gelijk Mozes leert, van de kennis van goed en kwaad nog onthloot zijn. Doch zij bemerken niet, dat de Apostel, wanneer hij het gehoor tot heginsel van het geloof maakt, alleen beschrijft het *gewone* beleid en bestuur, hetwelk God in het roepen van de Zijnen gewoon is te houden, en Zich niet een' eeuwig regel stelt, dat Hij geen ander middel zou mogen gebruiken. De Heer heeft gewis een ander middel gebezigd in de roeping van velen, daar Hij die door de inwendige verlichting van Zijnen Geest met de regte kennis van Hem begaafd heeft,

zonder de hoorbare prediking. Daar zij het zeer ongerijmd zouden achten, aan de kinderen ecnige kennis Gods toe te kennen, dewijl Mozes zegt, dat zij geën verstand hebben van goed of kwaad, zoo wilde ik gaarne, dat men mij zeide, welk gevaar daarin gelegen is, als van de kinderen gezegd wordt, reeds iets van die genade ontvangen te hebben, welker overvloed zij een weinig daarna genieten zullen. Want zoo de volheid van het leven in de volmaakte kennis van God bestaat en dat sommige kinderen, welke terstond in hunne eerste kindschheid van hier weggenomen worden, tot het eeuwige leven doorgaan, zoo worden zij zonder twijfel ontvangen tot het zeer nabij aanschouwen van Gods aangezicht. Waarom zou dan den Heer, dezulken, die Hij door den vollen glans van Zijn licht zal verlichten, ook niet in dezen tijd, als het Hem zoo behaft, met een klein vonkje bestralen. Zonderling is het, dat Hij die kinderkens niet eerder verlost van hunne onwetenschap, dan als Hij hen uit dezen vleeschelijken kerker ontslaat. Ik zeg dit niet, alsof ik ligtvaardig beweren wilde, dat zij met hetzelfde geloof begaafd waren, hetwelk wij in ons gevoelen, of met zuik eene kennis, welke aan het geloof gelijk is. Ik laat dit liever rusten of tusschenbeide, maar opdat ik hen een weinig zoude beteugelen, die die dwaas en laatdunkend genoeg zijn, naar dat het hun voorkomt, zonder vrees alles loochenen of belijden en staande houden.

Om nog sterker aan dezen kant aan te dringen, zoo zeggen zij dat de doop een sacrament des geloofs en der bekeering is. Daar nu zulks geen van beide plaats heeft in de eerste kindschheid, zoo moet men toezien, dat de beteekenis van den doop niet ijdel en onnut gemaakt wordt, zoo de kinderen tot de gemeenschap daarvan toegelaten worden. Doch deze pijlen worden meer gerigt tegen God, dan wel tegen ons. Want volgens vele getuigenissen der H. S. is het zeker, dat ook de besnijdenis een teeken der bekeering was. Daarenboven wordt zij door Paulus in Rom. 4: 11 een zegel van de regtvaardigheid des geloofs genoemd. Laat hen dan van denzelfden Heer de reden vragen waarom Hij gebiedt de lichamen der kinderkens daarmede te teekenen. Daar nu de doop en de besnijdenis eenerlei beteekenis hebben, zoo kan men niets aan de besnijdenis toekennen of men is verpligt zulks op den doop toe te passen.

Gewoonlijk zoeken zij hunne toevlugt, dat der kinderen jongheid van dien tijd diende, om de geestelijke kinderen af te beelden. Doch dit bewijs is hun reeds ontnomen.

Wij zeggen derhalve, dat, daar God de besnijdenis als een sacrament, van de bekeering en van het geloof, wil aangemerkt hebben en aan de kinderen heeft medegedeeld, dat het nu ook geene ongerijmdheid is, dat zij deel aan den doop krijgen, tenzij men openlijk

tegen Gods instellingen wil woeden en razen. Doch ook in dit werk des Heeren, even als in al Zijne andere werken, blijkt genoeg wijsheid en regtvaardigheid, om de lasteringen der goddeloozen te wederleggen. Want hoewel de kinderen op dien tijd niet begrepen of verstonden wat het teeken der besnijdenis beduidde, evenwel werden zij besneden tot dooling van hunne verdorven en verontreinigde natuur, daar zij dit in latere jaren begrijpen en betrachten zouden.

En voorwaar, deze tegenwerping kan kort en zonder moeite wederlegd worden, daar de kinderen gedoopt worden tot bekeering en geloof, die zij later zullen hebben; en dat het zaad van deze twee gaven door de verborgene werking van den H. G. reeds in hen is, alhoewel die gaven zelf haar fatsoen en gedaante in hen nog niet hebben. Door dit antwoord wordt alles omvergeworpen wat zij door de beteekenis van den doop tegen ons opwerpen. Paulus noemt in Titus 3 : 5 den doop het bad der wedergeboorte en der vernieuwing. Hieruit besluiten zij, dat den doop alleen voor dezulken gegeven is, welke, om zulke gaven te ontvangen, bekwaam zijn. Hierop antwoorden wij, dat men dan de besnijdenis, waardoor de wedergeboorte ook beteekend werd, ook geene andere, dan alleen wedergeborenen had moeten toebrengen. Zodoende wordt deze instelling des Heeren door ons veroordeeld en verdoemd. Echter, zoo als ik al eenige malen gezegd heb, hebben al de bewijsgronden, welke zij opwerpen, om de besnijdenis te verzwakken, in het geheel toch geen kracht tot bestrijding van den doop. Zij zullen ook niet ontkomen, al is het, dat zij voorgeven: »Wij houden dat alles voor vast en zeker, dat op de autoriteit en het Woord Gods zeker gegrond is, hoewel wij daarvan de reden niet zien. Maar deze eerbied komt den kinderdoop niet toe, noch ook andere dergelijke zaken, welke ons door de H. S. niet zijn bevolen.» Zij zullen zeg ik, door zoo te spreken, niet ontkomen, want toch zij worden altijd door de volgende sluitrede vastgehouden: Het gebod Gods om den kinderen te besnijden was wettig, en onstraffelijk of waardig veroordeeld te worden. Zoo nu in dit gebod geene ongeschiktheid of ongerijmdheid was, zoo kan ook in de onderhouding van den kinderdoop geene ongerijmdheid aangewezen worden.

De ongerijmdheid, die zij ons evenwel willen aanwrijven, gaan wij op de volgende wijze wederleggen. Diegenen, welke de Heer verkoren heeft, en is het, dat zij het teeken der wedergeboorte ontvangen hebben, door den dood worden weggenomen, voor zij groot geworden zijn, diegenen vernieuwt Hij door de onbegrijpelijke kracht van Zijnen Geest, op eene wijze, zooals Hem alleen goed dunkt voor ons nuttig en oorbaar te zijn. Gebeurt het, dat zij tot die jaren

komen, waarin zij geschikt zijn, om van de waarheid des doops onderwezen te worden, zoo worden zij tot betrachtning van de vernieuwing hierdoor meer aangespoord, wanneer zij leeren, dat hun, van hunne eerste kindschheid aan, het teeken der vernieuwing gegeven is, opdat zij die gedurende hun gansche leven betrachten zouden. Hiertoe kan dienen, hetgeen Paulus in Rom. 6: 4 en Colloss. 2: 12 leert, dat wij met Christus door den doop begraven worden. Paulus bedoelt daarmede niet, dat hij, die gedoopt zal worden, *reeds vóór dien tijd met Christus moet begraven zijn*, maar hij wijst alleen, dengene die reeds gedoopt is aan, welke de *leer zij*, die onder den doop begrepen is. Alzoo kan niemand uit deze plaats bewijzen, dat de leer moet gaan vóór den doop. In dier voege hebben ook Mozes en de profeten het volk vermaand en aangewezen, wat de besnijdenis beduidde, waarmede zij in hunne kindschheid geteekend werden. Even zoo doet ook Paulus, als hij aan de Galateren schrijft, dat toen zij gedoopt werden, zij Christus hebben aangedaan. Gal. 3: 27. Waartoe dat? opdat zij voortaan den Heer Christus leven zouden, dewijl zij voorhenen Hem niet geleefd hadden. Daar de bedaagden of ouden het sacrament eerst moeten verstaan, voor zij het teeken ontvangen, zoo heeft het toch anders bij de kinderen plaats. Petrus schrijft in 1 Petr. 3: 21 dat de doop geen afwassching is, om de vuiligheid des ligchaams weg te nemen, maar dat hij is eene getuigenis van een goed geweten voor God, door de opstanding van Christus. Zij meenen in deze plaats groot onderstand te krijgen, en beweren op grond van dit gezegde, dat de kinderdoop niet anders is dan een ijdele rook, omdat zij van deze waarheid verre vervreemd zijn. Doch zij vergissen zich door een groot misverstand als zij willen dat de *beteekende zaak* altijd *in orde des tijds* zal gaan vóór het teeken. *)

De waarheid van de besnijdenis was ook gelegen in dezelfde getuigenis van het goede geweten. Zoo deze waarheid of die getuigenis noodzakelijk had moeten voorafgaan, dan zouden de kinderen op het bevel des Heeren nooit besneden zijn geworden. Maar, daar de Heer zelf betoont, dat de getuigenis van de goede conscientie onder de waarheid van de besnijdenis begrepen is, en tegelijk beveelt de kinderen te besnijden, zoo geeft Hij daarmede genoegzaam te kennen, dat de besnijdenis ten aanzien van de *waarheid* (of betekende zaak) tot den *toekomenden tijd* gegeven wordt. Dientengevolge moet men in den kinderdoop voor het tegenwoordige geene andere werking vereischen, dan dat zij het verbond, hetwelk de Heer met hen gemaakt

*) Dit *misverstand* is de grondwaling van de Wederdoopers en Baptisten; en niet slechts van dezen, maar ook van zeer vele anderen, die, dank hebbe hunne inkonsekwentie, dit niet zijn. P.

heeft, bevestigen en versterken. De verdere beteekenis van dat sacrament zal naderhand volgen op den tijd, dien God zelf voorzien heeft.

Ik meen nu veilig te kunnen veronderstellen, dat er niemand meer wezen zal, die niet duidelijk inziet, dat al zoodanige redenen enkel verdraaijngen zijn van de H. S.

De overige bewijzen, allen van denzelfden aard, zullen wij kort overzien. Zij werpen ons voor, dat de doop gegeven wordt tot vergeving der zonden. Wij stemmen dit toe en daardoor worden wij in ons gevoelen te meer versterkt. Want daar wij als zondaars geboren worden, zoo hebben wij reeds van onzer moeders buik af, aangenade en vergeving behoefte. En daar God dus de jonge kinderen de hoop op de barmhartigheid niet beneemt, maar die veel meer verzekert, waarom zouden wij hun dan het teeken, dat toch veel minder is onthouden? Wat zij ons dus dachten tegen te werpen, dat doen wij hen wederom, op de volgende wijze: De jonge kinderen worden vergeving der zonden geschonken, daarom mag men hen van het teeken daarvan niet berooven. Zij werpen ons ook tegen, hetgeen Paulus zegt in den brief aan de Ephezen, dat, n.l. de kerk door den Heer is gereinigd door het waterbad en het woord des levens. Eph. 5: 26. Geschikter kon er niet voortgebracht worden, om hunne dwaling te wederleggen. Het bewijs tegen hen ligt gereed. Indien Christus die afwassching, waarmede Hij de kerk reinigt, betuigd wil hebben door den doop, zoo zou het niet regt en billijk zijn, de kinderen die te onthouden, daar zij met regt voor leden van de kerk geacht worden, en erfgenamen van het hemelsche koningrijk genoemd zijn. Want Paulus bedoelt de gansche kerk, als hij zegt, dat die door het waterbad is gereinigd. 1 Cor. 12: 13 en Ep. 5: 26. Desgelijks besluiten wij uit hetgeen hij elders zegt, dat wij door den doop in het ligchaam van Christus zijn ingeplant, dat de kinderen, welke Christus onder zijne ledematen telt, gedoopt moeten worden, opdat zij, niet gedoopt zijnde, van Christus ligchaam niet afgescheurd worden. Zie toch eens hoe geweldig en met welke wapenen zij de vastigheid van ons geloof bestormen.

Nu komen zij tot de praktijk en de gewoonte van de eeuw der Apostelen. Zij zeggen, dat er toen niemand tot den doop is toegelaten, zijne welke zijn geloof en bekeering niet had beleden. Want zeggen zij, bij Hand. 2: 38, leest men, dat toen degene, welke zich bekeeren wilden, aan Petrus vraagden, wat zij doen moesten, zoo raadde hij hen aan, eerst boete te doen en zich daarna laten dooden, tot vergeving der zonden. Alzoo heeft ook Philippus in Hand. 8: 37 den kamerling geantwoord, dat, indien hij van ganscher harte geloofde, hij dan gedoopt kon worden. Uit genoemde teksten meenen zij te kunnen

besluiten, dat de doop aan geene anderen mag worden toegediend, dan die gelooven en zich bekeeren. Wanneer wij dit aannemen, dan zal volgens den eersten tekst, waarin geene aanmaning tot geloof gevorderd wordt, de bekeering genoegzaam wezen, en volgens den tweeden tekst, zal er om den doop te ontvangen slechts geloof gevorderd worden. Zij zullen zeker zeggen, dat de eene plaats door de andere wordt geholpen, en dat die daarom moeten zamengevoegd worden. Maar men moet ook andere plaatsen daarmede vergelijken, wanneer zij tot ontbinding van dezen knoop iets kunnen doen. Want veel plaatsen worden er in de H. S. gevonden, welker zin en strekking van de omstandigheden afhangen, zooals ook hier het geval is. De personen, waarvan Petrus en Philippus spreken, zijn reeds van dien ouderdom, waarin zij de bekeering betrachten en het geloof ontvangen kunnen. Wat de zoodanigen aanbelangt: ook wij achten dat zij niet behooren gedoopt te worden, vóórdat zij van hunne bekeering en hun geloof blijken geven, voor zooveel als door menschelijk oordeel bepaald kan worden. *) Echter is het meer dan genoeg bekend, dat de jonge kinderen van de zoodanigen moeten onderscheiden worden. Want wanneer zich oudtijds iemand tot Israël voegde, om met zijne godsdienst gemeenschap te hebben, dan moest hij eerst onderwezen worden aangaande het Verbond en met den inhoud der wet bekend wezen, vóór dat hij tot de besnijdenis kon toegelaten worden. De reden, waarom zulks geschiedde, was, omdat hij van eene andere natie was, d. i. vreemd van de Israëlieten, met welke God het Verbond gemaakt had, dat door de besnijdenis werd bevestigd.

Toen Abraham tot de gemeenschap des Heeren aangenomen werd,

*) Zij die hun geloof aan de waarheid Gods en in Christus belijden en door hunnen wandel niet verloochenen, worden door de kerk volgens het oordeel der liefde voor opregte geloovigen gehouden, terwijl het onfeilbaar oordeel over het verborgene des gemoeds aan God wordt overgelaten. Dit is het wat Calvijn hier bedoelt. Waar men echter met de Baptisten verder wil gaan, om n.l. van den doopeling te eischen, niet slechts eene belijdenis der waarheid, en van zijn geloof in Christus als den eenigen Zaligmaker, en de keus om als een verloren zondaar *alleen* in Hem zijne redding en heil te zoeken; maar zelfs een geloof eischt, dat zijn onderwerpelijke goedstoestand of genadestaat tot voorwerp heeft, daar gaat men onzes inziens te ver, daar laat zich die eisch niet door de praktijk der Apostelen regtvaardigen, ofschoon dit volgens de letter van het formulier van bejaard gedoopten der Gereformeerde kerk, gelijk de Baptist Willems wil, ook al mogt kunnen geschieden. Ook is dit, gelijk bekend is, nooit de *praktijk* der Gereformeerde kerk geweest. Veel erger is evenwel het gevolg nog dat het Baptisme uit deze misvatting afleidt, n.l. dat waar de doopeling niet vóór het ontvangen van den doop is wedergeboren de doop *geen doop*, maar eene *ledige ceremonie* zou zijn!

P.

begint de Heer niet terstond met de besnijdenis, waarvan hij de beteekenis niet verstaan zou hebben, maar onderwijst hem eerst aangaande het Verbond, dat Hij met hem zal oprigten. Toen Abraham nu de belofte door het geloof aannam, gaf Hij hem dit sacrament. Waarom volgt met Abraham het sacrament na het geloof, en waarom ontvangt zijn zoon Izaäk het sacrament eer hij verstand heeft? Omdat Abraham eerst in bedaagden ouderdom tot de gemeenschap van het Verbond aangenomen werd, van welk Verbond hij tot nu *vreemd* was geweest, en de *voorwaarden* daarvan eerst moet leeren, doch het kind, dat door hem gegeneerd was, niet alzo. Het was door een erfelijk regt volgens den inhoud der belofte, reeds *van zijne geboorte aan* daarin begrepen. *) Om deze zaak duidelijker aan te wijzen dient, dat de kinderen der geloovigen, zonder het hulpmiddel huns verstands, deel aan het Verbond hebben, dus heeft men geen regt, om hun het teeken te onthouden, onder het voorwendsel dat zij nog geen verstand hebben, zich tot het Verbond te verpligten. Dit is ook de oorzaak

*) Abraham, zegt Calvijn, was tot in zijn bedaagden ouderdom *vreemd* van het Genadeverbond geweest. Hetzelfde zegt hij eenige regels verder van de geloovigen uit de Heidenen. Izaäk daarentegen is, zegt hij, van zijne geboorte af in hetzelfde begrepen geweest. Om het teeken en zegel des Verbonds te ontvangen, zegt hij, moest Abraham eerst de *conditien* des Verbonds leeren kennen, en de belofte des Verbonds door het geloof aannemen. Het is op dien grond, dat het geloof bij Abraham het sacrament vóór gaat, en dat Izaäk hetzelfde reeds op den achtsten dag ontving. Wanneer men deze voorstellingen van den grooten hervormer leest, hoe is het mogelijk, dat men dan nog in den waan kan verkeeren, of dit althans anderen tracht wijs te maken, dat Calvijn door het Genadeverbond eene *van eeuwigheid tusschen den Vader en den Zoon als het hoofd van alle uitverkorenen geslotene overeenkomst* verstaan heeft, of anders een verbond, dat reeds bij den val met den mensch gesloten is? Trouwens, zijn de uitverkorenen van eeuwigheid in het genadeverbond begrepen, hoe kan Abraham dan gezegd worden tot in zijn bedaagden ouderdom *buiten* het Verbond geweest te zijn; hoe kan dan dit van de geloovige Efezers gezegd worden? Was het genadeverbond bij den val, of met het geslacht van Seth, en na den zondvloed met dat van Sem opgerigt, hoe kon Abraham die hier regtstreeks uit afstamde dan van hetzelfde tot in zijn bedaagden ouderdom vervreemd zijn? Verder. Waarom was zijn zoon Izaäk meer dan zijn vader Abraham, van zijne geboorte af in hetzelfde begrepen?

Het genadeverbond, zegt men, heeft *geene voorwaarden*. Waarom moest dan, gelijk Calvijn zegt, Abraham eerst derzelver *conditien* leeren, of waren dit misschien conditien die niet bestonden? Wil men zeggen, dat men het met Calvijn, dat men het met de oude Gereformeerde leer niet eens is, men doe dit, doch men geve zijn onbijbelsch scholasticisme dan toch niet voor Gereformeerd uit!! Men zij dan opregt en werpe den minkundige geen zand in de oogen.

P.

waarom God somtijds betuigt, dat de kinderen der Israëlieten Hem gegenereerd en geboren worden, gelijk in Ezech. 16: 20 en 23: 37, waar de Heer de kinderen van hen, aan wie Hij beloofd heeft, hun zaad tot eenen Vader te zullen zijn, zonder twijfel voor Zijne kinderen houdt. De ongeloofigen, alsmede zij die uit ongeloofige ouders geboren zijn, worden *vreemd geacht* aan de gemeenschap van het Verbond, tot zoolang zij door het geloof met God vereenigd worden. Het is dus geen wonder, dat men aan diegenen niet het teeken geeft, daar deszelfs beteekenis als ijdel en bedriegelijk bij hen wezen zou. In dezen zin schrijft ook Paulus, dat de Heidenen, gedurende den tijd, dat zij in hunne afgoderij verzonken waren, *buiten* het Verbond zijn geweest. Eph. 2: 11, 12. De geheele zaak kan, volgens mijn inzien, aldus kort en duidelijk verklaard worden: Zij, die eerst in gevorderden ouderdom, het geloof van Christus omhelzen, en dus tot zoolang *vreemd* van het Verbond waren, die mogen niet gedoopt worden, tenzij zij eerst bekeerd en geloovig zijn, waardoor hun dan de toegang tot het Verbond geopend wordt. Doch de jonge kinderen, uit christen ouders geboren, moeten door den doop worden aangenomen, gelijk zij terstond bij hunne geboorte door God tot de gemeenschap van het Verbond worden ontvangen. Hiertoe dient, hetgeen de Evangelist in Matth. 3: 6 verhaalt, dat n.l. zij, die hunne zonden beleden, door Johannes werden gedoopt, welk voorbeeld heden ten dage, naar ons oordeel, dient gevolgd te worden. Want, zoo zich een Turk wilde laten doopen, dan zouden wij maar niet zoo ligtvaardig aan zijn verlangen voldoen, maar eerst zijne belijdenis afvragen, wat tot genoegdoening der kerk moest dienen.

Zij brengen verder bij de woorden uit Joh. 3: 5, waar Christus zegt: »Tenzij iemand niet wedergeboren wordt uit water en Geest, zoo kan hij het koninkrijk Gods niet ingaan. Hieruit besluiten zij, dat de wedergeboorte dadelijk bij den doop vereischt wordt. Ziet, zoo zeggen zij, hoe de doop door den Heer de wedergeboorte wordt genoemd. Onder welken dekmantel bedient gij dan bij de jonge kinderen den doop, daar hij zonder wedergeboorte niet kan bestaan, en de kinderen hiervoor niet bekwaam zijn? doch ook hier tasten zij deerlijk mis! Als Christus aan Nikodemus de verdorvenheid der natuur voorstelde, en hem aangaande de noodzakelijkheid van des menschen wedergeboorte onderwezen had, en Nikodemus zich toen eene lichamelijke wedergeboorte voorstelde, zoo geeft Christus hier te kennen, de wijze, hoe God den mensch wederbaart, dat Hij zulks doet door water en Geest, alsof Hij zeide, door den Geest, die gelijk water de zielen der geloovigen besprengt en reinigt. Zoo sprekende, versta ik door het water en den Geest, alleen den Geest, die als een water is

Dit is geene nieuwe spreekwijs, maar komt geheel overeen met Matth. 3: 11, alwaar wij lezen: »Die na mij komt, die is het, welke met den H. G. en met vuur doopt.» Daar nu met den H. G. en met vuur doopen zooveel beteekent, als den H. G. geven, die in de wedergeboorte de natuur en het werk van het vuur verrigt, zoo is ook door water en Geest wedergeboren te worden, niet anders, dan de kracht van den Geest ontvangen, welke in de ziel datgene doet, wat het water doet bij het ligchaam. Ik weet wel, dat het door anderen anders uitgelegd wordt, maar dat deze de regte zin is betwijfel ik niet, want Christus wil daar niet anders leeren, dan dat **zij**, die naar het hemelsch koningrijk streven, hun eigen vernuft als schade en verkeerd op zij moeten stellen. Daar de Wederdoopers zich ten allen tijde met onnutte uitvlugten zoeken te redden, zoo kunnen wij, ofschoon wij hun gezegde inwilligen, hun gemakkelijk bewijzen, dat de doop eerder is dan het geloof en de bekeering, dewijl in de woorden van den Heer Jezus, het water vóór den Geest is gesteld. Zeker is het, dat dit van de geestelijke gaven verstaan wordt. Is het nu zeker, dat die na den doop volgen, zoo heb ik mijnen wensch verkregen. Doch laat ons de uitvlugten daarlaten, en ons bij de eenvoudige verklaring houden, die ik gegeven heb, t. w. dat niemand het koningrijk Gods kan ingaan, vóór dat hij vernieuwd is door het levende water, d. i. door den Heiligen Geest.

Er bestaat nog eene andere rede, waarom hunne uitlegging niet mag worden aangenomen. Deze is, dat allen, die niet gedoopt zijn, buiten het hemelsch koningrijk zullen gesloten worden. Laat het echter zoo maar eens zijn, dat volgens hun verlangen, de doop alleen aan volwassenen toegediend moet worden, hoe zal het dan, naar hun oordeel wezen, met een kind, dat in de beginselen der godsvrucht behoorlijk onderwezen en geoefend is, en buiten alle verwachting door den dood wordt weggenomen? De belofte des Heeren is openbaar, dat hij, die in den Zoon geloofd heeft, den dood niet zien, noch in het oordeel komen zal, maar van den dood is overgegaan in het leven. Nergens lezen wij, dat iemand is verdoemd, omdat hij niet gedoopt was. Hiermede wil ik echter volstrekt niet te kennen geven, dat het iemand vrij staat den doop te verachten, want door het verachten van den doop wordt het Verbond Gods *verbroken*, en zulks kan noch mag ik verschoonen of verontschuldigen. *) Het is mij genoeg betoogd te hebben, dat men niet terstond behoeft te denken, dat zij verloren zijn, welke

*) Door het verachten van den doop, zegt Calvijn, wordt het *Verbond* Gods *verbroken*, Gen. 17: 14. Is dit een eeuwig Verbond tusschen den Vader en den Zoon? Is dit de Raad des Vredes, die daardoor verbroken wordt? Wie heeft ooit aan zulk een onzin gedacht??

de bediening des doops niet konden verkrijgen. Indien wij hun verrihtsel toestemmen, zoo moeten wij, zonder uitzondering, allen verloren achten, die, om welke oorzaak ook, niet gedoopt zijn, met welk groot geloof, door hetwelk men Christus deelachtig wordt, zij ook mogten begaafd wezen. Daarenboven verwijzen zij alle jonge kinderen tot den eeuwigten dood, daar zij hun den doop onthouden, welke naar hunne eigene belijdenis tot de zaligheid noodig is. Zij mogen echter toezien hoe dit in overeenstemming is met de woorden van Jezus die hun in Matth. 19: 14 het koningrijk der Hemelen toewijst. En ofschoon wij hen, wat dezen tekst betreft, al toestemden, zij zullen daaruit toch geen voordeel trekken, tenzij zij eerst geheel en al hebben omgestooten, het leerstuk van de wedergeboorte der kinderen, dat reeds vastgesteld en bevestigd is.

Maar zij roemen bijzonder daarin, dat zij een zeer vasten steun hebben in de instelling van den doop zelve, welke zij nemen uit het laatste hoofdstuk van Mattheus, waar Christus zijne Apostelen uitzendt tot alle volkeren en hun twee dingen beveelt, n. l. om die volkeren te leeren en te doopen. Hierbij voegen zij nog de woorden van Christus uit Mark. 16: 16, wie gelooft en gedoopt wordt, die zal zalig wezen. Wat willen wij nu meer, zeggen zij, daar de woorden des Heeren duidelijk zeggen, dat men eerst zal leeren en daarna doopen, en dus den doop in de tweede plaats na het geloof stellen. Welke orde ook de Heer Jezus in zijn eigen persoon heeft bevestigd, daar Hij eerst dertig jaren oud zijnde, wilde gedoopt worden, Math. 3: 13 en Luk. 3: 21. Maar o God! wat is toch het onverstand van deze menschen groot! Zij verwarren zich zelve en dwalen als kinderen, daar zij de eerste instelling van den doop uit die plaatsen willen ophalen. Christus toch heeft reeds van het begin Zijner prediking, de bediening van den doop Zijnen Apostelen belast en opgelegd. Zij hebben geen gronden om te beweren, dat de wet en regel van den doop uit die plaatsen moet gehaald worden, alsof de eerste instelling des doops daarin begrepen was. Doch laten wij hun dezen feil vergeven, wat kracht heeft toch deze hunne redenering? Naardien zij dan zoo sterk op de orde van de woorden staan, dat zij besluiten, dat men eerst leeren moet en dan doopen, omdat er gezegd is: »Gaat, predikt en doopt;» verder, wie gelooft en gedoopt wordt, waarom zouden wij dan ook niet mogen zeggen dat men moet doopen vóór men de menschen leert onderhouden de dingen, welke Christus geleerd heeft? Want het heet: »Doopt en leert hen al wat Ik u geboden heb.» Dit zelfde hebben wij ook aangewezen in de boven aangehaalde woorden van Christus aangaande de wedergeboorte uit water en den Geest. Want zoo men die woorden verstaat gelijk zij begrepen, dan moet gewis de

doop eerder zijn dan de wedergeboorte, omdat het water daar eerder genoemd wordt dan de Geest. Christus leert immers niet, dat men moet wedergeboren worden uit Geest en water, maar uit water en Geest.

Nu schijnt hun onoverwinnelijk bewijs, waarop zij zoo vast vertrouwden, een weinig verzwakt te zijn. Doch daar de waarheid sterkte genoeg bezit in eenvoudigheid, zoo wil ik met zulke scherpzinnigheden niet verder gaan. Tot grondig en kort antwoord voor hen diene dan, dat Christus voornamelijk hier een gebod geeft het Evangelie te verkondigen, waartoe Hij verder de bediening van den doop als aanhangsel bijvoegt. Ook spreekt Christus van den doop niet anders, dan voor zoover de bediening daarvan aan het leeraarsambt verbonden is. Want Christus zendt de Apostelen uit, om aan alle volkeren der wereld het Evangelie te verkondigen, opdat zij door de leer der zaligheid menschen uit alle deelen der wereld tot Zijn koningrijk vergaderen zouden, welke te voren verloren waren. Doch welke of hoedanig zijn die menschen, die zij door genoemde prediking verzamelen moesten? Zeker is het, dat Hij alleen spreekt van dezulken, welke bekwaam zijn, om de leer der zaligheid aan te nemen. Daarna zegt de Heer, dat zij, nadat zij onderwezen zijn, ook moeten gedoopt worden, daarbij voegende, dat zij, die gelooven en gedoopt worden, zalig zijn zullen. Wordt er in deze geheele voordragt wel een cenig woord gesproken van de kinderkens? Wat is dit dan voor een beoog, waarmede zij ons tegenkomen? De bejaarde personen moeten onderwezen worden, opdat zij gelooven, vóór zij gedoopt mogen worden, daarom is het onbehoorlijk, dat men de kinderen doopt. Hoewel zij ook hun uiterste best doen, zoo kunnen zij toch uit deze plaats niet meer hewijzen, dan dat men te voren het Evangelie moet prediken, dengenen, welke ooren hebben om te hooren, vóór men hen mag doopen, daar hier alleen van zulke menschen gesproken wordt. Het is dus niet mogelijk uit deze plaats te bewijzen, dat men de kinderen van den doop moet uitsluiten.

Opdat echter hunne bedriegerijen meer openbaar en als van de blinden getast mogen worden, zoo zal ik dit door eene duidelijke gelijkenis aanwijzen. Zoo iemand wilde stellen, dat men de kinderkens het voedsel moet onthouden, omdat, naar het zeggen van den Apostel, 2 Thess. 3: 10, zij die niet werken, ook niet eten zullen, zou zoo iemand niet waardig zijn om van elk als een dwaas bespot en veracht te worden? Waarom? Omdat dit van menschen van zekeren ouderdom gesproken is; zij evenwel brengen zulks tot alle menschen zonder onderscheid over althans naar hun vorige bewijsreden aangaande den doop. Want, wat op volwassene menschen betrekking heeft, brengen

zij steeds tot de kinderkerken over. Zij willen dat de kinderkerken zullen staan onder den regel, voor volwassenen gesteld. Wat het doopen van den Heer Jezus betreft, dit is niet in hun voordeel. Hij is wel niet vóór Zijn dertigste jaar gedoopt, maar de reden hiervoor was, dat de Heer toen voornam door Zijne prediking een vast fundament voor den doop te leggen, of veeleer het fundament door Johannes den dooper een weinig te voren gelegd, te bevestigen. Dewijl de Heer den doop vóór Zijne leer wilde instellen, zoo heeft Hij, om die instelling meer klem en aanzien te geven, den doop in Zijn eigen ligchaam geheiligd, en wel in de beste gelegenheid des tijds, toen Hij Zijn predikambt aanving. Zijn zullen daaruit in het geheel niet anders kunnen besluiten, dan dat de doop zijn oorsprong en begin genomen heeft bij de prediking van het Evangelie. Als zij dan den doop tot hun dertigste jaar willen uitgesteld hebben, waarom onderhouden zij dat jaar dan zelfs niet? Waarom ontvangen zij ieder tot den doop, nadat die, volgens hun oordeel, genoeg heeft toegenomen? Ja, wat meer is, Servetus, een hunner meesters, die op het dertigste jaar hardnekkig aandringt, heeft zich reeds voor een profeet beginnen uit te geven, toen hij eenentwintig jaren oud was. Eveneens als of zulk een te verdragen was, die vóór hij lidmaat is van de kerk, de plaats van leeraar aanneemt in de kerk.

Eindelijk werpen zij nog voor, dat er niet meer noodzaak is, den kinderen den doop toe te dienen, dan het nachtmaal, dat hun nogthans niet gegeven wordt, alsof de H. S. in dezen geen groot verschil aanwees. Het is wel eenigen tijd in de oude kerk gebruikelijk geweest, dat ook aan de kinderen het nachtmaal werd medegedeeld, zooals uit Cyrianus en Augustinus bekend is, maar dit is te regt afgeschaft.

Letten wij verder op den aard en de eigenschappen van den doop, dan bemerken wij, dat zij eene zekere inlijving in de kerk is, gelijk eene inhuldiging waardoor wij tot het volk des Heeren worden toegedaan, en ook een teeken van onze wedergeboorte. Het avondmaal integendeel is bestemd voor meerderjarigen, welke de eerste kindsheid zijn te boven gekomen en reeds tot de vaste spijs geschikt zijn. Dit onderscheid wordt duidelijk in de H. S. aangewezen. De Heer maakt echter in Zijn woord ten opzichte van den doop, geen onderscheid in ouderdom. Daarentegen stelt de Heer het avondmaal voor, om maar niet door ieder genoten te worden, maar alleen door hen, die bekwaam zijn om het ligchaam en bloed des Heeren te onderscheiden, om hun geweten te beproeven, om den dood des Heeren te verkondigen en de kracht daarvan te overwegen. Kunnen wij iets duidelijker vinden, dan de Apostel in 1 Cor. 11: 28 leert, als hij vermaant, dat ieder zich zelve onderzoeken en beproeven, en dan eten van dat brood en uit dien drinkbeker

drinke! ? Zoo moet dan het zelf onderzoek vóórgaan, dat van de jonge kinderen te vergeefs verwacht wordt. In het 29ste vers lezen wij: »zoo wie onwaardiglijk eet, die eet en drinkt zich zelve een oordeel, »dewijl hij niet onderscheidt het ligchaam des Heeren." Indien slechts zij, die volkomen de heiligheid van Christus ligchaam kunnen onderscheiden, het avondmaal behoorlijk kunnen genieten, en geene anderen, waarom zouden wij onzen jonge kinderen, om zoo te spreken, venijn geven voor levendmakende spijs? Wat zullen zij zeggen van het gebod des Heeren: »Gij zult het doen tot Mijner gedachtenis?" Wat zullen wij zeggen van het overige, dat de Apostel daaruit afleidt en voorbrenget: »Zoo dikwijls als gij dit brood eten zult, zult gij den dood des Heeren verkondigen, totdat Hij komt?" Welke gedachtenis, zullen wij den kinderen afvorderen van deze zaak, welke zij nooit gevoeld of vernomen hebben? Welke verkondiging van het kruis van Christus, wiens kracht en genade zij nog niet begrijpen? Van dit alles wordt in den doop niets voorgeschreven; daarom is er ook tusschen deze twee teekenen groot onderscheid, hetgeen wij ook in het O. T. zien, tusschen de beide teekenen. De besnijdenis met onzen doop overeenkomende, was wel voor de jonge kinderen gegeven, doch het pascha, waarvoor wij het avondmaal in de plaats hebben, liet allerlei gasten met toe, maar wordt alleen door dezulken gegeten; welke de jaren hadden om onderzoek naar derzelve beteekenis te doen. Deze zaak nu is zoo klaar, dat zij toonen geen verstand te hebben, die zich hiertegen stellen.

Hoewel ik tot mijn leedwezen mijne lezers zoolang heb opgehouden met vele beuzelachtige redenen der Wederdoopers te wederleggen, zoo achtte ik het nothans noodzakelijk het verkeerde van de opgesierde stellingen van Servetus aan het licht te brengen. Servetus was niet de geringste onder de Wederdoopers. Hij was veeleer een groot sieraad van deze bende. Hij zegt, om ons te bestrijden, »de sacramenten van Christus, vereischen volmaakte personen, of die tot de volmaaktheid bekwaam zijn, gelijk de sacramenten zelf volmaakt zijn." Maar het antwoord hierop ligt gereed. De volmaaktheid vóór den doop, die tot den dood toe wordt uitgestrekt, bepalen zij verkeerdelijk tot een oogenblik of punt des tijds. Bovendien zeg ik ook, dat men zeer dwaas handelt, om de volmaaktheid, tot welke de doop ons het geheele leven door opeenvolgende trappen beweegt en opvoert juist op den eersten dag te zoeken. Hij werpt ons ook tegen, dat de sacramenten van Christus ter gedachtenis zijn ingesteld, opdat ieder overleggen en gedenken zou, dat hij met Christus begraven is geweest. Dit behoeft niet wederlegd te worden. Paulus leert ons, ons zelve te beproeven, doch dit behoort tot

het avondmaal en wordt nergens van den doop geleerd. *) Servetus evenwel brengt dit tot den doop. Bij den doop wordt *nergens* iets dienaangaande geleerd. Wij besluiten hieruit, dat zij wel en behoorlijk gedoopt zijn, die van wege hunne jongheid, niet bekwaam zijn zich zelven te onderzoeken. Ten derden brengt hij nog bij, dat allen, die niet in den Zoon Gods gelooven, in den dood en onder den toorn Gods blijven, Joh. 3 : 36, en dat dus de kinderen welke niet kunnen gelooven, in hunne verdoemenis liggen. Als antwoord hierop dient, dat Christus daar ter plaatse niet spreekt van de algemeene schuld, waaronder alle nakomelingen van Adam liggen, maar dat daar bedoeld en bedreigd worden alle verachters van het Evangelie, welke de aangeboden genade hooftvaardig en halstarrig verwerpen. Dit betreft dus den kinderen niet. Ik wil hem intusschen nog een tegenbewijs leveren, n. l. dat al degenen, welke Christus zegent, van den vloek van Adam en van den toorn Gods verlost worden. Omdat dus de kinderkens, zooals men weet, door Christus gezegend zijn, zoo volgt, dat zij van den dood bevrijd zijn. Servetus brengt hier verkeerdelijk bij, dat elk, uit den Geest Gods geboren zijnde, de stem Gods hoort. Ofschoon wij nu altoestemden, dat deze woorden ergens in de H. S. gelezen werden, zoo kan hij daaruit toch niets anders bewijzen, dan dat de geloovigen tot gehoorzaamheid gebracht worden, naar dat de Geest in hen werkt. Dat nu van sommige menschen gesproken is, wordt hier ten onregte tot allen doorgetrokken zonder onderscheid. Ten vierden zegt Servetus, daar hetgeen, dat natuurlijk is, vóórgaat, zoo moet men den geschikten tijd afwachten daar de doop toch geestelijk is, 1 Cor. 15 : 4. Ik bekken, dat alle nakomelingen van Adam uit vleesch geboren zijn, en van hunne geboorte af hunne verdoemenis medebrengen, maar daarentegen sta ik niet toe, dat God verhinderd wordt, om dadelijk na de geboorte daartegen een middel te verschaffen. Servetus toch kan niet bewijzen, dat God een zeker getal jaren gesteld heeft, na welken tijd eerst de nieuwigheid van het geestelijke leven zou beginnen. — Hoewel zij, die uit geloovige ouders geboren worden, van nature verdorven en verloren zijn, zoo zijn zij nogtans volgens 1 Cor. 7 : 14 heilig door de bovennatuurlijke genade. †) Daarna brengt Servetus eene beeldspraak te voorschijn uit 2 Sam. 5 : 8, dat David, tot de burgt Sion opklimmende, geen blinde of kreupele, maar alleen kloekmoedige soldaten, met zich opgebracht heeft. Als ik hiertegen eens stel de uitnoodiging tot den hemelschen maaltijd, waartoe God blinden en kreupe-

*) Wat zoude hiervan wel de reden zijn?

P.

†) Dat de kinderen geheiligd zijn door bovennatuurlijke genade, hierdoor verstaat Calvijn, de genade des Verbonds welke door den doop bevestigd wordt.

P.

len noodigt, Luk. 14: 21, zal zich dan Servetus bij zijne stelling kunnen houden? Hebben de blinden en kreupelen in den krijg met David niet mede gedaan? Nog bezigt Servetus eene andere beeldspraak n. l. dat de Apostelen visschers der menschen waren, en niet van jonge kinderen. Math. 4: 19. Maar, vraag ik, wat wil Christus daarmee dan zeggen, als Hij spreekt, dat in het net van het Evangelie allerlei visschen verzameld worden? Math. 13: 47. Doch ik gevoel geen lust genoeg, om mij langer met zulke beeldspraken op te houden. Immers het antwoord ligt gereed, toen den Apostelen het leeraarsambt werd opgedragen, werd hun immers niet verboden, kinderen te doopen. Als de Evangelist spreekt van het visschen der menschen, waardoor men zonder twijfel het menschelijk geslacht verstaan moet, zal dan Servetus loochenen, dat de jonge kinderen menschen zijn? Verder zegt hij, daar de geestelijke dingen geestelijke personen vereischen en dat, daar de jonge kinderen niet geestelijk zijn, zij ook ongeschikt zijn voor den doop 1 Cor. 2: 13. Hier kan men duidelijk zien, dat deze plaats zeer verdraaid wordt. De Apostel spreekt daar slechts van de leer. Want naardien de gemeente van Corinthe, zich meer dan naar behooren hoogachtte en pronkte met eene ijdele scherpzinnigheid, zoo bewijst haar de Apostel aldaar, dat zij nog de eerste beginselen van de hemelsche leer moest leeren. Wie zal hieruit besluiten, dat den jongen kinderen den doop moet onthouden worden, welke God, hoewel zij uit vleesch geboren zijn, nogtans uit genade tot zijne kinderen aanneemt? Als Servetus zegt, dat men de kinderen, indien zij nieuwe menschen zijn, met de geestelijke spijs voeden moet, dient tot antwoord, dat zij door den doop ontvangen worden tot den schaapstal van Christus en dat voor hen zulk een teeken van aanneming genoegzaam is, totdat zij opgewassen zijnde, de vaste spijs kunnen verdragen. Derhalve moet men den tijd der beproeving, welken God bij het heilige avondmaal eischt afwachten. Daarna werpt ons Servetus nog tegen, dat Christus al de Zijnen tot het heilige avondmaal roept. Maar genoegzaam is het immers bekend, dat Hij geene anderen toelaat, dan zij, die alreede voorbereid zijn, de gedachtenis van Zijnen dood te verkondigen. Hieruit volgt, dat de kinderen, welke Christus verwaardigd heeft te omhelzen, in een' onderscheidenen en eigenen graad staan, totdat zij opwassen en evenwel geene vreemdelingen zijn. Op hetgeen Servetus zegt, dat het een vreemde zaak ja een wonder zou wezen, dat een mensch, nadat hij geboren is, niet zou eten, antwoord ik, dat de zielen anders gevoeld worden, dan door het uitwendig eten van het avondmaal, en dat derhalve Christus de jonge kinderen evenwel eene spijs is, ofschoon zij het teeken ontberen. Met den doop heeft het eene andere beteekenis, daardoor

wordt hun als het ware de deur tot de kerk geopend. Wederom komt Servetus ons tegen met Matth. 24 : 45, dat een goed huisverzorger zijn huisgezin spijs geeft op den tijd. Ik erken dit gaarne, doch welk regt heeft Servetus, ons toe te voegen, dat wij de kinderen buiten den behoorlijken tijd doopen? Volgens welk regt en welken regel zal hij ons dien juisten tijd bepalen? Hij brengt ook nog het gebod bij uit Joh. 4 : 35, dat Christus Zijne Apostelen gegeven heeft, dat zij zich zouden haasten van wege den oogst, daar de akkers wit en rijp zijn. Christus bedoelt hier alleen dit, dat de Apostelen zich te vaardiger en wakkerder zouden bereiden tot het leeraarsambt, als zij zagen, dat zij door hunnen arbeid vrucht konden doen. Wie zal daaruit besluiten, dat alleen de tijd van den oogst de regte tijd van doopen is? Servetus brengt nog meer redenen bij, hij zegt dat volgens Hand. 11 : 26 in de eerste kerk, Christenen en discipelen dezelfde personen waren. Ook geldt hier hetzelfde van vroeger, n.l. dat hij datgene, wat van sommige personen gezegd wordt, op allen toepast. Discipelen worden *zij* genoemd, welke den behoorlijken ouderdom bereikt hebben, reeds onderwezen waren en zich zelve aan Christus hadden overgegeven, even als de Joden onder de wet discipelen van Mozes zijn moesten. Niemand zal nu daaruit besluiten, dat de jonge kinderen vreemdelingen zijn, van welke God getuigd heeft, dat Hij die houdt voor Zijne huisgenooten. Bovendien geeft Servetus voor, dat alle Christenen broeders zijn. en dat wij de kinderen daarvoor niet erkennen, zoo lang wij hun het avondmaal onthouden. Ik antwoord, dat de ledematen van Christus erfgenamen zijn van het koninkrijk der hemelen, en ook, dat de omhelzing van Christus een waar en zeker teeken is geweest van de aanneming der jonge kinderen, waardoor Hij hen met de volwassenen heeft zamengevoegd en vereenigd, en dat het ontberen van het avondmaal voor eenen tijd geene reden is, om te bewijzen, dat zij tot het ligchaam van de kerk niet behooren. De bekeerde moordenaar aan het kruis, hoewel hij nooit tot het avondmaal is gekomen, is niet te min de broeder der geloovigen geweest. Hierbij voegt hij nog, dat niemand onze broeder wordt, anders dan door den Geest der aanneming, welke alleen gegeven wordt uit het gehoor des geloofs. Wederom kan het antwoord dienen, dat Servetus altijd denzelfden misslag begaat, daar hij, wat alleen van de volwassenen gesproken wordt, op de kinderen toepast. Paulus leert aldaar, dat dit de gewone wijs van Gods roeping is, dat Hij Zijne uitverkorenen tot het geloof brengt, hun getrouwe leeraars verwekkende, door wier dienst en hulp Hij hun de hand toereikt. Wie zou God in dezen een wet en regel durven opleggen, dat Hij door geen ander middel de jonge kinderen zou mogen inplanten in Chris-

tus? Verder geeft Servetus voor, uit Hand. 10: 44, dat Cornelius gedoopt werd, nadat hij den Heiligen Geest ontvangen had. Hoe verkeerd Servetus handelt, door uit één enkel voorbeeld een algemeenen regel te maken, blijkt uit het gebeurde met den Kamerling en de Samaritanen, Hand. 8: 27. In dezen heeft God eene andere orde gehouden. Zij werden eerder gedoopt, dan dat zij de gaven des Geestes ontvingen.

Nu gaat Servetus geheel tot ongerijmdheid over. Hij zegt, dat wij goden worden door de wedergeboorte!! en dat zij, tot wien het woord Gods gesproken is, goden zijn, dat op de jonge kinderen niet past. Ik antwoord op het gestelde van Servetus, als volgt: Dat hij den geloovigen goddelijkheid toekent, dat is eene van zijne sufferijen en dwaasheden, welke te wederleggen, hier niet te pas komt. Om het getuigenis van den Psalmddichter tot zulk een' verkeerden zin te verdraaijen, is eene vertwijfelde onbeschaamdheid. Christus zegt, dat de koningen en overheden goden genoemd worden bij den profeet, omdat zij het ambt bedienen, hun door God opgelegd. Maar deze behendige uitlegger, opdat hij de jonge kinderen uit de kerk mogt wegruimen, trekt en verdraait tot de algemeene leer van het Evangelie datgene, wat van het bijzonder bevel der regering tot zekere menschen gesproken wordt. Servetus werpt ons tegen, dat de jonge kinderen niet voor nieuwe menschen kunnen gehouden worden, omdat zij door het woord niet worden geboren. Maar nog wederom herhaal ik, wat ik meermalen gezegd heb, n.l. dat de leer een onverderfelijk zaad is, om ons te wederbaren, als wij maar bekwaam zijn, om die leer te begrijpen. Maar zoo wij van wege onze jongheid nog niet in staat zijn te leeren, God evenwel Zijne trappen en graden heeft, langs welke Hij ons tot de wedergeboorte opvoert. Nu keert Servetus weder tot zijne beeldspraken, en wel, dat onder de wet het schaap en de geit niet terstond geofferd werden, als zij van de moeder kwamen. Wij kunnen Servetus hierop antwoorden met Exod. 13: 12, alwaar gezegd wordt, dat al de eerstgeborenen Gode heilig waren, zoo haast als ze de moeder geopend hadden, en ook volgens Exod. 12: 5, dat men in de wet een eenjarig lam offeren moest. Hieruit volgt dus, dat men de mannelijke kracht en ouderdom niet moet afwachten, maar dat veel eer de nieuwgeborenen als nog teedere vruchten tot offeranden door God verkoren werden.

Vervolgens beweert Servetus, dat geene anderen tot Christus konden komen, dan die te voren door Johannes bereid waren, even als het ambt van Johannes niet voor eenen zekeren tijd had geduurd. Ik geef ten antwoord, dat die voorbereiding gewis niet in de kinderen was, welke Christus onihelsd en gezegend heeft. Doch hij moge hecn-

gaan met zijne valsche redenen!! Verder neemt hij nog Trismegistus en de Sybillen tot zijne patronen en voorstanders!! Deze zeggen, dat de heilige afwasschingen geenen anderen toekomen, dan bedaaigden. Zie hier welk een eerlijk gevoelen hij heeft van den doop van Christus welke door hem naar de onheilige wijs der Heidenen wordt geregeld en afgemeten, opdat die niet anders worde bediend dan naar het behagen van Trismegistus. Maar wij houden meer van het gezag Gods, daar 't Hem goed gedacht heeft, de kinderkens Zich zelven toe te heiligen, en in te lijven door het heilig teeken, welks kracht zij van wege hunne teedere jongheid nog niet verstonden. Wij houden het ook voor onbehoorlijk, dat men van de wassing der Heidenen ontleent, datgene, waardoor de eeuwige en onverbreekbare wet Gods, welke Hij van de besnijdenis gemaakt heeft, in onzen doop zou veranderd worden. Ten laatste spreekt Servetus aldus: Indien men de kinderkens mag doopen, welke zonder verstand zijn, zoo mag de doop door de kinderen al spelende nagebootst en uit jok- en boerterij bediend worden. Maar laat hem hierover met God twisten, zeg ik, door Wiens bevel de besnijding den jongen kinderen gemeen was, vóór zij verstand hadden. Was de besnijdenis daarom een spel of aan der kinderen beuzelmarkt onderworpen, dat zij de heilige instellingen Gods hebben kunnen of mogen te niet doen? Doch het is geen wonder, dat deze verworpene geesten alsof zij door uitzinnigheid gedreven werden, allerlei lompe ongerijmdheden tot behulp hunner dwalingen bijbrengen, dewijl God hunnen hoogmoed en hardnekkigheid met zulke razernij regtvaardig gestraft heeft. Ik meen duidelijk getoond te hebben met welke ellendige bewijsredenen Servetus zijne broeders, de Wederdoopers, geholpen heeft.

Ieder zal nu duidelijk bemerken hoe ligtvaardig en zonder oorzaak Christus kerk ontroerd wordt, door die menschen, welke van wege den kinderdoop en hunne aanvallen op denzelven twist en gekijf maken. Maar het is ook noodig, dat wij nagaan, welke groote listigheid de duivel gebruikt, opdat hij de zonderlinge vrucht van het vertrouwen en van de geestelijke blijdschap, welke uit den doop te bekomen is, ons ontrukke, en ook hoe hij de eer van Gods goedheid even zooveel verminderen zou. Want hoe zoet is het voor de godvruchtige zielen, dat zij niet alleen door het woord, maar ook door het gezigt en aanschouwen hunner oogen verzekerd worden, dat zij zooveel genade bij den hemelschen Vader verkrijgen, dat Hij ook voor hunne nakomelingen zorg draagt. Hier kunnen wij zien, dat Hij den persoon van een zeer wijs en voorzigtig huisvader voor ons aanneemt, daar Hij zelf na onzen dood de zorg voor ons niet aflegt, maar onze kinderen ten beste verzorgt en voorziet. Moeten wij hier niet, vol-

gens het voorbeeld van David, Psalm 48: 11, ons geheele hart tot dankzegging verheffen, opdat des Heeren naam, door zulk een bewijs van Zijne goedheid, geheiligd worde? Hierop gaat gewis de duivel uit, als hij den kinderdoop met zulk een geweld bestormt, opdat deze betuiging en dit teeken van de genade Gods uit het midden worde weggenomen, en dat alzoo de *belofte* zelfs, welke daar voor onze oogen gesteld wordt, eindelijk allengs moge verdwijnen. Hieruit zou voorwaar, niet alleen eene goddelooze ondankbaarheid tegen God, maar ook eene zekere traagheid ontstaan, om de kinderen tot godvruchtigheid te onderwijzen. Want wij worden niet weinig door dit teeken opgewekt, om hen in de ernstige vreeze Gods en in de onderhouding van de wet op te voeden, wanneer wij overdenken, dat zij terstond, zoodra als zij geboren zijn, van den Heer voor Zijne kinderen gehouden en erkend worden. Daarom laat ons, willen wij de weldadigheid Gods niet boosaardig verduisteren, onze kinderen tot Hem brengen, welke Hij plaats verleent onder Zijne vrienden en huisgenooten, dat is, onder de ledematen van de kerk.

E R R A T A.

Na het afdrukken is het ons gebleken dat er eenige zinstorende drukfouten en misstellingen in dit werk waren ingeslopen; de voornaamste worden hieronder aangewezen, de overige, die van minder beteekenis zijn, gelieve de lezer zelf te verbeteren.

BLADZ.	REGEL	STAAT	LEES
1 van het voorw.,	3 v. o.,	ontheven".	ontheven", te bestrijden.
6 van de inleid.,	5 " "	seremonie	ceremonie
6 in de 4e noot,	5 " "	hij	zij
8 van de inleid.,	1 " "	zijn neergelegd	is neergelegd
13 i. d. tekst i. d. noot	3 " "	parasite	parazite
13 " " " " " "	3 " "	maar	waar
25 in den tekst,	8 " "	gesloten	gesloten
26 " " "	11 " "	die zich in het	die in het
27 in de noot,	6 " "	is. of	is, of
29 in den tekst,	7 v. b.	afschaffen?	afschaffen?
31 " "	2 " "	heginselen	beginselen
33 " "	12 " "	de wijsheid	der wijsheid
41 " "	5 " "	geworden. Hebben	geworden; hebben
47 " "	14 v. o.	in	en
47 " "	3 v. o.	behooren. Dat	behooren; dat
47 " "	1 v. o.	omvat. Dat	omvat; dat
47 in de noot,	11 " "	den	de
47 " " "	10 " "	den zuigelingen heiligend;	de zuigelingen heiligende,
47 " " "	7 " "	den jongelingen	de jongelingen
48 " " "	5 " "	begon	begint
48 in den tekst	9 v. b.	Christendoms, dan	Christendoms strijdt, dan
52 " "	1 " "	eenen	éénen
61 " "	6 " "	Eliëzer	Eliazar
62 eerste noot	1 v. b.	Eliëzer	Eliazar
65 in den tekst,	2 " "	hoofs.	hoofdst.
67 " "	12 " "	werdergeboren	wedergeboren
69 in de noot,	4 v. o.	harstogten	hartstogten
69 " " "	3 " "	gemaarwordingen	gewaarwordingen
70 in den tekst,	3 v. b.	joodsche	joodschen
73 " "	18 v. o.	hierop	hier op
74 " "	18 " "	was Hij dit dan	was zij dit dan
77 " "	6 v. b.	beslui	besluit

BLADZ.	REGEL	STAAT	LEES
78 in den tekst,	8 " "	leren	leeren
79 " "	10 v. o.	bewaard	bezwaard
79 " "	11 v. b.	Goddelloze	Goddellooze
79 " "	15 " "	tegen wien	tegen wie
95 " "	12 v. o.	van wien	van wie
102 in de eerste noot,	2 " "	afschoon	ofschoon
104 in den tekst,	10 " "	af	of
105 in de noot,	3 " "	Babilon	Babylon
110 in den tekst,	13 " "	verd.	verder
110 " "	4 " "	Novazianen (lees verv	altijd Novatianen.
110 " "	3 " "	Paulicanen (lees verv	altijd Paulicianen.
110 " "	3 " "	Weklifieten	Wiklifieten
111 " "	11 " "	deze	dezen
112 " "	13 " "	zich zelven verklaarden	zich zelve verklaarde
112 " "	10 " "	eerstgenoemde	eerstgenoemden
112 " "	9 " "	voorsleepten	voortsleepten
112 " "	7 " "	haar bestaan verloor	hun bestaan verloren
112 " "	6 " "	overging	overgingen
112 " "	6 " "	laatstgenoemde	laatstgenoemden
114 eerste noot	1 v. b.	etzangr	et sang.
115 in den tekst,	11 " "	sacramententele	sacramentele
120 eerste noot,	1 v. b.	en de geh.	en de gesch.
120 in den tekst,	6 v. o.	afgescheiden	afgescheidenen
120 " "	4 " "	derzelver	deszelfs
121 " "	13 v. b.	Tomas	Thomas
121 " "	14 v. o.	verwierpen in 1521	verwierpen, 1521.
123 " "	1 v. b.	daarvan niet	daarvan was niet
118 " "	22 v. o.	toorn	toren
135 " "	4 " "	niet beloven	niet nalaten
139 in de noot,	14 " "	overigheid	overheid
139 " " "	9 " "	gebragt werd	gebragt werden
140 in den tekst,	1 v. b.	welke die zich	welke zich
141, " "	7 v. b.	hen	hun
141 " "	3 v. o.	den overste	de overste
142 in de noot,	1 v. b.	karakterestiek	karakteristiek
142 in den tekst,	14 " "	nacht	nacht
144 " "	1 " "	verschillende	verschillende
151 " "	8 v. o.	afdaalde	afdaalden
158 " "	3 v. b.	geloven	gelooven
158 " "	11 " "	zijn	is
159 " "	5 v. b.	zij	hij

BIJLAGEN.

BLADZ.	REGEL	STAAT	LEES
3 bijlage I,	4 v. o.	ingestelde	ingesteld
4 " "	2 v. b.	in t	met

BLADZ.	REGEL	STAAT	LEES
4 bijlage I,	17 " "	hun dan den doop	hen dan de doop
4 " "	6 v. o.	onwetenheid	onwetendheid
5 " "	11 v. b.	geschied en	geschied is en
5 in de noot,	4 " "	de	der
8 eerste noot,	1 " "	1 ma	1 maj.
10 tweede noot,	1 " "	eccb.	eccl.
10 derde noot,	1 v. b.	eireinit.	circa init.
13 " "	5 v. o.	haar van Christus	ze van Christus hebben
13 " "	5 " "	haar van God ontvangen hebben	ze van God heeft ont- vangen
15 " "	2 " "	den doop	de doop
17 " "	16 v. b.	elken schijn	elke schijn
18 " "	13 " "	hij	zij
20 " "	19 " "	den kinderdoops	den kinderdoop
21 " "	15 v. o.	velen	vele
21 " "	6 " "	naauwgezet	naauwgezetten
33 bijlage II,	5 v. b.	dien	die
34 " "	8 " "	den doop	de doop
35 " "	18 " "	afgezworen	afgezworen
39 " "	1 v. b.	d n praal en	de praal en den
40 " "	5 " "	oerlog	oorlog
41 " "	18 v. b.	zij	hij
42 " "	13 " "	hebben	hebbe
43 " "	20 v. b.	worden	worden
44 " "	18 " "	uit , uit dit	uit dit
44 " "	6 v. o.	heginsel	beginsel
45 " "	15 v. b.	onwetenheid	onwetendheid
45 " "	17 " "	zuik	zulk
45 " "	19 " "	die die dwaas	die dwaas
46 " "	16 " "	den doop	de doop
48 " "	15 " "	de jonge kinderen worden	den jongen kinderen wordt
48 " "	7 v. o.	zijne welke zijn	welke zijn
48 " "	4 " "	laten dooden	te laten doopen
50 in de noot,	4 v. b.	hetzeive	hetzeive
54 " " "	15 v. o.	hewijzen	bewijzen
56 in den tekst	20 " "	derzelve	deszelfs
58 " "	2 " "	de jonge kinderen	den jongen kinderen
61 " "	19 " "	hoogmoed en hardnekkigheid	hoogmoed en hunne hardnekkigheid

